Bundel - Raadsvergadering van 3 november 2026

1 Opening/Mededelingen

2 Vaststellen agenda
- Agenda raadsvergadering 3 november 2026

3 Spreekrecht inwoners

4 Besluitenlijst raadsvergadering 27 oktober 2027
- Concept besluitenlijst raadsvergadering 27 oktober 2026

5 Najaarsrapportage 2026
- RV+RB Najaarsrapportage 2026
- Bijlage 1. Boekwerk najaarsrapportage 2026
- Bijlage 2. Status resultaatsbestemming 2025 NJR2026

6 Programmabegroting 2027-2030
- RV+RB Programmabegroting 2027-2030
- Bijlage 1. Programmabegroting 2027-2030
- Mededeling aan de Raad - Aanvullende informatie begroting 2027
- Bijlage 1 - Afkortingenlijst begroting 2027
- Bijlage 2 - Overzicht beleidskaders begroting 2027
- Bijlage 3 - Taakveldenoverzicht begroting 2027
- Bijlage 4 - Infographic begroting 2027
- Mededeling aan de Raad - Septembercirculaire 2026
- Bijlage 1 - Septembercirculaire 2026
- Bijlage 2 - Uitleg verschillen vanuit de septembercirculaire 2026

7 Besloten agendapunt

8 Sluiting

Aan de leden van de raad

Onderwerp: Raadsvergadering 3 november 2026

Oosterwolde, 29 oktober 2026

Hierbij nodig ik u uit voor het bijwonen van de openbare vergadering van de raad, te houden op dinsdag 27 oktober 2026, **vanaf 14.00 uur**, in het gemeentehuis te Oosterwolde.

Met vriendelijke groet,
De burgemeester van Ooststellingwerf,
Jack Werkman

AGENDA RAAD

1. Opening/Mededelingen
2. Vaststellen agenda
3. Spreekrecht inwoners
4. Besluitenlijst raadsvergadering 15 en 16 september 2026

Bespreekstuk in twee termijnen

5. Najaarsrapportage 2026

Bespreekstuk in drie termijnen

6. Programmabegroting 2027-2031

7. Sluiting

De raadsvergadering wordt uitgezonden
via de website www.ooststellingwerf.nl

Besluitenlijst van de openbare raadsvergadering van 27 oktober 2026

Vrije Partij Ooststellingwerf:	M. Verburg, S. Derks en H. Slagter
PRO Ooststellingwerf:	R. Berends, M.E. Hoogeveen, R. Dijkstra en A. Telkamp
OoststellingwerfsBelang:	A. Broersma, R. de Groot, E. van der Schuit en B. Beijert
VVD:	J.P. N'Gouan (vanaf agendapunt 7) en N. Laarhuis
CDA:	T.W. Swart, M. Noord en M. van Tellingen
D66:	I. Minnema
ChristenUnie:	B. Leistra
Democratisch Ooststellingwerf:	N. van den Berg
Lijst Oostra:	B. Oostra
AANWEZIG:	B. van 't Klooster, C.P. van Burgsteden, L. Edema, A. Broersma
AFWEZIG MET KENNISGEVING:	H. Hoogenkamp
VOORZITTER:	J. Werkman
GRIFFIER:	A. Hensen
Verslag:	S. Ahmad

1. Opening/mededelingen

De voorzitter opent de vergadering om 19.30 uur en heet iedereen welkom. dhr. H. Hoogenkamp/VVD is met kennisgeving afwezig. Dhr. J.P. N'Gouan/VVD sluit later aan bij de vergadering.

Dhr. I. Minnema/D66 deelt mee dat hij zich heeft aangesloten bij Raden van Verzet.

De voorzitter geeft aan dat een collegelid een mededeling wil doen. Wethouder A. Broersma doet een mededeling over de stand van zaken over de bouwactiviteiten (CPO) in Oldeberkoop. Hij geeft aan dat in het kader van het hoger beroep een voorlopige voorziening is ingediend, met het doel om te voorkomen dat de bouwactiviteiten starten voordat er een uitspraak is gedaan in het hoger beroep.
Op 21 oktober heeft de voorzieningsrechter de voorlopige voorziening afgewezen. Dit betekent dat het hoger beroep nog loopt, maar dat de bouwactiviteiten kunnen starten. Op 10 november wordt het beroepsschrift behandeld.

2. Benoeming kinderburgemeester

Voorstel:
Lissa-Lynn Dobber te benoemen tot kinderburgemeester van de gemeente Ooststellingwerf voor het schooljaar 2026 – 2027.

Burgemeester J. Werkman spreekt Lissa-Lynn toe. Lissa-Lynn legt in hadden van de burgemeester de belofte af. Floor Molenaar hangt de keten om bij Lissa-Lynn en feliciteert haar met de benoeming.

Burgemeester J. Werkman staat ook stil bij het afscheid van Floor Molenaar, als kinderburgemeester van vorig schooljaar. De voorzitter schorst de vergadering om eenieder in de gelegenheid te stellen om Lissa-Lynn Dobber te feliciteren en afscheid te nemen van Floor Molenaar.

3. Vaststellen agenda
Tijdens de raadscommissie Ruimte van 6 oktober is het raadsvoorstel ‘ontwerpbesluit fietspaden Drents- Friese Wold onttrekken aan de openbaarheid’ behandeld. De raadscommissie heeft een advies uitgebracht om eerst in gesprek te gaan met de gemeente Westerveld alvorens de raad een besluit gaat nemen over het raadsvoorstel.

Naar aanleiding van dit advies heeft op 21 oktober een gesprek plaatsgevonden tussen gemeenten Ooststellingwerf en Westerveld. Naar aanleiding van dit gesprek is er een mededeling aan de raad gestuurd. De voorzitter vraagt of de raad kan instemmen om het voorstel te behandelen.

Mevr. A. Broersma/OoststellingwerfsBelang geeft aan eerst een toelichting van de wethouder te willen ontvangen over de gevoerde gesprekken, voordat wordt besloten of het voorstel in behandeling genomen kan worden.

De voorzitter vraagt of de raad kan instemmen met het voorstel van mevr. A. Broersma/OoststellingwerfsBelang. De raad stemt in met dit voorstel. De wethouder krijgt bij aanvang van het agendapunt het woord om een toelichting te geven over de gevoerde gesprekken. Vervolgens besluit de raad of het voorstel in behandeling genomen kan worden.

Er zijn twee amendementen aangekondigd bij agendapunt 8:
- Amendement A-011 Financiële tegenvallers opvangen Gemeentewerf Nanningaweg, door de ChristenUnie, mede ingediend door Democratisch Ooststellingwerf, D66 en Lijst Oostra.
- Amendement A-012 Eerst optimaliseren, dan definitief ontwerpen door de Vrije Partij Ooststellingwerf.

Er zijn twee moties aangekondigd bij agendapunt 7:
- Motie M-011, Toegankelijkheid hulpdiensten in natuurgebied, door de fractie PRO Ooststellingwerf, mede in gediend door de Vrije Partij Ooststellingwerf.
- Motie M-012 Garanderen en continueren van de fysieke bereikbaarheid van de historische locaties in het Drents-Friese Wold, door de fractie Lijst Oostra. Mede ingediend door de fracties Democratisch Ooststellingwerf, CDA, PRO Ooststellingwerf en de ChristenUnie.

De agenda wordt aldus gewijzigd vastgesteld.

De voorzitter wijst volgens artikel 21 van het reglement van orde 18, dhr. H. Slagter aan als primus bij een eventuele hoofdelijke stemming.

4. spreekrecht inwoners
Er hebben geen inwoners gemeld om in te spreken

5. Besluitenlijst raadsvergadering 15 en 16 september 2026
De besluitenlijst van 15 en 16 september 2026 wordt ongewijzigd vastgesteld.

6. Wijziging omgevingsplan H21 Ontwikkeling 110-kV verbinding tussen Donkerbroek en Oosterwolde
Voorstel:

1. De 'Nota van ambtshalve wijzigingen' en de daarin opgenomen ambtshalve wijzigingen vast te stellen;
2. de wijziging omgevingsplan H21 Ontwikkeling 110kV-verbinding Donkerbroek-Oosterwolde gewijzigd vast te stellen.

Besluit
De raad besluit zonder stemming overeenkomstig het voorstel.

7. Ontwerpbesluit fietspaden Drents – Friese Wold onttrekken aan de openbaarheid
Voorstel:

1. Het fietspad 26c te onttrekken aan de openbaarheid zoals weergegeven op de kaart (bijlage 2) aan de hand van artikel 9, lid 1 van de Wegenwet.
2. Het fietspad 6c te onttrekken aan de openbaarheid zoals weergegeven op de kaart (bijlage 2) aan de hand van artikel 9, lid 1 van de Wegenwet.
3. Het fietspad 24 te onttrekken aan de openbaarheid zoals weergegeven op de kaart (bijlage 2) aan de hand van artikel 9, lid 1 van de Wegenwet.
4. De uniforme openbare voorbereidingsprocedure te volgen in het kader van de Algemene wet bestuursrecht om tot een definitief besluit te komen.
5. Als vereiste voor de uitvoering van de onttrekking van traject 26c, voorafgaand door het college schriftelijk te laten vaststellen dat traject 6a voor openbaar gebruik is aangelegd.

<u>Motie M-011 PRO VPO – Toegankelijkheid hulpdiensten in natuurgebied</u>
De fractie PRO Ooststellingwerf dient een motie in, mede ingediend door de fractie Vrije Partij Ooststellingwerf, waarin zij het college verzoeken om:

- Bij staatbosbeheer er uitdrukkelijk op aan te dringen dat bij het wijzigen van de fietspadenstructuur er overleg plaats vindt met de Veiligheidsregio Drenthe en Veiligheidsregio Fryslân over de nieuwe structuur in verband met de bereikbaarheid van het kwetsbare gebied;
- Bij Staatsbosbeheer erop aan te dringen om bij de nieuw aan te leggen fietspaden de constructie dusdanig te dimensioneren dat het gebied te allen tijde goed bereikbaar blijft voor hulpdiensten met oog op de calamiteitenbestrijding;
- De raad binnen zes maanden te informeren over de voortgang via een raadsmededeling.

<u>Motie M-012 Lijst Oostra, DO, CDA, PRO, CU - Garanderen en continueren van de fysieke bereikbaarheid te voet en per fiets van de historische locaties in het Drents- Friese Wold'</u>
De fractie Lijst Oostra dient een motie in, mede ingediend door Democratisch Ooststellingwerf, CDA, PRO Ooststellingwerf en de ChristenUnie waarin zij het college verzoeken om:

1. In overleg te treden met **Staatsbosbeheer** en de **Historische Vereniging Appelscha e.o. (HVA)** om de fysieke bereikbaarheid naar de historische locaties (waaronder onderduikplaats 'Lezer', onderduikplaats 'Prins Bernhard Kazerne' en de gedenkplaats van boswachter Van Emst) duurzaam te continueren en te garanderen;
2. Bij het definitieve besluit tot onttrekking/herinrichting van de paden (en de uitwerking van alternatieve tracés en/of wandel- en fietspaden) de toegankelijkheid en de educatieve functie van deze locaties expliciet te borgen;
3. De raad voorafgaand aan de vaststelling van het definitieve besluit (begin 2027) te informeren over de gemaakte afspraken en oplossingsrichtingen met Staatsbosbeheer en de HVA.

Zoals besloten bij de vaststelling van de agenda geeft wethouder B. van ’t Klooster eerst een toelichting op de gesprekken die hebben plaatsgevonden met de gemeente Westerveld, Staatsbosbeheer, provincie Friesland en Recreatieschap Drenthe. Tevens heeft wethouder B. van ’t Klooster benoemd dat het Recreatieschap Drenthe het voortouw neemt bij het plaatsen van een nieuwe uitkijktoren. Deze wordt op Fries grondgebied geplaatst.

Na deze toelichting vraagt de voorzitter of het voorstel in behandeling genomen kan worden in twee termijnen. De raad stemt in met dit voorstel.

Raadsleden stellen vragen in de eerste termijn en reageren op de ingediende moties. Wethouder B. van ’t Klooster beantwoordt de vragen in de eerste termijn en reageert op de moties.
De fracties Vrije Partij Ooststellingwerf, VVD, D66, OoststellingwerfsBelang geven aan de motie M-012 mee in te dienen.

Raadsleden stellen vragen in de tweede termijn. Wethouder B. van ’t Klooster beantwoordt de vragen in de tweede termijn.

Dhr. M.E. Hoogeveen/PRO Ooststellingwerf geeft aan naar aanleiding van de antwoorden van de wethouder Motie M-011 in te trekken.

Toezegging wethouder B. van het Klooster:
Wethouder B. van ’t Klooster zegt toe bij de provincie Fryslân te blijven aandringen op een financiële bijdrage voor natuurherstel.

Toezegging wethouder B. van het Klooster:
Wethouder B. van ’t Klooster zegt toe zich actief in te zetten voor/betrokken te blijven bij het project voor de nieuwe uitkijktoren op Fries grondgebied.

Toezegging wethouder B. van het Klooster
Wethouder B. van ’t Klooster zegt toe recreatieve sessies te organiseren met de raad van Ooststellingwerf, de raad van de gemeente Westerveld en Staatsbosbeheer om te brainstormen over mogelijkheden om de recreatieve component in het gebied te versterken.

Toezegging wethouder B. van ’t Klooster
Wethouder B. van ’t Klooster zegt toe het wandelpadenplan met de raad te delen voordat over de onttrekking van de paden een definitief besluit wordt genomen.

Toezegging wethouder B. van ’t Klooster
Wethouder B. van ’t Klooster zegt toe in gesprek te gaan met CAR 3.0 om hen aangehaakt te krijgen bij het fietspadenplan.

Besluit
De raad besluit overeenkomstig het voorstel met algemene stemmen.

Besluit Motie M-011
De motie is ingetrokken.

Besluit Motie M-012
De motie wordt aangenomen met 20 stemmen voor. De fracties Lijst Oostra, Democratisch Ooststellingwerf, CDA, PRO Ooststellingwerf, ChristenUnie, D66, VVD, Vrije Partij Ooststellingwerf en OoststellingwerfsBelang stemmen allen voor.

8. Huisvesting gemeentewerf
Voorstel:

1. De huidige activiteiten van de gemeentewerf onder te brengen in een nieuw te realiseren gebouw op het naastgelegen perceel aan de Nanningaweg 47c.
2. Het door de raad op 30 november 2021 beschikbaar gestelde krediet voor civieltechnische werken van € 3.527.000 met € 79.000 te verhogen naar € 3.606.000
3. Het door de raad op 30 november 2021 beschikbaar gestelde krediet voor technische installaties van € 656.000 met € 370.000 te verlagen naar € 286.000
4. Een krediet beschikbaar te stellen voor de eerste inrichting van het terrein ter hoogte van €1.710.000 en het te hanteren afschrijvingstermijn vast te stellen op 40 jaar
5. De structurele financiële gevolgen ter hoogte van € 19.000, volgens de uitwerking in de financiële paragraaf, meerjarig te verwerken via de begroting 2027

Amendement A-011 CU, DO, D66, Lijst Oostra, VVD – Financiële tegenvallers opvangen gemeentewerf Nanningaweg
De fractie van de ChristenUnie dient een amendement in, mede ingediend door de fracties Democratisch Ooststellingwerf, D66, Lijst Oostra en de VVD waarin zij voorstellen om een beslispunt toe te voegen:

Beslispunt 6: Eventuele financiële tegenvallers op te vangen binnen het totale investeringsbedrag van € 5.602.000.

Dhr. S. Derks/Vrije Partij Ooststellingwerf geeft aan amendement A-012 - Eerst optimaliseren, dan definitief ontwerpen door de Vrije Partij Ooststellingwerf, pas in de tweede termijn te willen indienen, mocht de beantwoording van de wethouder voor hen onvoldoende zijn in de eerste termijn.

Raadsleden stellen vragen in de eerste termijn. Wethouder L. Edema beantwoordt de vragen in de eerste termijn.

Dhr. S. Derks/Vrije Partij Ooststellingwerf vraagt een schorsing aan, na de schorsing geeft dhr. S. Derks/Vrije Partij Ooststellingwerf aan dat het aangekondigde amendement A-012 Eerst optimaliseren, dan definitief ontwerpen, niet wordt ingediend. De Vrije Partij Ooststellingwerf dient amendement A-011 mee in.

Dhr. B. Leistra geeft aan dat D66 heeft aangegeven het amendement A-011 niet meer mee in te dienen en dat het amendement A-011 Financiële tegenvallers opvangen gemeentewerf Nanningaweg, tijdens de schorsing is gewijzigd. Het is nu amendement A-011a Financiële tegenvallers opvangen gemeentewerf Nanningaweg.

Amendement A-011a CU, DO, Lijst Oostra, VVD, VPO - Financiële tegenvallers opvangen gemeentewerf
De fractie van de ChristenUnie dient een aangepast amendement in, mede ingediend door de fracties Democratisch Ooststellingwerf, Lijst Oostra, VVD en de Vrije Partij Ooststellingwerf waarin zij voorstellen om een beslispunt toe te voegen:

Beslispunt 6: Eventuele financiële tegenvallers op te vangen binnen het totale investeringsbedrag van € 5.752.000 (uitgezonderd ernstige calamiteiten).

Raadsleden stellen vragen in de tweede termijn. Wethouder L. Edema beantwoordt de vragen in de tweede termijn en ontraadt amendement A-011a.

Besluit amendement A-011
Gewijzigd naar amendement A-011a.

Besluit amendement A-011a
Het amendement wordt verworpen met 8 stemmen voor en 12 stemmen tegen. De fracties Vrije Partij Ooststellingwerf, VVD, ChristenUnie, Democratisch Ooststellingwerf en Lijst Oostra stemmen voor het amendement, de fracties OoststellingwerfsBelang, PRO Ooststellingwerf, CDA en D66 stemmen tegen.

Besluit
De raad besluit overeenkomstig het voorstel met algemene stemmen.

9. Rekenkameronderzoek kwaliteit raadsvoorstellen
Voorstel:

1. Het aanvullen van het format van raadsvoorstellen (in samenspraak met de griffie) met de drie hieronder beschreven onderbelichte kwaliteitscriteria en train de ambtelijke organisatie hierop:
    a. Het raadsvoorstel bevat een probleemstelling als aanleiding voor het voorstel.
    b. Het raadsvoorstel maakt de beleidsruimte van de gemeente zichtbaar, eventueel aan de hand van een juridisch kader.
    c. Het raadsvoorstel beschrijft de afweging tussen beleidsalternatieven, politiek – bestuurlijke keuzes, belangen en dilemma's zoals het college deze met voorstel maakt, de met het voorstel te verwachten positieve en negatieve consequenties voor de samenleving.

2. Stel een format op voor startnotities met de volgende onderdelen:
    a. Probleembeschrijving/beschrijving van het maatschappelijk vraagstuk
    b. Relevante juridische kaders en beschrijving van de beleidsruimte van de gemeente
    c. Relevante stakeholders
    d. Relevante besluiten die de gemeenteraad eerder heeft genomen
    e. Conclusies naar aanleiding van beleidsevaluatie
    f. Beschrijving van het voorgenomen besluitvormingsproces inclusief de rol van inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties.

3. Stel in samenspraak met een vertegenwoordiging uit de raad en de griffie een overzichtelijke beschrijving op van het bestuurlijk proces van initiatief tot besluit, met daarin de verantwoordelijkheden, taken van betrokkenen en de kwaliteitscriteria die voor raadsvoorstellen gelden.

4. Organiseer voor nieuwe medewerkers aanvullend op de schrijftraining een cursus/training politiek bestuurlijke sensitiviteit.

Raadsleden reageren op het raadsvoorstel en de aanbevelingen van de rekenkamer.

De voorzitter draagt het voorzitterschap over aan dhr. B. Leistra voor beantwoording van de vragen. Portefeuillehouder J. Werkman beantwoordt de vragen. Na de beantwoording draagt dhr. B. Leistra het voorzitterschap weer over aan burgemeester J. Werkman.

Besluit
De raad besluit overeenkomstig het voorstel met algemene stemmen.

10. Sluiting
De voorzitter sluit de vergadering om 22.26 uur.

Vastgesteld in de openbare vergadering van de raad op 3 november 2026.

, griffier. , voorzitter.

Raadsvoorstel

Commissievergadering	**:**	**Commissie P&C**
Titel	:	Najaarsrapportage 2026
Portefeuillehouder/Teamleider	:	Cees Pieter van Burgsteden/ Froukje de Wit
Extern zaak ID (zaakcode)	:	0085277338

Datum collegevergadering

15 september 2026

Voorgesteld besluit

1. De gevolgen van de meicirculaire 2026 met een begrotingswijziging te verwerken in de begroting 2026
2. De najaarsrapportage 2026 vast te stellen en het nadeel van € 731.000 met een begrotingswijziging te verwerken in de begroting 2026
3. Kennis te nemen van de status resultaatsbestemming 2025
4. Kennis te nemen van de status van de lopende investeringskredieten

Openbaar

Ja, passief via openbaar verslag

Inleiding

De najaarsrapportage geeft een tussentijdse verantwoording van de financiële uitvoering van de begroting 2026. De verantwoording gaat over de eerste acht maanden van 2026.

Argumenten

1.1 De meicirculaire 2026 heeft invloed op het begrotingsresultaat 2026

U bent via mededeling #2246 geïnformeerd over de gevolgen van de meicirculaire 2026. Het gevolg voor het jaar 2026 is een nadeel van € 196.000. Wij stellen voor dit via een begrotingswijziging te verwerken. De gevolgen van de meicirculaire 2026 voor 2027 en verder zijn verwerkt in de primitieve begroting 2027.

2.1 De najaarsrapportage 2026 heeft invloed op het begrotingsresultaat 2026

In onderstaande tabel staat het resultaat uit de voorjaarsrapportage per programma voor het jaar 2026. De toelichting vindt u in het boekwerk van de najaarsrapportage (bijlage 1). Het gevolg van de najaarsrapportage is negatief.

x € 1.000

Financiële gevolgen najaarsrappportage 2026	2026
Programma 0 Bestuur en ondersteuning	198
Programma 1 Veiligheid	-
Programma 2 Verkeer en vervoer	- 11
Programma 3 Economie	60
Programma 4 Onderwijs	- 66
Programma 5 Sport, cultuur en recreatie	- 90
Programma 6 Sociaal domein	- 989
Programma 7 Volksgezondheid en milieu	32
Programma 8 Bouwen, wonen en gronden	135
Totaal	**- 731**

Na verwerking van de meicirculaire 2026 en de najaarsrapportage 2026 ziet het financieel perspectief er uit zoals in onderstaande tabel.

x € 1.000

Begrotingsperspectief	2026
Primitieve begroting 2026	833
Gevolg amendement A-113a*	- 400
Het Fonds (raadsbesluit 27-1-26)	- 66
Gevolg septembercirculaire 2025	149
Gevolg decembercirculaire 2025	415
Gevolg voorjaarsrapportage 2026	- 2.778
Gevolg meicirculaire 2025	- 194
Begrotingsperspectief 2026 na meicirculaire	**- 2.041**
Gevolg najaarsrapportage 2026	- 731
Begrotingsperspectief 2026 na najaarsrapportage	**- 2.772**

3.1 Bij de jaarrekening zijn budgetten beschikbaar gebleven

Bij de jaarrekening 2025 zijn via resultaatsbestemming een aantal budgetten beschikbaar gebleven voor het jaar 2026. Wij hebben met u afgesproken dat we bij de najaarsrapportage de voortgang van deze budgetten presenteren. Zie bijlage 2.

4.1. Daarmee is de raad op de hoogte van de status van de investeringskredieten
Sinds dit jaar nemen we bij de voor- en najaarsrapportage een tabel op met daarin alle lopende investeringen, de bijbehorende kredieten en de werkelijke besteding. Voor investeringen groter dan € 1.000.000 wordt in de voor- en najaarsrapportage een toelichting gegeven op de voorgang van de investering. De tabel met de lopende investeringen en een toelichting op de voortgang van de investeringen groter dan € 1.000.000 vindt u in hoofdstuk 2 van het boekwerk.

Kanttekeningen
2.1 Door de gevolgen van de najaarsrapportage verwachten we een negatief resultaat in 2026
Voor 2026 verwachten we na verwerking van de voorjaarsrapportage een negatief resultaat van € 2,8 miljoen. Dit tekort kunnen we dekken via de algemene reserve.

Financiële toelichting
Zie boekwerk najaarsrapportage.

Sustainable Development Goals (SDG's)

Inwonersparticipatie
N.v.t.

Publicatie voor bekendmaking
De najaarsrapportage 2026 van de gemeente Ooststellingwerf heeft een negatief gevolg voor het jaar 2026. De raad heeft hiermee ingestemd en de begroting wordt hierop aangepast.

Vervolg
Na besluitvorming worden de begrotingswijzigingen verwerkt.

Bijlagen
1. Boekwerk najaarsrapportage 2026
2. Status resultaatsbestemming 2025

De raad van de gemeente Ooststellingwerf;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 15 september 2026;

Besluit

1. De gevolgen van de meicirculaire 2026 met een begrotingswijziging te verwerken in de begroting 2026
2. De najaarsrapportage 2026 vast te stellen en het nadeel van € 731.000 met een begrotingswijziging te verwerken in de begroting 2026
3. Kennis te nemen van de status resultaatsbestemming 2025
4. Kennis te nemen van de status van de lopende investeringskredieten

Besloten in de openbare vergadering van 3 november 2026

, griffier. , voorzitter.

Inhoud

Inleiding 2
1. Prognose financieel resultaat 2026 2
2. Investeringskredieten 3
3. Analyse van het financieel resultaat in de najaarsrapportage 2026 7
Bijlage 1 Resultaten 12
Bijlage 2 Programmawijzigingen, zonder resultaatimpact 18

Inleiding

Voor u ligt de najaarsrapportage van 2026. Deze bevat een prognose van het financiële resultaat aan het einde van het jaar 2026. Het financiële resultaat ontstaat door afwijkingen en nieuwe inzichten binnen de programma's. Per programma analyseren we de financiële afwijkingen op hoofdlijnen. De afwijkingen zijn bijgewerkt t/m augustus 2026.

In de rapportage staat in het eerste hoofdstuk het bijgestelde begrotingsperspectief na de verwerking van de meicirculaire 2026 en de najaarsrapportage 2026. In hoofdstuk 2 geven we een toelichting op de voortgang van de investeringskredieten groter dan € 1.000.000. In hoofdstuk 3 staat hoe het resultaat van de najaarsrapportage is ontstaan per programma en worden de afwijkingen groter dan of gelijk aan € 25.000 toegelicht.

1. Prognose financieel resultaat 2026

In onderstaand overzicht is een prognose opgenomen van het financieel resultaat 2026. De prognose is gebaseerd op de meest actuele en bij ons bekende ontwikkelingen per eind augustus 2026.

x € 1.000

Begrotingsperspectief	2026
Primitieve begroting 2026	833
Gevolg amendement A-113a*	- 400
Het Fonds (raadsbesluit 27-1-26)	- 66
Gevolg septembercirculaire 2025	149
Gevolg decembercirculaire 2025	415
Gevolg voorjaarsrapportage 2026	- 2.778
Gevolg meicirculaire 2025	- 194
Begrotingsperspectief 2026 na meicirculaire	**- 2.041**
Gevolg najaarsrapportage 2026	- 731
Begrotingsperspectief 2026 na najaarsrapportage	**- 2.772**

Zoals u in bovenstaande tabel kunt zien is het gevolg van de najaarsrapportage negatief. Bij de jaarrekening is hiervoor een onttrekking uit de algemene reserve nodig.

2. Investeringskredieten

Hieronder hebben wij een overzicht opgenomen van de benutting van de beschikbaar gestelde kredieten. In de eerste tabel staan de kredieten voor de immateriële vaste activa. In de tweede tabel de investeringen in de materiële vaste activa. Daaronder is de status van de beschikbaar gestelde kredieten groter dan € 1.000.000 toegelicht.

x € 1.000

Investeringen Immateriële vaste activa	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed in 2026	Werkelijk besteed t/m 2026	Restant per aug-26
Kosten onderzoek en ontwikkeling				
Voorbereidingskosten grex (samen)	1.000	300	887	113
Stationskwartier (voorbereidingskrediet)	120	43	99	21
Voorbereidingskredieten herstructureringsprojecten (3x)	450	0	0	450
Totaal kosten onderzoek en ontwikkeling	**1.570**	**343**	**986**	**584**
Bijdragen aan activa in eigendom van derden				
Dorps.Sintrum Donkerbroek	3.053	106	376	2.677
De Miente	3.973	769	819	3.154
3e padelbaan en renovatie 2 kunstgrasbanen	93	0	0	93
Totaal bijdragen aan activa in eigendom van derden	**7.119**	**875**	**1.196**	**5.923**
Totaal investeringen Immateriële vaste activa	**8.689**	**1.217**	**2.182**	**6.507**

x € 1.000

Investeringen Materiële vaste activa	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed in 2026	Werkelijk besteed t/m 2026	Restant per aug-26
Invest. met een economisch nut				
1e inrichting sportged. DoarpsSintrum Donkerbr	60	-	-	60
Aanschaf inventaris gemeentehuis 2025-2026	180	169	180	-

Nieuw/verbouw huisvesting Buitendienst	4.333	43	55	4.278
Verb. Raadszaal/publiekhal en ciekamer	236	18	146	90
ICT Raadszaal/publiekhal en ciekamer	62	-	62	-
Meubilair Raadszaal/publiekhal en ciekamer	118	-	118	-
Vervanging installaties/verduurzaming Ghuis	2.100	431	810	1.290
Vervanging tractie	362	325	325	37
Toiletvoorziening Turfroute D'broek	40	-	37	3
Pand Moskampweg 7	1.200	1.115	1.115	85
Flexwoningen Nanningaweg	11.700	-	-	11.700
Totaal invest. met een economisch nut	**20.391**	**2.101**	**2.848**	**17.544**
Invest.met een econ.nut waarvoor ter bestrijding v.d. kosten een heffing kan worden geheven				
Vrijverval riolering 2026	818	1	1	817
Regenwateroverlast locaties 2026 – SISA	500	96	96	404
Invest. met een econ.nut waarvoor ter bestrijding v.d. kosten een heffing kan worden geheven	**1.318**	**97**	**97**	**1.221**
Invest. in de openbare ruimte maatschappelijk nut				
Parkeerplaats SV Oosterwolde	373	273	279	94
Oevervoorzieningen 2026	923	31	-129	1.052
Herontwikkeling Rikkingahof	2.200	28	42	2.158
Pumptrack Oosterwolde	125	25	129	-4
Verkeersplan Donkerbroek (DoarpsSintrum)	350	-	-	350
Totaal invest. in de openbare ruimte maatschappelijk nut	**3.971**	**356**	**320**	**3.651**
Totaal	**25.680**	**2.554**	**3.265**	**22.415**

Voorbereidingskredieten grondexploitatie
Bij de voorjaarsrapportage 2025 heeft u € 1 miljoen krediet beschikbaar gesteld voor voorbereidingskosten voor grondexploitaties. Als grondexploitaties door de raad worden geopend worden de voorbereidingskosten toegevoegd aan deze exploitaties en maken daarmee deel uit van de totale kosten van deze exploitaties. We maken voorbereidingskosten voor onder andere de Schoolstraat Donkerbroek en Appelscha Noord. In 2026 krijgt u voorstellen voor de vaststelling van deze grondexploitaties.

DoarpsSintum Donkerbroek/verkeerplan Donkerbroek/1e inrichting sportgedeelte DoarpsSintrum
U ontvangt in september een raadsmededeling over de stand van zaken rond het vergunningstraject, de verkregen subsidies en de verleende garantstelling.

Miente
Voor de realisatie van de Miente is een krediet beschikbaar gesteld van € 3.973.000. De bijdrage aan de Miente betreft een bijdrage in activa van derden. Het oude pand is gesloopt. In de voorjaarsrapportage hebben we aangegeven dat in de uitwerking van het voorlopig ontwerp (VO) naar het definitief ontwerp (DO) tot een aantal tegenvallers heeft geleid. Door bezuinigingen en een Leader subsidie is een aanvulling bijdrage vanuit de gemeente niet nodig. De bouw is medio augustus 2026 gestart.

Huisvesting Buitendienst
In november 2021 is door de raad een krediet van € 4.333.000 beschikbaar gesteld voor de huisvesting van de buitendienst aan de Nanningaweg 47c. Vanwege stikstofuitstoot die ontstaat bij het composteren van groenmateriaal op het terrein was het niet mogelijk om voor de oorspronkelijke plannen een vergunning te krijgen op grond van de Wet Natuurbescherming. De raad heeft het college in november 2025 de opdracht gegeven om te komen met een nieuw uitgewerkt plan waarin ook andere relevante ontwikkelingen zijn meegenomen. De vertraging van de bouw, nieuwe ontwikkelingen en het moeten uitbesteden van de compostering leidt tot extra kosten. U ontvangt hiervoor in het vierde kwartaal 2026 een raadsvoorstel.

Vervanging installaties/verduurzaming gemeentehuis
Voor de verduurzaming van het gemeentehuis is een krediet beschikbaar gesteld van € 2,1 miljoen. In 2025 en 2026 zijn aanpassingen gedaan aan de warmtevoorziening en ventilatie en is een energiemanagementsysteem (EMS) geïnstalleerd. Ook is het gebouw voorzien van zonwering. Voor 2026 en 2027 staan nog diverse werkzaamheden gepland (vervanging isolatie en dakbedekking en vervangen zonnepanelen, vervangen broninstallatie).

Pand Moskampweg
Hiervoor heeft u in mei 2026 een krediet van € 1,2 miljoen beschikbaar gesteld. De aankoop van het pand heeft inmiddels plaatsgevonden. De werkelijke lasten zijn ongeveer € 1,15 miljoen.

Flexwoningen Nanningaweg
Door de raad is in mei 2026 een krediet van € 11,7 miljoen beschikbaar gesteld voor het project flexwoningen Nanningaweg. Het voorlopig stedenbouwkundig ontwerp is gereed voor participatie, waarna een definitief ontwerp kan worden gemaakt. Gelijktijdig wordt de aanbesteding voor de aan te kopen woningen en het bouw- en woonrijp maken voorbereid.

Oevervoorzieningen vaarwegen
Voor de oevervoorzieningen van de vaarwegen heeft u voor de periode 2025-2028 een krediet beschikbaar gesteld van € 1.225.000 (€ 112.000 voor 2025, € 923.000 voor 2026 en € 190.000 voor 2027). In 2025 hebben we delen van de vervanging uitgevoerd en de voorbereiding van een aanbesteding gedaan. De aanbesteding heeft dit jaar plaatsgevonden en valt aanzienlijk lager uit dan begroot. Ook hebben we een bijdrage vanuit Wetterskip Fryslân ontvangen (€ 160.000) waar we geen rekening mee hadden gehouden bij het aanvragen van het budget. We verwachten dat de totale kosten minus de bijdrage van het Wetterskip € 805.000 bedragen. Mogelijk wordt dit bedrag nog lager doordat we nog een bijdrage gaan aanvragen vanuit het fonds oevervoorzieningen. Per saldo verwachten we dus een onderbesteding van het krediet. De uitvoering loopt tot medio 2027. Via de P&C cyclus blijven wij u informeren over de ontwikkelingen.

Herontwikkeling Rikkingahof
Voor de herinrichting van de openbare ruimte van Rikkingahof is een krediet beschikbaar gesteld van € 2,2 miljoen. Krediet is aangevraagd op basis van voorlopige berekening kosten openbare ruimte. Invulling plannen openbare ruimte is mede afhankelijk van bouwplannen woningstichting en zorginstelling. De oorspronkelijke bouwplannen zijn voor een deel van de verbouw niet meer rendabel door afspraken in het regeerakkoord over de invoeren van de scheiding tussen wonen en zorg voor de zwaardere zorgpakketten en de onderhanden ‘wet modernisering servicekosten’. De eerdere vergunningaanvraag is hierdoor ingetrokken. Er wordt gewerkt aan een planwijziging. De planning is om in de loop van 2027 te starten met de eerste bouwfase. Herinrichting van de openbare ruimte volgt de woningbouw om te voorkomen dat nieuw aangelegde wegen kapotgereden worden door bouwverkeer.

3. Analyse van het financieel resultaat in de najaarsrapportage 2026

In onderstaande tabel staat het resultaat uit de najaarsrapportage per programma voor de jaren 2026-2029. Onder de tabel worden de afwijkingen groter dan of gelijk aan € 25.000 toegelicht. In de bijlagen zijn alle verschillen verklaard.

x € 1.000

Financiële gevolgen najaarsrappportage 2026	2026
Programma 0 Bestuur en ondersteuning	198
Programma 1 Veiligheid	-
Programma 2 Verkeer en vervoer	- 11
Programma 3 Economie	60
Programma 4 Onderwijs	- 66
Programma 5 Sport, cultuur en recreatie	- 90
Programma 6 Sociaal domein	- 989
Programma 7 Volksgezondheid en milieu	32
Programma 8 Bouwen, wonen en gronden	135
Totaal	**- 731**

Programma 0 Bestuur en ondersteuning

Personeel en huisvesting, nadeel € 303.000

- Op dit moment implementeren we OWO-breed enkele grote kernapplicaties. Dit zijn softwarepakketten die we gebruiken om taken op het gebied van jeugd, Wmo en de participatiewet uit te voeren. Het cluster functioneel beheer Sociaal Domein levert capaciteit aan het project Kernapplicaties. Door uitstel van opleveren van het project heeft de tijd ons ingehaald en moeten verschillende grote wijzigingen in de huidige applicaties én in de nieuwe applicatie worden doorgevoerd. Bij de voorjaarsrapportage was al incidenteel netto € 40.000 bijgeraamd. Vanuit de projectorganisatie is aangegeven dat extra inhuur in ieder geval nodig is tot eind december 2026. Er wordt op dit moment nog hard gewerkt aan het actualiseren van de projectopdracht. Hierdoor is inzet van de extra ondersteuning voor volgend jaar nog niet bekend. De lasten zijn € 120.000. Hiervan wordt € 80.000 betaald door Weststellingwerf en Opsterland. Per saldo is er een nadeel van € 40.000.
- Door deze kernapplicaties is ook inhuur nodig bij de afdeling OWO-bedrijfsvoering. In het voorjaar is besloten om de Multi tenant oplossing (één omgeving voor drie gemeenten in plaats van drie aparte omgevingen) los te laten. Dit betekent dat er een nieuwe planning moest worden opgesteld in overleg met de leverancier PinkRoccade Local Goverment. De vertraging leidt tot hogere kosten voor de inhuur. De inhuur is nodig voor de functie van projectleider, functioneel beheerders en procesanalist. Voor onze gemeente zijn de lasten € 200.000.

- We hebben nieuwe wachtgeldverplichtingen van een oud-wethouder ter hoogte van € 62.500. De gevolgen voor 2027 en verder zijn verwerkt in de begroting 2027.
- Voor de viering van het 10-jarig bestaan van OWO zijn kosten gemaakt ter hoogte van € 75.000, ons aandeel is € 25.000.

Rente, voordeel € 350.000
In de begroting hebben we een structurele post rente geraamd voor als kort geld moet worden opgenomen. Dat is tot nu toe voor het jaar 2026 nog niet nodig geweest en is ook niet de verwachting voor de rest van het jaar. Dit zorgt voor een voordeel van € 90.000. Daarnaast hebben we rente ontvangen vanuit het schatkistbankieren. Dit zorgt voor een voordeel van 260.000.

Algemene uitkering, voordeel € 89.000
Er is een voordeel ontstaan doordat we vanuit de algemene uitkering een afrekening over voorgaande jaren hebben ontvangen.

Onroerendezaakbelasting (OZB), voordeel € 149.000
Het voordeel is ontstaan doordat de WOZ-waarden bij de tarief bepalingen, die in september/oktober plaatsvindt, lager waren dan de WOZ-waarden bij het moment van opleggen van de aanslag in januari/februari.

Burgerzakenleges, nadeel € 35.000
Voor dit jaar zijn er minder paspoortaanvragen door de omstandigheden in de wereld. Dit zorgt voor lagere lasten en ook lagere baten. Per saldo een nadeel van € 35.000.

Programma 1 Veiligheid
Er zijn geen afwijkingen > € 25.000 in programma 1.

Programma 2 Verkeer en vervoer
Er zijn geen afwijkingen > € 25.000 in programma 2.

Programma 3 Economie
Toeristenbelasting, voordeel € 60.000
Er zijn hogere baten toeristenbelasting. Dit komt door een correctie van een aantal aanslagen toeristenbelasting uit voorgaande jaren.

Programma 4 Onderwijs
Huisvesting voortgezet onderwijs, nadeel € 61.000
Dit betreft de vergoeding aan Stichting Fierder Onderwijs om de staalconstructie van CSG Liudger (locatie Waskemeer) brandwerend te coaten. Dit is noodzakelijk gebleken op basis van bevindingen van de brandweer. Zie ook raadsmededeling #2140. Bijdragen in activa van derden

activeren we normaalgesproken. Gezien de hoogte van het bedrag stellen wij voor dit in één keer af te schrijven.

Programma 5 Sport, cultuur en recreatie
Bomen, nadeel € 35.000
Er zijn dit jaar minder bomen besmet met de eikenprocessierups. Hierdoor is een voordeel op dit budget ontstaan van € 40.000. Er is een nadeel van € 75.000 doordat er extra bomen gekapt moesten worden. Het gaat hier om bomen langs de weg Boekhorst, Legepoeledijk, Terwisscha (Oosterwolde richting Appelscha ten westen van de N381). Hier staan beuken die last hebben gehad van de wisselende weersomstandigheden. Hierdoor waren de bomen dusdanig slecht dat ze gekapt moesten worden. Ook is het onderhoud door een Europese aanbesteding duurder uitgevallen. De gevolgen voor de jaren 2027 en verder zijn verwerkt bij het nieuw beleid in de begroting 2027.

Accommodatiebeleid, budgettair neutraal
In de begroting is structureel rekening gehouden met kapitaallasten vanuit het accommodatiebeleid. Voor het jaar 2026 is dit budget niet volledig nodig. Dit komt doordat we pas gaan afschrijven als de investering volledig is afgerond. Dat is binnen het accommodatiebeleid nog niet het geval. We stellen voor dit budget nu toe te voegen aan de reserve accommodatiebeleid, zoals ook afgesproken is met u. De reden dat we dit nu doen in plaats van bij de jaarrekening is dat als deze toevoeging niet geraamd is en bij de jaarrekening wel plaatsvindt dit meegeteld wordt in de begrotingsonrechtmatigheden.

Programma 6 Sociaal Domein
Zorg en veiligheid, voordeel € 100.000
Vanuit dit budget wordt mede de pilot met de wijk-GGD‘er (2025–2026) bekostigd. I.v.m. een ontvangen subsidie van ZonMw voor pilot wijk-GGD'er, wordt dit budget niet volledig benut. Het resterende deel, bestemd voor Ernstige Psychische Aandoeningen (EPA)-meldingen, wordt in afwachting van de verdere uitwerking van de financiering van FrIZA nog niet ingezet. Dit zorgt voor een voordeel.

Jeugdhulp, nadeel € 1.300.000
Bij de voorjaarsrapportage 2026 is het jeugdhulpbudget met € 1,5 miljoen verhoogd. Dit was nodig door een aantal zeer dure maatwerktrajecten. Het aantal maatwerken met 2-op-1-begeleiding en 1-op-1-begeleiding is niet afgenomen, zoals we wel verwachtten bij de voorjaarsrapportage 2026. Er zijn weinig tot geen alternatieve plekken voor deze jeugdigen. Bij verschillende lopende casussen is vervolgonderzoek niet binnen de huidige trajectduur afgerond, waardoor continuering van de huidige inzet nodig is. Het tekort op het jeugdhulpbudget is te verklaren door deze maatwerken. In totaal wordt in 2026 € 4 miljoen aan maatwerktrajecten uitgegeven (hier gaat het om 6 a 7 casussen), terwijl we oorspronkelijk in de begroting met ongeveer € 1 miljoen rekening hadden gehouden. Dit betekent dat we nu bij de najaarsrapportage de raming weer naar boven moeten bijstellen. Wij doen dit nu alleen voor het jaar 2026. Een dergelijke raming structureel verwerken legt een (veel te) hoge druk op onze begroting. Los van de onverminderde inzet die we inhoudelijk plegen om de jeugdigen geplaatst te krijgen en het maatwerk zoveel mogelijk terug te dringen, beraden we ons op hoe we dergelijke uitgaven financieel in de begroting moeten verwerken. Vooralsnog bekijken we dit als een incidentele uitzetting.

In het eerste kwartaal van 2026 heeft de raad budget voor extra fte's beschikbaar gesteld voor de wachtlijsten bij het Gebiedsteam Jeugd: 4fte voor jeugdconsulenten en 1fte kwaliteitsmedewerker. De arbeidsmarkt op het vlak van Jeugdwet is krap en daardoor zijn de 4fte voor de jeugdconsulenten tot op heden niet volledig ingevuld. Er staan minder casussen op de wachtlijst dan aan het begin van dit jaar. Dit komt vooral doordat er een kwaliteitsslag is toegepast waardoor casussen konden worden doorverwezen naar het voorliggende veld of konden worden opgepakt vanuit een andere wetgeving. De wachtlijst betekent niet dat er geen zorg geleverd wordt. Het kunnen ook casussen zijn waar wel een zorgaanbieder bij betrokken is, maar waarbij er vanuit het Gebiedsteam geen vaste consulent regie voert. Daarnaast is er een fluctuerende wachtlijst qua aantallen bij team Toegang.

Wmo, budgettair neutraal
Binnen de Wmo zijn diverse verschuivingen van budgetten. De grootsten worden hieronder toegelicht.

- Er zijn minder toezicht onderzoeken door de GGD uitgevoerd ten opzichte van 2025. Dit zorgt voor een voordeel van € 90.000
- Er zijn dit jaar tot nu toe geen dure woningaanpassingen geweest. Dit zorgt voor een voordeel van € 50.000.
- Voor hulpmiddelen zijn veel verstrekkingen geweest uit het depot. Dit zorgt voor minder maatwerk en daarmee voor een voordeel van € 30.000.
- Er is een voordeel van € 200.000 op huishoudelijk hulp omdat er 20 minder cliënten waren dan in 2025 en doordat er minder of geen inzet is geweest in de vakantieperiode.
- Er zijn hogere lasten bij Wmo begeleiding van € 194.000 doordat er meer unieke cliënten waren dan in 2025 (rond de 20 extra cliënten).
- Er zijn hogere lasten bij vervoersvoorzieningen van € 80.000. Er zijn dure aanpassingen geweest door individueel maatwerk.
- Er zijn hogere lasten van € 36.000 door meer Wmo maatwerkarrangementen. Dit komt doordat gecontracteerde aanbieders sommige (zwaardere) vormen van hulp niet kunnen leveren.
- Voor indicatievrije dagbesteding is een subsidie hoger vastgesteld dan beschikt. Dit leidt tot een nabetaling en daardoor tot een nadeel van € 47.000 voor 2026.

Beschermd wonen, voordeel € 211.000
Bij de begroting 2026 is structureel € 140.000 aan baten voor Beschermd Wonen opgenomen. In de beantwoording van de technische vragen bij de Voorjaarsrapportage 2026 en Kaderbrief 2027 tijdens de raadsvergadering van 30 juni 2026 is aangegeven dat eventuele aanvullende baten uit de afrekening van Beschermd Wonen worden verwerkt zodra hierover voldoende financiële zekerheid bestaat. Nu er voldoende duidelijkheid is over de afrekening 2026, wordt het verwachte overschot op Beschermd Wonen incidenteel bijgeraamd. Dit aanvullende bedrag van € 211.000 wordt toegevoegd aan het begrotingssaldo. Ook voor de begroting 2027 en verder is structureel € 140.000 aan baten geraamd. Eventuele aanvullende baten worden verwerkt zodra hierover voldoende zekerheid is.

Programma 7 Volksgezondheid en milieu
Afval, budgettair neutraal
FUMO eist dat er ten alle tijden drie medewerkers aanwezig zijn op de milieustraat. Drie dagen in de week zijn er nu twee medewerkers aanwezig, de bezetting moet deze dagen omhoog naar drie medewerkers. Dit zorgt voor een nadeel van € 65.000. Dit wordt gedekt uit de

reserve lastenverlichting. In de begroting 2027 en verder is hier al rekening mee gehouden.

Bijdrage GR FUMO, voordeel € 32.000
De ontvangen eindafrekening van de FUMO is hoger dan eind 2025 verwacht. Dit zorgt voor een voordeel.

Programma 8 Bouwen, wonen en gronden
Omgevingsvergunningen, voordeel € 135.000
We hebben hogere lasten voor Hûs en Hiem. Dit komt door een afrekening over 2025 en door hogere lasten voor het jaar 2026. Hier staan hogere baten voor leges omgevingsvergunningen tegenover. Per saldo zorgt dit voor een voordeel van € 135.000.

Bijlage 1 Resultaten

Najaarsrapportage 2026 - met resultaatconsequentie		Incidenteel	Structureel	Totaal
0- Bestuur en ondersteuning				
Lasten				
0-1 Thema Bestuur				
B&W	Kosten afscheid en installatie nieuwe wethouders. Inclusief integriteitstoets, afscheidsreceptie, etc.	- 20.000	-	- 20.000
	Betreft nieuwe wachtgeldverplichting oud-wethouder, gevolgen van 2027 en verder worden bij de begroting meegenomen.	- 62.500	-	- 62.500
Bestuurlijke samenwerking	Betreft de kosten voor de viering van het 10/jarig bestaan van OWO.	- 25.000	-	- 25.000
0-2 Thema Dienstverlening				
Verkiezingen	We schaffen aan het eind van dit jaar goederen aan voor de verkiezingen van 2027. Zoals stemhokjes i.v.m. dubbele verkiezingen in 2027. Dit zorgt voor een nadeel in 2026.	- 7.500	-	- 7.500
Burgerzakenleges	We verwachten minder paspoortaanvragen i.v.m. omstandigheden in de wereld. Dit zorgt voor lagere lasten. Zie ook bij baten, daar lagere ontvangen leges.	15.000	-	15.000
0-3 Thema Financiën				
Team Backoffice SD	Vanuit de projectorganisatie aangegeven dat extra inhuur in ieder geval nodig is tot eind december 2026. Er wordt op dit moment nog hard gewerkt aan het actualiseren van de projectopdracht. Hierdoor is inzet van de extra ondersteuning voor volgend jaar nog niet bekend.	- 120.000	-	- 120.000
Overige OWO afdelingen	Externe inhuur kernapplicaties Sociaal Domein bij de afdeling OWO Bedrijfsvoering. In het voorjaar is besloten om de Multi tenant oplossing (één omgeving) voor drie gemeenten los te laten. Dit betekent dat er een nieuwe planning moest worden opgesteld in overleg met de leverancier PinkRoccade Local Government. De vertraging leidt tot hogere kosten voor de inhuur. De inhuur is nodig voor de functie van projectleider, functioneel beheerders en procesanalist.	- 200.000	-	- 200.000
Kapitaallasten	Het budget voor kort opgenomen middelen kan vervallen in 2026 op basis van de liquiditeitsprognose.	90.000	-	90.000
Baten				
0-2 Thema Dienstverlening				

	Burgerzakenleges	We verwachten minder baten van de reisdocumenten i.v.m. de omstandigheden in de wereld.	- 50.000	-	- 50.000
	0-3 Thema Financiën				
	Team Backoffice SD	Vergoeding van onze OWO-partners voor de extra inhuur.	80.000	-	80.000
	OZB eigenaren woning	Het voordeel komt doordat er een verschil is tussen de hoogte van de WOZ-waarde bij moment tariefsbepaling (sept/okt) en de hoogte van de WOZ-waarde bij het moment opleggen van de aanslag (jan/feb).	110.000	-	110.000
	OZB gebruiker niet-woning	Het voordeel komt doordat er een verschil is tussen de hoogte van de WOZ-waarde bij moment tariefsbepaling (sept/okt) en de hoogte van de WOZ-waarde bij het moment opleggen van de aanslag (jan/feb).	15.000	-	15.000
	OZB eigenaren niet-woning	Het voordeel komt doordat er een verschil is tussen de hoogte van de WOZ-waarde bij moment tariefsbepaling (sept/okt) en de hoogte van de WOZ-waarde bij het moment opleggen van de aanslag (jan/feb).	24.000	-	24.000
	Kapitaallasten	Dit betreft de ontvangen rente als gevolg van het schatkistbankieren.	260.000	-	260.000
	Gemeentefonds voorgaande jaren	Ontvangen algemene uitkering van voorgaande jaren.	89.000	-	89.000
Totaal 0- Bestuur en ondersteuning			**198.000**	**0**	**198.000**
2- Vervoer					
	Lasten				
	2-1 Thema Verkeer en Vervoer				
	Gladheidbestrijding	In verband met de heftige winter is er extra gestrooid en dus ook veel meer zout ingekocht dan voorgaande jaren	- 18.000	-	- 18.000
	Onkruidbestrijding	De kosten voor het afvoeren en storten van veegafval zijn in 2026 gestegen door onder andere extra landelijke heffingen	- 11.000	-	- 11.000
	Baten				
	2-1 Thema Verkeer en Vervoer				
	Verkeer veilig beh	Door meer werkzaamheden in en onder de grond zijn er meer degeneratievergoedingen ontvangen	18.000	-	18.000
Totaal 2- Vervoer			**-11.000**	**0**	**-11.000**
3- Economie					
	Baten				
	3-1 Thema Economie				
	Baten toeristenbel	Er zijn hogere baten toeristenbelasting. Dit komt door een correctie van een aantal aanslagen toeristenbelasting uit voorgaande jaren.	60.000	-	60.000

Totaal 3- Economie			**60.000**	**-**	**60.000**
4- Onderwijs					
	Lasten				
	4-1 Thema Onderwijs				
	MFS De Boekebeam	Schoonmaakkosten van het gebouw zijn iets gestegen door een indexatie.	- 5.000	-	- 5.000
	Huisvesting VO	Dit betreft de vergoeding aan Stichting Fierder Onderwijs om de staalconstructie brandwerend te coaten. Dit is noodzakelijk gebleken op basis van bevindingen van de brandweer.	- 61.000	-	- 61.000
Totaal 4- Onderwijs			**-66.000**	**0**	**-66.000**
5- Sport, cultuur en recreatie					
	Lasten				
	5-1 Thema Sport en Cultuur				
	Sporthallen, overig	Het budget accommodatiebeleid wordt in 2026 voor het grootste gedeelte niet benut omdat de investeringen in de accommodaties vanuit het accommodatiebeleid nog niet tot kapitaallasten hebben geleid. Het budget wordt daarom toegevoegd aan de reserve accommodatiebeleid.	750.000	-	750.000
	5-2 Thema Recreatie en openbaar groen				
	Beplant en gras	Onvoorziene uitgaven i.v.m. wortels Japanse duizendknoop in leem in de Fochtelooerveen regio. De wortels van de Japanse duizendpoot is in de leemgrond geschoten waardoor de standaard aanpak (zeven van grond) niet toegepast kan worden. Hierdoor moest grond worden afgevoerd met hogere kosten tot gevolg.	- 20.000	-	- 20.000
	Bomen	In tegenstelling tot landelijke berichten zijn er dit jaar in onze gemeente minder bomen besmet met eikenprocessierups. Daardoor waren er lagere lasten.	40.000	-	40.000
		Noodzakelijke kap van bomen. Boomonderhoud is door een Europese aanbesteding duurder uitgevallen (ca 57%), heroriëntatie boomonderhoud wordt meenemen met begroting 2027.	- 75.000	-	- 75.000
	Baten				
	5-1 Thema Sport en Cultuur				
	Sportstimulering	Lagere specifieke uitkering Gezond en Actief Leven Akkoord dan verwacht i.v.m. 10% korting	- 15.400	-	- 15.400
	5-2 Thema Recreatie en openbaar groen				
	Beplant en gras	Snippergroen wordt vanaf november 2025 niet meer verkocht. Dit zorgt voor een nadeel	- 20.000	-	- 20.000

	Reserve programma 5				
	Reserve accommodatiebeleid	Het budget accommodatiebeleid wordt in 2026 voor het grootste gedeelte niet benut omdat de investeringen in de accommodaties vanuit het accommodatiebeleid nog niet tot kapitaallasten hebben geleid. Het budget wordt daarom toegevoegd aan de reserve accommodatiebeleid.	- 750.000	-	- 750.000
Totaal 5- Sport, cultuur en recreatie			**-90.400**	**0**	**-90.400**
6- Sociaal Domein					
	Lasten				
	6-2 Thema Meedoen				
	Ov vrz WMO materieel	We hebben meer ingezet op onafhankelijke clientondersteuner, het tarief voor clientondersteuning is ook gestegen.	- 13.000	-	- 13.000
	Overig voorz WMO BCF	Er zijn minder toezichtsonderzoeken door GGD uitgevoerd ten opzichte van 2025. Dit zorgt voor een voordeel, omdat de gemeente deze onderzoeken deels zelf uitvoert en daardoor minder gebruik maakt van de GGD.	90.000	-	90.000
	Woningaanpassingen	Er zijn geen dure woningaanpassingen geweest tot nog toe.	50.000	-	50.000
	Hulpmiddelen	Voor hulpmiddelen zijn veel verstrekkingen geweest uit het depot. Dit zorgt voor minder maatwerk en daarmee voor een voordeel.	30.000	-	30.000
	WMO hulp bij huishouden	Een voordeel op huishoudelijk hulp omdat er 20 minder cliënten waren dan in 2025 en doordat er minder of geen inzet is geweest in de vakantieperiode.	200.000	-	200.000
	Wmo begeleiding	Hogere lasten bij Wmo begeleiding doordat er meer unieke cliënten waren dan in 2025 (rond de 20 extra cliënten).	- 194.000	-	- 194.000
	Vervoersvoorziening	Hogere lasten bij vervoersvoorzieningen. Er zijn dure aanpassingen geweest door individueel maatwerk.	- 80.000	-	- 80.000
	Wmo ov. maatw.arran.	Hogere lasten door meer Wmo maatwerkarrangementen. Dit komt doordat gecontracteerde aanbieders sommige (zwaardere) vormen van hulp niet kunnen leveren.	- 36.000	-	- 36.000
	Indicatievrije dagbesteding	Voor indicatievrije dagbesteding is een subsidie hoger vastgesteld dan beschikt. Dit leidt tot een nabetaling en daardoor tot een nadeel voor 2026.	- 47.000	-	- 47.000
	6-3 Thema Goed Opgroeien				
	Zorg en veiligheid	Vanuit dit budget wordt mede de pilot met de wijk-GGD'er (2025–2026) bekostigd. I.v.m. een ontvangen subsidie van ZonMw voor pilot wijk-GGD'er, wordt dit budget niet volledig benut. Het resterende deel, bestemd voor Ernstige Psychische Aandoeningen (EPA)-meldingen, wordt in afwachting van de verdere uitwerking van de financiering van FrIZA nog niet ingezet.	100.000	-	100.000

	Jeugdhulp ambulant	Het aantal maatwerken met 2-op-1-begeleiding en 1-op-1-begeleiding is niet afgenomen. Er zijn weinig tot geen alternatieve plekken voor deze jeugdigen. Bij verschillende lopende casussen is vervolgonderzoek niet binnen de huidige trajectduur afgerond, waardoor continuering van de huidige inzet nodig is. Het tekort op het jeugdhulpbudget is te verklaren door deze maatwerken.	- 650.000	-	- 650.000
	Jeugdhulp ambu. reg.	Het aantal maatwerken met 2-op-1-begeleiding en 1-op-1-begeleiding is niet afgenomen. Er zijn weinig tot geen alternatieve plekken voor deze jeugdigen. Bij verschillende lopende casussen is vervolgonderzoek niet binnen de huidige trajectduur afgerond, waardoor continuering van de huidige inzet nodig is. Het tekort op het jeugdhulpbudget is te verklaren door deze maatwerken.	- 650.000	-	- 650.000
	Baten				
	6-3 Thema Goed Opgroeien				
	Beschermd wonen 18+	Bij de begroting 2026 is structureel € 140.000 aan baten voor Beschermd Wonen opgenomen. In de beantwoording van de technische vragen bij de Voorjaarsrapportage 2026 en Kaderbrief 2027 tijdens de raadsvergadering van 30 juni 2026 is aangegeven dat eventuele aanvullende baten uit de afrekening van Beschermd Wonen worden verwerkt zodra hierover voldoende financiële zekerheid bestaat. Nu er voldoende duidelijkheid is over de afrekening 2026, wordt het verwachte overschot op Beschermd Wonen incidenteel bijgeraamd. Dit aanvullende bedrag van € 211.000 wordt toegevoegd aan het begrotingssaldo. Ook voor de begroting 2027 en verder is structureel € 140.000 aan baten geraamd. Eventuele aanvullende baten worden verwerkt zodra hierover voldoende zekerheid is.	211.000	-	211.000
Totaal 6- Sociaal Domein			**-989.000**	**0**	**-989.000**
7- Volksgezondheid en milieu					
	Lasten				
	7-2 Duurzaamheid, Riolering en Afval				
	Riolering, onderhoud	We hebben extra eenmalige kosten gehad door een dure nieuwe huisaansluiting in Oldeberkoop en door genomen maatregelen in verband met grondwateroverlast in Ravenswoud. Hier staat een aanwending van de voorziening tegenover.	- 20.000	-	- 20.000
	Inz milieustraat	Fumo eist dat er ten alle tijden drie medewerkers aanwezig zijn op de milieustraat. Drie dagen in de week zijn er nu twee medewerkers aanwezig, de bezetting moet deze dagen omhoog naar drie medewerkers. Dit zorgt voor een nadeel van € 65.000. Hier staat een hogere onttrekking aan de reserve lastenverlichting tegenover.	- 65.000	-	- 65.000
	Bijdrage GR FUMO	De ontvangen eindafrekening van de Fumo is hoger dan eind 2025 verwacht. Dit zorgt voor een voordeel.	32.000		32.000

	Baten				
	7-2 Duurzaamheid, Riolering en Afval				
	Riolering, planvorming	Aanwending voorziening Riolering	20.000	-	20.000
	Reserve programma 7				
	Reserve lastenverlichting	Hogere onttrekking aan de reserve lastenverlichting door hogere lasten bij de milieustraat.	65.000		65.000
Totaal 7- Volksgezondheid en milieu			**32.000**	**0**	**32.000**
8- Bouwen wonen en gronden					
	Lasten				
	8-1 Thema Bouwen wonen grondexploitatie				
	Omgevingsvergunning	Een nadeel van € 15.000 bij Hûs en Hiem. Dit komt door een afrekening over 2025 en door hogere lasten in 2026. Hier staan ook hogere baten tegenover.	- 15.000	-	- 15.000
	Baten				
	8-1 Thema Bouwen wonen grondexploitatie				
	Omgevingsvergunning baten	Hogere baten omgevingsvergunningen. Dit is een inschatting mede op basis van de lasten Hûs en Hiem.	150.000	-	150.000
Totaal 8- Bouwen wonen en gronden			**135.000**	**0**	**135.000**
Eindtotaal			**- 731.400**	**-**	**- 731.400**

Bijlage 2 Programmawijzigingen, zonder resultaatimpact

Najaarsrapportage 2026 - programmawijziging		Incidenteel	Structureel	Totaal
0- Bestuur en ondersteuning				
Lasten				
0-3 Thema Financien				
Team Bedrijfsv. Staf	De lasten voor de ambtelijke inzet vanuit team staf voor het programma duurzaamheid bedragen € 142.000. Deze lasten worden gedekt uit het budget tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheid klimaat- en energiebeleid (CDOKE).	142.000	-	142.000
Team Ruimte en Econ.	De lasten voor de ambtelijke inzet landelijk gebied bedragen € 152.000. Deze lasten worden gedekt vanuit het budget landelijk gebied. De aanvullende lasten voor de ambtelijke inzet vanuit team ruimte & economie voor het programma duurzaamheid bedragen € 133.000. Deze lasten worden gedekt uit het budget tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheid klimaat- en energiebeleid (CDOKE). De lasten voor de ambtelijke inzet voor Europa bedragen € 25.000. Deze lasten worden gedekt uit het budget economische aangelegenheden. De aanvullende lasten voor de ambtelijke inzet voor het omgevingsplan bedragen € 41.000. Het aandeel van Oost in deze lasten bedraagt € 14.000. Dit aandeel wordt gedekt vanuit het budget omgevingswet. Het aandeel van Weststellingwerf en Opsterland in deze lasten bedraagt € 27.000. Deze lasten worden aan hen doorbelast.	351.000	-	351.000
Team Samenleving	Tijdelijke inhuur voor procesondersteuning budgetadvies / schuldhulpverlening. Dekking vanuit specifieke uitkering Gezond en Actief Leven Akkoord. Lasten worden verantwoord in programma 0	- 25.000	-	- 25.000
Gebiedsteam W&I	Lasten pilot jongeren welzijnscoach. Budget intensiever bijstandsgerechtigden begeleiden wordt ingezet voor deze pilot.	- 64.000	-	- 64.000
	De lasten voor de ambtelijke inzet vanuit team werk en inkomen voor het programma duurzaamheid bedragen € 28.000. Deze lasten worden gedekt uit het budget tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheid klimaat- en energiebeleid (CDOKE).	28.000	-	28.000
Baten				
0-3 Thema Financien				
Team Ruimte en Econ.	Bijdrage Opsterland en West in aanvullende lasten ambtelijke inzet voor het omgevingsplan.	- 27.000	-	- 27.000
Totaal 0- Bestuur en ondersteuning		**405.000**	**0**	**405.000**
3- Economie				

	Lasten				
	3-1 Thema Economie				
	Eco/Uitv EZ-beleid	Dekking lasten ambtelijke inzet Europa	- 25.000	-	- 25.000
Totaal 3- Economie			**-25.000**	**0**	**-25.000**
6- Sociaal Domein					
	Lasten				
	6-1 Thema Samenleven				
	Terugdr. Gez.achters	Tijdelijke inhuur voor procesondersteuning budgetadvies / schuldhulpverlening. Lasten worden verantwoord in programma 0.	25.000	-	25.000
	Oekraïne opvang vluchtelingen	Bijstelling van de lasten op basis van het normbedrag over 2026	- 1.290.940	-	- 1.290.940
		Op basis van de meest recente prognoses verwachten we iets meer leefgeld te betalen in 2026. Deze kosten worden door het Rijk vergoed	- 60.000	-	- 60.000
	6-2 Thema Meedoen				
	Participatie Werkdeel	Budget intensiever bijstandsgerechtigden begeleiden wordt ingezet voor pilot jongeren welzijnscoach. De lasten € 64.000 worden verantwoord in programma 0.	64.000	-	64.000
	Baten				
	6-1 Thema Samenleven				
	Oekraïne opvang vluchtelingen	Verhoging van de baten op basis van het normbedrag over geheel 2026	1.350.940	-	1.350.940
Totaal 6- Sociaal Domein			**89.000**	**0**	**89.000**
7- Volksgezondheid en milieu					
	Lasten				
	7-2 Duurzaamheid, Riolering en Afval				
	CDOKE	Dekking (aanvullende) lasten ambtelijke inzet voor programma duurzaamheid.	- 303.000	-	- 303.000
	Landelijk gebied	Dekking lasten ambtelijke inzet landelijk gebied.	- 152.000	-	- 152.000
Totaal 7- Volksgezondheid en milieu			**-455.000**	**0**	**-455.000**
8- Bouwen wonen en gronden					
	Lasten				
	8-1 Thema Bouwen wonen grondexploitatie				
	Omgevingswet	Dekking aanvullende lasten omgevingsplan	- 14.000	-	- 14.000

Totaal 8- Bouwen wonen en gronden	**-14.000**	**0**	**-14.000**
Eindtotaal	**-**	**-**	**-**

Bijlage 2 – status resultaatsbestemming 2025 bij najaarsrapportage 2026

Nr.	Onderwerp	Bedrag	Reden resultaatsbestemming	Uitgegeven bedrag t/m augustus	Nog te verwachten uit te geven 2026	Vrijval 2026	Toelichting najaarsrapportage 2026
1	Monumenten (mededeling #2044)	15.000	Onze gemeente heeft in 2025 subsidie ontvangen voor onderhoud van een aantal monumenten. Het onderhoud vindt plaats in 2026. Normaalgesproken zou dit budget via de budgetoverheveling aan. Maar omdat in 2025 nauwelijks budgetten voor de overheveling in aanmerking kwamen is dit budget beschikbaar gebleven via de resultaatsbestemming 2025.	-	15.000	-	Er zijn opdrachten verleend voor € 11.000 euro, het resterende bedrag wordt nog in opdracht gezet.
2	Inpulsbudget Sociale infrastructuur (meicirculaire 2025)	64.000	Het impulsbudget is bedoeld om gemeenten te ondersteunen bij het toekomstbestendig maken van sociaal ontwikkelbedrijven en de bredere sociale infrastructuur. In 2026 willen we de middelen inzetten om de bestaande ondersteuningsstructuur voor gesubsidieerd en begeleid werk te behouden en waar nodig aan te vullen met nieuwe initiatieven.	-	-	64.000	Voor de benutting van deze middelen is samenwerking met de andere bij Caparis aangesloten gemeenten en Caparis noodzakelijk. Het Rijk verwacht een gezamenlijk plan voor het toekomstbestendig vormgeven van de sociale infrastructuur. Tot op heden is hiervoor nog geen gezamenlijk traject gestart. Omdat de aandeelhoudende gemeenten naar verwachting pas in het eerste kwartaal van 2027 met een voorstel komen, is het niet aannemelijk dat de benodigde planvorming in 2026 wordt afgerond. Hierdoor kunnen de middelen in 2026 naar verwachting niet worden benut en kan het budget vrijvallen.
3	Kinderopvang pleegouders (decembercirculaire 2025)	14.000	Deze middelen zijn voor alle pleegouders die gebruik maken van (vormen van formele) kinderopvang en buitenschoolse opvang (bso), ook in het vrijwillig kader. Wij willen het in 2026 inzetten om de bijdrage aan pleegouders met terugwerkende kracht uit te betalen.		14.000	-	In de periode 2025 t/m 2027 is er extra financiële steun voor pleegzorgouders die gebruik maken van kinderopvang en BSO. Het Rijk stelt daar jaarlijks budget voor beschikbaar, met terugwerkende kracht vanaf 2025 (overgeheveld naar 2026). Op regionaal niveau (SDF) wordt nog onderzocht hoe de vergoeding bij de pleegzorgouders terecht komt. Dat kan bijvoorbeeld via de bestaande afspraken over toeslagen en bijzondere kosten die reeds voor pleegzorgouders bestaan. Verwachting is de beschikbare middelen worden uitgegeven aan pleegzorg (taakveld jeugdhulp met verblijf regionaal).
4	Wet versterking regie volkshuisvesting (decembercirculaire 2025)	115.000	We willen deze middelen in 2026 inzetten om uitvoering te geven aan de woon(zorg)visie. Hiervoor zijn al middelen beschikbaar gesteld bij de kaderbrief 2026. Gezien alle ontwikkelingen die op ons afkomen op het gebied van wonen, worden deze middelen aan de nu al beschikbare middelen toegevoegd voor de uitvoeringskosten die voortvloeien uit het wetsvoorstel Versterking regie volkshuisvesting.		115.000	-	Het budget wordt, samen met het al eerder beschikbaar gestelde bedrag, meerjarig ingezet. Inmiddels worden al werkzaamheden door een adviesbureau uitgevoerd.
5	Landelijke beëindigingsregeling veehouderijbedrijven (decembercirculaire 2025)	138.000	De afgelopen jaren hebben het Rijk en de provincie weinig beleid/projecten voor natuurherstel en stokstofreductie ontwikkeld. Hierdoor is het voor onze gemeente lastig om koers te bepalen en heeft onze focus gelegen op de bestaande werkzaamheden gerelateerd aan de landelijke beëindigingsregeling veehouderijlocaties. Gezien de huidige ontwikkelingen verwachten we dat er de komende tijd wel beleid komt waar we mee aan de slag kunnen gaan. Er wordt van onder op een gebiedsplan gemaakt voor het gebied tussen het Fochtelooerveen en Drents Friese Wold, de provincie komt met een uitvoeringsplan stikstof en vanuit het Rijk is er extra inzet rond natuurherstel (Hart van het Noorden). Als gemeente hebben we bovendien zelf een onderzoek uitstaan naar de invloed van activiteiten die stikstof uitstoten rondom onze Natura 2000 gebieden. Deze middelen zijn voor beleid/projecten, die hieruit voorvloeien.	-	138.000	-	Het budget van € 138.000 is toegevoegd aan het al beschikbare budget voor landelijk gebied in 2026 van € 333.000. Het budget wordt gebruikt voor de dekking van de ambtelijke inzet landelijk gebied en diverse projecten gerelateerd aan het landelijk gebied. We verwachten dat van het totale beschikbare budget van € 471.000 een aanzienlijk deel resteert. Bij de jaarrekening 2026 gaan we voorstellen om dit budget via de algemene reserve beschikbaar te stellen voor 2027. Voor 2027 is op dit moment € 173.000 beschikbaar.
6	Meerkosten Oekraïne Sociaal Domein (decembercirculaire 2025)	51.000	De verantwoordelijkheid voor de zorg en ondersteuning vanuit de Wmo, de Jeugdwet en de Wet publieke gezondheid voor de uitvoering van het basistakenpakket Jeugdgezondheidszorg, het Rijksvaccinatieprogramma en het prenataal huisbezoek ligt voor Oekraïense ontheemden bij gemeenten.	17.000	34.000	-	De middelen zijn gedeeltelijk uitgegeven. De verwachting is dat alles wordt uitgegeven binnen de diverse taakvelden.
7	Aanvullende ondersteuning lokale energiehulp (decembercirculaire 2025)	14.000	Het doel van de middelen is om gemeenten de mogelijkheid te bieden om de lokale hulp voor huishoudens met een hoge energierekening en laag inkomen te intensiveren. Met de middelen uit de bestaande SPUK energiearmoede heeft onze gemeente al een lokale aanpak op energiearmoede opgezet. De extra middelen worden in aanvulling op de SPUK ingezet voor de lokale aanpak energiearmoede.	14.000		-	Deze middelen zijn toegevoegd aan het budget van de SPUK Energiearmoede, om de hulp aan de meest kwetsbare huishoudens voort te zetten. De gelden van de circulaire zijn als eerste uitgegeven, omdat de SPUK een langere looptijd heeft (tot eind 2027). Zo blijven de meeste middelen beschikbaar om ook volgend jaar deze doelgroep te helpen met het voorkomen of aanpakken van energiearmoede. Het geld is in 2026 uitgegeven aan de reguliere SPUK-bestedingen, onder andere: bewustwordingscampagne, maatwerk- en financiële adviezen, externe projectleider energiearmoede voor het opstarten vrijwillige fixteams en de werkzaamheden van het vrijwillige fixteam in Appelscha.
8	Implementatie plateau 2 (decembercirculaire 2025)	13.000	Gegevens over inburgeraars die vallen onder de Wet inburgering 2021 worden op dit moment veelal handmatig (via portalen en bestanden) uitgewisseld. Dit is niet alleen foutgevoelig, maar ook zeer arbeidsintensief. Om die reden worden op dit moment voorbereidingen getroffen om de geautomatiseerde uitwisseling van gegevens binnen de inburgeringsketen (“plateau 2”) mogelijk te maken. De implementatie hiervan zal stapsgewijs vanaf 2026 gaan plaatsvinden. We zetten deze bijdrage in voor eventuele investeringen die voor deze overstap nodig zijn, gebaseerd op de landelijke uitwerking en gemeentelijke besluitvorming.		13.000	-	De landelijke ontwikkeling van de geautomatiseerde gegevensuitwisseling binnen de inburgeringsketen (plateau 2) heeft vertraging opgelopen. Pilotgemeenten testen momenteel het ontwikkelde platform, waarna andere gemeenten, waaronder Ooststellingwerf, worden aangesloten. Naar verwachting komt hierover in het najaar meer informatie beschikbaar.
9	Realisatiestimulans (specifieke uitkering)	280.000	Er is een subsidie van € 280.000 aangevraagd vanuit de Realisatiestimulans (financiële bijdrage vanuit het Rijk van € 7.000 per gerealiseerde woning in 2025). Dit bedrag willen we vanaf 2026 inzetten om sociale huur en betaalbare koop te stimuleren.		280.000	-	De in 2025 ontvangen middelen vanuit de realisatiestimulans, rekening houdende met benodigde besluitvorming, worden naar verwachting in 2026 volledig ingezet ter stimulering van sociale huur en betaalbare koop.
Totaal		**704.000**		**31.000**	**609.000**	**64.000**	

Raadsvoorstel

Commissievergadering	**:**	**Planning & Control**
Titel	:	Programmabegroting 2027-2030
Portefeuillehouder/Teamleider	:	Cees Pieter van Burgsteden / Froukje de Wit
Extern zaak ID (zaakcode)	:	0085274438

Datum collegevergadering

15 september 2026

Voorgesteld besluit

De Programmabegroting 2027 en het meerjarenperspectief 2028-2030 vast te stellen, en daarmee:

1. In te stemmen met de volgende structurele voorstellen nieuw beleid en deze als eerste wijziging te verwerken in de begroting:
    a. Vanaf 2027 structureel € 36.000 beschikbaar te stellen voor formatie regelanalist bij VTH.
    b. Het budget stimuleringsregeling duurzaam en leefbaar Ooststellingwerf te verhogen met € 1 miljoen en voor de financieringslasten structureel € 35.000 beschikbaar te stellen.
    c. Vanaf 2027 structureel € 11.000 beschikbaar te stellen voor subsidie aan stichting de Kortsluiting.
    d. Voor 2027 en 2028 € 11.000 per jaar beschikbaar te stellen voor subsidie aan stichting Vrijstaat de Stellingen.
    e. Vanaf 2027 structureel € 48.000 beschikbaar te stellen voor het uitvoeren van het integraal taalbeleid Stellingwerfs en Fries.
    f. Vanaf 2027 structureel € 60.000 beschikbaar te stellen voor een budget sportstimulering.
    g. Vanaf 2027 structureel € 30.000 beschikbaar te stellen om het mantelzorgbudget te verhogen.
    h. Vanaf 2027 structureel € 95.000 beschikbaar te stellen voor capaciteit voor toezicht en handhaving sociaal domein.
    i. Vanaf 2027 structureel € 65.000 beschikbaar te stellen voor beheer en onderhoud van MFS Zuid.
    j. Voor het jaar 2027 € 80.000 beschikbaar te stellen voor het verhogen van het budget voor buurtsportcoaches.
    k. In 2027 en 2028 per jaar € 51.000 beschikbaar te stellen voor formatie voor de wet inburgering.
    l. Voor 2027 en 2028 € 20.000 per jaar extra beschikbaar te stellen voor het beheersen van de eikenprocessierups.
    m. Vanaf 2027 voor het bomenonderhoud structureel € 115.000 extra beschikbaar te stellen.
    n. De compostering uit te besteden en daarvoor vanaf 2027 structureel € 134.000 beschikbaar te stellen.
    o. Vanaf 2027 voor gebiedsgericht beleid structureel € 15.000 extra beschikbaar te stellen.
    p. Vanaf 2027 structureel € 36.000 beschikbaar te stellen voor formatie bij het bestuurssecretariaat.
    q. Voor 2027 € 70.000 beschikbaar te stellen voor capaciteit bij burgerzaken vanwege de paspoortpiek, veiligheid en functiescheiding.
    r. Voor 2027 € 57.000 en vanaf 2028 structureel € 42.000 beschikbaar te stellen voor informatiebeveiliging (monitoring en respons).
    s. Voor 2027 € 78.000 uit de algemene reserve beschikbaar te stellen en vanaf 2028 € 12.000 beschikbaar te stellen voor digitale toegang tot softwaresystemen (Role based).
    t. Vanaf 2027 € 32.000 beschikbaar te stellen voor uitbreiding van het data-team in OWO-verband.
    u. Voor 2027en 2028 € 90.000 per jaar beschikbaar te stellen voor een adviseur strategische netwerken, belangenbehartiging en subsidies (o.a. Europa, P10, VNG).
    v. Voor de huisvesting van de gemeentewerf vanaf 2029 structureel € 19.000 extra beschikbaar te stellen als dekking voor de kapitaallasten.

2. In te stemmen met de volgende incidentele en structurele voorstellen nieuw beleid inclusief dekking, en deze als eerste wijziging te verwerken in de begroting:
    a. Onder voorbehoud van een positieve evaluatie eind 2026 de inzet van Buurtgezinnen structureel te maken en de structurele lasten hiervan te dekken uit het budget algemene voorzieningen jeugd.
    b. Voor 2027 en 2028 € 180.000 beschikbaar te stellen voor het uitvoeren van een pilot met jongerenwelzijnscoaches en hiervoor als dekking het budget jeugdhulp en Go YoFlo (reserve OKO) te gebruiken.
    c. De inzet van de wijk-GGD'er structureel te maken en hiervoor € 90.000 beschikbaar te stellen vanuit de budgetten Wmo en Zorg en Veiligheid.
    d. Welzijnscoaching structureel in te zetten en hiervoor € 216.000 structureel beschikbaar te stellen vanuit de budgetten Wmo voorliggend veld, aanpak eenzaamheid en AZWA.
    e. Een vervolg te geven aan Go Yoflo in de periode 2027 t/m 2029 hiervoor € 307.000 per jaar beschikbaar te stellen uit de reserve OKO.
    f. Het krediet voor het Doarpssintrum Donkerbroek te verhogen met € 530.000 en de structurele kapitaallasten van € 15.000 per jaar te dekken uit het budget accommodatiebeleid.
    g. Voor de jaren 2027 t/m 2029 € 10.000 per jaar beschikbaar te stellen uit de algemene reserve voor de huisvestingskosten van de Buurthuiskamer Haerenkwartier.
    h. Een krediet van € 80.000 beschikbaar te stellen als bijdrage in activa van derden voor fietspaden en een fietsvlonder in het gebied de Kale Duinen met als dekking de algemene reserve.
    i. Voor 2027 € 25.000 beschikbaar te stellen uit de algemene reserve voor het opstellen van een fietsplan.
    j. Voor 2027 t/m 2030 per jaar € 60.000 beschikbaar te stellen uit de algemene reserve voor speelvoorzieningen.
    k. Voor 2027 € 35.000 beschikbaar te stellen uit de algemene reserve voor het uitvoeren van de toekomstvisie.
    l. Voor 2027 € 18.000 beschikbaar te stellen uit de algemene reserve voor het implementeren van uitdaagrecht.
    m. Voor de jaren 2027 t/m 2029 € 60.000 per jaar beschikbaar te stellen uit de algemene reserve voor een projectleider sterke lokale teams.
3. Naast de verplichte paragrafen de volgende paragrafen toe te voegen aan de begroting en jaarstukken:
    a. Strategische projecten en ontwikkelingen (paragraaf 9)
    b. Visie op samenleven (paragraaf 10)
4. De algemene dekkingsmiddelen te presenteren in een apart programma

Openbaar

Ja, passief via openbaar verslag

Inleiding

U ontvangt hierbij de Programmabegroting 2027-2030. Dit is de eerste programmabegroting van de nieuwe bestuursperiode. Het coalitieakkoord 2026-2030 'Ooststellingwerf B(l)oeit!' is verwerkt in deze begroting. De teksten uit het collegeakkoord zijn overgenomen in de begroting en waar nodig aangevuld (met o.a. bestaand beleid). We hebben in deze begroting rekening gehouden met de inhoud van de raadsagenda. De financiële uitwerking van het collegeakkoord en andere voorstellen nieuw beleid staan in het hoofdstuk 'nieuw beleid'.

Ons financieel perspectief is voor de eerste jaren niet voldoende om al deze voorstellen nieuw beleid op te vangen. Vanaf het jaar 2030 hebben we een beter financieel perspectief. Met deze voorstellen accepteren we een negatief begrotingssaldo in de jaren 2027 t/m 2029. Bij de verschillende jaarrekeningen zal dit een onttrekking aan de algemene reserve tot gevolg hebben. Het laatste jaar is structureel sluitend. Een klein doorkijkje naar 2031 geeft hetzelfde beeld. Dit neemt niet weg dat wij kritisch hebben gekeken naar de voorstellen die zijn gedaan. Daarnaast nemen we ook de komende maanden de tijd om kritisch naar de (reguliere) uitgaven in de begroting te kijken en deze tegen het licht te houden.

Argumenten

1.1 Het is een bevoegdheid van de raad om de programmabegroting 2027 en het meerjarenperspectief vast te stellen

x € 1.000

Begrotingsperspectief	Begroting 2027	MJB 2028	MJB 2029	MJB 2030
Baten en lasten				
Lasten exclusief mutaties reserves	-104.378	-102.371	-101.375	-100.419
Baten exclusief mutaties reserves	103.116	101.391	100.313	101.359
Geraamd saldo van baten en lasten	**-1.263**	**-979**	**-1.061**	**941**
Toevoegingen reserves	-	-	-	-
Onttrekkingen reserves	1.700	1.279	1.278	697
Geraamd Resultaat	**438**	**300**	**216**	**1.638**
Incidentele lasten incl. incidentele toevoegingen reserves	-1.436	-1.015	-1.014	-433
Incidentele baten incl. incidentele onttrekkingen reserves	1.436	1.015	1.014	433
Totaal structureel begrotingsperspectief	**438**	**300**	**216**	**1.638**
Voorstellen nieuw beleid structureel	-1.091	-938	-785	-785
Totaal begrotingsperspectief na nieuw beleid structureel	**-653**	**-638**	**-569**	**853**

In bovenstaande tabel staat het begrotingsperspectief voor de komende jaren. Het perspectief is ten opzichte van het perspectief uit de kaderbrief 2027 en brief over de meicirculaire 2026 voor de eerste jaren naar beneden bijgesteld en voor de laatste jaarschijf (2030) naar boven. Dit heeft diverse oorzaken, de grootsten staan hieronder genoemd:

- De algemene uitkering is voor het jaar 2030 en verder aangepast. Dit komt doordat bij de meicirculaire een jaarschijf toe wordt gevoegd aan de berekening. Toen is niet geconstateerd dat de beginstand van het jaar 2030 (verschil € 1,3 miljoen positief) afweek van het jaar daarvoor (2029). Daarnaast is de ruimte onder het btw-compensatiefonds (BCF) lager geworden. Dit zorgt voor een nadeel.
- Er is een voordeel omdat niet het volledige bedrag nodig was voor loon en prijscompensatie.
- Er is een nadeel bij de afschrijvingen. Het renteomslagpercentage is verlaagd. Hierdoor nemen de afschrijvingskosten toe bij investeringen die op annuïtaire basis worden afgeschreven. Daarnaast zijn een aantal investeringen opgeschoven. Dit zorgt voor een voordeel.

- Daarnaast zijn er hogere bijdragen voor de gemeenschappelijke regelingen en verwachten we meer baten omgevingsvergunningen. De reiskostenvergoeding woon-werk is verhoogd en we betalen wachtgeld voor een oud-wethouder.

3.1 In de financiële verordening is opgenomen (artikel 2 lid 3) dat de raad bij aanvang van iedere periode bepaald welke paragrafen onderdeel moeten zijn van de begroting
In de raadsvergadering van 30 juni 2026 is de nieuwe programma indeling vastgesteld, waardoor we aansluiten bij de vijf strategische keuzes uit de toekomstvisie. Net zoals voorgaande jaren stellen wij voor om naast de verplichte paragrafen (paragraaf 1 t/m 8) paragraaf 9 (strategische projecten en ontwikkelingen) en paragraaf 10 (Visie op Samenleven) toe te voegen. De paragraaf owo-samenwerking is in afstemming met onze owo-partners verwijderd. Aan de owo-samenwerking wordt aandacht gegeven in andere onderdelen waaronder paragraaf 5.

4.1 Algemene dekkingsmiddelen moeten volgens het BBV apart zichtbaar worden gemaakt in de programmabegroting
Gemeenten mogen zelf bepalen hoe ze de algemene dekkingsmiddelen in de begroting opnemen. In de afgelopen jaren maakten we hier een aparte tabel voor, maar was het financieel gezien onderdeel van thema financiën (in programma 0: bestuur en ondersteuning). We stellen nu voor dit in een apart hoofdstuk te presenteren, los van de inhoudelijke programma's. Dit zorgt voor meer overzicht. De reden is ook dat gemeenten vrij zijn in hoe ze de algemene dekkingsmiddelen inzetten en de middelen daarmee niet specifiek aan een programma te koppelen zijn.

Kanttekeningen
1.1. De septembercirculaire 2026 is nog niet in de begroting verwerkt
De laatst verschenen (en verwerkte) circulaire van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds is de Meicirculaire 2026. De definitieve uitkomsten van de Septembercirculaire 2026 delen wij u mee voorafgaand aan de raadsbehandeling van de begroting. De uitkomsten van de septembercirculaire zorgen voor een aangepast financieel perspectief.

Financiële toelichting
Zie argumenten en de programmabegroting 2027-2030.

Sustainable Development Goals (SDG's)
De programmabegroting raakt alle SDG's.

Inwonersparticipatie
N.v.t.

Publicatie voor bekendmaking

De raad heeft de programmabegroting 2027-2030 vastgesteld. Deze is op basis van de uitgangspunten uit de Kaderbrief 2027 opgesteld. Ook zijn voorstellen voor nieuw beleid gedaan. De Programmabegroting is beschikbaar via ooststellingwerf.begrotingsapp.nl.

Vervolg

Na het vaststellen van de programmabegroting wordt deze naar de toezichthouders van de provincie verzonden. De besluitpunten over nieuw beleid worden als eerste begrotingswijziging verwerkt in de begroting 2027 en de meerjarenraming.

Burgemeester en wethouders van Ooststellingwerf,

, secretaris , burgemeester.

Bijlagen

1. Programmabegroting 2027-2030

Extern zaak ID (zaakcode) : 0085274438

De raad van de gemeente Ooststellingwerf;

nr.

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 15 september 2026;

Besluit

De Programmabegroting 2027 en het meerjarenperspectief 2028-2030 vast te stellen, en daarmee:

1. In te stemmen met de volgende structurele voorstellen nieuw beleid en deze als eerste wijziging te verwerken in de begroting:
    a. Vanaf 2027 structureel € 36.000 beschikbaar te stellen voor formatie regelanalist bij VTH.
    b. Het budget stimuleringsregeling duurzaam en leefbaar Ooststellingwerf te verhogen met € 1 miljoen en voor de financieringslasten structureel € 35.000 beschikbaar te stellen.
    c. Vanaf 2027 structureel € 11.000 beschikbaar te stellen voor subsidie aan stichting de Kortsluiting.
    d. Voor 2027 en 2028 € 11.000 per jaar beschikbaar te stellen voor subsidie aan stichting Vrijstaat de Stellingen.
    e. Vanaf 2027 structureel € 48.000 beschikbaar te stellen voor het uitvoeren van het integraal taalbeleid Stellingwerfs en Fries.
    f. Vanaf 2027 structureel € 60.000 beschikbaar te stellen voor een budget sportstimulering.
    g. Vanaf 2027 structureel € 30.000 beschikbaar te stellen om het mantelzorgbudget te verhogen.
    h. Vanaf 2027 structureel € 95.000 beschikbaar te stellen voor capaciteit voor toezicht en handhaving sociaal domein.
    i. Vanaf 2027 structureel € 65.000 beschikbaar te stellen voor beheer en onderhoud van MFS Zuid.
    j. Voor het jaar 2027 € 80.000 beschikbaar te stellen voor het verhogen van het budget voor buurtsportcoaches.
    k. In 2027 en 2028 per jaar € 51.000 beschikbaar te stellen voor formatie voor de wet inburgering.
    l. Voor 2027 en 2028 € 20.000 per jaar extra beschikbaar te stellen voor het beheersen van de eikenprocessierups.
    m. Vanaf 2027 voor het bomenonderhoud structureel € 115.000 extra beschikbaar te stellen.
    n. De compostering uit te besteden en daarvoor vanaf 2027 structureel € 134.000 beschikbaar te stellen.
    o. Vanaf 2027 voor gebiedsgericht beleid structureel € 15.000 extra beschikbaar te stellen.
    p. Vanaf 2027 structureel € 36.000 beschikbaar te stellen voor formatie bij het bestuurssecretariaat.
    q. Voor 2027 € 70.000 beschikbaar te stellen voor capaciteit bij burgerzaken vanwege de paspoortpiek, veiligheid en functiescheiding.
    r. Voor 2027 € 57.000 en vanaf 2028 structureel € 42.000 beschikbaar te stellen voor informatiebeveiliging (monitoring en respons).
    s. Voor 2027 € 78.000 uit de algemene reserve beschikbaar te stellen en vanaf 2028 € 12.000 beschikbaar te stellen voor digitale toegang tot softwaresystemen (Role based).
    t. Vanaf 2027 € 32.000 beschikbaar te stellen voor uitbreiding van het data-team in OWO-verband.
    u. Voor 2027en 2028 € 90.000 per jaar beschikbaar te stellen voor een adviseur strategische netwerken, belangenbehartiging en subsidies (o.a. Europa, P10, VNG).
    v. Voor de huisvesting van de gemeentewerf vanaf 2029 structureel € 19.000 extra beschikbaar te stellen als dekking voor de kapitaallasten.
2. In te stemmen met de volgende incidentele en structurele voorstellen nieuw beleid inclusief dekking, en deze als eerste wijziging te verwerken in de begroting:

a. Onder voorbehoud van een positieve evaluatie eind 2026 de inzet van Buurtgezinnen structureel te maken en de structurele lasten hiervan te dekken uit het budget algemene voorzieningen jeugd.
b. Voor 2027 en 2028 € 180.000 beschikbaar te stellen voor het uitvoeren van een pilot met jongerenwelzijnscoaches en hiervoor als dekking het budget jeugdhulp en Go YoFlo (reserve OKO) te gebruiken.
c. De inzet van de wijk-GGD'er structureel te maken en hiervoor € 90.000 beschikbaar te stellen vanuit de budgetten Wmo en Zorg en Veiligheid.
d. Welzijnscoaching structureel in te zetten en hiervoor € 216.000 structureel beschikbaar te stellen vanuit de budgetten Wmo voorliggend veld, aanpak eenzaamheid en AZWA.
e. Een vervolg te geven aan Go Yoflo in de periode 2027 t/m 2029 hiervoor € 307.000 per jaar beschikbaar te stellen uit de reserve OKO.
f. Het krediet voor het Doarpssintrum Donkerbroek te verhogen met € 530.000 en de structurele kapitaallasten van € 15.000 per jaar te dekken uit het budget accommodatiebeleid.
g. Voor de jaren 2027 t/m 2029 € 10.000 per jaar beschikbaar te stellen uit de algemene reserve voor de huisvestingskosten van de Buurthuiskamer Haerenkwartier.
h. Een krediet van € 80.000 beschikbaar te stellen als bijdrage in activa van derden voor fietspaden en een fietsvlonder in het gebied de Kale Duinen met als dekking de algemene reserve.
i. Voor 2027 € 25.000 beschikbaar te stellen uit de algemene reserve voor het opstellen van een fietsplan.
j. Voor 2027 t/m 2030 per jaar € 60.000 beschikbaar te stellen uit de algemene reserve voor speelvoorzieningen.
k. Voor 2027 € 35.000 beschikbaar te stellen uit de algemene reserve voor het uitvoeren van de toekomstvisie.
l. Voor 2027 € 18.000 beschikbaar te stellen uit de algemene reserve voor het implementeren van uitdaagrecht.
m. Voor de jaren 2027 t/m 2029 € 60.000 per jaar beschikbaar te stellen uit de algemene reserve voor een projectleider sterke lokale teams.

3. Naast de verplichte paragrafen de volgende paragrafen toe te voegen aan de begroting en jaarstukken:
    a. Strategische projecten en ontwikkelingen (paragraaf 9)
    b. Visie op samenleven (paragraaf 10)
4. De algemene dekkingsmiddelen te presenteren in een apart programma

Besloten in de openbare vergadering van 3 november 2026

, griffier. , voorzitter.

Programmabegroting 2027-2030

gemeente ooststellingwerf

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 3
Leeswijzer 5
Aanbieding 6
Programma 1 | Jongvolwassenen en jonge gezinnen binden aan onze dorpen 8
Thema 1.1 Wonen en Ruimtelijke Ontwikkeling 8
Thema 1.2 Goed Opgroeien 11
Begroting Programma 1 14
Programma 2 | Sterke dorpen en goede zorg dichtbij 15
Thema 2.1 Meedoen 15
Thema 2.2 Samenleven 18
Thema 2.3 Gezondheid 22
Begroting Programma 2 25
Programma 3 | Verbonden, bereikbaar en een sterke openbare ruimte 26
Thema 3.1 Infrastructuur en Bereikbaarheid 26
Thema 3.2 Leefomgeving en Natuur 27
Begroting Programma 3. 30
Programma 4 | Economie, natuur en landschap in balans 31
Thema 4.1 Economie en Werkgelegenheid 31
Thema 4.2 Duurzaamheid 32
Thema 4.3 Landbouw en Landelijk Gebied 35
Thema 4.4 Recreatie en Toerisme 37
Begroting Programma 4. 39
Programma 5 | Betrouwbare en samenwerkende gemeente waar inwoners zich veilig voelen 40
Thema 5.1 Bestuur, dienstverlening en financiën 40
Thema 5.2 Openbare Orde en Veiligheid 43
Thema 5.3 Asiel en Migratie 44
Begroting Programma 5. 46
Programma Algemene Dekkingsmiddelen 47
Paragrafen 49
Paragraaf 1 | Lokale Heffingen 49
Paragraaf 2 | Weerstandsvermogen en risicobeheersing 55
Paragraaf 3 | Onderhoud kapitaalgoederen 63
Paragraaf 4 | Financiering 69
Paragraaf 5 | Bedrijfsvoering 72
Paragraaf 6 | Verbonden partijen 75
Paragraaf 7 | Grondbeleid 79
Paragraaf 8 | Wet open overheid (Woo) 83
Paragraaf 9 | Strategische projecten en ontwikkelingen 84
Paragraaf 10 | Visie op Samenleven 87
Begrotingspositie 2027-2030 90

Vertrekpunten programmabegroting 2027-2030 90
Uitgangspunten op basis van bestaand beleid 90
Begrotingsresultaat 92
Nieuw beleid 93
Nieuw beleid structureel 94
Nieuw beleid structureel en incidenteel met dekking 99
Financieel meerjarenperspectief 103
Budgetten per programma 103
Financiële positie 105
Bijlagen 110
A. Kerngegevens 110
B. Reserves en voorzieningen 2025-2030 112
C. Overzicht incidentele lasten en baten 114
D. Beleidsindicatoren 116
E. Subsidieontvangers 122

Leeswijzer

Indeling van de begroting
De programmabegroting 2027 is opgesteld met een nieuwe programma-indeling. De vijf programma's in deze begroting volgen de vijf strategische keuzes uit de Toekomstvisie Ooststellingwerf 2040. De raad heeft over deze programma-indeling besloten op 30 juni 2026. De programmabegroting bestaat nu uit vijf programma's. De algemene dekkingsmiddelen zijn hier apart van gepresenteerd.

Toekomstvisie 2040
De Toekomstvisie 2040 beschrijft de langetermijnkoers van de gemeente. De vijf strategische keuzes uit deze visie sluiten aan bij de thema's uit het coalitieakkoord en vormen vanaf deze begroting ook de basis voor de manier waarop we onze ambities, activiteiten en middelen presenteren. Daarmee ontstaat een vaste relatie tussen de jaarlijkse begroting en de langetermijnkoers van de gemeente. De nieuwe indeling betekent niet dat in de begroting 2027 al op alle onderdelen de prioriteiten en scherpe keuzes zijn gemaakt die nodig zijn om richting te geven aan deze langetermijnkoers. De begroting bevat ook bestaande taken en beleid, wettelijke verplichtingen en eerder gemaakte afspraken.

Beleidsbegroting en financiële begroting
De begroting bestaat uit de beleidsbegroting en de financiële begroting. In de beleidsbegroting staan de programma's en paragrafen. Per programma en thema geven we antwoord op de vier W-vragen: "*wat willen we bereiken, wat gaan we ervoor doen, wat merkt de inwoner ervan* en *wat mag het kosten"*. Een aantal financiële aspecten in de begroting gaat over de programma's heen. Deze beschrijven we in tien paragrafen die een dwarsdoorsnede van de programma's geven.

De financiële begroting bestaat uit de begrotingspositie 2027-2030 (vertrekpunten, uitgangspunten en begrotingsresultaat) en het financieel meerjarenperspectief. Daarnaast doen we dit jaar, in verband met de verkiezingen, de voorstellen nieuw beleid bij de begroting in plaats van bij de kaderbrief.

De volgende bijlagen zijn toegevoegd:
A. Kerngegevens
B. Een overzicht van de reserves en voorzieningen 2025-2030
C. Een overzicht van de incidentele lasten en baten 2027-2030
D. Een lijst van beleidsindicatoren. Meer informatie over beleidsindicatoren vindt u op waarstaatjegemeente.nl
E. Een overzicht van subsidieontvangers

Aanbieding

Inleiding
U ontvangt hierbij de Programmabegroting 2027-2030. Dit is de eerste programmabegroting van de nieuwe bestuursperiode. Het coalitieakkoord 2026-2030 'Ooststellingwerf B(l)oeit!' is verwerkt in deze begroting. De teksten uit het collegeakkoord zijn overgenomen in de begroting en waar nodig aangevuld (met o.a. bestaand beleid). We hebben in deze begroting rekening gehouden met de inhoud van de raadsagenda. De financiële uitwerking van het collegeakkoord en andere voorstellen nieuw beleid staan in het hoofdstuk ‘nieuw beleid’.

Vertrekpunt programmabegroting
Het vertrekpunt voor het opstellen van deze begroting is de Kaderbrief 2027-2030 en de mededeling over de gevolgen van de Meicirculaire 2026. De besluiten uit de kaderbrief en de meicirculaire zijn primitief in deze begroting verwerkt. Het gaat daarbij om de besluiten over de voorjaarsrapportage 2026 en een aantal besluiten over nieuw beleid die zijn genomen. Ook zijn de ramingen geactualiseerd. Hierbij zijn de uitgangspunten gebruikt die in de Kaderbrief 2027-2030 zijn vastgesteld.

In onderstaande tabel staat het begrotingsperspectief voor de komende jaren. Het perspectief is ten opzichte van het perspectief uit de kaderbrief 2027 en brief over de meicirculaire 2026 voor de eerste jaren naar beneden bijgesteld en voor de laatste jaarschijf (2030) naar boven. Dit heeft diverse oorzaken, de grootsten staan hieronder genoemd:

- De algemene uitkering is voor het jaar 2030 en verder aangepast. Dit komt doordat bij de meicirculaire een jaarschijf toe wordt gevoegd aan de berekening. Toen is niet geconstateerd dat de beginstand van het jaar 2030 (verschil € 1,3 miljoen positief) afweek van het jaar daarvoor (2029). Daarnaast is de ruimte onder het BTW-compensatiefonds (BCF) lager geworden. Dit zorgt voor een nadeel.
- Er is een voordeel omdat niet het volledige bedrag nodig was voor loon en prijscompensatie.
- Er is een nadeel bij de afschrijvingen. Het renteomslagpercentage is verlaagd. Hierdoor nemen de afschrijvingskosten toe bij investeringen die op annuïtaire basis worden afgeschreven. Daarnaast zijn een aantal investeringen opgeschoven. Dit zorgt voor een voordeel.
- Daarnaast zijn er hogere bijdragen voor de gemeenschappelijke regelingen en verwachten we meer baten omgevingsvergunningen. De reiskostenvergoeding woon-werk is verhoogd en we betalen wachtgeld voor een oud-wethouder.

x € 1.000

Begrotingsperspectief	Begroting 2027	MJB 2028	MJB 2029	MJB 2030
Baten en lasten				
Lasten exclusief mutaties reserves	-104.378	-102.371	-101.375	-100.419
Baten exclusief mutaties reserves	103.116	101.391	100.313	101.359
Geraamd saldo van baten en lasten	**-1.263**	**-979**	**-1.061**	**941**
Toevoegingen reserves	-	-	-	-
Onttrekkingen reserves	1.700	1.279	1.278	697
Geraamd Resultaat	**438**	**300**	**216**	**1.638**
Incidentele lasten incl. incidentele toevoegingen reserves	-1.436	-1.015	-1.014	-433
Incidentele baten incl. incidentele onttrekkingen reserves	1.436	1.015	1.014	433
Totaal structureel begrotingsperspectief	**438**	**300**	**216**	**1.638**
Voorstellen nieuw beleid structureel	-1.091	-938	-785	-785
Totaal begrotingsperspectief na nieuw beleid structureel	**-653**	**-638**	**-569**	**853**

Nieuw beleid
Normaal gesproken is de kaderbrief het moment waarop nieuw beleid wordt afgewogen en afgezet tegen het nieuwste financiële perspectief. Dit jaar waren er gemeenteraadsverkiezingen en is er een nieuw college gevormd. Daarom was de kaderbrief 2027 beleidsarm. De voorstellen voor nieuw beleid staan in deze begroting in het hoofdstuk ‘Nieuw beleid’. Een deel van deze voorstellen komt uit het coalitieakkoord. We maken onderscheid tussen nieuw beleid dat zorgt voor een lager resultaat en nieuw beleid waarvoor al geld beschikbaar is. Dit laatste kan gaan om meerjarige of eenmalige kosten.

Ons financieel perspectief is voor de eerste jaren niet voldoende om al deze voorstellen nieuw beleid op te vangen. Vanaf het jaar 2030 hebben we een beter financieel perspectief. Met deze voorstellen accepteren we een negatief begrotingssaldo in de jaren 2027 t/m 2029. Bij de verschillende jaarrekeningen zal dit een onttrekking aan de algemene reserve tot gevolg hebben. Het laatste jaar is structureel sluitend. Een klein doorkijkje naar 2031 geeft hetzelfde beeld. Dit neemt niet weg dat wij kritisch hebben gekeken naar de voorstellen die zijn gedaan. Daarnaast nemen we ook de komende maanden de tijd om kritisch naar de (reguliere) uitgaven in de begroting te kijken en deze tegen het licht te houden.

Tot slot
We zijn blij dat we voor de lange termijn een sluitende begroting kunnen presenteren. Met deze begroting en de plannen voor de komende jaren gaan we samen aan de slag. Zo werken we aan een b(l)oeiend Ooststellingwerf.

Programma 1 | Jongvolwassenen en jonge gezinnen binden aan onze dorpen

Inleiding Programma 1

Een fijn thuis en een goede start in het leven vormen de basis voor sterke en leefbare dorpen. Daarom zetten we in op voldoende passende woningen voor jongvolwassenen en jonge gezinnen én op een omgeving waarin kinderen en jongeren gezond, veilig en kansrijk kunnen opgroeien. Samen met inwoners en partners bouwen we aan dorpen waar mensen van alle leeftijden graag willen wonen, opgroeien en blijven.

Thema 1.1 Wonen en Ruimtelijke Ontwikkeling

Inleiding

Wonen is een basisbehoefte en een belangrijke voorwaarde voor een toekomstbestendig Ooststellingwerf. Wij zorgen voor voldoende, betaalbare en passende woningen voor alle inwoners, van starters tot senioren en van gezinnen tot alleenstaanden. Hiermee willen we jongvolwassenen en jonge gezinnen aan onze gemeente binden, ouderen langer zelfstandig laten wonen en de leefbaarheid van onze dorpen versterken. Daarnaast willen we voldoen aan onze wettelijke taakstellingen voor statushouders en ontheemden.

Wat willen we bereiken

- We versterken de leefbaarheid en vitaliteit van onze dorpen doordat we zorgen voor voldoende, betaalbare en passende woningen voor alle inwoners
- Wij bevorderen doorstroming en bieden ruimte aan diverse woonvormen
- De rood-voor-roodregeling blijven we inzetten en breiden we waar mogelijk uit
- We versterken de kwaliteit van de woonomgeving
- Waar mogelijk geven we inwoners met lokale binding een goede uitgangspositie op de woningmarkt
- Ons woonbeleid voldoet aan de nieuwe Wet Regie Volkshuisvesting
- We zorgen voor samenhang in ons ruimtelijk beleid
- We houden bij ruimtelijke ontwikkelingen rekening met de cultuurhistorie

Wat gaan we ervoor doen

Voldoende betaalbare en passende woningen

In 2027 ligt de nadruk op het versnellen van de woningbouw, zodat meer jongvolwassenen en jonge gezinnen in Ooststellingwerf kunnen blijven wonen of zich hier kunnen vestigen. We realiseren minimaal 820 extra woningen tot en met 2030. We bouwen in (bijna) alle 13 dorpen. Minimaal twee derde van de nieuwbouw is betaalbaar. Dit betreft een mix van betaalbare koopwoningen (tot € 420.000 - prijspeil 2026), middenhuur en sociale huur. Op deze manier blijven koopwoningen bereikbaar voor huishoudens met een inkomen tot maximaal twee keer modaal. Van alle nieuwbouwwoningen in onze gemeente bestaat 30% uit sociale huur.

Tegelijkertijd zorgen we voor een evenwichtige woningbouwprogrammering door waar passend bij de lokale behoefte en ruimtelijke context ook ruimte te bieden aan woningen in het hogere segment. Betaalbaarheid blijven we bevorderen door bijvoorbeeld de startersleningen actief aan te blijven bieden. Daarnaast kijken we naar andere mogelijkheden om betaalbare woningbouw ook bij de huidige hoge bouwkosten mogelijk te maken. In de komende periode blijven we werken aan strategische grondaankopen met het oog op woningbouw na 2030, bedrijvigheid en energieopslag. We kiezen in eerste instantie voor inbreiding, herstructurering en woningbouw aansluitend aan bestaande dorpsstructuren, inclusief kleinschalige uitbreidingen aan de randen van de bebouwde kom. Groei moet passen bij de schaal en identiteit van de dorpen en bijdragen aan leefbare, duurzame en toekomstbestendige wijken. Zo dragen woningbouw en ruimtelijke ontwikkeling bij aan vitale dorpen, een stabiel inwonertal en een sterke lokale economie.

Doorstroming en woonvormen
Doorstroming is een expliciet doel van het woonbeleid. Hier zetten we in 2027 sterker op in, zodat de bestaande woningvoorraad beter wordt benut en meer inwoners een woning kunnen vinden die past bij hun levensfase. Daarmee creëren we niet alleen extra woonruimte, maar versterken we ook de leefbaarheid van onze dorpen. We zetten in op passende woningen voor verschillende doelgroepen, zoals mensen die intensieve zorg nodig hebben, senioren, starters en kleine huishoudens. Denk aan appartementen, aanleunwoningen en geclusterde woonvormen (ontmoetingsruimte en voorzieningen dichtbij). Zodra de oplevering van deze woningen goed op gang komt, gaan we verhuizen aantrekkelijker en makkelijker maken door organisatorische, financiële en sociale drempels zoveel mogelijk weg te nemen. De komende periode stimuleren we tiny houses niet actief. De vraag ernaar is beperkt en deze woonvorm is niet per definitie goedkoper of efficiënter in ruimtegebruik. We richten onze inzet daarom op betaalbare woningen die aansluiten bij de bredere behoefte van onze inwoners en de beschikbare ruimte zo goed mogelijk benutten (bv studio's of rug-aan-rug-woningen).

Naast nieuwbouw kijken we ook naar mogelijkheden om de bestaande woningvoorraad beter te benutten. We bieden meer ruimte voor (pre-)mantelzorgwoningen, woning- en kavelsplitsing, woningdelen en erfwoningen. We starten bovendien een experiment met een wooncoach die inwoners ondersteunt om deze mogelijkheden te realiseren en gemakkelijker hun weg te vinden in de benodigde procedures.

Rood-voor-rood
Deze regeling houdt in dat verouderde of leegstaande agrarische bebouwing wordt gesloopt, in ruil voor de mogelijkheid om (één of meerdere) nieuwe woningen te realiseren. Hiermee verbeteren we de ruimtelijke kwaliteit en gaan we leegstand tegen. Hierbij hebben we aandacht voor het toevoegen van meerdere betaalbare woningen in plaats van één dure woning, passend binnen het landschap en ons ruimtelijk beleid. Erftransformatie biedt kansen voor wonen, duurzaamheid en kwaliteitsverbetering van het buitengebied. We willen deze kansen integraal bekijken en daarbij eerst samen met de provincie bepalen wat ruimtelijk mogelijk en wenselijk is. Daarom pakken we een verdere verruiming van Rood voor Rood nu nog niet zelfstandig op.

Kwaliteit van de woonomgeving
Nieuwe woningen alleen zijn niet voldoende. We versterken de kwaliteit van de woonomgeving door wonen, duurzaamheid, gezondheid en het sociaal domein met elkaar te verbinden. We zorgen daarmee voor een leefomgeving die uitnodigt tot ontmoeten, spelen en bewegen, onder andere door voldoende (natuurlijke) speelplekken en het combineren van openbare speelplekken en schoolpleinen waar mogelijk. Daarnaast zetten we in op het versnellen van herstructureringsprojecten en starten we waar mogelijk nieuwe projecten. De gemeente levert hierin actief haar bijdrage. Hiervoor is mogelijk extra capaciteit nodig. We onderzoeken belemmeringen bij woningcorporaties rondom herstructureringsprojecten en kijken welke rol de gemeente kan pakken en welke bijdrage we kunnen leveren.

Om initiatiefnemers van plannen te stimuleren om kwalitatief goede bouwplannen te ontwikkelen, wordt de komende jaren gewerkt aan een nieuwe Nota Omgevingskwaliteit. Deze nota vervangt de welstandsnota. De andere OWO-gemeenten maken ook zo'n nota en het proces hiervoor wordt in samenhang doorlopen, met begeleiding door een professioneel bureau. Tijdens dit proces gaat advisering door Hûs en Hiem op bouwplannen gewoon door, waarmee ook grip blijft op een goede ontwerpkwaliteit van de bouwplannen.

Een goede uitgangspositie op de woningmarkt
Om jongvolwassenen en jonge gezinnen aan Ooststellingwerf te binden, benutten we binnen de wettelijke mogelijkheden de ruimte om inwoners met een lokale binding een goede uitgangspositie op de woningmarkt te geven. Daarbij sluiten we aan bij de urgentieverordening die, provincie breed voor alle Friese gemeenten, wordt opgesteld en naar verwachting eind 2026 door de afzonderlijke Friese gemeenteraden wordt vastgesteld. We blijven hiervoor, mits mogelijk en (financieel) haalbaar, ook Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO's) stimuleren en faciliteren, zodat inwoners gezamenlijk woningen kunnen ontwikkelen die passen bij hun wensen en bij de behoefte van het dorp. Daarnaast willen we voldoen aan onze wettelijke taakstellingen voor statushouders en ontheemden.

Wet regie Volkshuisvesting
We stellen een volkshuisvestingsprogramma op onder de Omgevingsvisie, omdat dit per 1 juli 2026 verplicht is. Hierbij gaan we uit van de inwerkingtreding van de wet regie op de Volkshuisvesting op 1 juli 2026, waarna één jaar na invoering het gemeentelijke volkshuisvestingsprogramma gereed moet zijn. In dit programma vertalen we de doelen uit de woonzorgvisie (2022) en de visie op wonen, welzijn en zorg (2025) naar een uitvoeringsprogramma met concrete acties.

Samenhang in ruimtelijk beleid
Wij willen een gemeente die duurzaam groeit, met respect voor het eigen karakter van het landschap, de geschiedenis en het buitengebied. Onze ruimtelijke en sectorale visies (zoals het omgevingsplan) moeten op elkaar aansluiten, maar wel passen bij het eigen karakter en de identiteit van onze gemeente.

Cultuurhistorie
We hebben bij ruimtelijke keuzes expliciet oog voor de cultuurhistorie en het landschap en wegen deze mee in besluitvorming. Daarnaast gaan we ruimhartig om met functieverandering in het buitengebied en met kerkgebouwen die hun oorspronkelijke functie verliezen. We blijven zorg houden voor onze monumenten, waarvoor subsidies beschikbaar blijven.

Wat merkt de inwoner ervan

- Jongvolwassenen en jonge gezinnen krijgen meer mogelijkheden om in Ooststellingwerf te blijven wonen of zich hier te vestigen. Daardoor blijven dorpen vitaal en blijven voorzieningen beter behouden.
- Inwoners krijgen meer kansen om een betaalbare en passende woning te vinden, zowel voor starters als voor senioren en andere doelgroepen. In alle dorpen komen nieuwe woningen, waardoor mensen vaker in hun eigen dorp kunnen blijven wonen of er kunnen terugkeren.
- Door meer verschillende woonvormen toe te voegen, zoals appartementen, geclusterde woonvormen en kleinere woningen ontstaat meer keuze. Verhuizen naar een woning die beter past bij de levensfase wordt makkelijker. Ook inwoners die hun woning of erf willen splitsen, een erfwoning willen realiseren of een (pre)mantelzorgwoning willen plaatsen, krijgen meer mogelijkheden en ondersteuning.
- Inwoners kunnen langer zelfstandig (thuis) leven en mensen met een zorgvraag kunnen een woonplek vinden met de zorg en begeleiding die hierbij nodig is.
- Inwoners profiteren daarnaast van een aantrekkelijke en leefbare woonomgeving met ruimte voor ontmoeting, spelen en bewegen. Door herstructurering en verbetering van bestaande woongebieden blijft de kwaliteit van wijken en dorpen op peil.
- Mensen met een lokale binding krijgen binnen de wettelijke mogelijkheden meer kansen op de woningmarkt. Ook inwoners die gezamenlijk woningen willen ontwikkelen, worden hierbij ondersteund.

Wat mag het kosten

De lasten worden deels gedekt uit bestaande budgetten. Bij de heroverwegingen 2022 heeft u € 1,5 miljoen beschikbaar gesteld voor de taskforce wonen om te kunnen organiseren dat gericht gewerkt wordt aan het versneld realiseren van woningbouw en het geschikt maken van woningbouwlocaties. Eind 2025 resteert nog ongeveer € 0,8 miljoen. Het budget blijven we de komende jaren gebruiken om (voorbereidings)kosten uit te dekken die we niet via bijvoorbeeld grondexploitaties kunnen verrekenen, of kosten voor plannen die uiteindelijk niet verder komen dan de initiatieffase.

Bij de kaderbrief 2026 is voor 2026 € 200.000 beschikbaar gesteld voor het uitwerken van het volkshuisvestingsprogramma dat we verplicht moeten opstellen in verband met de Wet regie op de volkshuisvesting. Daarnaast is voor dit doel via de decembercirculaire 2025 € 115.000 beschikbaar gesteld en via resultaatsbestemming beschikbaar gebleven voor 2026. Het niet bestede deel eind 2026 wordt meegenomen naar 2027.

Nieuw beleid (zie hoofdstuk nieuw beleid voor een uitgebreidere toelichting)

- OWO: functie Regelanalist bij VTH, € 36.000 structureel
- Verhogen budget stimuleringsleningen met € 1 miljoen, € 35.000 structureel (rentelasten)

Beleidskaders

- Omgevingsvisie
- Woon(zorg)visie Ooststellingwerf 2022-2026 en addendum hierop uit 2025.
- Visie op wonen, welzijn en zorg 2025
- Nota Grondbeleid 2026 en Nota Grondprijzen 2026
- Regiodeal Wonen Z-O Fryslan 2025 (mogelijk addendum hierop in 2026)
- Wet versterking regie op Volkshuisvesting 2026
- Huisvestingswet 2014 (herzien in 2024)
- Nota Omgevingskwaliteit

Thema 1.2 Goed Opgroeien

Inleiding

De Toekomstvisie Ooststellingwerf 2040 geeft een duidelijke koers: we investeren in een gemeente waar jongeren en jonge gezinnen zich thuis voelen, kansen krijgen en ervoor kiezen om te blijven of later terug te keren. Het coalitieakkoord bouwt hierop voort en vertaalt deze ambitie naar de keuzes die we vandaag maken. Goed Opgroeien geeft daar invulling aan door te investeren in een sterke basis voor kinderen, jongeren en gezinnen. Kinderen en jongeren die gezond, veilig en kansrijk opgroeien, ontwikkelen zich tot betrokken inwoners die bijdragen aan de leefbaarheid, sociale samenhang en economische vitaliteit van onze dorpen.

Daarom investeren we samen met ouders, onderwijs, kinderopvang, welzijn, sport, verenigingen en andere maatschappelijke partners in een sterke pedagogische basis. We zetten in op preventie, gelijke kansen, tijdige ondersteuning en een omgeving waarin kinderen en jongeren zich kunnen ontwikkelen, meedoen en hun talenten benutten. Zo versterken we niet alleen de ontwikkelkansen van jeugdigen, maar dragen we ook bij aan het binden en behouden van jongeren en jonge gezinnen voor Ooststellingwerf, nu en in de toekomst.

Wat willen we bereiken

- We creëren de voorwaarden waardoor jongeren en jonge gezinnen zich aan Ooststellingwerf kunnen verbinden
- Ieder kind verdient gelijke kansen om mee te doen
- We leggen de nadruk op preventie en vroegsignalering
- We werken aan sterke lokale (gebieds)teams
- We zetten in op voorzieningen voor kwetsbare jeugdigen en hun ouders
- We betrekken jeugd actief in nieuw en bestaand beleid door hun wensen, zorgen en behoeften op te halen en onze uitvoering hierop aan te passen waar mogelijk
- We werken aan toekomstbestendige schoolgebouwen

Wat gaan we ervoor doen

Om jongeren en jonge gezinnen aan Ooststellingwerf te binden en te behouden, investeren we in een sterke basis waarin kinderen gezond, veilig en kansrijk kunnen opgroeien. Daarom kiezen we bij Goed opgroeien voor een integrale aanpak voor gezinnen, met aandacht voor eenzaamheid, bestaanszekerheid, onderwijs, weerbaarheid en sociale verbinding.

Gelijke kansen

Wij vinden dat ieder kind recht heeft op goed onderwijs en de kans moet krijgen om mee te doen in de samenleving. Daarvoor bevorderen we het schoolmaatschappelijk werk en bieden passend onderwijs onder andere via regionale onderwijs-zorgarrangementen binnen de Friese Wouden. We begeleiden (kwetsbare) jongeren en vroegtijdige schoolverlaters terug naar school of richting duurzaam werk, in samenwerking met Doorstroompunt StartWijzer. We werken intensiever samen met scholen om te bepalen wat zij nodig hebben om gelijke kansen te bieden. Daarbij hebben we specifiek aandacht voor het voorkomen van onderwijsachterstanden zoals laaggeletterdheid en rekenproblemen.

Preventie en vroegsignalering
We zetten in op het zo gewoon mogelijk laten opgroeien van jongeren, met uitdagingen en tegenslagen die daarbij horen. Het is normaal dat opvoeden en opgroeien soms vragen oproept of lastig is. Een sterke sociale basis zorgt ervoor dat kinderen en jongeren zoveel mogelijk gewoon kunnen opgroeien en ondersteuning dichtbij beschikbaar is wanneer dat nodig is. Zo voorkomen we dat kleine problemen uitgroeien tot grote problemen en versterken we de leefbaarheid in onze dorpen. We willen daarom problemen bij kinderen, jongeren en gezinnen zoveel mogelijk voorkomen, bijvoorbeeld door de preventieve inzet van Go Yoflo gericht op het voorkomen van middelengebruik. Als problemen toch ontstaan, signaleren we die vroeg, zodat tijdige ondersteuning zwaardere zorg kan helpen voorkomen. Daarom blijven we investeren in het voorliggend veld, zoals jongerenwerk, verenigingen, buurtgezinnen. Om deze signalen ook te kunnen opvolgen zetten we in op jongerenwelzijnscoaches die vanuit bemoeizorg een brug kunnen slaan tussen het voorliggende veld (het normale dagelijks leven zoals het verenigingsleven en jongerenwerk) en aan de andere kant jeugdhulp. We zetten sterker in op preventie van middelengebruik en ondermijnend gedrag. Daarbij combineren we preventieve controles en handhaving met zichtbaar jongerenwerk, waarbij jongerenwerkers actief de straat op gaan en in gesprek gaan met jongeren onder de 18 en waar nodig aanspreken op gedrag. We stellen budget beschikbaar voor gastlessen op scholen gericht op preventie en inclusie. De gemeente dekt hiervoor (een deel van) de kosten. De eerste resultaten van Buurtgezinnen zijn veelbelovend. Dit initiatief volgen we met aandacht en versterken we waar nodig.

We zetten in op het ondersteunen van jonge mantelzorgers. In 2027 is er een Jonge mantelzorgers-event en starten trainingen voor jonge mantelzorgers (zie ook thema 2.3 gezondheid).

Het schooljaar 2026-2027 is een overgangsjaar voor ouders die zich beroepen op artikel 5 onder b en daarom zijn vrijgesteld van inschrijving van hun kind bij een basisschool/voortgezet onderwijs. De Hoge Raad heeft in 2026 uitgesproken dat ouders zich niet langer kunnen beroepen op vrijstelling van onderwijs op basis van levensbeschouwing. Met ingang van september 2027 dienen alle leerplichtige jeugdigen ingeschreven te staan bij een school.

Om optimaal te ontwikkelen nemen leerlingen, binnen hun mogelijkheden, zoveel mogelijk deel aan het onderwijs op school. Scholen en gemeente stimuleren deze schoolaanwezigheid. Scholen signaleren vroegtijdig verzuim en werken samen met de leerplichtambtenaar, schoolmaatschappelijk werk aan ondersteuning en of een passend (zorg-)aanbod. Voor het passend (zorg-)aanbod werken de zeven gemeenten van regio de Friese Wouden en onderwijsbesturen samen aan de vormgeving van onderwijszorgarrangementen.

De overstap van school naar duurzaam werk wordt actief ondersteund door de wet Van school naar duurzaam werk. Vanuit het Doorstroompunt en gerichte gemeentelijke ondersteuning helpen we jongeren tot 27 jaar aan economische zelfstandigheid met extra loopbaanbegeleiding (zie ook thema 2.1 Meedoen).

Sterke lokale gebiedsteams
Sterke lokale gebiedsteams vormen de verbindende schakel tussen inwoners, verenigingen, scholen en professionals. Zij zorgen ervoor dat ondersteuning dichtbij georganiseerd wordt en versterken daarmee de sociale basis van onze dorpen. We versterken en ontwikkelen de gebiedsteams door tot stevige lokale teams, zodat zij richting kunnen geven, coördineren en verbinden, zonder de zorg zelf over te nemen. Daarbij investeren we gericht in capaciteit en werken we met duidelijke afspraken over rollen, taken en verantwoordelijkheden. Ook bereiden we ons voor op nieuwe wetgeving en maken we bewuste keuzes over wat we als gemeente zelf doen en wat we uitbesteden. Daarnaast ondersteunen we lokale professionals in het voorliggend veld en vrijwilligers in hun belangrijke signalerende rol. Denk aan buurtsportcoaches, jongerenwelzijncoaches, jongerenwerkers, trainers, coaches en leerkrachten. Door signalen vroegtijdig te herkennen en te delen, kunnen problemen sneller worden aangepakt. De ontwikkeling naar integrale gebiedsteams draagt hier ook aan bij. Ook helpen we verenigingen bij het inrichten van een duidelijke structuur, zodat inwoners weten waar ze terecht kunnen. We versterken de signaalfunctie binnen verenigingen om beginnende problematiek tijdig op te vangen. Tegelijkertijd ondersteunen we verenigingen om talenten bij jongeren te ontwikkelen.

Bij de inkoop van jeugdhulp benutten we de Hervormingsagenda Jeugd als leidraad. Daarbij onderzoeken we, op basis van de inkoop door Sociaal Domein Friesland (SDF), de meest passende organisatievorm voor onze gemeente. Voor intensieve en specialistische vormen van jeugdzorg, waaronder intramurale jeugdzorg, zetten we in op passende, kwalitatief goede voorzieningen. Hiermee streven we naar nabijheid, kleinschaligheid en het voorkomen van zwaardere zorg door tijdige inzet van ondersteuning.

Toekomstbestendige schoolgebouwen
Goede scholen en aantrekkelijke leer- en speelomgevingen maken Ooststellingwerf aantrekkelijk voor jonge gezinnen en dragen bij aan vitale dorpen. We realiseren toekomstbestendige onderwijshuisvesting, in lijn met het Accommodatiebeleid en het Integraal Huisvestingsplan (IHP) 2025–2050. In samenwerking met de schoolbesturen voeren we het IHP uit. Schoolpleinen zijn openbaar toegankelijk en worden zodanig ingericht dat zij uitnodigen tot spelen en bewegen en zo molestbestendig mogelijk zijn. We verlengen de subsidieregeling voor groene schoolpleinen en breiden deze uit naar kinderopvanglocaties. We stimuleren de ontwikkeling van integrale kindcentra.

Vanuit het lokale Accommodatiebeleid en toekomstige landelijke wetswijzigingen is het wenselijk om de rol van de gemeente bij de huisvesting van kinderopvang en de spreiding van het aanbod in Ooststellingwerf nader te onderzoeken. Het kabinet werkt aan een nieuw financieringsstelsel kinderopvang. Naar verwachting wordt kinderopvang met ingang van 2029 bijna gratis voor werkende ouders. Tegelijkertijd wordt de sector kinderopvang aangemerkt als een Dienst van Algemeen Economisch Belang (DAEB).

Wat merkt de inwoner ervan

- Kinderen zijn taalvaardig en ontwikkelen zich optimaal.
- Ouders/verzorgers zijn vaardige opvoeders.
- Jeugdigen zijn weerbaar.
- Jeugdigen en ouders voelen zich ondersteund bij opvoeden en opgroeien.
- Jeugd wordt actief en op tijd betrokken bij onderwerpen die passen bij hun belevingswereld.
- Er is een laagdrempelig aanbod beschikbaar voor ouders en kinderen in de gemeente Ooststellingwerf, van algemeen toegankelijke voorzieningen tot jeugdzorg.
- We handhaven voldoende aanbod van schoolgebouwen.

Wat mag het kosten

Voor jeugdhulp gebruiken we in 2027 het dashboard met jeugdhulpcijfers (zoals instroom, uitstroom en aantal cliënten) om het gebruik van jeugdhulp goed te volgen. Met een prognosemodel berekenen we wat jeugdhulp in 2027 en daarna waarschijnlijk gaat kosten. In 2027 is er incidenteel € 750.000 euro bij geraamd in verband met een aantal dure maatwerktrajecten met zeer intensieve begeleiding. Zonder de bovengemiddelde inzet van maatwerk blijven de jeugdzorgkosten binnen de begroting.

Financiering en dekking van het Accommodatiebeleid & Integraal Huisvestingsplan (IHP) 2025-2050 staat vermeld in Paragraaf 9.

Nieuw beleid (zie hoofdstuk nieuw beleid voor een uitgebreidere toelichting)

- Buurtgezinnen, € 39.000 voor 2027 en € 52.000 vanaf 2028 - dekking budget algemene voorzieningen jeugd
- Pilot jongerenwelzijnscoaches, € 180.000 per jaar voor 2027 en 2028 - dekking budget jeugdhulp en Go YoFlo (reserve OKO)

Beleidskaders

- Afwegingskader Toezicht en Handhaving Wet kinderopvang Gemeente Ooststellingwerf 2025
- Visie op samenleven 2020-2024
  - Doe agenda L 'Jonge inwoners ontwikkelen zich optimaal' 2024
  - Doe agenda O: Kwetsbare jonge inwoners 2021-2025
  - Doe agenda HK: Positieve Gezondheid 2022-2026
- Verordening Leerlingenvervoer Ooststellingwerf 2022
- Wet op het Primair-, Speciaal en Voortgezet (speciaal) Onderwijs
- Lokale Educatieve Jeugd Agenda (dynamisch)

- Subsidieregeling peuterspeelgroepen en Voor- en vroegschoolse educatie.
- Beleidsplan Hart voor de Jeugd, Verordening Hart voor de Jeugd 2025 en Beleidsregels Hart voor de Jeugd 2025
- Centrumregeling Sociaal Domein Fryslân 2022
- Accommodatiebeleid & Integraal huisvestingsplan (IHP) onderwijs 2025-2050
- Regionaal Programma basisvaardigheden WEB 2025-2028
- Regiovisie huiselijk geweld en kindermishandeling: Veilig thuis in Fryslân 2014
- Preventie- en handhavingsplan Alcohol en Middelen 2021-2025

Begroting Programma 1

x € 1.000

1- Jongvolwassenen en jonge gezinnen binden aan onze dorpen	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	MJB 2028	MJB 2029	MJB 2030
Resultaat voor bestemming						
Lasten						
1.1 Thema Wonen en Ruimtelijke Ontwikkeling	-4.303	-4.624	-4.301	-4.342	-4.268	-4.056
1.2 Thema Goed Opgroeien	-18.489	-19.715	-19.563	-18.798	-18.748	-18.701
Totaal Lasten	**-22.792**	**-24.338**	**-23.864**	**-23.140**	**-23.015**	**-22.757**
Baten						
1.1 Thema Wonen en Ruimtelijke Ontwikkeling	1.993	977	957	816	734	733
1.2 Thema Goed Opgroeien	857	1.019	815	815	815	815
Totaal Baten	**2.850**	**1.995**	**1.772**	**1.631**	**1.549**	**1.548**
Resultaat voor bestemming	**-19.942**	**-22.343**	**-22.092**	**-21.509**	**-21.467**	**-21.209**
Mutatie reserves						
Toevoegingen	**-312**	**0**	**-**	**-**	**-**	**-**
Onttrekkingen	**274**	**1.050**	**430**	**430**	**439**	**228**
Mutatie reserves	**-39**	**1.050**	**430**	**430**	**439**	**228**
Resultaat na bestemming	**-19.980**	**-21.293**	**-21.662**	**-21.079**	**-21.027**	**-20.981**

Toelichting op verschillen tussen de jaarschijven
Bij het thema 1.1 Wonen en Ruimtelijke ordening is bij de bestemming van het resultaat 2025 in totaal € 395.000 beschikbaar gesteld voor de realisatiestimulans woningen en voor de wet versterking regie volkshuisvesting, dekking is de algemene reserve. En bij het thema 1.2 Goed opgroeien zijn de gevolgen voor de jeugdzorg, zoals gemeld bij de voorjaarsrapportage 2026 verwerkt in 2026 en 2027 (nadeel € 1,5 miljoen in 2026 en € 0,75 miljoen in 2027).

Programma 2 | Sterke dorpen en goede zorg dichtbij

Inleiding Programma 2

Sterke dorpen ontstaan waar mensen naar elkaar omkijken, elkaar ontmoeten en mee kunnen doen. Daarom zetten we in op een samenleving waarin inwoners zich gezond, veilig en verbonden voelen en ondersteuning dichtbij beschikbaar is wanneer dat nodig is. We versterken de sociale basis van onze gemeente door te investeren in gelijke kansen, preventie, gezondheid, sport, cultuur en ontmoeting. Samen met inwoners, vrijwilligers en maatschappelijke partners bouwen we aan vitale dorpen waar iedereen zo lang mogelijk zelfstandig kan meedoen en zich thuis voelt.

Thema 2.1 Meedoen

Inleiding

Iedereen moet kunnen meedoen. In 2027 zetten we verdere stappen in de koers uit de Toekomstvisie Ooststellingwerf 2040 en het coalitieakkoord. We versterken de zelfredzaamheid van inwoners en investeren in een sterke sociale basis, waarin mensen naar elkaar omzien en elkaar ondersteunen. Door gelijke kansen te bevorderen, armoede en uitsluiting vroegtijdig te voorkomen en ondersteuning zoveel mogelijk vanuit de eigen leefomgeving en algemene voorzieningen te organiseren, bouwen we aan vitale dorpen waarin iedereen kan deelnemen aan de samenleving.

Wat willen we bereiken

- We bouwen samen aan zelfredzaamheid en gelijke kansen. We versterken de sociale basis, zodat inwoners zoveel mogelijk zelfstandig én met elkaar kunnen meedoen.
- We willen armoede, schulden en uitsluiting vroegtijdig voorkomen
- We ondersteunen werkzoekenden mensgericht en dichtbij
- We bieden maatwerk en begeleiding voor wie dat nodig heeft en investeren in een sterke sociale basis voor de lange termijn

Wat gaan we ervoor doen

Zelfredzaamheid en gelijke kansen

In 2027 leggen we extra nadruk op het versterken van vaardigheden die inwoners helpen zelfstandig mee te doen. Hiervoor besteden we extra aandacht aan laaggeletterdheid, in samenwerking met bibliotheken en andere partners, zodat inwoners beter mee kunnen doen in de samenleving. Ook besteden we vanuit het jeugd- en jongerenbeleid extra aandacht aan financiële zelfredzaamheid en sociale veiligheid van jongeren. Dit doen we onder andere om problematische schulden vanaf jonge leeftijd te voorkomen.

Mensen doen mee aan het maatschappelijk leven en we voorkomen armoede en schulden

We investeren in vroegsignalering met specifieke aandacht voor stille armoede en inwoners die de weg naar ondersteuning niet vanzelf vinden. Door vroegsignalering verder te versterken, inwoners beter te bereiken en financiële ondersteuning toegankelijker te maken, voorkomen we dat financiële problemen uitgroeien tot grotere maatschappelijke problemen. We behouden regelingen voor armoedebestrijding, vereenvoudigen deze waar mogelijk en zorgen dat ze herkenbaar, overzichtelijk en goed vindbaar zijn. Het actief gebruiken van regelingen staat daarbij centraal. We versterken de samenwerking met verenigingen en maatschappelijke organisaties zodat zij een duidelijke rol kunnen vervullen in signalering, ontmoeting en ondersteuning. Daarbij benutten we ‘vindplaatsen’ zoals scholen, verenigingen, huisartsen, maatschappelijke organisaties en het jongerenwerk.

We realiseren bovenstaande door:

- Extra aandacht voor financiële bewustwording en preventie bij jongeren en jongvolwassenen.
- Het ondersteunen en verder ontwikkelen van Geldfit Ooststellingwerf als laagdrempelig punt voor financiële ondersteuning.
- Het vergroten van het bereik en gebruik van regelingen en voorzieningen, onder meer via De Voorzieningenwijzer en digitale dienstverlening.
- Uitvoering te geven aan de Wet Proactieve Dienstverlening.

- Het versterken van de sociale basis, wijkgericht werken en de samenwerking tussen maatschappelijke en professionele partners.
- Het maken van nieuwe afspraken met schuldhulpverleningspartners over passende ondersteuning voor inwoners.

Voor statushouders:
- Inzetten op financiële educatie, begeleiding en het versterken van financiële zelfredzaamheid.
- Uitvoering geven aan de wettelijke ontzorging tijdens de eerste periode van inburgering.
- Extra ondersteuning bieden bij financiële veranderingen, zoals de overgang van uitkering naar werk of andersom.

Mensen participeren duurzaam op de arbeidsmarkt. We ondersteunen werkzoekenden.
In 2027 zetten we in op de aansluiting tussen onderwijs, werk en participatie. We richten ons daarbij in het bijzonder op jongeren en jongvolwassenen, inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt en statushouders. Daarnaast bouwen we verder aan een toekomstbestendige sociale infrastructuur waarin inwoners naar vermogen kunnen deelnemen aan werk en samenleving. Bij de uitvoering van de Participatiewet stellen wij de mens centraal, niet de regeling. We kijken naar mogelijkheden, talenten en wat iemand nodig heeft om mee te kunnen doen in de samenleving en op de arbeidsmarkt. Als gemeente geven wij daarin het goede voorbeeld door het aantal participatieplekken binnen de gemeentelijke organisatie en gelieerde organisaties uit te breiden. Dit onder andere op het gemeentehuis en bij de milieustraat. Daarnaast blijven we ondernemers stimuleren om mensen een kans te bieden.

We realiseren dit door:
- Jongeren en jongvolwassenen intensiever te begeleiden richting onderwijs, werk of een combinatie daarvan, met waar nodig integrale ondersteuning.
- Binnen de Participatiewet in te zetten op talenten, mogelijkheden en maatwerk, zodat inwoners naar vermogen kunnen participeren.
- Het aantal participatieplekken binnen de gemeentelijke organisatie uit te breiden en ondernemers te stimuleren meer kansen te bieden aan inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt.
- De samenwerking met onderwijs, ondernemers en arbeidsmarktpartners verder te versterken om de aansluiting op de arbeidsmarkt te verbeteren.
- Uitvoering te geven aan de verruimde mogelijkheden binnen de Participatiewet, waaronder de combinatie van werk en mantelzorg.
- Samen met Caparis en regiogemeenten te werken aan een toekomstbestendige sociale infrastructuur voor inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt.
- De sociale infrastructuur te versterken door gebiedsgericht en integraal te werken, met nauwere samenwerking tussen het sociale en medische domein.
- De mogelijkheden voor een ontmantelcentrum bij de milieustraat verder uit te werken, waarmee circulaire doelstellingen worden gecombineerd met participatie- en werkplekken.

Voor statushouders:
- Voor statushouders in te zetten op taalontwikkeling, participatie en arbeidstoeleiding via het landingsprogramma, taal-werktrajecten en andere passende voorzieningen.
- De mogelijkheden voor flexibel en praktijkgericht taalonderwijs verder te ontwikkelen om duurzame participatie en succesvolle inburgering te bevorderen.
- De pilot *Samen voor Elkaar Ooststellingwerf* voort te zetten om inwoners met een afstand tot (vrijwilligers)werk extra ondersteuning te bieden.

Maatwerk en begeleiding en sterke sociale basis
In 2027 geven we verder invulling aan de beweging van zorg naar gezondheid en welzijn. Daarom investeren we in een sterke sociale basis waarin inwoners elkaar ontmoeten, ondersteunen en waar mogelijk zelf oplossingen vinden. Meer informatie hierover staat in thema 2.2 Samenleven. Voor inwoners die ondersteuning nodig hebben om mee te kunnen doen, bieden we maatwerk en passende begeleiding. We werken aan een sociale infrastructuur die ondersteuning dichtbij organiseert en zien de verdere ontwikkeling van de gebiedsteams als een waardevolle investering voor de lange termijn.

Daarbij zetten we in op laagdrempelige ondersteuning in de leefomgeving van inwoners. Bijvoorbeeld via een dorpsondersteuner die inwoners met kleine hulpvragen aan elkaar koppelt en zo de onderlinge betrokkenheid en zelfredzaamheid versterkt. En door vormen van indicatievrije dagbesteding waarin inwoners elkaar in het dorp ontmoeten, activiteiten organiseren. We hebben aandacht voor de toenemende druk op vrijwilligers en zoeken we naar manieren om hen te ontlasten en te waarderen. Bijvoorbeeld door het behouden van collectieve verzekeringen, ondersteuning bij aansprakelijkheid en passende vormen van waardering.

Wat merkt de inwoner ervan

- Inwoners kunnen dichtbij, liefst in eigen dorp, meedoen aan ontmoeten, activiteiten etc. Bijvoorbeeld via vormen van indicatievrije dagbesteding.
- Zoveel mogelijk mensen participeren duurzaam op de arbeidsmarkt. Waar dit nog niet kan doen ze naar vermogen mee in onze samenleving.
- Mensen ervaren dat ze mee kunnen doen aan het maatschappelijk leven.
- Mensen weten zo nodig met ondersteuning de voorzieningen te vinden en maken hier indien nodig gebruik van.
- Inwoners die een individuele maatwerkvoorziening aanvragen merken dat zij net als voorheen geholpen worden. Alleen gaat dan het gesprek en de oplossing meer over wat kunnen we u zelf nog/opnieuw aanleren in plaats van dit over te laten nemen door een professional. Zo zetten we de schaarser wordende capaciteit aan zorgpersoneel slimmer in.

Wat mag het kosten

In 2027 zetten we beschikbare middelen steeds meer in op het versterken van de sociale basis en het voorkomen van zwaardere ondersteuning. Door te investeren in preventie, gezondheid, welzijn en algemene voorzieningen geven we uitvoering aan de beweging van zorg naar gezondheid en welzijn, zoals opgenomen in het coalitieakkoord. Tegelijk blijven we voldoen aan onze wettelijke taken binnen de Wmo en andere sociale wetten.

Wmo

We ontvangen via de algemene uitkering middelen van het Rijk om de Wmo uit te voeren. De Wmo is een openeinderegeling; als de zorgkosten hoger uitvallen dan het geraamde budget, moeten we deze wel betalen en waar nodig de begroting aanpassen. De laatste jaren lopen we met name uit de pas doordat de cao's stijgen terwijl het Gemeentefonds niet in die mate stijgt. We werken aan een verschuiving van zorg naar gezondheid en welzijn. Dit werkt door in de begroting doordat vanaf de kaderbrief 2026 een budget 'voorliggend veld' is gevormd. In plaats van dit geld te besteden aan (extra) maatwerkvoorzieningen, zetten we dit in voor bijvoorbeeld een dorpsondersteuner, met doel het voorkomen van hogere zorgkosten. De intentie is om dit budget te voeden vanuit meerdere domeinen om op die manier meer voorliggend en preventief te werk te gaan. De uitwerking hiervan volgt later.

Wet inburgering 2021

We ontvangen jaarlijks uitvoeringsmiddelen en een specifieke uitkering (SPUK) van het Rijk. De uitvoeringsmiddelen zetten we in voor uitvoerings- en ondersteuningskosten. De specifieke uitkering zetten we in voor bekostiging inburgeringsvoorzieningen. Hierover moeten we via SiSa-systematiek verantwoorden aan het Rijk. Door gefaseerde opbouw van de uitvoering, beperkte capaciteit en lerend karakter van het nieuwe stelsel zijn minder voorzieningen ingezet. Resterende middelen zetten wij komende jaren in voor ontwikkeling en bestendiging uitvoering. Dit o.a. in het Landingsprogramma en de meedoenbalie ‘Samen voor elkaar Ooststellingwerf. Hiermee richten we het inburgeringstraject duurzaam en consistent in. Op dit moment is nog niet vast te stellen of de SPUK-middelen op langere termijn volledig toereikend zijn voor de uitvoering van de wettelijke taken.

Middelen toekomstbestendige sociale infrastructuur

We ontvangen vanaf 2026 middelen die we in kunnen zetten om de sociale infrastructuur, voor inwoners die aangewezen zijn op een vorm van gesubsidieerde arbeid, verder vorm te geven.

Middelen Wet van school naar duurzaam werk
We ontvangen sinds 2026 middelen voor de extra taken die we als gemeenten krijgen voor de begeleiding van kwetsbare jongeren in de fase van school naar werk. Over de inzet van deze middelen vinden naar verwachting eind 2026/ begin 2027 gesprekken plaats met de regionale partners waarmee we samenwerken in het kader van deze wet.

Nieuw beleid (zie hoofdstuk nieuw beleid voor een uitgebreidere toelichting)

- Formatie wet inburgering, € 51.000 per jaar in 2027 en 2028

Beleidskaders

- Visie wonen, welzijn en zorg (2025)
- Uitvoeringsprogramma wonen, welzijn en zorg (2025)
- Visie op samenleven 2020-2024
- Woon(zorg)visie 2022-2026
- Doe-agenda B Mensen participeren duurzaam op de arbeidsmarkt 2021-2025
- Doe-agenda C Mensen doen mee aan het maatschappelijk leven 2021-2025
- Doe-agenda Nieuwe Wet Inburgering 2022-2026
- Re-integratieverordening Participatiewet 2023
- Verordening Tegenpresentatie 2015
- Maatregelenverordening 2018
- Verordening Individuele Inkomenstoeslag 2015
- Verordening Individuele Studietoeslag 2015
- Handhavingsverordening 2015
- Verordening Verrekening Bestuurlijke Boete bij Recidive 2015
- Verordening adviesraad sociaal domein gemeente Ooststellingwerf 2025
- Verordening Maatschappelijke Ondersteuning 2025
- Beleidsregels Maatschappelijke Ondersteuning 2025
- Verordening Beslistermijn Schuldhulpverlening 2023
- Beleidsplan Schuldhulpverlening gemeente Ooststellingwerf 2025-2028

Thema 2.2 Samenleven

Inleiding

We maken de beweging van zorg naar gezondheid en welzijn. Preventie voorkomt (zwaardere) zorg en we zetten in op een gezonde leefstijl voor jong en oud. Daarmee dragen we bij aan de ambitie uit de Toekomstvisie 2040 om de brede welvaart in Ooststellingwerf te versterken. Gezondheid gaat daarbij niet alleen over het voorkomen van ziekte, maar ook over mee kunnen doen, elkaar ontmoeten en onderdeel zijn van een sterke gemeenschap.

We investeren in ontmoetingen en sterke netwerken in wijken en dorpen. Bewegen helpt om gezonder te blijven en de openbare ruimte nodigt uit om naar buiten te gaan. Een gezonde leefomgeving draagt bij aan vitale dorpen waarin inwoners van alle leeftijden prettig kunnen wonen en actief kunnen deelnemen aan de samenleving.

Als we mantelzorgers goed ondersteunen, kunnen zij de zorg langer volhouden en is er minder druk op professionele zorg. Bij nieuw beleid kijken we altijd naar het effect op de gezondheid van onze inwoners, of het nu gaat om wonen, economie, veiligheid of de inrichting van de buitenruimte. Zo geven we invulling aan de keuze uit de Toekomstvisie om gezondheid integraal mee te nemen in de ontwikkeling van Ooststellingwerf.

Wat willen we bereiken

- Een sterke sociale basis waar inwoners elkaar makkelijk ontmoeten, naar elkaar omkijken en initiatieven nemen
- Een gezonde leefstijl voor jong en oud
- Aandacht voor onze talen en cultuur
- Verduurzaamde accommodaties voor cultuur, welzijn, sport en bewegen

Wat gaan we ervoor doen

Stimuleren en faciliteren van een sterke sociale basis

We investeren in een sterke sociale basis waarin inwoners elkaar kunnen ontmoeten, ondersteunen en helpen. Daarbij gaat het om informele sociale netwerken (familie, buren, verenigingen) en laagdrempelige voorzieningen (buurthuizen, bibliotheken welzijnswerk) in een wijk. Voor inwoners die ondersteuning nodig hebben om mee te kunnen doen, bieden we maatwerk en passende begeleiding. We werken aan een sociale infrastructuur die ondersteuning dichtbij organiseert en zien de verdere ontwikkeling van de gebiedsteams als een waardevolle investering voor de lange termijn. Daarbij zetten we in op laagdrempelige ondersteuning in de leefomgeving van inwoners. We hebben aandacht voor de toenemende druk op vrijwilligers en zoeken naar manieren om hen te ontlasten en te waarderen.

- De pilot dorpsondersteuner in Oldeberkoop loopt tot eind 2027. Op basis van de veelbelovende resultaten onderzoeken we samen met de zorgverzekeraar, zorgkantoor en onze partners binnen Wonen, Welzijn en Zorg hoe we ook in andere dorpen een dorpsondersteuner in kunnen zetten.
- We continueren de inzet van de welzijnscoach.
- We stimuleren inwoners om een actieve rol te nemen in de sociale basis en versterken samenredzaamheid. Hiervoor gaan we in gesprek met de dorpen en zetten we een eenduidige bewustwordingscampagne in.
- Het beheer door het Leger des Heils in het Ketelhuis stopt eind 2026. Vanaf 2027 krijgt het Ketelhuis de functie van laagdrempelige ontmoetingsplek voor mensen met een mentale kwetsbaarheid. Daarnaast onderzoeken welke ondersteuning nodig is om ook de functie van ontmoetingsplek voor de wijk te behouden.
- We onderzoeken in 2027 hoe we het platform www.ditisooststellingwerf.nl beter kunnen inzetten.
- In Oosterwolde Noord en Noordoost werken we samen met inwoners en maatschappelijke organisaties aan het 'lang en prettig samenleven in de wijk'. De focus zal in 2027 liggen op ontmoeting in de buitenruimte.
- Het inclusiepanel gaat meer samenwerken met inwoners, ervaringsdeskundigen, organisaties en ondernemers om inclusie breed te verankeren in de gemeente.
- Met de uitkomsten van de actualisatie van het vrijwilligersbeleid (2026) versterken we de ondersteuning en waardering van vrijwilligers.

Stimuleren van een gezonde leefstijl

We willen dat iedereen, jong en oud, gezond kan opgroeien, bewegen en meedoen. Daarom stimuleren we een gezonde leefstijl die bijdraagt aan zowel fysieke als sociale ontwikkeling. We versterken de samenwerking tussen buurtsportcoaches, welzijn en onderwijs. Zodat sport en bewegen bredere maatschappelijke effecten hebben. We stimuleren kinderen om zo vroeg mogelijk te bewegen en sporten, onder andere via initiatieven als GoYoFlo, passend sportaanbod voor de jongste jeugd en de doorontwikkeling van speelplekken. Zwemlessen worden in overleg met de aanbieders betaalbaar en toegankelijk voor iedereen. Dit doen we onder meer door aansluiting bij regionale tarieven en door regelingen voor inwoners die dit niet zelf kunnen betalen.

- We ondersteunen verschillende organisaties en activiteiten op het gebied van sport en bewegen.
- We stimuleren bewegen in de openbare ruimte. Dit door middel van speelplekken, beweegroutes en een omgeving die uitnodigt om te bewegen en te ontmoeten. We doen dit in samenhang met andere beleidsdomeinen, inwoners en betrokken organisaties.
- Buurtsportcoaches van Stichting Scala werken samen met lokale initiatieven om sport- en beweegactiviteiten te organiseren en te versterken. Daarbij blijft “Ooststellingwerf Beweegt” een belangrijke verbindende schakel binnen het lokale netwerk.

Aandacht voor talen en cultuur

We koesteren wat onze dorpen verbindt en geven ruimte aan de talen en cultuur die onze gemeente kleur en identiteit geven. Taal en cultuur dragen bij aan saamhorigheid, herkenning en trots op onze gemeenschap. We stimuleren het gebruik van Stellingwarfs en Frysk in het dagelijks leven en in cultuur. We stellen integraal taalbeleid vast en zetten waar nodig in op politieke lobby voor erkenning van het Nedersaksisch. We gaan met de provincie in gesprek over hoe Fries én Stellingwerfs een plek kunnen krijgen in het onderwijs, passend bij onze taalgrens en de identiteit van onze dorpen.

- We werken samen met de kerngroep Culturele Bruisplek en de Miente aan een gecombineerde uitgaans- en ontmoetingsplek in Oosterwolde. Bij doorgang van de plannen opent de nieuwe Miente naar verwachting in de tweede helft van 2027, waarna ook de culturele programmering start.
- Stichting Kortsluiting is vanaf 2026 verhuisd naar de Moskampweg 3.
- Door extra Rijksmiddelen en de nieuwe wettelijke zorgplicht stellen we samen met Opsterland, Weststellingwerf en BZOF een meerjarenplan voor het bibliotheekwerk op. Hierin staan onder meer leesbevordering, aanpak van laaggeletterdheid, basisvaardigheden en de bibliotheek als ontmoetingsplek centraal.
- Door wijzigingen in de Mediawet gaat Omroep Odrie vanaf 2028 naar verwachting op in streekomroep De Werven. In 2027 heeft de gemeenteraad een rol in het nieuwe aanwijzingsproces.
- In 2027 stellen we het integraal taalbeleid Stellingwerfs en Fries vast. Een meertaligheidscoördinator ondersteunt de uitvoering, met aandacht voor Fries boven de Tjonger/Kuunder en Stellingwerfs daaronder.

Accommodatiebeleid
We voeren het Accommodatiebeleid uit. Voor de dorpshuizen en de sportaccommodaties is een subsidieregeling vastgesteld voor de periode 2026-2029 om los van het gas te komen. De accommodatie met de hoogste CO2 uitstoot (= sportcomplex de Boekhorst) wordt als eerste aangepakt. De architect is geselecteerd; er is een definitief ontwerp; de BOPA-procedure gestart en ook de aannemer is bekend. Het Bosbad is in eigendom van de gemeente en er is een plan hoe het bad wordt gerenoveerd en verduurzaamd. Beheer & exploitatie van sporthal de Bongerd blijft bij Stichting Sporthal De Bongerd.

Wat merkt de inwoner ervan

Sociale basis
- De dorpsondersteuner(s) en welzijnscoach zijn zichtbaar in de dorpen. Inwoners, huisartsen en ketenpartners weten waarvoor zij bij hen terecht kunnen.
- Inwoners kennen de boodschap over veranderingen in de zorg en het belang van omzien naar elkaar.
- Inwoners merken dat Ooststellingwerf een toegankelijke en inclusieve gemeente is.
- Vrijwilligers worden ondersteund en gewaardeerd.
- Inwonersinitiatieven worden op verschillende manieren ondersteund.
- In Oosterwolde Noord en Noordoost zijn verschillende ontmoetingsplekken in de openbare ruimte.

Gezonde leefstijl
- Inwoners hebben toegang tot een breed en laagdrempelig aanbod van sport- en beweegactiviteiten, dichtbij huis. Er zijn extra mogelijkheden om in de openbare ruimte te bewegen, bijvoorbeeld via QR-FIT routes, die voor iedereen vrij toegankelijk zijn.
- Voor inwoners die hun gezondheid willen verbeteren, blijven er programma's beschikbaar zoals het 6-weken-leefstijltraject. Ouderen en mensen met een beperking vinden passend aanbod dat aansluit bij hun behoeften.
- Daarnaast worden op verschillende plekken activiteiten georganiseerd en gestimuleerd door buurtsportcoaches en vrijwilligers. Hierdoor is er meer ondersteuning, ontmoeting en motivatie om actief te blijven. Sportverenigingen en lokale initiatieven blijven goed ondersteund, waardoor het aanbod in de gemeente behouden blijft en verder wordt versterkt.

Talen en cultuur
- Inwoners kunnen deelnemen aan culturele activiteiten en elkaar ontmoeten in de nieuwe Miente en de jeudsoos
- De bibliotheek blijft een plek voor lezen, ontwikkeling en ontmoeting.
- Nobilis is toegankelijk met de Museumkaart.
- Inwoners krijgen meer mogelijkheden om Fries en Stellingwerfs te horen en te spreken.

Accommodatiebeleid
De accommodaties blijven beschikbaar voor de gebruikers/inwoners.

Wat mag het kosten

Gezonde leefstijl

- Voor de regeling Brede Regeling Combinatiefuncties is er in 2027 geld beschikbaar via *SPUK Stimulering Sport* en de *Brede Regeling Combinatiefuncties (BRC)* Het gaat om een bedrag van ongeveer € 143.000 voor de combinatiefuncties.

Talen en cultuur

- Nobilis rondt de voorbereidingen voor een museale status af. Dit is onderdeel van de toegekende subsidie van € 30.000. De subsidie is bedoeld voor de geschetste activiteiten die Nobilis ook aan een museumregistratie moeten gaan helpen.
- Sinds 2025 ontvangen gemeenten een decentralisatie-uitkering voor het bibliotheekwerk. Voor 2027 heeft het Rijk hiervoor budget gereserveerd, maar de definitieve besluitvorming over de voortzetting van deze middelen vindt in 2026 plaats. Als het Rijk besluit de middelen beschikbaar te stellen, verwerken we deze in de begroting.
- Voor de cultuurcoördinator in de culturele Bruisplek is een vast bedrag van € 60.000 per jaar beschikbaar in het cultuurbudget (cultuurbevordering). Dit wordt aangevuld met geld uit het budget volksgezondheid (van zorg naar welzijn), zodat er een cultuurcoördinator gesubsidieerd kan worden.
- De veranderingen van de Mediawet betekent dat het rijk de bekostiging van de lokale omroep centraliseert. De gemeente heeft hierin per 2028 geen rol meer. Odrie wordt nog wel gesubsidieerd in de huisvesting in de nieuwe Miente in 2027. Het gaat om een bedrag van € 3.600 op jaarbasis.

Accommodatiebeleid

Financiering en dekking van het accommodatiebeleid staat opgenomen in Paragraaf 9.

Nieuw beleid (zie hoofdstuk nieuw beleid voor een uitgebreidere toelichting)

- Subsidie stichting de Kortsluiting, € 11.000 structureel
- Subsidie stichting Vrijstaat de Stellingen, € 11.000 voor 2027 en 2028
- Integraal taalbeleid Stellingwerfs en Fries, € 48.000 structureel
- Budget sportstimulering, € 60.000 structureel
- Verhogen mantelzorgbudget, € 30.000 structureel
- Toezicht en handhaving sociaal domein, structureel € 95.000
- Exploitatie MFS Zuid, structureel € 65.000
- Structureel maken inzet wijk-GGD'er, € 90.000 structureel - dekking budget Wmo en Zorg en Veiligheid
- Structureel maken welzijnscoaching, € 216.000 structureel - dekking budget Wmo voorliggend veld, aanpak eenzaamheid en AZWA (Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord)
- Hoger krediet Doarpssintrum Donkerbroek € 530.000, structureel € 15.000 (kapitaallasten) - dekking budget accommodatiebeleid
- Huisvestingskosten Buurthuiskamer Haerenkwartier, € 10.000 per jaar voor de jaren 2027 t/m 2029 - dekking algemene reserve
- Buurtsportcoaches, € 80.000 voor het jaar 2027

Beleidskaders

- Notitie Accommodatiebeleid & Integraal huisvestingsplan (IHP) onderwijs 2025-2050
- Regiovisie Wonen Welzijn en Zorg Zuidoost Friesland (2025)
- Aanvullend Zorg en Welzijnsakkoord (AZWA) (2025)
- Transformatieplan Versterken Sociale Basis (2025)
- Tussenbalans Visie op Samenleven (november 2023)
- Integraal Zorg akkoord (IZA) (2022)
- Visie op samenleven 2020-2024
- Doe-agenda E Mensen voelen zich verbonden 2022-2026
- Doe-agenda G Iedereen doet en ontmoet 2021-2025
- Doe-agenda I Gelukkig en gezond ouder worden en mantelzorg 2021-2025
- Visie op Inclusie (2020)

Thema 2.3 Gezondheid

Inleiding

We maken de beweging van zorg naar gezondheid en welzijn. Preventie voorkomt (zwaardere) zorg en we zetten in op een gezonde leefstijl voor jong en oud. We investeren in ontmoetingen en sterke netwerken in wijken en dorpen. Bewegen helpt om gezonder te blijven en de openbare ruimte nodigt uit om naar buiten te gaan. Als we mantelzorgers goed ondersteunen, kunnen zij de zorg langer volhouden en is er minder druk op professionele zorg. Bij nieuw beleid kijken we altijd naar het effect op de gezondheid van onze inwoners, of het nu gaat om wonen, economie, veiligheid of de inrichting van de buitenruimte.

We investeren in gezondheid door preventie, beweging en mentale veerkracht vanaf jonge leeftijd. We erkennen dat voldoende bewegen op jonge leeftijd essentieel is voor een gezonde fysieke en mentale ontwikkeling en bijdraagt aan een vitalere leefstijl op latere leeftijd. Gezondheid gaat niet alleen over zorg, maar vooral over hoe mensen leven, zich voelen en elkaar ontmoeten. Door ondersteuning slim te organiseren en samen te werken met inwoners en partners, bouwen we aan een gezonde leefomgeving waarin iedereen zo lang mogelijk vitaal en zelfstandig kan meedoen.

Wat willen we bereiken

- We stimuleren bewegen vanaf jonge leeftijd en verbinden dit nadrukkelijk met preventie.
- We organiseren zorg slim en passend.
- We zoeken samen naar slimme oplossingen waarbij welzijn, preventie en zorg elkaar versterken.
- We hebben blijvend oog voor mantelzorgers.
- We willen gezondheid integreren in alle beleidsdomeinen, zoals dat gezondheid een belangrijk onderdeel is van de omgevingsvisie en deze te verankeren in alle ruimtelijke plannen.
- We zetten in op een gezonde fysieke leefomgeving die uitnodigt tot gezond gedrag rondom bewegen, voeding en ontmoeten.
- We zetten in op een betere mentale gezondheid en veerkracht van onze inwoners.
- We zetten in op positieve gezondheid en zetten daarom breed in op een gezonde leefstijl gericht op meedoen en kwaliteit van leven.
- We weten dat inwoners met een ongunstige sociaaleconomische positie extra kwetsbaar zijn voor gezondheidsproblemen. Deze ongelijkheid werkt vaak generaties lang door. We willen deze doorbreken.

Wat gaan ervoor doen

Stimuleren bewegen

We versterken de mentale gezondheid van onze inwoners, met bijzondere aandacht voor jongvolwassenen. Bij een positieve evaluatie behouden we Go YoFlo als preventieve aanpak tegen middelengebruik onder jongeren van 10-18 jaar en blijven we dit inzetten als onderdeel van een bredere preventiestrategie. Daarnaast onderzoeken we of het mogelijk en wenselijk is om de leeftijdsgrens van GoYoFlo uit te breiden naar een jongere instroomleeftijd. We stimuleren bewonersinitiatieven die gezondheid en ontmoeting bevorderen. We zetten continu in op een leefomgeving die uitnodigt tot bewegen en elkaar ontmoeten.

Slimme en passende zorg

We organiseren zorg en ondersteuning zoveel mogelijk dichtbij inwoners, passend bij wat iemand nodig heeft. Daarbij werken we vanuit het principe: dichtbij waar het kan en geconcentreerd waar het moet. We verbeteren de samenwerking tussen welzijnsorganisaties (Scala), scholen, het gebiedsteam en andere partners. We werken steeds meer wijkgericht en versterken de verbinding tussen het sociaal en medisch domein. Zwaardere zorg en zorggeschikte woningen concentreren we zoveel mogelijk in de grotere kernen, waar voorzieningen en ondersteuning beter bereikbaar zijn. In kleinere dorpen bieden we ruimte aan passende en kleinschalige initiatieven, zoals zorgboerderijen (speerpunt uit de uitvoeringsagenda WWZ). Daarnaast onderzoeken we de mogelijkheden voor kleinschalige clustering van woningen, zodat zorg efficiënter georganiseerd kan worden en tegelijkertijd sociale cohesie wordt versterkt. Daarbij zorgen we voor zichtbare en toegankelijke ondersteuning voor kwetsbare groepen.

We zetten in op het actief betrekken van mensen met dementie binnen de samenleving. Er is daarom extra aandacht voor bewegen en meedoen in de maatschappij, ook voor mensen met dementie. Waar nodig regelen we dagbesteding met een indicatie. Ook helpen we mensen om een zinvolle daginvulling te vinden zonder indicatie. Dit kan bijvoorbeeld bij Welzijn op Dorpse Schaal, het dagcentrum Oosterwolde, de Buurthaven, de Herberg in Waskemeer of via het project DemenTalent.

Zoeken naar slimme oplossingen
De druk op de zorg neemt toe, zowel lokaal als landelijk. Daarom onderzoeken we hoe we zorg en welzijn slimmer kunnen organiseren. We sluiten daarbij aan bij de beweging van zorg naar welzijn: eerder ondersteunen, problemen voorkomen en inwoners helpen om zo lang mogelijk zelfstandig mee te doen. We zoeken samen met partners naar oplossingen voor de toenemende druk op de lokale zorg, onder andere door het tekort aan zelfstandig gevestigde huisartsen. Een voorbeeld hiervan is Welzijn op Dorpse Schaal. We versterken bovendien de samenwerking tussen huisartsen, het gebiedsteam en welzijn, onder andere door als gebiedsteam aanwezig te blijven zijn bij de huisartsen.

Samen met gemeenten in de regio en andere relevante partijen verkennen we de mogelijkheden om het Lang Leven Thuis- concept toe te passen (speerpunt uit de uitvoeringsagenda WWZ). Dit concept richt zich op het mogelijk maken dat mensen zo lang mogelijk zelfstandig thuis blijven wonen, met ondersteuning die dichtbij, samenhangend en passend georganiseerd is vanuit wonen, zorg en welzijn. Partijen wijzen daarbij samen concrete locaties en/of gebieden aan waar zij gezamenlijk organiseren dat bewoners ook bij een toenemende hulpvraag (ook een Wlz indicatie) thuis kunnen blijven wonen, met een sterke nadruk op gemeenschapsvorming en een herkenbaar aanspreekpunt.

De Wmo is halverwege 2026 in OWO-verband opnieuw aanbesteed. Met nieuwe aanbieders maken we de beweging van zorg naar gezondheid en welzijn. Door onder andere het verminderen van de versnippering van de zorg door het contracteren van minder aanbieders, het stimuleren van onderlinge samenwerking en het toewerken naar algemene ondersteuning. Dit is ook een speerpunt uit de uitvoeringsagenda WWZ.

We onderzoeken de mogelijkheid om inwoners die ondersteuning kunnen bieden, te koppelen aan inwoners die ondersteuning nodig hebben. Wanneer een passende locatie zich voordoet, willen we de woonvorm community wonen verkennen. Community wonen is een woonvorm waarin bewoners met en zonder zorgvraag met elkaar samenleven. Dit is ook een speerpunt uit de uitvoeringsagenda WWZ.

Mantelzorgers
Mantelzorgers zijn van grote waarde voor onze samenleving. Daarom ondersteunen en ontlasten we hen waar mogelijk, zodat zij hun belangrijke rol duurzaam kunnen blijven vervullen. Daarbij hebben we aandacht voor hun draagkracht, gezondheid en balans tussen zorg en eigen leven. We onderschrijven dat mantelzorgers een belangrijke en waardevolle vorm van vrijwillige inzet leveren.

Respijtzorg is het tijdelijk overnemen van zorgtaken van een mantelzorger door een zorgpartij. Het doel is om mantelzorgers en zwaardere zorg (tijdelijk) te ontlasten. We starten met een verkennend onderzoek naar het aantal benodigde plekken en het huidige aanbod van respijtzorg. Ook wordt onderzocht hoe respijtzorg plek kan krijgen in het regionale zorglandschap en wat voor de verschillende gemeenten en andere betrokken partijen betekent.

Gezonde leefomgeving
In onze omgevingsvisie is gezondheid een belangrijk onderdeel dat terugkomt in alle ruimtelijke plannen. We onderzoeken of we de omgevingsvisie kunnen vertalen naar een omgevingsprogramma ‘Gezonde Leefomgeving’, met daarin concrete acties die zorgen voor aantoonbare gezondheidswinst. Denk aan een betere luchtkwaliteit, minder geluidsoverlast, meer groen en meer mogelijkheden om te bewegen en te ontmoeten, met aandacht voor stress en eenzaamheid. Gezonde voeding dichtbij is een belangrijk thema. Daarom ondersteunen we de sociale voedseltuin en onderzoeken we de mogelijkheid om deze op te schalen. Hierdoor wordt gezond voedsel beter bereikbaar voor inwoners met een kleine beurs. Met het accommodatiebeleid zorgen we voor ontmoetingsplekken die uitnodigen tot bewegen en stimuleren we het contact tussen jong en oud. Alles bij elkaar helpt dit om de gezondheid van onze inwoners te beschermen én te verbeteren. We willen dat onze leefomgeving gezond is en prettig om in te wonen. Daarom zorgen we voor een omgeving die mensen stimuleert om

gezond te leven. Belangrijke elementen hierin zijn plekken waar mensen kunnen wandelen, fietsen, spelen, anderen kunnen ontmoeten of even kunnen ontspannen in een groene omgeving.

Positieve gezondheid
We werken samen met inwoners en professionals nog meer vanuit positieve gezondheid. We bevorderen een gezonde leefstijl en hebben daarbij oog voor mentale en fysieke gezondheid, zingeving, kwaliteit van leven, meedoen en dagelijks functioneren. We versterken hiermee ook de beweging van zorg naar gezondheid en welzijn.

Mentale gezondheid
Voor mensen met verward gedrag is er hulp van onze wijk-GGD'ers. We vinden het belangrijk om gevoelige onderwerpen bespreekbaar te maken. Bijvoorbeeld op Paarse Vrijdag, als het gaat om seksuele en genderdiversiteit. Discriminatie en buitensluiting komen ook in onze gemeente voor. We stellen beleid op voor suïcidepreventie om te voorkomen dat inwoners geen uitweg meer zien. We werken aan een laagdrempelig steunpunt voor mentale ondersteuning voor en door inwoners.

Kansengelijkheid versterken
Kansengelijkheid versterken betekent dat elk kind en elke jongere dezelfde kansen krijgt om zich te ontwikkelen, ongeacht de achtergrond, de portemonnee van de ouders of de thuissituatie. Dit vraagt om gerichte acties in het onderwijs, de buurt en de samenleving.

Wat merkt de inwoner ervan

- Mensen maken indien nodig gebruik van het aanwezige vangnet.
- Mensen vinden dat er rekening wordt gehouden met het proces van ouder worden. Inwoners zijn meer bekend met regelingen en ondersteuningsaanbod gericht op gezond ouder worden.
- Mantelzorgers weten welke hulp er is, kunnen gebruik maken van een divers ondersteuningsaanbod en voelen zich gewaardeerd.
- Mensen leven in een gezonde leefomgeving. Kinderen en jeugdigen groeien steeds vaker op in een kansrijke omgeving waarin gezonde leefstijl de norm is. Dat geldt bijvoorbeeld bij de opvang, school of sportomgeving. Inwoners weten dat ieder dorp of wijk een laagdrempelige ontmoetingsplek heeft.
- Mensen kunnen omgaan met fysieke, emotionele en sociale levensuitdagingen. Inwoners kunnen met hun vragen op het gebied van welzijn en zorg terecht bij de welzijnscoaches, die steeds bekender zullen worden bij de inwoners. Er is een ondersteuningsaanbod voor inwoners om te werken aan verbeteren van hun leefstijl.

Wat mag het kosten

- In 2027 ontvangen we middelen uit het AZWA en het IZA (wordt nog vastgesteld).
- U heeft bij de Kaderbrief 2026 vastgesteld dat er € 61.000 per jaar beschikbaar komt (voor de periode 2026 t/m 2028) voor formatie op het snijvlak van gezondheid en ruimtelijke ordening.

Nieuw beleid (zie hoofdstuk nieuw beleid voor een uitgebreidere toelichting)

- Vervolg Go YoFlo 2027 t/m 2029, € 307.000 per jaar - dekking reserve OKO

Beleidskaders

- Doe-agenda HK 'Positieve gezondheid en gezonde leefomgeving' 2022
- Friese Preventieaanpak (doorlopend)
- Gemeenschappelijke regelingen GGD, binnen VRF
- Visie op samenleven 2020 -2024
- Beleidsplan wonen, zorg en welzijn zuidoost Friesland
- Doe-agenda I 'Gelukkig en gezond ouder worden' 2021
- Integraal Zorg akkoord (IZA) (2022)
- Aanvullend Zorg en Welzijnsakkoord (AZWA) (2025)
- Regioplan FRIZA 2023
- Transformatieplan mentale gezondheid 2026-2027
- Transformatieplan Versterken Sociale Basis 2026-2027

Begroting Programma 2

x € 1.000

2- Sterke dorpen en goede zorg dichtbij	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	MJB 2028	MJB 2029	MJB 2030
Resultaat voor bestemming						
Lasten						
2.1 Thema Meedoen	-26.904	-27.614	-28.323	-28.297	-28.351	-28.520
2.2 Thema Samenleven	-7.438	-8.339	-7.921	-8.415	-9.400	-9.295
2.3 Thema Gezondheid	-2.157	-2.647	-2.033	-2.033	-2.033	-1.817
Totaal Lasten	**-36.499**	**-38.600**	**-38.276**	**-38.745**	**-39.784**	**-39.632**
Baten						
2.1 Thema Meedoen	12.012	11.197	11.740	12.196	12.359	12.540
2.2 Thema Samenleven	1.250	1.770	1.703	1.779	1.849	1.546
2.3 Thema Gezondheid	236	258	216	216	216	-
Totaal Baten	**13.498**	**13.225**	**13.659**	**14.191**	**14.424**	**14.086**
Resultaat voor bestemming	**-23.001**	**-25.375**	**-24.618**	**-24.553**	**-25.360**	**-25.546**
Mutatie reserves						
Toevoegingen	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Onttrekkingen	**833**	**732**	**15**	**15**	**-**	**-**
Mutatie reserves	**833**	**732**	**15**	**15**	**-**	**-**
Resultaat na bestemming	**-22.168**	**-24.643**	**-24.603**	**-24.539**	**-25.360**	**-25.546**

Toelichting op verschillen tussen de jaarschijven

Bij thema 2.1 Meedoen is de indexering bij de Wmo-posten het belangrijkste verschil. En de aanpassing van de budgetten voor levensonderhoud, dit geldt voor zowel de lasten als de baten. Het voornaamste verschil bij thema 2.2 Samenleven is het budget voor het Fonds. Dit loopt t/m 2026. En voor de latere jaren de verwerking van het budget accommodatiebeleid. Bij thema 2.3 Gezondheid is er een verlaging in 2027 ten opzichte van 2026, de lasten voor Go YoFlo zijn t/m 2026 opgenomen, dekking algemene reserve. Bij nieuw beleid wordt een voorstel gedaan voor het vervolg.

Programma 3 | Verbonden, bereikbaar en een sterke openbare ruimte

Inleiding Programma 3

Een sterke openbare ruimte verbindt onze dorpen en inwoners. Daarom investeren we in een gemeente die veilig, bereikbaar en prettig leefbaar is voor iedereen. Goede infrastructuur, een verzorgde leefomgeving en slimme mobiliteit zijn onmisbaar voor wonen, werken, ondernemen en ontmoeten. We werken aan duurzame en toekomstbestendige oplossingen, met aandacht voor verkeersveiligheid, bereikbaarheid en een schone en groene leefomgeving. Daarbij betrekken we inwoners actief bij keuzes in hun straat, wijk en dorp en houden we oog voor de verschillen tussen grotere kernen en kleinere dorpen.

Thema 3.1 Infrastructuur en Bereikbaarheid

Inleiding

Wij willen een gemeente zijn die goed bereikbaar en veilig toegankelijk is voor inwoners, ondernemers en bezoekers, in zowel de grotere kernen als de kleinere dorpen. Een goede ontsluiting is essentieel voor leefbaarheid, economische ontwikkeling en gelijke kansen.

Wat willen we bereiken

- Bewuste keuzes voor duurzame mobiliteit
- We zetten ons in voor een goed bereikbare gemeente
- We zetten in op een goede infrastructuur en verbeteren de ontsluitingen en verkeersveiligheid

Wat gaan we ervoor doen

Duurzame mobiliteit

We maken bewuste keuzes voor duurzame mobiliteit en werken aan een mobiliteitssysteem dat verschillende vervoersvormen slim met elkaar verbindt. Lopen, fietsen en openbaar vervoer moeten aantrekkelijk en toegankelijk zijn voor iedereen. Gezien het karakter van onze gemeente beseffen we tegelijkertijd dat de auto voor veel inwoners onmisbaar is. Daarom faciliteren we het gebruik van duurzame vormen van autovervoer, onder andere door het uitbreiden en goed spreiden van laadinfrastructuur.

Een goed bereikbare gemeente

We lobbyen actief bij provincies en vervoersregio's voor een goede openbaar vervoersontsluiting van onze gemeente. We hebben hierbij aandacht voor bereikbaarheid van zowel grote kernen als kleinere dorpen. We zetten in op de (door)ontwikkeling en realisatie van mobiliteitshubs, waarin verschillende vervoersvormen samenkomen. Waar nodig ondersteunen we bestaande en nieuwe mobiliteitsinitiatieven en zorgen we dat ook inwoners van kleinere kernen hiervan gebruik kunnen maken.

Een goede infrastructuur

We stellen een fietsplan op, waarin drie samenhangende elementen centraal staan: snelfietsroutes, veilige en logische verbindingen tussen dorpen en recreatieve fietsroutes die bijdragen aan toerisme en leefbaarheid. Daarnaast inventariseren we structureel de verkeersveiligheidsknelpunten in de gemeente. Bij gepland onderhoud wordt nadrukkelijk gekeken naar verkeersveiligheid en treffen waar nodig maatregelen om veiligheid te vergroten, bijvoorbeeld door het waar mogelijk scheiden van verkeersstromen.

We hebben aandacht voor de ontsluiting van alle bedrijventerreinen, waaronder bedrijventerrein Haulerwijk. We zorgen dat bereikbaarheid onderdeel is van bestaande en nieuwe economische ontwikkelingen. Bij infrastructuurprojecten nemen we nadrukkelijk water- en bodemprincipes mee. Daarnaast zorgen we voor een toekomstbestendige infrastructuur door ook laadinfrastructuur voor elektrisch vervoer mee te nemen en verder uit te breiden.

Wat merkt de inwoner ervan

- Inwoners merken dat hun leefomgeving van goede kwaliteit blijft. Wegen, fietspaden en openbare ruimtes worden goed onderhouden en waar nodig vernieuwd, met extra aandacht voor verkeersveiligheid.
- De bereikbaarheid van dorpen en voorzieningen blijft op peil of wordt verbeterd. Inwoners kunnen zich makkelijker verplaatsen, of dat nu te voet, met de fiets, het openbaar vervoer of de auto is. Er komen meer mogelijkheden om verschillende vormen van vervoer te combineren, bijvoorbeeld via mobiliteitshubs. Tegelijkertijd wordt het gebruik van duurzame vervoersmiddelen gestimuleerd, onder andere door een betere beschikbaarheid van laadpunten voor elektrische auto's.
- Inwoners merken dat er verkeerseducatieprojecten worden aangeboden. Bij deze projecten is aandacht voor uitleg, bewustwording en veilig gedrag in het verkeer. Hierbij wordt aangehaakt bij landelijke en regionale campagnethema's.

Wat mag het kosten

- In 2022 heeft de raad € 500.000 beschikbaar gesteld om maatregelen uit te voeren die horen bij het Strategisch Plan Verkeersveiligheid. Daarnaast heeft de gemeente hiervoor subsidie ontvangen. De afronding hiervan is in 2028.
- Bij de Kaderbrief 2025–2028 heeft de raad besloten om een krediet van € 1.225.000 beschikbaar te stellen. Dit geld is bedoeld voor het vervangen van oevervoorzieningen in de periode 2025 tot en met 2028.

Nieuw beleid (zie hoofdstuk nieuw beleid voor een uitgebreidere toelichting)

- Fietspaden en fietsvlonder Kale Duinen, krediet € 80.000 - dekking algemene reserve
- Opstellen fietsplan, € 25.000 voor 2027 - dekking algemene reserve

Beleidskaders

- Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030
- Duurzame mobiliteitsvisie (2025)
- Omgevingsvisie (2021)
- Programma Duurzaam Ooststellingwerf 2026-2030
- Meerjaren Onderhoudsplan wegen 2026-2030
- Meerjaren Onderhoudsplan openbare verlichting 2024-2027
- Meerjaren Onderhoudsplan civieltechnische kunstwerken 2023-2027
- Regionaal Mobiliteitsplan (Provincie Fryslân) 2022

Thema 3.2 Leefomgeving en Natuur

Inleiding

Wij willen een schone, groene en veilige leefomgeving waarin het prettig wonen, werken en verblijven is en waar overlast wordt beperkt. We betrekken inwoners actief bij keuzes in hun leefomgeving en leggen uit waarom we bepaalde maatregelen nemen. Zo werken we samen aan wijken die toekomstbestendig, verkeersveilig en duurzaam zijn.

Wat willen we bereiken

- Groen, water en riolering zijn onmisbaar voor een gezonde en leefbare omgeving
- We zetten in op een schone en veilige leefomgeving
- Prettig wonen met aandacht voor geur

Wat gaan we ervoor doen

Groen, water en riolering

Groen en water zijn essentieel voor de leefbaarheid van onze dorpen en wijken en spelen een belangrijke rol bij klimaatadaptatie, gezondheid en welzijn. Daarom behouden we bestaand groen en breiden we dit waar mogelijk uit, passend binnen het klimaatadaptatieplan. Daarbij hanteren en stimuleren we het principe: tegels eruit, groen erin. Op speelplekken zorgen we voor groen dat overzichtelijk, veilig en passend is ingericht. We werken samen met inwoners aan verbeteringen die passen bij hun leefomgeving. We zorgen voor een leefomgeving die uitnodigt tot ontmoeten, spelen

en bewegen. Daarvoor richten we een aantal bestaande speelplekken opnieuw in.

We zorgen voor veilige en goed onderhouden openbare ruimte die toegankelijk is voor iedereen. Hierbij houden we rekening met hoe de ruimte wordt gebruikt, klimaatverandering, inclusie, verharding, groen, riolering, afwatering en de zorg voor de natuur en het milieu. We gaan hiervoor meer verschillende planten en bomen aanplanten (biodiversiteit). Daarnaast kappen we zo weinig mogelijk bomen. Voor elke gekapte boom planten we één of meer bomen terug. We houden de aanwezigheid van ongewenste plant- en diersoorten (onder andere de Japanse Duizendknoop en de Eikenprocessierups) goed in de gaten. We bestrijden deze met een brede aanpak.

De gemeente zorgt voor een goed werkend riool en goed waterbeheer. De gemeente heeft wettelijke taken voor afvalwater, regenwater en grondwater en voert deze taken uit volgens het in 2025 vastgestelde Water- en rioleringsprogramma 2025-2029 (Wrp). Door klimaatverandering zijn er meer zware buien en droge perioden. Daarom werkt de gemeente aan een riool- en watersysteem dat ook in de toekomst goed werkt. Daarbij houden we rekening met water en bodem bij plannen voor de openbare ruimte. Wij onderhouden en controleren het riool regelmatig, zodat problemen op tijd worden ontdekt en opgelost. Oude riolen worden vervangen of verbeterd wanneer dat nodig is. Daarnaast wordt regenwater steeds vaker apart van afvalwater afgevoerd en wordt de openbare ruimte zo ingericht dat water beter kan worden opgevangen en opgeslagen. De gemeente doet ook onderzoek en metingen om beter te begrijpen hoe het systeem werkt. Daarbij werkt de gemeente samen met het waterschap en stimuleert zij inwoners om regenwater op hun eigen terrein vast te houden en te hergebruiken.

Een schone en veilige leefomgeving
Hiervoor ondersteunen we de doorontwikkeling van de FUMO tot een professionele en toekomstbestendige organisatie. Daarbij zoeken we een goede balans tussen kwaliteit van uitvoering, samenwerking met andere overheden en een passend budget. De verkeersveiligheid in de woonwijken vergroten we door in nieuw te bouwen wijken het principe ‘de auto is te gast’ te hanteren en in bestaande wijken waar nodig groene parkeerstroken toe te passen, bijvoorbeeld met graskeien. We stimuleren pakketpunten aan de rand van wijken of bij supermarkten om verkeer en overlast in woonstraten te beperken. De gemeente verzorgt haar wettelijke taak voor het inzamelen van huishoudelijk afval. Fryslân Miljeu B.V. zamelt in opdracht van de gemeente het huishoudelijk afval in en exploiteert de Milieustraat. Afvalsturing Fryslân NV verwerkt het ingezamelde afval. We werken samen met Afvalsturing Fryslân NV en NV Fryslân Miljeu met als doel een schone leefomgeving. Vrijwilligers zetten zich in om zwerfafval op te ruimen.

Prettig wonen met aandacht voor geur
Een prettige leefomgeving vraagt om een goede balans tussen wonen, ondernemen en leefkwaliteit. Daarom hebben we aandacht voor geurhinder en zoeken we waar nodig naar passende oplossingen. In specifieke situaties nemen we als gemeente de regierol in gesprekken tussen ondernemers en inwoners over maatwerk rond het geurbeleid. Daarnaast krijgt het geurbeleid een duidelijke plek in het nieuwe omgevingsplan, zodat we belangen zorgvuldig kunnen afwegen.

Wat merkt de inwoner ervan

- Inwoners merken dat er minder wateroverlast is bij regen en dat het riool goed blijft werken. Ook worden straten vaker groener ingericht en beter aangepast aan het veranderende klimaat. Meldingen over problemen worden sneller opgepakt en opgelost. Daarnaast krijgen inwoners meer informatie en ondersteuning, bijvoorbeeld in de vorm van een subsidieregeling, (zie ook thema 4.2 duurzaamheid), zodat zij zelf ook maatregelen kunnen nemen.
- Inwoners merken dat hun leefomgeving aantrekkelijker en meer uitnodigend is ingericht. In plaats van alleen traditionele speeltoestellen zijn er meer natuurlijke speel- en ontmoetingsplekken.
- Gebruikers merken dat bomen, planten en ander groen regelmatig worden onderhouden. Dit helpt om de buurt veilig, netjes en prettig te houden.
- Inwoners zien meer bloemen, planten en kruiden in de buurt. Dit vergroot de biodiversiteit wat de natuur helpt.
- De omgeving ziet er schoon en netjes uit, is hygiënisch en voelt prettig om in te wonen.

Wat mag het kosten

- De kosten voor stedelijk water en riolering worden betaald vanuit de rioolheffing. De kosten bestaan uit het uitvoeren van beheer en onderhoud aan de riolering en investeringen voor het aanpassen, vernieuwen en renoveren van de riolen. Ook het aanpassen van de openbare ruimte en aanleggen van regenwaterafvoeren op een aantal locaties waar regenwateroverlast voor kan komen wordt van de rioolheffing betaald.
- Een veilige en goed onderhouden openbare ruimte wordt grotendeels betaald uit reguliere budgetten.
- De kosten voor afvalinzameling en verwerking worden betaald vanuit de afvalstoffenheffing.

Nieuw beleid (zie hoofdstuk nieuw beleid voor een uitgebreidere toelichting)

- Beheersing eikenprocessierups, € 20.000 per jaar voor 2027 en 2028
- Heroriëntatie bomenonderhoud, structureel € 115.000
- Groen afvoeren (uitbesteding compostering), structureel € 134.000
- Speelvoorzieningen, € 60.000 per jaar voor 2027 t/m 2030 - dekking algemene reserve

Beleidskaders

- Coalitieakkoord 2026-2030
- Water- en rioleringsprogramma 2025-2029
- Uitvoeringsplan klimaatadaptatie 2025-2030
- Beleidsplan (Natuurlijk) spelen!
- Notitie Groenbeleid 2011 (Raad januari 2012)
- Programma Duurzaam Ooststellingwerf 2026-2030
- Notitie 'Het behoud van veilige bomen' 2020

Begroting Programma 3

x € 1.000

3- Verbonden, bereikbaar en een sterke openbare ruimte	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	MJB 2028	MJB 2029	MJB 2030
Resultaat voor bestemming						
Lasten						
3.1 Thema Infrastructuur en Bereikbaarheid	-4.339	-4.616	-3.806	-3.803	-3.849	-3.841
3.2 Thema Leefomgeving en Natuur	-9.334	-9.506	-9.509	-9.563	-9.604	-9.644
Totaal Lasten	**-13.673**	**-14.122**	**-13.316**	**-13.366**	**-13.454**	**-13.485**
Baten						
3.1 Thema Infrastructuur en Bereikbaarheid	195	685	93	93	93	93
3.2 Thema Leefomgeving en Natuur	7.353	7.365	7.702	7.702	7.702	7.702
Totaal Baten	**7.548**	**8.051**	**7.796**	**7.796**	**7.796**	**7.795**
Resultaat voor bestemming	**-6.125**	**-6.071**	**-5.520**	**-5.571**	**-5.658**	**-5.689**
Mutatie reserves						
Toevoegingen	**-260**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Onttrekkingen	**6**	**472**	**-**	**-**	**-**	**-**
Mutatie reserves	**-254**	**472**	**-**	**-**	**-**	**-**
Resultaat na bestemming	**-6.378**	**-5.599**	**-5.520**	**-5.571**	**-5.658**	**-5.689**

Toelichting op verschillen tussen de jaarschijven
Er is in 2026 een specifieke uitkering van bijna € 600.000 ontvangen voor de stimulering van de verkeersveiligheid, de bijbehorende is last op ook opgenomen (thema 3.1 Infrastructuur en bereikbaarheid).

Programma 4 | Economie, natuur en landschap in balans

Inleiding Programma 4

Een sterke economie, een vitaal buitengebied en een gezonde leefomgeving gaan voor ons hand in hand. Daarom werken we aan een gemeente waarin ondernemen, wonen, landbouw, natuur en recreatie met elkaar in balans zijn. We geven ruimte aan economische ontwikkeling en innovatie, met respect voor het landschap, de leefomgeving en de identiteit van onze gemeente. Samen met ondernemers, boeren, inwoners en maatschappelijke partners bouwen we aan een toekomstbestendige gemeente waarin werkgelegenheid, duurzaamheid, natuur en recreatie elkaar versterken en waarin ook toekomstige generaties prettig kunnen wonen, werken en leven.

Thema 4.1 Economie en Werkgelegenheid

Inleiding

Een sterke lokale economie draagt bij aan brede welvaart: aan werk, ondernemerschap, een aantrekkelijk vestigingsklimaat en vitale dorpen. Wij willen een vitale en toekomstbestendige lokale economie waarin voldoende werkgelegenheid is, ondernemers ruimte krijgen om te groeien en te vernieuwen en inwoners perspectief hebben op passend werk. Daarbij hebben we extra aandacht voor jongeren en jongvolwassenen, zodat zij kansen zien om zich hier te ontwikkelen en in Ooststellingwerf een toekomst op te bouwen. We hebben oog voor veranderingen op de arbeidsmarkt, zoals werkloosheid, krapte en het vinden van geschikt personeel.

Wat willen we bereiken

- We stimuleren het behoud van lokale werkgelegenheid
- We houden onze bedrijventerreinen en winkelcentra op niveau
- We zorgen voor ruimte voor ondernemen en toekomstbestendige bedrijventerreinen
- We geven ruimte aan innovatie en duurzame ontwikkeling

Wat gaan we ervoor doen

Lokale werkgelegenheid

We houden structureel aandacht voor de ontwikkeling van werkgelegenheid en verminderen werkloosheid in Ooststellingwerf, met daarbij expliciet oog voor het creëren en behouden van passende banen voor zowel praktisch als theoretisch opgeleiden. We zetten ons in om jongeren en jongvolwassenen kansen te bieden op ontwikkeling, werk en ondernemerschap, zodat zij zich hier kunnen vestigen en verbonden blijven met Ooststellingwerf. We zetten waar nodig in op samenwerking tussen onderwijs, ondernemers en arbeidsmarktpartners om het vinden en behouden van werknemers te verbeteren. Daarnaast benutten en promoten we de centrale ligging van de gemeente ten opzichte van omliggende werkgelegenheidsregio's, zodat inwoners optimaal kunnen profiteren van kansen op de regionale arbeidsmarkt.

Bedrijventerreinen en winkelcentra

We werken actief aan het terugdringen van leegstand van panden in onder andere Appelscha en Haulerwijk. Daarbij onderzoeken we of instrumenten zoals een leegstandverordening passend en effectief kunnen zijn. We stimuleren transformatie, herontwikkeling en nieuw gebruik van leegstaande panden, waarbij we kansen voor wonen, werken en maatschappelijke functies benutten. We willen aantrekkelijke en levendige kernen met een goede balans tussen wonen, werken en voorzieningen.

Toekomstbestendige bedrijventerreinen

Het verwachte tekort aan bedrijventerrein willen we voorkomen door in te zetten op doorontwikkeling en intensiever gebruik van bestaande bedrijventerreinen en tijdig vooruit te kijken naar uitbreiding waar dat nodig en mogelijk is. We stimuleren doorstroming van bedrijven, waarbij we eerst kijken naar het voorkomen van leegstand en inbreiding en efficiënter ruimtegebruik voordat uitbreiding plaatsvindt. Wanneer uitbreiding nodig is, houden we rekening met water- en bodemprincipes en zorgen we voor een goede landschappelijke inpassing die past bij de omgeving. Zo verbinden we economische ontwikkeling met het groene karakter en de kwaliteit van onze leefomgeving.

Innovatie en duurzame ontwikkeling
We zijn trots op het Ecomunitypark en het Biosintrum als voorbeelden van innovatie, samenwerking en duurzame ontwikkeling binnen onze gemeente. Deze initiatieven laten zien hoe economie, duurzaamheid en kennisontwikkeling elkaar kunnen versterken. We ondersteunen de verdere ontwikkeling van het Biosintrum als icoon voor de biobased en circulaire economie en als centrum voor bodemvraagstukken. Daarnaast blijven we deze kwaliteiten actief uitdragen binnen de economische profilering van onze gemeente.

We ondersteunen ondernemers waar mogelijk bij innovatie en verduurzaming. We zorgen voor een goed vestigingsklimaat voor zowel bestaande bedrijven als nieuwe initiatieven die passen bij het karakter van onze gemeente. In dat kader starten we in 2026 met een pilot om de bedrijven actief te benaderen inzake de energiebesparingsplicht waarbij we de ondernemer meenemen in het toepassen van duurzame oplossingen om zo uiteindelijk te komen tot een besparing van energielasten.

Wat merkt de inwoner ervan
Door inbreiding van bestaande, en uitbreiding van nieuwe bedrijfsterreinen door met name lokale ondernemers, en daarmee werkgelegenheid, blijft het voorzieningenniveau op peil, is het besteedbaar inkomen groter en draagt daarmee positief bij aan de leefbaarheid van de dorpen. Het een kan niet zonder het ander want werkgelegenheid gaat samen met woningbouw en andersom. Door actief te blijven acteren en daarbij samen op te trekken met het bedrijfsleven, bewoners/ werknemers maar ook het onderwijs door mogelijke kansen te benutten, dragen we bij een de leefbaarheid en een sterke economische basis in de gemeente Ooststellingwerf.

Wat mag het kosten
De lasten worden gedekt uit bestaande budgetten.

Beleidskaders
- Masterplan Oosterwolde centrum 2020(vernieuwen winkelstraat)
- BizO 2025-2030 "samen naar een prachtig en krachtig winkelcentrum Oosterwolde
- Plan voor de regio (Ruimtelijk arrangement provincie Fryslân 2025)
- Masterplan "het oude dorp" 2018

Thema 4.2 Duurzaamheid

Inleiding
Wij werken aan een duurzaam en toekomstbestendige gemeente, met zorg voor landschap, water en bodem. Duurzaamheid gaat in Ooststellingwerf niet alleen over energie, maar ook over biodiversiteit, klimaatadaptatie, circulariteit, sociale duurzaamheid en een duurzaam landelijk gebied.

Wat willen we bereiken
Het is onze ambitie om de uitstoot van CO2 te beperken en daarmee opwarming van de aarde en verandering van het klimaat te beperken. Hiermee dragen we bij aan de Sustainable Development Goals (SDG's). SDG 13: 'Klimaatactie' staat centraal in het programma Duurzaamheid.
- Energietransitie: Ooststellingwerf energieneutraal. We willen een realistische energietransitie. We zetten in op een gebalanceerde en passende energiemix en op optimaal gebruik van lokaal opgewekte energie.
- Circulaire samenleving: meer gesloten kringlopen in Ooststellingwerf. We bevorderen een circulaire samenleving.
- Klimaatadaptatie: klimaatbestendig Ooststellingwerf.
- Duurzaam landelijk gebied: het landelijk gebied van Ooststellingwerf heeft een positieve impact op het klimaat.
- Sociale duurzaamheid: een duurzame en gezonde samenleving is voor iedereen toegankelijk. We verminderen energiearmoede.
- Biodiversiteit: de biodiversiteit in Ooststellingwerf is vergroot. We werken aan een groene leefomgeving.

Wat gaan we ervoor doen

Energietransitie

We willen een realistische energietransitie, met ruimte voor verschillende oplossingen en met lokaal draagvlak. Lasten en baten van verduurzaming moeten eerlijk worden verdeeld, zodat iedereen kan meedoen. Daarbij ondersteunen we inwoners en ondernemers op een manier die betaalbaar en praktisch uitvoerbaar is. We zetten in op een realistische en gebalanceerde energiemix, met aandacht voor windenergie, zonne-energie en groen gas. Daarbij zoeken we steeds naar oplossingen die passen bij het landschap, de leefomgeving en het karakter van onze gemeente.

Door isoleren en verwarmen met warmtepompen, zetten we in op het verminderen van het gebruik van fossiele energie in woningen. Het OWO-energiebureau helpt inwoners laagdrempelig en specifiek die inwoners die het moeilijk zelf kunnen regelen met advies, subsidies en leningen. We stellen een warmteprogramma vast voor de overstap van aardgas naar duurzame warmtebronnen voor onze woningen en gebouwen. We werken samen met bedrijven en stimuleren energiehubs om energie te besparen. Als gemeentelijke organisatie zetten we ook stappen in het verminderen van onze CO2-uitstoot. Met de CO2-prestatieladder monitoren en rapporteren we over het energiegebruik van onze eigen organisatie.

We willen lokaal opgewekte energie zo goed mogelijk benutten. Daarom onderzoeken we de mogelijkheden voor energiehubs en buurtaccu's om lokaal opgewekte energie beter te benutten. We werken samen met Liander om het energienetwerk te verbeteren en om aansluiting van nieuwe woonwijken en bedrijven mogelijk te maken. We onderzoeken de wenselijkheid en haalbaarheid van windmolens bij zonneparken en op bedrijventerreinen. We staan open voor lokale initiatieven, zoals dorpsmolens.

Circulaire samenleving

We stimuleren de overgang naar een circulaire samenleving, met aandacht voor hergebruik, afvalreductie en het ondersteunen van lokale initiatieven. We richten ons verder op het realiseren van de VANG-doelstelling van het Rijk in 2030 (VANG = Van Afval Naar Grondstof). We gaan samen met onze inwoners, vrijwilligers en Omrin aan de slag met het verder verbeteren van afvalscheiding om deze doelstelling te halen. Voor afvalpreventie en het verbeteren van afval scheiden, maken we gebruik van de Friese communicatiecampagne "Samen Halen We Alles Eruit" en de campagne "De luie wereldverbeteraar". Met de aanpak zwerfafval werken we aan het terugdringen van zwerfafval in de openbare ruimte, onder meer door het ondersteunen van vrijwilligers met materialen. Ook verzorgen we educatie gericht op bewustwording over afval en de circulaire economie. Samen met scholen geven we invulling aan projecten rondom (zwerf)afval. Samen met ondernemers werken we aan het terugdringen van zwerfafval in (winkel)gebieden: we monitoren zwerfafval en houden gezamenlijke opruimacties.

We onderzoeken de inzet van een ontmantelcentrum bij de milieustraat, als onderdeel van circulair afvalbeheer en het beter hergebruiken van grondstoffen. We stimuleren lokale initiatieven, zoals repaircafé's en een lokaal netwerk rondom repareren. We stellen wasbare luiers beschikbaar aan gezinnen met een laag inkomen (minima).

Onze eigen organisatie koopt steeds meer maatschappelijk verantwoord in. Samen met Vereniging Circulair Fryslân werken we aan Fryslân bouwt Circulair: een aanpak om circulair bouwen tot norm te maken in Fryslân.

Klimaatadaptatie

We nemen maatregelen op geprioriteerde wateroverlastlocaties. We leggen klimaatbestendig ontwerp vast in het Handboek Inrichting Openbare Ruimte. We voeren de subsidieregeling groene schoolpleinen uit. We voeren de subsidieregeling groen en blauwe maatregelen uit, waarmee we inwoners stimuleren om zelf maatregelen te nemen op het gebied van bijvoorbeeld waterbesparing, wateropslag en groene daken. We geven doelmatig, efficiënt en rechtmatig invulling aan de afvalwater-, hemelwater- en grondwaterzorgplicht. De wijze waarop we dat doen is omschreven in het Water- en rioleringsprogramma 2025-2029 (Wrp) (zie ook thema 3.2).

Duurzaam landelijk gebied
We stimuleren de opwek van duurzame energie op boerenerven, waaronder mestvergisting, en het vastleggen van CO2 in het landelijk gebied. Bij ontwikkelingen in het landelijk gebied houden we nadrukkelijk oog voor vrijgekomen capaciteit, bijvoorbeeld wanneer grote stroomverbruikers stoppen. We onderzoeken hoe deze ruimte binnen de gemeente kan worden benut. (Zie ook thema 4.3).

Sociale duurzaamheid
We bevorderen sociale duurzaamheid, waarbij iedereen kan meedoen en de kosten en opbrengsten van verduurzaming eerlijk worden verdeeld. We ondersteunen inwoners en ondernemers actief bij verduurzaming en hebben hierbij aandacht voor betaalbaarheid en praktische toepasbaarheid. We blijven inzetten op het tegengaan van energiearmoede, onder andere via de prestatieafspraken met woningbouwcorporaties.

We stellen het uitvoeringsplan sociale duurzaamheid vast en starten met de uitvoering van de daarin opgenomen acties. Zoals samen met gezondheidsbeleid een subsidieregeling opstellen waarmee we duurzame kleinschalige, lokale en/of sociale voedselinitiatieven stimuleren. We stellen een uitvoeringsplan educatie en bewustwording op waarin alle duurzaamheidsthema's samen komen.

Biodiversiteit
We versterken de biodiversiteit door groen, natuur en ecologie structureel mee te nemen in beleid en uitvoering. We voeren de acties uit het uitvoeringsplan biodiversiteit uit. Met een nulmeting stellen we de huidige biodiversiteit in ons openbaar groen vast.

Wat merkt de inwoner ervan

Wat merkt de inwoner ervan
Inwoners krijgen laagdrempelig (financiële) hulp bij energiebesparing. Het warmteprogramma geeft duidelijkheid over welke mogelijkheden er per wijk zijn. Wanneer inwoners of dorpen zelf met initiatieven komen, denken we actief mee en werken we faciliterend binnen de gestelde kaders.

Netcongestie zal de komende tijd nog problemen geven; wel zien we steeds meer nieuwe oplossingen, zoals batterijen en energiehubs op bedrijventerreinen. Inwoners worden steeds meer eigenaar van lokale opgewekte duurzame energie. De kosten voor energie beperken we daarmee.

Inwoners kunnen overlast door hevige neerslag of hitte ervaren. Grote schade voorkomen we zoveel mogelijk. Inwoners dragen daar zelf aan bij door klimaatadaptieve maatregelen te nemen op het gebied van waterbesparing, wateropslag en groene daken.

In de openbare ruimte (parken, bermen, groenstroken) ziet de inwoner steeds meer gevarieerde planten, die bijen en vlinders trekken.

Inwoners hebben steeds minder huishoudelijk afval en bieden door communicatiecampagnes dit afval nog beter gescheiden aan. Steeds vaker kunnen inwoners in hun eigen dorp spullen laten repareren.

Er zijn meer duurzame kleinschalige, lokale en/of sociale voedselinitiatieven die zich richten op het verbeteren van de gezondheid van inwoners en het beschikbaar stellen van vers en onbewerkt voedsel voor inwoners met minder geld.

Kinderen krijgen structureel les in duurzaamheid met het programma voor duurzaamheidseducatie "Wortels en Vleugels".

Wat mag het kosten

- Er is een structureel budget van € 170.000 beschikbaar om het programma duurzaamheid uit te voeren. Daarnaast is er nog extra uitvoeringsbudget beschikbaar vanuit de algemene rserve voor het verder verbreden en versnellen van onze aanpak duurzaamheid.

- Vanuit het Rijk ontvangen we diverse middelen. Onder andere CDOKE ter vergroting van de capaciteit van decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid. We ontvangen specifieke uitkeringen voor de verduurzaming van slecht geïsoleerde woningen. En er is een budget voor het uitvoeren van de transitievisie warmte.

Beleidskaders

- Beleid zonnepaneelvelden gemeente Ooststellingwerf (2017)
- Paraplubestemmingsplan windturbines Ooststellingwerf (2022)
- Programma Duurzaam Ooststellingwerf 2026-2030
- Water en rioleringsprogramma (Wrp) 2025-2029
- Beleids- en uitvoeringsplan zwerfafval 2014-2022
- Landelijke Circulair Materialenplan (2025)
- Afvalstoffenverordening Ooststellingwerf
- Circulaire uitvoeringsstrategie Ooststellingwerf 2023-2030
- Uitvoeringsplan Klimaatadaptatie 2025-2030
- Uitvoeringsplan Energietransitie 2025-2030
- Uitvoeringsplan Biodiversiteit (in ontwikkeling)
- Uitvoeringsplan Sociale duurzaamheid (in ontwikkeling)

Thema 4.3 Landbouw en Landelijk Gebied

Inleiding

De landbouwsector in Ooststellingwerf is van grote waarde voor economie, landschap en leefbaarheid. Daarom zetten we in op een toekomstbestendig buitengebied waarin boeren ruimte krijgen om te ondernemen en te vernieuwen, en waarin landbouw, natuur en andere functies in balans zijn. Als gemeente blijven we proactief betrokken en staan we naast boeren bij grote en complexe opgaven.

Wat willen we bereiken

- We geven boeren ruimte om te ondernemen en te vernieuwen
- We werken aan een toekomstbestendig buitengebied
- We verminderen milieudruk en gezondheidsrisico's met oog voor de praktijk en het perspectief van boeren.
- We blijven proactief betrokken en staan naast onze boeren in complexe dossiers
- We volgen we het landelijke beleid rondom de wolf

Wat gaan we ervoor doen

Ruimte voor boeren

We koesteren onze landbouwsector en zien boeren als onmisbaar voor de economie, het landschap en de leefbaarheid van onze gemeente. We omarmen de agrarische activiteiten die er zijn en stimuleren innovatieve en toekomstgerichte vormen van landbouw, zoals natuurinclusieve, recreatieve en regeneratieve bedrijfsvoering. We constateren dat onze agrarische sector onder druk staat door ontwikkelingen van buitenaf. Daarom willen we in beginsel geen extra bovenwettelijke maatregelen opleggen aan de agrarische sector.

Toekomstig bestendigheid buitengebied

We werken aan een buitengebied waarin landbouw, natuur en andere functies in balans zijn en passen bij het karakter van het gebied. In het omgevingsplan, richting 2032, geven we hier verder invulling aan, met duidelijke kaders en ruimte voor maatwerk. Bij de stoppersregeling voor boeren stimuleren we actief nieuwe economische activiteiten in het buitengebied, mits deze passen bij de omgeving, en met oog voor nieuwe omgevingspassende bedrijvigheid. We kiezen voor een gebiedsgerichte aanpak waarin negatieve gevolgen voor ondernemers en leefbaarheid zoveel mogelijk worden beperkt.

Verminderen milieudruk en gezondheidsrisico's

We zetten in op het verminderen van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, met specifieke aandacht voor de sierteelt. We stimuleren duurzame vormen van teelt en bedrijfsvoering. Daarnaast willen we voorkomen dat lelieteeltbedrijven die intensief gebruikmaken van bestrijdingsmiddelen zich

onder relatief gunstige omstandigheden in onze gemeente vestigen.

Betrokken en we staan naast onze boeren
We nemen actief de regie en staan naast onze boeren in complexe dossiers. We erkennen de stikstof- en natuurherstelopgave. Op het stikstofdossier nemen wij een actieve regierol ten aanzien van de provincie en vertegenwoordigen gemeentebrede belangen. We willen zicht hebben op de effecten van de genomen maatregelen van de provincie. Bij nieuwe maatregelen willen we zicht hebben op wat dit betekent voor Ooststellingwerf. We zijn een voorstander van gebiedsgerichte processen en nemen hier een actieve rol in.

Bij de stoppersregeling hebben we expliciet oog voor het mentale welzijn van boeren, inclusief passende psychosociale ondersteuning. We zetten het huidige beleid voort waarbij medewerkers van ruimtelijke ordening en een specialist stoppersregeling gezamenlijk het gesprek met boeren aangaan, met oog voor zowel perspectief als realiteit. Als gemeente ondersteunen we ondernemers daarin actief bij het zetten van vervolgstappen, bijvoorbeeld op het gebied van herontwikkeling, omschakeling of beëindiging van het bedrijf.

De wolf
We blijven inzetten op lobby en zorgen dat we voorbereid zijn op mogelijke calamiteiten. Daarbij voeren we een proactieve lobby richting provincie, Rijk en Europa, waarin we aandacht vragen voor de belangen en zorgen van onze gemeente en haar inwoners.

We zetten in op passende beschermende maatregelen, waarbij we ook een beroep doen op de eigen verantwoordelijkheid van ondernemers. Tegelijkertijd hebben we nadrukkelijk oog voor de onrust die de aanwezigheid van de wolf kan veroorzaken onder inwoners en veehouders.

We vinden het belangrijk om onze inwoners goed te blijven informeren over ontwikkelingen, risico's en maatregelen. Daarom zorgen we voor heldere en actuele communicatie, zodat inwoners weten waar zij aan toe zijn en wat zij zelf kunnen doen.

Wat merkt de inwoner ervan

- Sommige boeren veranderen hun bedrijfsvoering.
- Meer aandacht voor natuurinclusieve landbouw.
- Andere gewassen of beheer van weilanden.
- Verandering van het landschap doordat landbouwgrond soms wordt ingezet voor waterberging of natuur.

Inwoners merken soms ook veranderingen door beperkingen of vertragingen bij ruimtelijke ontwikkelingen waarbij een natuurvergunning benodigd is.

Wat mag het kosten

Nationaal wordt vanuit de stikstofaanpak € 20 miljard vrijgemaakt voor stikstofreductie en natuurherstel, waarvan € 8 miljard voor boerenerven. Kijkende naar de uitdagingen voor Fryslân en Ooststellingwerf, zal een substantieel gedeelte voor onze regio zijn. Als gemeente willen wij ook beleid maken en projecten opzetten voor in een programma Landelijk gebied, waarvoor in 2027 nu € 322.000 beschikbaar is.

Beleidskaders

Onderstaande kaders bepalen in hoge mate de regels bij de uitdagingen en het inrichten van het landelijk gebied. Deze zijn en worden onder andere nationaal en provinciaal vertaald in een aanpak stikstof en natuurherstel.

1. Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn (Natura 2000)
2. Kaderrichtlijn Water
3. Nitraatrichtlijn
4. Gemeenschappelijk Landbouwbeleid
5. Natuurherstelverordening

Thema 4.4 Recreatie en Toerisme

Inleiding

Recreatie en toerisme zijn belangrijk voor de leefbaarheid en lokale economie van onze gemeente. Met onze unieke natuur en sterke identiteit bieden we een aantrekkelijk gebied voor inwoners en bezoekers. Als college zijn we trots op de ontwikkelagenda Recreatie en Toerisme 2025 en zetten we in op een toekomstbestendige en kwalitatieve doorontwikkeling van de sector.

Wat willen we bereiken

- We versterken recreatie en toerisme in balans met onze omgeving
- We erkennen het belang van de Boerestreek als iconische plek voor onze gemeente
- We zetten in op langer verblijf en een aantrekkelijk aanbod voor bezoekers
- We versterken de samenhang tussen recreatie, natuur en landbouw

Wat gaan we ervoor doen

Recreatie en toerisme in balans

Recreatie en toerisme dragen bij aan de leefbaarheid, economie en aantrekkelijkheid van onze gemeente. Daarom zetten we in op verdere versterking van de sector, met oog voor kwaliteit, spreiding, draagkracht en initiatieven vanuit ondernemers en inwoners.

We voeren de ontwikkelagenda uit en hebben daarbij nadrukkelijk oog voor kwaliteit en balans tussen drukke en rustige gebieden. We versterken toeristische plekken zoals de Boerestreek in Appelscha, het winkelgebied in Oosterwolde, de Turfroute en we koesteren cultuurinitiatieven zoals de Open Stal in Oldeberkoop. Op verschillende plekken brengen we meer levendigheid, passend bij de omgeving. We gaan verder met het uitvoeringsprogramma. Waar we vooral gaan inzetten op kwaliteitsverbetering, duurzaamheid en gebiedsontwikkelingen in het Fochteloerveen, het Drents Friese Wold en de inrichting van de Boerestreek.

Daarnaast faciliteren we initiatieven van ondernemers en inwoners en maken hiervoor waar nodig ruimte binnen regels. We werken vanuit de toeristische visie toe naar maatwerkagenda's voor specifieke gebieden zodat deze zich verder kunnen ontwikkelen tot aantrekkelijke verblijfsgebieden. We gaan kijken naar mogelijkheden om het Omgevingsplan waar nodig aan te passen zodat dit past bij de bedrijfsontwikkelingen van de ondernemers.

De Boerestreek

De Boerestreek in Appelscha is een belangrijk visitekaartje voor onze gemeente en krijgt daarom nadrukkelijk aandacht binnen de ontwikkelagenda. De verdere positionering en uitwerking wordt in samenhang met de totale visie bekeken.

Aantrekkelijk aanbod voor bezoekers

We willen bezoekers langer in onze gemeente laten verblijven en investeren daarom in een aantrekkelijk recreatief aanbod. Naast de bestaande accommodaties in het lagere segment willen we ook de ontwikkeling van verblijfsaccommodaties in het hogere prijssegment stimuleren. We benutten onze ligging nabij de Koloniën van Weldadigheid en richten ons daarmee op het verlengen van verblijfsduur.

We investeren in aantrekkelijke voorzieningen, zoals speel- en verblijfsplekken. We maken per recreatiepark een maatwerkplan in het kader van vitale vakantieparken. We houden bij de uitwerking rekening met het landelijk beleid. Ons beleid moet recreatie ondersteunen en niet belemmeren. We sluiten voor de toeristenbelasting aan bij de regio én we zetten in op marketing en profilering van onze gemeente en werken daarbij samen met betrokken partijen zoals Coöperatie Appelscha Regio en Recreatieschap Drenthe. We hebben oog voor duurzaamheid, rust en respect voor natuur. Recreatie en toerisme leveren bovendien een belangrijke bijdrage aan lokale werkgelegenheid.

Er wordt een nieuw recreatief fietspad in het Drents Friese Wold gerealiseerd. Dit is onderdeel van een groter fietspaden plan van Staatsbosbeheer om de kwaliteit van de fietspaden te verbeteren in combinatie met natuurbeheer. Het betreft een samenwerking tussen Staatsbosbeheer, Provincie Drenthe, Gemeente Westerveld en Gemeente Ooststellingwerf. Daarnaast gaan wij ook zelf onderzoek doen naar de aantrekkelijkheid van ons fietspadennetwerk, zodat we weten waar knelpunten en kansen zitten.

De samenhang tussen recreatie, natuur en landbouw
Recreatie, natuur en landbouw versterken elkaar en vormen samen een belangrijk onderdeel van het karakter van onze gemeente. Daarom zetten we in op meer samenhang tussen deze functies.

Recreatie in de natuur zoals fietsen, wandelen, paardrijden en andere buitensporten, blijft daarbij een belangrijke pijler. We verbeteren de samenwerking met terrein beherende organisaties en versterken recreatieve netwerken, zoals wandelpaden. De gemeente zoekt bovendien actief de verbinding tussen toerisme, landbouw en natuur.

Wat merkt de inwoner ervan

- Recreatie en toerisme dragen bij aan de leefbaarheid, economie en aantrekkelijkheid van onze gemeente. Door te investeren in recreatie en toerisme, waaronder een kwalitatief goed recreatieve infrastructuur, profiteren inwoners van een aantrekkelijke woonomgeving. Dit maakt het ook voor de jongere generatie aantrekkelijk.
- Initiatieven van inwoners en ondernemers worden daar waar mogelijk actief opgepakt.

Wat mag het kosten

- De huur van de Bosbergtoren wordt volgens overeenkomst geïndexeerd. De dienstverleningsovereenkomst, bijdrage aan het onderhoud van het Bosbergpad, wordt nog in Q4 2026 besproken. Mogelijk wordt deze bijdrage lager.

Nieuw beleid (zie hoofdstuk nieuw beleid voor een uitgebreidere toelichting)

- Uitbreiding budget gebiedsgericht beleid, structureel € 15.000

Beleidskaders

- Ontwikkelagenda Recreatie en toerisme Ooststellingwerf 2025-2030

Begroting Programma 4

x € 1.000

4- Economie, natuur en landschap in balans	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	MJB 2028	MJB 2029	MJB 2030
Resultaat voor bestemming						
Lasten						
4.1 Thema Economie en Werkgelegenheid	-959	-619	-684	-683	-683	-682
4.2 Thema Duurzaamheid	-2.506	-8.090	-2.295	-2.168	-2.173	-1.921
4.3 Thema Landbouw en landelijk Gebied	-12	-471	-	-	-	-
4.4 Thema Recreatie en Toerisme	-621	-369	-438	-438	-438	-438
Totaal Lasten	**-4.098**	**-9.549**	**-3.417**	**-3.289**	**-3.294**	**-3.041**
Baten						
4.1 Thema Economie en Werkgelegenheid	721	160	160	160	160	160
4.2 Thema Duurzaamheid	1.557	5.761	125	957	957	957
4.3 Thema Landbouw en landelijk Gebied	-	-	-	-	-	-
4.4 Thema Recreatie en Toerisme	832	538	571	571	571	571
Totaal Baten	**3.109**	**6.459**	**856**	**1.688**	**1.688**	**1.688**
Resultaat voor bestemming	**-989**	**-3.090**	**-2.561**	**-1.601**	**-1.606**	**-1.354**
Mutatie reserves						
Toevoegingen	**-441**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Onttrekkingen	**331**	**303**	**452**	**452**	**457**	**205**
Mutatie reserves	**-110**	**303**	**452**	**452**	**457**	**205**
Resultaat na bestemming	**-1.099**	**-2.787**	**-2.108**	**-1.149**	**-1.149**	**-1.148**

Toelichting op verschillen tussen de jaarschijven
Bij thema 4.2 Duurzaamheid zijn bij de voorjaarsrapportage 2026 de door ons uit te voeren rijksregelingen (bijv., lokale isolatie) opgenomen in de begroting 2026, lasten en baten. Onder thema 4.3 Landbouw en landelijk gebied staat het beschikbare budget voor dat onderdeel. Dit wordt elk jaar beschikbaar gesteld via de algemene reserve.

Programma 5 | Betrouwbare en samenwerkende gemeente waar inwoners zich veilig voelen

Inleiding Programma 5

Een betrouwbare gemeente is zichtbaar, bereikbaar en dichtbij inwoners. Daarom werken we aan een overheid die duidelijk communiceert, zorgvuldig handelt en samenwerkt met inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners. Veiligheid, vertrouwen en betrokkenheid vormen daarbij de basis. We zorgen voor een sterke organisatie en gezonde financiën, zodat we ook in de toekomst slagvaardig en wendbaar blijven. Tegelijkertijd zetten we in op een veilige en weerbare gemeente, waarin inwoners zich gehoord, beschermd en thuis voelen. Ook bij complexe vraagstukken, zoals opvang en migratie, nemen we onze verantwoordelijkheid op een zorgvuldige en evenwichtige manier en geven we uitvoering aan onze wettelijke verplichtingen, waaronder de Spreidingswet.

Thema 5.1 Bestuur, dienstverlening en financiën

Inleiding

We werken aan een betrouwbare en toegankelijke lokale overheid die dichtbij inwoners staat. Met zorgvuldige besluitvorming, begrijpelijke communicatie en een solide financiële basis zorgen we dat we als gemeente wendbaar en toekomstgericht kunnen blijven functioneren.

Wat willen we bereiken

- We zorgen voor een veilige werkomgeving voor bestuurders en raadsleden
- We maken verstandige keuzes en zorgen voor een structureel sluitende begroting
- We betrekken inwoners actief bij plannen en ontwikkelingen
- Onze dienstverlening is eenvoudig, persoonlijk en goed bereikbaar
- We behartigen onze belangen actief en werken samen met partners
- OWO als fundament voor sterke onafhankelijke gemeenten en regionale slagkracht

Beleidsindicatoren

De formatie is het aantal geplande arbeidsplaatsen per 1.000 inwoners op 1 januari 2026. De bezetting is het aantal mensen (in fte) dat werkzaam is per 1.000 inwoners. Dat is de formatie, min de plekken die op dat moment nog niet zijn ingevuld. Apparaatskosten zijn alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de organisatie (onder andere loonkosten, ICT, huisvesting, facilitair etc.). Onder overhead verstaan we alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.

Beleidsindicatoren	Eenheid	Jaarrekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	10,2	11,3	11,3
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	10,5	10,7	10,4
Apparaatskosten	In euro´s per inwoner	1.125	1.107	1.154
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	8,1%	0,8%	0,7%
Overhead	% van totale lasten	13,3%	13,4%	13,7%

Begroting 2027

Wat gaan we ervoor doen

Veilige werkomgeving voor bestuurders en raadsleden

We zorgen voor een veilige werkomgeving waarin bestuurders en volksvertegenwoordigers hun werk onafhankelijk en met vertrouwen kunnen doen. Zeker bij gevoelige onderwerpen is het belangrijk dat zij zich beschermd voelen. Daarom zorgen we voor goede communicatie en passende maatregelen waar nodig. We bewaken ook binnen de gemeentelijke organisatie een veilige werkomgeving waarin iedereen zijn werk goed kan uitvoeren.

Keuzes en een structureel sluitende begroting
We zorgen voor een financieel gezonde gemeente met een structureel en realistisch sluitende begroting. We blijven kritisch op uitgaven en maken scherpe keuzes. We wegen investeringen zorgvuldig en bepalen per keer of extra middelen nodig zijn. De beschikbare capaciteit en middelen zijn niet onbeperkt. Daarom maken wij expliciete keuzes. Niet ieder initiatief kan ondersteund worden en niet iedere voorziening kan altijd op hetzelfde niveau behouden blijven. We koppelen eventuele belastingverhogingen aan duidelijke doelen. Daarbij houden we rekening met inwoners met een laag inkomen.

We betrekken inwoners
We vinden het belangrijk dat inwoners en ondernemers kunnen meedenken en meedoen bij plannen en besluiten die hun leefomgeving raken. Daarom versterken we participatie en geven we ruimte aan initiatieven vanuit de samenleving. We ontwikkelen het participatiebeleid en de bijbehorende middelen verder door. Ook wordt het uitdaagrecht vastgesteld voor 1 januari 2027. Dit biedt inwoners en maatschappelijke organisaties de mogelijkheid om gemeentelijke taken en verantwoordelijkheden (deels) over te nemen. We zetten instrumenten in zoals ‘raad op straat’, dorpendiners en burgerberaad.

Daarnaast ondersteunen we initiatieven via bestaande instrumenten zoals het Fonds. We onderzoeken hoe we deze ondersteuning kunnen behouden en versterken.

Wij vinden het erg belangrijk dat jeugdigen zich betrokken voelen bij de samenleving en dat beleid aansluit op hun belevingswereld. De frisse blik van jongeren is onmisbaar om goede keuzes te maken. Jeugd moet kunnen meedenken, meedoen en – waar passend – meebeslissen over onderwerpen die hen raken. Jeugdparticipatie is dus geen bijzaak, maar is een noodzakelijke voorwaarde voor goed jeugdbeleid, leefbare dorpen en vertrouwen tussen gemeente en jongeren. Daarom ontwikkelen we - met de jeugd- een beleid op jeugdparticipatie voor Ooststellingwerf.

Wij werken met een onafhankelijke denktank van inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en deskundigen die het college en de raad adviseert over de uitvoering van de Toekomstvisie. De denktank helpt kansen te signaleren, nieuwe initiatieven aan te jagen en de verbinding met de samenleving te versterken.

Dienstverlening
We organiseren onze dienstverlening eenvoudig, persoonlijk en goed bereikbaar, zodat inwoners en ondernemers snel weten waar zij terechtkunnen. Daarbij vinden we duidelijke communicatie en een toegankelijke overheid vanzelfsprekend.

We gebruiken begrijpelijke taal en zorgen dat informatie toegankelijk en duidelijk is voor inwoners. We zijn vaker zichtbaar en aanwezig in de dorpen en wijken, zodat de gemeente dichter bij de inwoners staat. Ook werken we aan één duidelijke loketfunctie voor inwoners en ondernemers. We verbeteren het omgevingsloket en verminderen waar mogelijk onnodige bureaucratie. We organiseren initiatievencafés om inwoners en ondernemers te helpen bij het uitwerken van ideeën en plannen.

Samenwerking met partners
We behartigen de belangen van Ooststellingwerf en onze inwoners actief en werken strategisch samen met regionale, nationale en internationale partners. We zetten gericht in op lobby richting Europa, het Rijk en de provincies Fryslân en Drenthe om onze opgaven en belangen onder de aandacht te brengen en kansen optimaal te benutten. In Europees verband volgen wij actief de ontwikkelingen in wet- en regelgeving en subsidiemogelijkheden, zoals op het gebied van duurzaamheid, plattelandsontwikkeling en sociale cohesie. We positioneren ons sterker in Europese netwerken, benutten subsidiestromen en werken samen met partners om Europese middelen en kennis naar onze regio te halen. Dit draagt bij aan innovatiekracht en het realiseren van maatschappelijke opgaven.

OWO als fundament
De OWO-samenwerking vormt een sterke en stabiele basis voor effectieve uitvoering, regionale slagkracht en bestuurlijke invloed. Door gezamenlijke uitvoering, beleidsontwikkeling en eenduidige regionale vertegenwoordiging blijven we een krachtige partner voor inwoners en externe partijen. Het is van belang deze samenwerking en de bijbehorende bestuurlijke overlegstructuren in de komende bestuursperiode te behouden en verder te versterken. De komende jaren vragen om gezamenlijke inzet op een aantal thema's zoals digitalisering, data en AI, cybersecurity, ondermijning en veiligheid, weerbaarheid en dienstverlening.

Wat merkt de inwoner ervan

- We communiceren op taalniveau B1.
- Informatie is goed en makkelijk vindbaar op de gemeentelijke website.
- We kijken vanuit een open en respectvolle houding met de inwoner mee naar wat er kan en we leggen duidelijk uit wanneer iets niet kan.
- Veelvoorkomende verzoeken worden snel en adequaat afgehandeld.
- Complexe vragen blijven bij hetzelfde loket / dezelfde contactpersoon.
- Initiatieven worden omarmt en waar mogelijk -in samenwerking met de gemeente- gerealiseerd.
- Participatie met belanghebbenden (inwoners, ondernemers en organisaties) vindt altijd plaats, tenzij er een zwaarwegende reden is om niet te participeren.
- Inwoners, ondernemers en organisaties zijn op de hoogte van onderwerpen die spelen in hun eigen leefomgeving en weten of én hoe zij invloed kunnen uitoefenen.
- Jeugdigen ervaren meer mogelijkheden om mee te denken en invloed uit te oefenen op onderwerpen die hen raken.
- Wij laten duidelijk zien waar we aan werken en waar inwoners kunnen meedenken.
- Inwoners die recht hebben op uitkeringen of toeslagen worden actief benaderd conform de Wet proactieve Dienstverlening (aan te nemen door de Tweede Kamer in 2026).
- Een sterkere vertegenwoordiging van lokale belangen bij Europa, het Rijk en de provincies en meer kansen voor inwoners, ondernemers en organisaties om gebruik te maken van projecten en regelingen.
- Betrouwbare en efficiënte dienstverlening door samenwerking tussen de OWO-gemeenten.

Wat mag het kosten

Het budget van het programma dienstverlening bestaat uit structureel en incidenteel geld. Het incidentele budget komt uit de POK-gelden. De POK-gelden zijn naar aanleiding van de toeslagenaffaire beschikbaar gesteld om de dienstverlening aan kwetsbare groepen te verbeteren. Hoewel het Rijk deze middelen als 'geoormerkt' aanduidt, zijn ze via het Gemeentefonds als algemene middelen uitgekeerd. Gemeenten bepalen daarom zelf hoe zij deze middelen inzetten, waarbij het Rijk benadrukt dat ze bedoeld zijn als impuls voor betere dienstverlening.

Nieuw beleid (zie hoofdstuk nieuw beleid voor een uitgebreidere toelichting)

- Uitbreiding capaciteit bestuurssecretariaat, structureel € 36.000
- Uitbreiding capaciteit burgerzaken vanwege paspoortpiek, veiligheid en functiescheiding, € 70.000 in 2027
- OWO: Data-engineer, structureel € 32.000
- Adviseur strategische netwerken, belangenbehartiging en subsidies (o.a. Europa, P10, VNG), € 90.000 per jaar voor 2027 en 2028
- Huisvesting gemeentewerf, vanaf 2029 structureel € 19.000 (kapitaallasten)
- Uitvoeren toekomstvisie, € 35.000 voor 2027 - dekking algemene reserve
- Uitdaagrecht, € 18.000 voor 2027 - dekking algemene reserve
- Projectleider sterke lokale teams, € 60.000 per jaar voor 2027 t/m 2029 - dekking algemene reserve

Beleidskaders

- Programma Dienstverlening (2025-2027)
- Uitvoeringsplan Dienstverlening (2026-2027)
- Visie op Inwonersparticipatie (2023)

- Diverse wetten en regels w.o. Wet Proactieve Dienstverlening, Kieswet, Burgerlijk Wetboek, Paspoortwet, Wet basisregistratie personen, Rijkswet op het Nederlanderschap, reglement gegevensverstrekking, beleid briefadres
- Wetten waarbij participatie als juridisch instrument is opgenomen, zoals de Omgevingswet, Wet Versterking Participatie op Decentraal Niveau

Thema 5.2 Openbare Orde en Veiligheid

Inleiding

We werken aan een veilige en weerbare gemeente, waarin inwoners zich beschermd en gehoord voelen. Door preventie, samenwerking en voorbereiding op risico's zorgen we dat we klaar zijn voor zowel dagelijkse veiligheidsvraagstukken als grotere crises.

Wat willen we bereiken

- We zorgen dat we voorbereid zijn op crises en versterken onze digitale weerbaarheid
- We investeren in preventie en werken samen om de veiligheid in onze gemeente te versterken
- We pakken ondermijnende criminaliteit actief aan
- We combineren veiligheid met respect voor lokale tradities
- Met de brandweer blijven we aandacht houden voor natuurbranden en de beschikbaarheid van bluswater

Wat gaan we ervoor doen

Crises en versterken digitale weerbaarheid

We bouwen verder op landelijke ontwikkelingen rondom crisisparaatheid en versterken deze voor onze inwoners. We bereiden ons voor op crises, toenemende risico's zoals (natuur)rampen door klimaatverandering en internationale spanningen. Dit doen we in samenwerking met de veiligheidsregio. We vergroten de digitale weerbaarheid van onze inwoners, zowel jong als oud. Dit doen we in samenwerking met onze buurgemeenten, Banken, bibliotheek, scholen, zorginstanties en politie. We vergroten onze digitale weerbaarheid en zetten waar mogelijk in op digitale onafhankelijkheid. We werken hierin samen met onze OWO-partners.

Preventie en veiligheid

We werken samen aan een veilige gemeente waarin inwoners zich beschermd en gehoord voelen. Daarom zetten we in op preventieve maatregelen en samenwerking met partners, onder andere in de zorg voor mensen met verward gedrag. We hebben speciale aandacht voor geweld tegen vrouwen en geweld in de huiselijke sfeer. We onderzoeken hoe we de aanwezigheid op straat van handhavers en boa's kunnen vergroten en vinden het belangrijk dat de handhavers en boa's goed toegerust zijn voor hun taken.

In 2027 gaan we aan de slag met het opstellen van een nieuw Integraal Veiligheidsbeleid voor de periode 2028-2031. Dit doen we samen met inwoners, bestuur en ketenpartners. Hiermee bepalen we welke veiligheidsthema's we belangrijk vinden voor de komende jaren. Ook beoordelen we of de beschikbare capaciteit voldoende is om onze ambities en doelstellingen te kunnen uitvoeren. Wij streven ernaar om het nieuwe Integraal Veiligheidsbeleid in het vierde kwartaal van 2027 ter vaststelling aan de raad aan te bieden.

Ondermijnende criminaliteit

We blijven alert op ondermijnende criminaliteit en versterken onze aanpak waar dat nodig is. We signaleren en bestrijden ondermijnende criminaliteit in samenwerking met onze inwoners en partners zoals ondernemers, politie en justitie. Daarnaast versterken we de bewustwording en weerbaarheid binnen de gemeentelijke organisatie én bij inwoners en ondernemers, zodat signalen eerder worden herkend en gemeld.

Na een wijziging van de wet in 2024 heeft het college in 2025 een nieuwe beleidsregel voor Bibob vastgesteld. Door de wetswijziging kan de Bibob-toets in meer situaties worden gebruikt. Dit geldt nu ook voor zorg, vastgoed en exploitatievergunningen. De gemeenten binnen OWO hebben dit onderwerp samen opgepakt en de beleidsregels op elkaar afgestemd en vernieuwd. In 2027 zorgen

we ervoor dat medewerkers voldoende kennis hebben van de Wet Bibob en weten wanneer zij deze moeten toepassen. Zo kunnen we Bibob-onderzoeken op tijd en op de juiste manier inzetten om ondermijnende criminaliteit tegen te gaan.

Brandweer
Risicovolle gebieden worden geschouwd en waar mogelijk aangepast of voorzien van advies voor de toekomst. Daarnaast wordt in kaart gebracht of er voldoende bluswater is en wat er eventueel moet worden aangepast.

We combineren veiligheid met respect voor lokale tradities
De ontwikkelingen in het landelijke vuurwerkbeleid kunnen gevolgen hebben voor lokale activiteiten en tradities. We onderzoeken wat deze ontwikkelingen betekenen voor onze gemeente en beoordelen op basis daarvan of aanvullende beleidsregels nodig zijn. Carbidschieten blijft mogelijk en wordt vergunningsvrij toegestaan, waarbij we goede afspraken maken en aandacht houden voor veiligheid.

Wat merkt de inwoner ervan

- In crisissituaties merken onze inwoners dat de crisisbeheersing goed en professioneel is geregeld. Voor de digitale weerbaarheid gaat de inwoner ons en onze partners veel zien en horen over dit onderwerp. Dit zal gaan via sociale media, speciale avonden, actieve spellen en gerichte mailing vanuit ketenpartners en gemeente.
- We reageren snel en passend op overlast situaties en zorgen dat verwarde personen op de juiste tafels worden besproken zodat zowel de omgeving als de verwarde persoon de juiste hulp krijgt. Om geweld tegen vrouwen en geweld in de huiselijke sfeer tegen te gaan werken we nauw samen met de politie, OM en het zorg- en veiligheidshuis en de hulpverlening. Hiervoor zijn middelen beschikbaar als het huisverbod, een casustafel bij het zorg- en veiligheidshuis en wordt actief gestuurd middels zorgmeldingen. Wat betreft de Boa's en de handhavers, de inwoner zal ze meer en actiever op straat zien.
- Onze inwoners worden gericht bewust gemaakt op het gebied van ondermijning en zullen zien dat er ingegrepen wordt als er zaken niet kloppen.
- Inwoners en gebruikers van natuurgebieden worden waar mogelijk meegenomen in aanpassingen ten behoeve van het voorkomen van (natuur)branden. Ook kan er een actieve bijdrage gevraagd worden op specifieke situaties.

Wat mag het kosten

Bovenstaande kan worden bekostigd uit de bestaande budgetten.

Nieuw beleid (zie hoofdstuk nieuw beleid voor een uitgebreidere toelichting)

- OWO: Monitoring en Respons (informatiebeveiliging), € 57.000 in 2027, € 42.000 structureel vanaf 2028
- OWO: Digitale toegang tot softwaresystemen (Role based), € 78.000 in 2027 (dekking algemene reserve), € 12.000 structureel vanaf 2028

Beleidskaders

- Integraal veiligheidsbeleid 2024-2027
- Regionaal Risicoprofiel 2026-2029
- Uitvoeringsplan Veiligheid 2024-2025

Thema 5.3 Asiel en Migratie

Inleiding

We nemen verantwoordelijkheid in de opvang van mensen die naar Nederland komen, met oog voor menswaardigheid, draagvlak en veiligheid. Daarbij houden we als gemeente regie en zorgen we voor een zorgvuldige en evenwichtige aanpak.

Wat willen we bereiken

- We voeren onze wettelijke taken uit, met oog voor lokale regie en draagkracht
- We zorgen voor passende en zorgvuldige opvang

- We vinden de veiligheid van iedereen belangrijk en handelen zorgvuldig.

Wat gaan we ervoor doen

Wettelijke taken
We voeren de spreidingswet uit en houden daarbij als gemeente regie op de invulling. We maken bewuste keuzes die passen bij onze gemeente en de draagkracht van onze dorpen. Door de doorstroomlocatie Rikkingahof, waarin 190 statushouders wonen, voldoen we op dit moment aan onze taakstelling voor de opvang van asielzoekers uit de Spreidingswet. We onderzoeken hoe we aan deze taakstelling kunnen blijven voldoen, als Rikkingahof op den duur wegvalt. We zetten ons in om te voldoen aan de taakstelling voor de huisvesting van statushouders. We voldoen aan onze inspanningsverplichting voor de opvang van ontheemden die zijn gevlucht voor de oorlog in Oekraïne. We onderzoeken hoe we ook in de toekomst opvangplekken en begeleiding kunnen blijven bieden, mocht de oorlog voortduren.

Passende en zorgvuldige opvang
We kiezen voor menswaardige (en kleinschalige) opvang die past bij de omgeving. Daarbij hebben we oog voor zowel goede opvang en ondersteuning als voor de impact op dorpen en inwoners. We betrekken de samenleving bij plannen. We voeren het gesprek hierover open en transparant, onder andere in de gemeenteraad. We maken onderscheid tussen statushouders, asielzoekers en Oekraïense ontheemden, omdat hun situatie en ondersteuningsbehoefte anders is. Samen met het COA en andere partners zoeken we passende huisvesting, zorg en ondersteuning.

Veiligheid van iedereen
We zijn ons bewust van de mogelijke veiligheidsrisico's rondom opvang en nemen waar nodig passende maatregelen. We zorgen voor zorgvuldige afwegingen, met aandacht voor zowel betrokken inwoners als nieuwe inwoners.

Wat merkt de inwoner ervan

Inwoners weten dat de gemeente voldoet aan de taakstellingen voor asielzoekers, statushouders en ontheemden. En zij merken dat we dit zo goed mogelijk doen, met oog voor de belangen van omwonenden.

Wat mag het kosten

Vanaf 1 juli 2026 is de Doelgroepflexibele Regeling (DFR) van toepassing. Dit is een financiële regeling van het Rijk waarmee gemeenten langjarige, flexibele opvang en huisvesting voor asielzoekers, statushouders en Oekraïense ontheemden kunnen realiseren. Hieruit wordt de huidige opvang van Oekraïense ontheemden en bijvoorbeeld de opvang in Rikkingahof bekostigd.

Beleidskaders

- Wet gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen (Spreidingswet) (2025)
- Huisvestingswet 2014
- Tijdelijke wet opvang ontheemden Oekraïne (2024)

Begroting Programma 5

x € 1.000

5- Betrouwbare en samenwerkende gemeente waar inwoners zich veilig voelen	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	MJB 2028	MJB 2029	MJB 2030
Resultaat voor bestemming						
Lasten						
5.1 Thema Bestuur, dienstverlening en financiën	-22.175	-21.017	-21.238	-19.753	-19.438	-19.185
5.2 Thema Openbare Orde en Veiligheid	-2.664	-2.945	-2.952	-2.902	-2.902	-2.902
5.3 Thema Asiel en Migratie	-3.468	-3.879	-	-	-	-
Totaal Lasten	**-28.307**	**-27.841**	**-24.189**	**-22.655**	**-22.339**	**-22.087**
Baten						
5.1 Thema Bestuur, dienstverlening en financiën	5.142	4.081	3.776	3.698	3.565	3.565
5.2 Thema Openbare Orde en Veiligheid	12	15	15	15	15	15
5.3 Thema Asiel en Migratie	3.802	2.203	321	-	-	-
Totaal Baten	**8.957**	**6.299**	**4.113**	**3.713**	**3.580**	**3.580**
Resultaat voor bestemming	**-19.350**	**-21.542**	**-20.076**	**-18.942**	**-18.759**	**-18.507**
Mutatie reserves						
Toevoegingen	**-379**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Onttrekkingen	**1.251**	**2.768**	**803**	**382**	**382**	**264**
Mutatie reserves	**873**	**2.768**	**803**	**382**	**382**	**264**
Resultaat na bestemming	**-18.478**	**-18.775**	**-19.273**	**-18.560**	**-18.378**	**-18.243**

Toelichting op verschillen tussen de jaarschijven
Onder thema 5.1 Bestuur, dienstverlening en financiën is er meerjarig een daling. Dat heeft te maken met dat een aantal formatie-uitbreidingen een einddatum hebben. Bij thema 5.3 Asiel en migratie staan in 2026 de lasten voor de opvang Oekraïne opgenomen en bij de baten de rijksvergoeding. Dit wordt jaarlijks opgenomen. De bate in 2027 is de opgenomen dekking voor de bijbehorende opgenomen formatie in de begroting.

Programma Algemene Dekkingsmiddelen

De algemene dekkingsmiddelen zijn de baten en lasten die niet specifiek tot een programma behoren. Het bestaat vooral uit de OZB en de uitkering uit het gemeentefonds. Deze middelen hebben wettelijk geen vooraf bepaald bestedingsdoel en zijn daarmee vrij besteedbaar.

x € 1.000

Algemene dekkingsmiddelen	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	MJB 2028	MJB 2029	MJB 2030
Resultaat voor bestemming						
Lasten						
0.5 Treasury	-505	-102	-718	-1.049	-1.008	-993
0.61 OZB Woningen	-313	-234	-235	-235	-235	-235
0.62 OZB niet-woningen	-282	-223	-224	-224	-224	-224
0.64 Belastingen overig	-194	-144	-157	-157	-157	-157
0.8 Overige baten en lasten	-2	36	17	490	2.136	2.192
Totaal Lasten	**-1.296**	**-668**	**-1.316**	**-1.175**	**512**	**583**
Baten						
0.5 Treasury	605	97	97	96	96	95
0.61 OZB Woningen	2.788	2.785	2.965	3.070	3.070	3.070
0.62 OZB niet-woningen	833	786	907	1.011	1.011	1.011
0.64 Belastingen overig	171	69	69	69	69	69
0.7 Alg uitkering en overige uitk gemeentefonds	68.426	68.171	70.875	68.117	67.022	68.407
0.8 Overige baten en lasten	14	9	9	9	9	9
Totaal Baten	**72.836**	**71.917**	**74.921**	**72.372**	**71.277**	**72.661**
Resultaat voor bestemming	**71.540**	**71.250**	**73.605**	**71.197**	**71.789**	**73.245**
Mutatie reserves						
Toevoegingen	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Onttrekkingen	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Mutatie reserves	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Resultaat na bestemming	**71.540**	**71.250**	**73.605**	**71.197**	**71.789**	**73.245**

Toelichting op verschillen tussen de jaarschijven
Bij de treasury zijn de beschikbaar gestelde rentelasten bij de Kaderbrief 2027-2030 opgenomen. De verschillen bij de OZB hebben te maken met indexering en de verhoging van de OZB, besluit bij Kaderbrief 2025-2028, met € 100.000 in 2027 en € 200.000 in 2028 (voor zowel woningen als niet-woningen). De algemene uitkering is conform de uitkomsten van de meicirculaire 2026 opgenomen.

Bij de overige baten en lasten zijn budgetten opgenomen die nog niet functioneel kunnen worden verantwoord. Dit zijn verwachte besparingen die we als gemeente hopen te realiseren als gevolg van Rijksbeleid. Dit heeft te maken met het invoeren van een eigen bijdrage en het sturen op trajectduur bij de jeugdzorg (€ 473.000 vanaf 2028) en dat de huishoudelijke zorg uit de Wmo gaat (€ 1.645.000 vanaf 2029). Deze maatregelen zijn door het Rijk nog niet uitgewerkt dan wel in wetten verankerd, maar de algemene uitkering is al wel met deze bedragen gekort. Dus met het ook opnemen bij de overige baten en lasten is het nu neutraal in de begroting opgenomen. Als de maatregelen definitief van kracht worden wordt het functioneel verwerkt.

Paragrafen

Paragraaf 1 | Lokale Heffingen

De gemeente stuurt belastingaanslagen voor een aantal belastingen en heffingen. Dit zijn de onroerendezaakbelasting, rioolheffing, en afvalstoffenheffing voor alle belastingplichtigen binnen onze gemeente. Daarnaast zijn er nog specifieke belastingsoorten voor bepaalde doelgroepen zoals de toeristenbelasting, forensenbelasting, en de BIZ (bedrijveninvesteringszone). We heffen ook leges. De lokale heffingen zijn een belangrijk onderdeel van onze inkomsten. Deze paragraaf laat de hoogte van de inkomsten zien en geeft uitleg over de diverse heffingen.

Algemene beleidslijn

Het fiscale beleid voeren we uit in overeenstemming met de fiscale wetgeving, de gevormde jurisprudentie en de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, zoals die gelden voor het belastingrecht. Daarnaast zijn rechtvaardigheid, redelijkheid en billijkheid zowel bij de heffing als bij de invordering de bepalende elementen.

Bijzonderheden en ontwikkelingen

De Wet Waardering Onroerende Zaken (Wet WOZ)
Zoals elk jaar worden de nieuwe WOZ-waarden gebruikt voor o.a. de heffing van de onroerendezaakbelasting en forensenbelasting. De waardepeildatum voor de WOZ-waarde ligt steeds één jaar voor het belastingjaar en blijft daardoor actueel. Door de actualiteit van de waarde wordt deze mede voor andere doeleinden, zoals de belastingdienst voor de erfbelasting en eigen woningforfait, forensenbelasting, waterschapslasten en door notarissen gebruikt.

Basisregistraties
Als gemeente maken wij verplicht gebruik van de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) en de Wet Waardering Onroerende Zaken (WOZ). De BAG/WOZ koppeling gaat zorgen voor een onderlinge afstemming tussen de BAG en de WOZ, een wettelijke verplichting. Deze afstemming tussen basisregistraties is het begin van de keten waarin de basisregistraties met elkaar onderling worden verbonden. Doelstelling daarvan is om meer samenhang te creëren in de Geo informatie infrastructuur. Dit betreft een objectenregistratie met daarin basisgegevens van objecten in de fysieke werkelijkheid zoals o.a. gebouwen, wegen, water, spoorlijnen, bomen, terreindelen en gemeentegrenzen. Deze informatie is van groot belang voor beleidsvraagstukken, vergunningverlening maar ook voor de belastingheffing en het beantwoorden van vragen van inwoners over hun leefomgeving.

Omgevingswet en Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb)
De legesverordening is per 2024 vernieuwd in verband met de invoering van de omgevingswet en Wkb. Naast aanpassing aan de nieuwe wetgeving is de legesverordening in OWO-verband ook zoveel mogelijk geharmoniseerd voor de hoofdstukken 2 (omgevingsvergunningen) en 3 (APV gerelateerde diensten). De diensten binnen deze hoofdstukken worden uitgevoerd door de OWO-afdeling VTH. Hoofdstuk 1 is uitsluitend tekstueel geharmoniseerd op basis van het VNG-model. Hiervoor is gekozen, omdat de dienstverlening voor hoofdstuk 1 niet plaatsvindt via OWO-VTH, maar via de separate gemeenten.

Na twee jaar met de nieuwe legesverordening gewerkt te hebben worden de inzichten meegenomen voor de verordening voor 2027. U ontvangt eind 2026 een voorstel voor een beperkte herziening van de legesverordening voor 2027.

Belastingsoorten

Onroerendezaakbelasting (OZB)
De hoogte van de OZB-aanslag wordt berekend met een percentage over de WOZ-waarde van een pand. Het percentage wordt ieder jaar opnieuw vastgesteld. Eigenaren van woningen en eigenaren en gebruikers van niet-woningen (zoals bedrijfspanden, winkels en kantoren) betalen OZB. De opbrengst OZB is voor een gemeente vrij te besteden.

Benchmark: Met ingang van 2020 is de macronorm vervangen door de benchmark woonlasten. Dit hebben de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) en het Ministerie van Binnenlandse Zaken afgesproken. Deze benchmark houdt in dat de tarieven van een gemeente worden vergeleken met de tarieven van andere gemeenten en landelijke en provinciale gemiddelden. Om te laten zien wat de verschillen zijn tussen gemeenten en proberen hierdoor de (forse)stijging OZB te temperen. Basis voor de vergelijking zijn de resultaten van de onderzoeken van het COELO. Tot nu toe blijkt de benchmark nog minder effectief dan de macronorm, er staan geen sancties op.

Rioolheffing
Eigenaren en gebruikers van woningen en niet-woningen (voornamelijk bedrijfspanden) die aangesloten zijn op het riool betalen rioolheffing. Met de opbrengsten hiervan betalen we het beheer en onderhoud van de riolering, drainage, een aantal sloten binnen de bebouwde kom en andere zaken die nodig zijn voor de inzameling en het transport van afval-, grond- en regenwater. In het Water- en rioleringsprogramma (Wrp) 2025-2029 is het kostendekkingsplan opgenomen. Daarin staat hoe de heffing zich in deze periode ontwikkelt.

Leges
Leges zijn bedoeld om de kosten te dekken van diensten die de gemeente levert, zoals vergunningverlening of burgerzaken. Gemeenten moeten aantonen dat de totale begrote opbrengsten van alle leges niet hoger zijn dan de totale begrote kosten (maximaal 100% kostendekkendheid). In 2024 zijn de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging bouwen (Wkb) ingevoerd. Deze wetten hebben impact op de legesbaten. Ook zien we een toename in de bouwactiviteiten. Per saldo leidt dit tot meer legesbaten dan verwacht bij invoering van de wetgeving. We monitoren de komende jaren de werkelijke kosten en opbrengsten en kunnen tarieven desgewenst bijstellen.

Toeristenbelasting
De raad heeft bij de kaderbrief 2027 besloten de tarieven voor 2027 vast te stellen op € 1,20 en € 1,90 per persoon per nacht (was € 1,20 en 1,65 in de periode 2024-2026). Het tarief van € 1,20 per persoon per nacht is voor overnachtingen in kampeermiddelen op kampeerterreinen en in kampeerboerderijen. Het tarief van € 1,90 per persoon per nacht is voor verblijf in andere verblijfsaccommodaties. In de raadsvergadering van 27 juni 2023 heeft de raad bij amendement besloten om leeftijd van vrijstelling toeristenbelasting kinderen te verhogen van vier jaar naar twaalf jaar. Deze leeftijdsvrijstelling blijft in stand.

Forensenbelasting
Onder de naam ‘forensenbelasting’ heffen we een belasting van personen die (voor meer dan 90 dagen per jaar) een gemeubileerde woning als bedoeld in artikel 223 van de Gemeentewet voor zichzelf en/of hun gezin beschikbaar houden. De belasting heffen we naar de heffingsmaatstaf voor de onroerendezaakbelastingen (de WOZ-waarden). De belasting van caravans of chalets met een standplaats voor meerdere jaren wordt naar een vast bedrag geheven.

Bedrijven Investeringszone (BIZ)
BIZ (Bedrijven Investeringszone): Op 20 oktober 2021 heeft u ingestemd met de verordening Bedrijveninvesteringszone Oosterwolde Centrum 2021 (BIZ). De opbrengsten van de BIZ worden als subsidie uitgekeerd aan de stichting BIZO. Met de stichting is een uitvoeringsovereenkomst gesloten waarin de activiteiten zijn opgenomen die zij met de subsidie gaan verwezenlijken. Op 22 april 2025 heeft u ingestemd met de verlenging van de verordening voor de periode 2026-2031.

Een tweede BIZ-gebied is in onderzoek geweest namelijk voor de beveiliging van twee bedrijventerreinen ten oosten van Oosterwolde en deel van de Nanningaweg. Er is een onderzoek ingesteld in 2025 en er zijn bijeenkomsten georganiseerd voor een draagvlakmeting bij de gebruikers en eigenaren in het vastgestelde gebied. De uitslag van de draagvlakmeting was een negatieve beoordeling. De uitbreiding van de huidige bestaande regeling is nu in onderzoek.

Afvalstoffenheffing
Voor het ophalen en verwerken van afval leggen we een afvalstoffenheffing op. Deze heffing bestaat uit een vast bedrag per woning (vastrecht), een bedrag voor het aantal keren dat afval wordt aangeboden en het aantal kilo's restafval (Diftar+). Het vastrecht moet altijd worden betaald, ook als er geen afval wordt aangeboden.

Kwijtschelding
We voeren de kwijtschelding uit volgens de Uitvoeringsregeling van de Invorderingswet 1990. Als inkomenstoets voor de kwijtschelding wordt de 100% bijstandsnorm gehanteerd. Dit betekent dat, afgezien van vermogen, aanvragers met een inkomen op bijstandsniveau in principe voor kwijtschelding in aanmerking komen. Kwijtschelding geldt niet voor alle belastingsoorten, alleen voor de afvalstoffenheffing vast deel (+ Diftar tot € 100) en rioolheffing (alleen gebruikersdeel). We gebruiken een versnelde en vereenvoudigde, geautomatiseerde toets vooraf (via het Bureau InformatieDiensten Nederland: BIDN) om te bepalen of iemand in aanmerking komt voor kwijtschelding. Bij twijfel wordt er nog extra informatie opgevraagd bij de aanvrager. De kosten voor kwijtschelding zitten berekend in het tarief voor rioolheffing en vastrecht van de afvalstoffenheffing.

Inkomsten
Lokale heffingen en leges

x € 1.000

Lokale heffingen en leges	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	MJB 2028	MJB 2029	MJB 2030
Lokale heffingen	10.245	10.538	11.354	11.564	11.564	11.564
Leges	1.552	1.221	1.211	1.142	1.009	1.009
Totaal	**11.797**	**11.759**	**12.565**	**12.706**	**12.573**	**12.573**

Lokale heffingen

x € 1.000

Lokale heffingen	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	MJB 2028	MJB 2029	MJB 2030
3.2. Leefomgeving en natuur						
Reinigingsrechten en afvalstoffenheffing	3.068	3.417	3.509	3.509	3.509	3.509
Rioolheffing (gecombineerd)	3.113	3.147	3.435	3.435	3.435	3.435
Totaal 3.2 Leefomgeving en natuur	**6.181**	**6.564**	**6.944**	**6.944**	**6.944**	**6.944**
4.4 Recreatie en toersime						
Forensenbelasting	156	149	152	152	152	152
Toeristenbelasting	419	349	419	419	419	419
Totaal 3-1 Thema Economie	**575**	**498**	**571**	**571**	**571**	**571**
6.1 Algemene dekkingsmiddelen						
Onroerendezaakbelasting eigenaren	3.128	3.179	3.418	3.576	3.576	3.576
Onroerendezaakbelasting gebruikers	296	297	353	405	405	405
Bedrijven investeringszone	65	-	68	68	68	68
Totaal 6.1 algemene dekkingsmiddelen	**3.489**	**3.476**	**3.839**	**4.049**	**4.049**	**4.049**
Totaal Lokale heffingen	**10.245**	**10.538**	**11.354**	**11.564**	**11.564**	**11.564**

Leges

x € 1.000

Leges	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	MJB 2028	MJB 2029	MJB 2030
1.1. Wonen en ruimtelijke ontwikkeling						
Bestemmingsplannen	4	29	30	30	30	30
Omgevingsvergunningen, baten	958	550	550	550	550	550
3.1. Infrastructuur en bereikbaarheid						
Verharding	27	62	62	62	62	62
5.1 Bestuur, dienstverlening en financiën						
Burgelijke stand / huwelijk	19	13	13	13	13	13
Burgerzakenleges	526	552	541	472	339	339
Gemeentehuis en buitendienst	5	0	0	0	0	0
5.2 Openbare orde en veiligheid						
Overige leges	13	15	15	15	15	15
Totaal Leges	**1.552**	**1.221**	**1.211**	**1.142**	**1.009**	**1.009**

Kostendekking

Berekening van kostendekkendheid riolering en reiniging

In onderstaande tabellen staan de berekeningen van kostendekkendheid van de heffingen riolering en reiniging. Het uitgangspunt bij deze heffingen is volledige kostendekking. Naast de baten en lasten die worden verantwoord op bijbehorende taakvelden mogen we een aantal lasten toerekenen, waaronder overhead. De overhead is berekend als opslagpercentage over de directe salarislasten die op het taakveld verantwoord zijn. Daarbij is onderscheid gemaakt in een opslagpercentage voor de salarislasten van de buitendienst (64%) en van de binnendienst (71%).

Berekening van kostendekkendheid leges

In onderstaande tabel staan de berekeningen van kostendekkendheid van de heffingen leges. De totale kostendekkendheid van de legesverordening komt uit op 86%. Kostendekkendheid bij leges burgerzaken (hoofdstuk 1) is niet haalbaar, vanwege wettelijke maximumtarieven voor de belangrijkste diensten in dit hoofdstuk. De kostendekkendheid bij leges omgevingsvergunningen (hoofdstuk 2) fluctueert jaarlijks door fluctuaties in de omvang van bouwactiviteiten. De lage kostendekkendheid bij APV gerelateerde onderwerpen (hoofdstuk 3) is een politieke keuze om te stimuleren dat vergunningen voor deze diensten worden aangevraagd.

De berekening van de tarieven gebeurt extracomptabel. Bij de kosten taakvelden zijn de directe personeelskosten en de materiële kosten opgenomen die samenhangen met het verstrekken van de diensten waarvoor leges geheven worden. Bij directe personeelskosten gaat het bijvoorbeeld om de uren van baliemedewerkers en van de uren van de medewerkers bij Vergunningen, Toezicht en Handhaving (VTH) en Ruimtelijke Ordening (RO). De basis voor de toerekening van deze kosten zijn de teamplannen en historische cijfers. Materiële kosten zijn bijvoorbeeld de kosten die samenhangen met de afdracht aan het Rijk voor reisdocumenten en de afdracht aan het RDW voor rijbewijzen. De overhead wordt via een opslag op de directe personeelskosten toegerekend. Voor hoofdstuk 1 rekenen we met het integraal uurtarief van Ooststellingwerf. Daarin hanteren we een opslag van 71% voor overhead over de directe loonkosten. Voor hoofdstuk 2 en 3 rekenen we met het integraal uurtarief van VTH. Daarin hanteren we een opslag van 61% voor overhead over de directe loonkosten. Er is voor gekozen om de btw niet als kostenelement mee te wegen, omdat het overgrote deel van de kosten de eigen personele kosten betreft waarvoor geen btw verschuldigd is. De wel toerekenbare btw maakt slechts een klein onderdeel uit van de kosten.

Toelichting overhead
Op de taakvelden verantwoorden we alle baten en lasten die direct betrekking hebben op het taakveld, waaronder salarislasten. De lasten die we niet direct aan de taakvelden kunnen toerekenen, zijn de overheadkosten. Overhead is 'alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces'. Het gaat hier dan om onder andere personele kosten, huisvesting, ICT, etc.

Omdat alle directe kosten al rechtstreeks zijn toegerekend aan de taakvelden, passen we een opslagpercentage toe voor overhead op salarislasten bij taakvelden waarvoor we kostendekkende tarieven mogen berekenen. Bijvoorbeeld afval, riolering en leges.

x € 1.000

Berekening van kostendekkendheid	Begroting Rioolheffing (taakveld 7.2)	Begroting Reinigingsheffing (taakveld 7.3)
Lasten		
Lasten	2.402	3.493
Baten	-	-628
Netto lasten taakveld	**2.402**	**2.865**
Toe te rekenen lasten		
Overhead	503	137
Kwijtschelding	52	105
Rente	-	-1
Dubieuze debiteuren	7	10
Slootonderhoud en straatreiniging	171	
BTW	300	393
Totaal toe te rekenen lasten	**1.033**	**644**
Totale lasten	**3.435**	**3.509**
Opbrengst heffingen	**-3.435**	**-3.509**
Dekkingspercentage	**100%**	**100%**

x € 1.000

Berekening van kostendekkendheid	Begroting hoofdstuk 1 Algemene dienstverlening	Begroting hoofdstuk 2 Fysieke leefomgeving/omgevingsvergunningen	Begroting hoofdstuk 3 Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn	Totaal
Lasten				
Lasten	546	452	35	1.033
Baten		0	0	
Netto lasten	**546**	**452**	**35**	**1.033**
Toe te rekenen lasten				
Overhead	180	173	22	375
Totaal toe te rekenen lasten	**180**	**173**	**22**	**375**
Totale lasten	**726**	**625**	**57**	**1.408**
Opbrengst heffingen	**-616**	**-580**	**-15**	**-1.211**
Dekkingspercentage	**85%**	**93%**	**26%**	**86%**

Paragraaf 2 | Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Deze paragraaf laat zien hoe solide onze begroting is en in hoeverre we financiële tegenvallers kunnen opvangen. Het gaat om de relatie tussen de (financiële) weerstandscapaciteit en alle risico's die de gemeente loopt die niet zijn afgedekt door reserves, voorzieningen en verzekeringen. Door het vormen van een weerstandsvermogen hoeven we bij een financiële tegenvaller in de uitvoering niet direct te anticiperen. Het weerstandsvermogen is op dit moment voldoende om de risico's op te vangen.

Conclusie weerstandsvermogen

De beschikbare weerstandscapaciteit is per 1 januari 2026 € 27,750 miljoen. De benodigde weerstandscapaciteit is € 3,221 miljoen (zie overzicht bij kwantificeerbare risico's). Het weerstandsvermogen is ruim voldoende om de risico's af te dekken. Naast de beschikbare weerstandscapaciteit van € 27,750 miljoen is er nog de algemene buffer van € 5 miljoen (als onderdeel van de Algemene reserve en wordt vanaf de jaarrekening 2024 berekend op 5% van het begrotingstotaal). Deze beide gecombineerd maakt dat in relatie tot de omvang van de activiteiten er voldoende buffer aanwezig is voor het opvangen van de risico's.

Risico's, die zich regelmatig voordoen en die vrij goed meetbaar zijn, maken geen onderdeel uit van de risico's binnen het weerstandsvermogen. Hiervoor zijn verzekeringen afgesloten of reserves en voorzieningen gevormd. We gaan op de volgende manier om met de risico's rondom grondexploitaties, openeinderegelingen, verbonden partijen en decentralisaties:

Grondexploitaties
Hiervoor is de Algemene reserve grondexploitatie ingesteld. Deze reserve is bestemd voor het opvangen van verliezen (bijvoorbeeld van niet-kostendekkende complexen), planschadeclaims en verlaging van verkoopprijzen. We beoordelen ieder jaar opnieuw of de reserve toereikend is.

Openeinderegelingen
De belangrijkste openeinderegelingen zijn de regelingen Sociaal Domein en WWB. De risico's door openeinderegelingen nemen we waar mogelijk mee in de bepaling van de weerstandscapaciteit.

Verbonden Partijen
Jaarlijks beoordelen we de jaarrekeningen, begrotingen en tussentijdse rapportages van de verbonden partijen en leggen die aan u voor. We nemen deel aan aandeelhoudersvergaderingen en bij de meeste verbonden partijen ook aan tussentijdse overleggen. Net als bij de grondexploitatie geldt dat er geen extra financiële buffer noodzakelijk is, omdat er geen risico's zijn die een gevaar vormen voor de financiële positie. Als dit wel het geval is, nemen we dat risico mee in deze paragraaf. Dat beoordelen we ieder jaar opnieuw.

Projecten
De risico's bij projecten worden per project geïnventariseerd en maken onderdeel uit van het projectplan.

Algemene beleidslijn

Om het weerstandsvermogen te beoordelen zetten we de beschikbare weerstandscapaciteit af tegen de benodigde weerstandscapaciteit. De weerstandscapaciteit is een optelsom van middelen die beschikbaar zijn om de gevolgen van risico's die niet begroot zijn te dekken.

Benodigde weerstandscapaciteit
De benodigde weerstandscapaciteit stellen we vast aan de hand van een risico-inventarisatie. Per risico is een inschatting gemaakt van de kans dat het risico zich voordoet. Daarnaast zijn de financiële gevolgen van deze risico's zo veel mogelijk weergegeven.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en de mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet-begrote kosten, die onverwachts en substantieel zijn, te dekken. Het gaat dan vooral om de reservecapaciteit (algemene- en bestemmingsreserves), de onbenutte begrotingscapaciteit, de onbenutte investeringscapaciteit en de stille reserves. We bepalen de beschikbare weerstandscapaciteit aan de hand van de algemene reserve en bestemmingsreserves. We willen een beschikbare weerstandscapaciteit met minimaal de omvang van de benodigde weerstandscapaciteit.

x € 1.000

Weerstandscapaciteit per 1 januari 2027	Bedrag
Algemene reserve	30.850
Bodembedrag (-/-)	-5.000
A	**25.850**
Bestemmingsreserves:	7.920
Reserve kapitaallasten (-/-)	-3.415
Reserve grondexploitatie (-/-)	-2.605
B	**1.900**
Beschikbare weerstandscapaciteit (A+B)	**27.750**

Risicobeheersing

Risicobeheersing is de manier waarop we risico's beheersen, inclusief de processen en systemen waarmee we dat doen. Onze organisatie heeft tal van beheersmaatregelen getroffen om de doelstellingen in de programma's te realiseren. Er is een grote verscheidenheid aan maatregelen, die we als volgt indelen:

- Juridische beheersmaatregelen (inkoopvoorwaarden, contractbepalingen, leveringsvoorwaarden, juridische kwaliteitszorg)
- Financiële beheersmaatregelen (financial control, verzekeringen, bankgaranties, financieringsfunctie artikel 13 Financiële verordening)
- Organisatorische beheersmaatregelen (AO/IC, procedures, 4-ogen-principe, audits)
- Materiële beheersmaatregelen en informatiebeveiligingsbeheersmaatregelen (gemeentelijk informatiebeveiligingsplan).

Twee keer per jaar, als onderdeel van de P&C-cyclus, actualiseren we het overzicht met de belangrijkste risico's. Dit doen we op basis van dossieronderzoek en interviews met management en medewerkers. Na identificatie van het risico brengen we de oorzaak en het gevolg van het risico in beeld. We kwantificeren ieder risico (als dat mogelijk is). En we maken een inschatting van de kans dat het risico zich voordoet, evenals het financiële gevolg. Dit resulteert in het risicoprofiel voor onze gemeente. Vervolgens inventariseren we voor elk risico de getroffen beheersmaatregelen.

Bij de kwantificeerbare risico's staat een opsomming van de risico's. Per risico is een inschatting gemaakt van de kans dat het risico zich voordoet, evenals de financiële gevolgen. Bij deze inschattingen gebruiken we onderstaande tabel:

Categorie	Kans op voorkomen	Kwantitatief	Financieel gevolg
1.	< of 1 keer per 10 jaar	10%	Geen geld gevolgen
2.	1 keer per 5-10 jaar	30%	< € 25.000
3.	1 keer per 2-5 jaar	50%	> € 25.000 - € 100.000
4.	1 keer per 1-2 jaar	70%	> € 100.000 - € 500.000
5.	1 keer per jaar of meerdere keren per jaar	90%	> € 500.000

Kwantificeerbare risico's

De benodigde weerstandscapaciteit is ten opzichte van de jaarstukken 2025 met ruimt € 850.000 afgenomen. Dit heeft een aantal oorzaken, de grootsten staan hieronder genoemd:

- Het risico op afwijkingen op WWB-budgetten (nr. 4) is ruim € 100.000 lager geworden omdat het de afgelopen jaren niet voor is gekomen. Daardoor kan het bedrag naar beneden.
- Het risico op een tekort op het btw-compensatiefonds (nr. 11) is € 80.000 lager geworden doordat het plafond naar beneden is bijgesteld en wij daar in de begroting rekening mee hebben gehouden.
- Het risico van stijgende kosten voor accommodatiebeleid (nr. 12) is naar beneden bijgesteld met ruim € 400.00. Dat komt doordat het eerst was ingedeeld als gemiddeld risico en nu met een berekening op geld is gezet.
- Het risico van € 250.000 in verband met de onderhoudsplannen is uit de berekening gehaald omdat de plannen inmiddels door de raad zijn vastgesteld.

Nr.	Risico en beheersmaatregel	Kans op voorkomen risico	Financieel gevolg	Benodigde weerstandscapaciteit
1	**Risico: Afschrijvingen bedrijfsgebouwen met restwaarde (60% van de WOZ-waarde)**	1	5	€ 698.419
	Toelichting risico: We schrijven bedrijfsgebouwen af tot 60% van de WOZ-waarde. Als het bedrijfsgebouw niet meer de maatschappelijke functie vervult is er het risico dat de resterende boekwaarde hoger is dan de eventuele verkoop c.q. vervanging. Beheersmaatregel: Het percentage ligt in lijn met het percentage van de WOZ bij verkopen de laatste jaren (59%). De kans dat dit de komende jaren fors verslechterd is beperkt.			
2	**Risico: Financiële kwetsbare positie Jeugdhulp Friesland (JHF)**	3	3	€ 97.500
	Toelichting risico: De financieel kwetsbare positie van JHF kan leiden tot een aanvullende steunvraag aan de Friese gemeenten. Dit kan samenhangen met de terugbetaling van de verstrekte lening, ongedekte transitiekosten als gevolg van de afbouw van de gesloten jeugdzorg en een mogelijke verslechtering van de financiële situatie van JHF. Beheersmaatregel: De financiële ontwikkelingen van JHF worden door de Friese gemeenten nauwgezet gevolgd. Met het uitstel van de terugbetaling van de lening is JHF in staat gesteld om de organisatie verder te ontwikkelen, de continuïteit van zorg te borgen en te werken aan een structureel financieel herstel.			
3	**Risico: Bijstelling Algemene uitkering gemeentefonds**	5	5	€ 673.710
	Toelichting risico: De ontwikkeling van de algemene uitkering wordt voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van de totale rijksuitgaven, de zogenaamde “trap op, trap af systematiek”. Als na afloop van een jaar blijkt dat de rijksuitgaven lager zijn dan gepland, wordt de algemene uitkering naar beneden aangepast. Dit vertaalt zich in een aanpassing van het accres. We nemen 1% van de algemene uitkering op als benodigd weerstandsvermogen. Beheersmaatregel: Drie keer per jaar verschijnt er een circulaire. Deze circulaires beoordelen we en rekenen we door.			
4	**Risico: Afwijking op WWB I-deel budgetten, waardoor beroep op algemene middelen onvermijdelijk is**	1	3	€ 80.835
	Toelichting risico: Bij een tekort van 10% van het WWB I-deel budget moeten wij 7,5% betalen uit eigen middelen. Het risico gaat over dit mogelijke tekort. Beheersmaatregel: Eén keer per maand ontvangen we managementcijfers met de stand van zaken. Hierdoor kan op financieel gebied bijgestuurd worden. Ook zijn er procesmaatregelen aan de poort en ten aanzien van uitstroom. Beïnvloeding van klantaantallen is niet of zeer marginaal mogelijk.			
5	**Risico: Leegstand in M.F.A.’s in eigendom van de gemeente met overwegend een onderwijsfunctie**	5	3	€ 90.000
	Toelichting risico: De gemeente beheerd en exploiteert het MFS in Waskemeer en MFA in Haulerwijk. Per 1 januari 2027 zal ook de exploitatie en beheer van MFS Zuid in Oosterwolde overgenomen worden van de stichting. Alle Locaties hebben op dit moment een normatief overschot aan bruto vloeroppervlak, c.q. leegstand. Met het gevolg dat de accommodaties niet meer kostendekkend te exploiteren zijn, dit kan leiden tot extra kosten voor de gemeente Beheersmaatregel: We blijven zoeken maatschappelijke invulling van de aanwezige normatieve leegstand binnen de MFA´s.			
6	**Risico: Overige garanties**	1	3	€ 50.000
	Toelichting risico: Er zijn garanties verleend aan instellingen op het terrein van gezondheid, volkshuisvesting en onderwijs.			

Nr.	Risico en beheersmaatregel	Kans op voorkomen risico	Financieel gevolg	Benodigde weerstandscapaciteit
	Beheersmaatregel: we beoordelen het overzicht garanties.			
7	**Risico: Garanties woningbouwcorporaties**	1	3	€ 50.000
	Toelichting risico: Het waarborgfonds Sociale Woningbouw heeft de bestaande directe risico's op geldleningen overgenomen. De gemeente kan op basis van de 'achtervangregeling' worden aangesproken.			
	Beheersmaatregel: Het door het Waarborgfonds verstrekte overzicht wordt beoordeeld en daarnaast wordt bij een individuele aanvraag de situatie beoordeeld.			
8	**Risico: Diverse gerechtelijke procedures**	4	3	€ 54.400
	Toelichting risico: Op basis van de huidige stand van zaken lopende procedures en/of te verwachten claims/procedures is een inschatting gemaakt.			
	Beheersmaatregel: Juridische kwaliteitszorg en inhuur van externe juristen bij lopende procedures en/of te verwachten claims.			
9	**Risico: National Hypotheek Garantie**	1	2	€ 19.000
	Toelichting risico: Vanaf 2011 heeft het Rijk de achtervang voor alle nieuwe hypotheekgaranties op zich genomen. De gemeente blijft echter wel garant staan voor de vóór 1 januari 2011 verleende garanties.			
	Beheersmaatregel: We beoordelen het jaarlijks verstrekte overzicht van hypotheekgaranties.			
10	**Risico: Terugbetaling verstrekte geldleningen**	1	2	€ 6.000
	Toelichting risico: Er zijn leningen verstrekt aan instellingen op het terrein van volkshuisvesting, veiligheid, sport en dorpshuizen. Het is niet in alle gevallen duidelijk of er voldoende opstallen, installaties e.d. aanwezig zijn, om in geval van het uitblijven van betaling de restantschuld te voldoen.			
	Beheersmaatregel: Bij eventuele achterstanden in aflossingen ondernemen we meteen actie.			
11	**Risico: Een tekort op het btw-compensatiefonds, waardoor teruggave lager wordt of ontbreekt**	3	4	€ 160.500
	Toelichting risico: Voor de raming in de begroting 2026 en meerjarenraming 2027-2029 wordt mede op advies van de provincie de definitieve afrekening van de ruimte onder het BCF-plafond gebruikt van het jaar 2025. Voor 2026 wordt de helft van het risico meegenomen.			
	Beheersmaatregel: Voor de begroting 2027 is het bedrag van het jaar 2025 gebruikt. Voor de volgende begroting zal dit worden herzien en geactualiseerd.			
12	**Risico: Accommodatiebeleid**	1	5	€ 90.463
	Toelichting risico: In september 2024 is het voorkeursscenario voor het accommodatiebeleid en huisvestingsplan onderwijs vastgesteld. Binnen dit scenario worden vrijwel alle accommodaties verduurzaamd of vernieuwd. Een beperkt aantal accommodaties wordt afgestoten. Voor een aantal accommodaties in Oosterwolde en Appelscha is in 2025 en 2026 het accommodatiebeleid vastgesteld. De totale investering voor het accommodatiebeleid bedraagt € 72,37 miljoen voor de periode tot en met 2050, met een jaarlijkse kapitaallast die oploopt van € 30.000 in 2026 tot uiteindelijk € 3,6 miljoen in 2050. Er is een kans dat de kosten voor het accommodatiebeleid harder stijgen dan de beschikbare budgetten.			
	Beheersmaatregel: De kapitaallasten zijn geraamd in de begroting en worden ieder jaar verhoogd. Ook worden de budgetten voor het accommodatiebeleid jaarlijks geïndexeerd. Het nog niet benodigde deel van deze budgetten wordt jaarlijks toegevoegd aan de reserve accommodatiebeleid.			
			TOTAAL	**€ 2.070.827**

	Risico's ingedeeld in klein, gemiddeld en groot			
13	**Risico: Verbonden partijen**	2	4	€ 250.000
	Toelichting risico: Ten aanzien van de verbonden partijen blijft extra aandacht noodzakelijk voor de uitvoeringsorganisatie FUMO en de Veiligheidsregio Fryslân (VRF). Deze samenwerkingsverbanden zijn van rijkswege verplicht gesteld en gelden dus voor de 18 Friese gemeenten. De invloed die als individuele gemeente kan worden uitgeoefend is (zeer) beperkt.			
	Beheersmaatregel: De OWO-samenwerking heeft een positief effect als vanuit een gezamenlijk belang kan worden opgetrokken. Ook in de overige samenwerkingsverbanden zien we dat gemeenten elkaar steeds beter vinden, maar dat er lang niet altijd een eensluidende visie is binnen de 18 Friese gemeenten. Daarbij is de gemeente altijd vertegenwoordigd in de gezamenlijke overleggen.			

Nr.	Risico en beheersmaatregel	Kans op voorkomen risico	Financieel gevolg	Benodigde weerstandscapaciteit
	Verder is onze gemeente sinds kort betrokken bij het controllers overleg voor Friese gemeentes inzake verbonden partijen. Gezamenlijk optrekken t.a.v. verbonden partijen heeft als voordeel om gezamenlijk vanuit hetzelfde afwegingskader de acteren richting de verbonden partij. Mogelijke beheersing van risico's van verbonden partijen is kansrijker als dit namens alle/meer deelnemers worden gedaan. Daarnaast is het ook efficiënter. Zowel voor de gemeente als voor de verbonden partij.			
14	**Risico: OWO-bedrijfsvoering**	2	3	€ 250.000
	Toelichting risico: Het risico bestaat dat er vanuit de samenwerking extra lasten naar voren komen die of onvermijdelijk zijn, danwel grote voorkeur genieten van 2 van de 3 gemeentes.			
	Beheersmaatregel: Er is structureel overleg en tot op heden is er nog geen sprake van 2 tegen 1 besluiten.			
15	**Risico: Invoering omgevingswet**	5	3	€ 250.000
	Toelichting risico: Tot 2032 hebben gemeenten de tijd om een omgevingsplan op te stellen. De voorbereidingen hiervoor zijn inmiddels gestart. Via diverse circulaire hebben wij compensaties ontvangen voor de invoeringskosten van de omgevingswet (en Wkb). Wij kunnen nu nog onvoldoende inschatten of de beschikbare middelen en eventueel nog te ontvangen middelen toereikend zijn om alle invoeringskosten te dekken.			
	Beheersmaatregel: Zowel de lasten voor het opstellen omgevingsplan als de kostendekkenheid leges wordt gemonitord. Indien monitoring aanleiding geeft tot bijstelling, ontvangt u hiervoor een voorstel.			
16	**Risico: Extra lasten door invoering WMO-abonnementstarief**	3	3	€ 250.000
	Toelichting risico: De invoering van het abonnementstarief leidt aantoonbaar tot een aanzuigende werking op Wmo-ondersteuning, vooral huishoudelijke hulp. Toch weigert het kabinet gemeenten volledig te compenseren voor de extra kosten. Gemeenten moeten volledig worden gecompenseerd voor de effecten van de invoering van het abonnementstarief. Niet volledig compenseren zal er aan bijdragen dat gemeenten, gezien de grote tekorten in het sociaal domein, verder moeten bezuinigingen en zij de Wmo niet kunnen blijven uitvoeren zoals beoogd. Vanaf 1 januari 2028 komt (naar verwachting) een aanpassing in de eigen bijdrage voor huishoudelijke hulp via de Wmo, waarbij meer rekening wordt gehouden met de draagkracht van huishoudens.			
	Beheersmaatregel: Er wordt al scherp gekeken naar de uitvoeringskosten op dit vlak. Daarbij is de gemeente afhankelijk van de VNG, die onderhandelt over aanpassing van de zogenaamde 'openeinderegeling'.			
17	**Risico: Fraude**	5	1	€ 50.000
	Toelichting risico: Het risico dat de gemeente financiële schade loopt door onrechtmatige handelingen door medewerkers op het gebied van fraude, corruptie, bedreiging en beïnvloeding			
	Beheersmaatregel: Er wordt periodiek een fraude risicoanalyse uitgevoerd door onze eigen Interne Controle. Daarbij komen de risico's jaarlijks aan bod in een separate bespreking met het DT. Daarbij worden zowel interne risico's (functiescheiding e.d.) als externe risico's (cybercrime, ransomware e.d.) besproken.			
18	**Risico: Informatiebeveiliging risico datalekken**	5	1	€ 50.000
	Toelichting risico: Het risico dat de gemeente financiële schade loopt door datalekken, cybercrime e.d.			
	Beheersmaatregel: Er is een informatieveiligheids- en privacy beleid opgesteld. Alle (nieuwe) medewerkers volgen een e-learning privacy en informatieveiligheid. Daarbij zijn beheersmaatregelen verwerkt in processen en systemen. Ook worden jaarlijks bewustwordingsactiviteiten georganiseerd.			
19	**Risico: Veiligheidsmaatregelen politieke ambtsdragers**	2	1	€ 50.000
	Toelichting risico: In rechtspositionele besluiten is uitdrukkelijk bepaald dat het betreffende bestuursorgaan verantwoordelijk is voor de bekostiging van voorzieningen ten behoeve van de politieke ambtsdrager, welke in het Stelsel bewaken en beveiligen worden aangemerkt als werkgeverskosten. In deze lijn past dat beveiliging op het werk maar ook daarbuiten voor zover die een werkgeverszorg is, voor rekening komt van de gemeente en door de gemeente geregeld wordt.			
			TOTAAL	**€ 3.220.827**

Financiële kengetallen en geprognosticeerde balans

Kengetallen drukken de verhouding uit tussen bepaalde onderdelen van de begroting of de balans en kunnen ons helpen bij de beoordeling van de financiële positie van onze gemeente. De kengetallen geven informatie over hoeveel (financiële) ruimte onze gemeente heeft om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of opvangen. Ze geven inzicht in de financiële weerbaarheid en wendbaarheid. Ook geeft het mogelijkheden om onze gemeente te vergelijken met andere gemeenten. Er is ook een geprognosticeerde balans opgenomen in de begroting. De kengetallen komen voort uit deze balans.

Kengetallen	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	MJB 2028	MJB 2029	MJB 2030
Netto schuldquote	20%	42%	49%	74%	94%	103%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	13%	35%	42%	69%	89%	98%
Solvabiliteitsratio	41%	35%	35%	29%	25%	23%
Structurele exploitatieruimte	6%	2%	0%	0%	0%	2%
Grondexploitatie	3%	2%	2%	2%	2%	2%
Belastingcapaciteit	82%	85%	83%	83%	83%	83%
EMU-saldo (bedrag x € 1.000)	18	-11.435	-3.768	-25.516	-14.628	-10.214

Beoordeling onderlinge verhouding kengetallen in relatie tot de financiële positie

Het is niet mogelijk om een individueel kengetal te gebruiken voor de beoordeling van de financiële positie. De kengetallen moeten we altijd in samenhang bekijken. Ze geven alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een goed beeld van de financiële positie van onze gemeente. Op basis van de kengetallen concluderen we dat de financiële positie van onze gemeente op dit moment goed is. De gemeente staat voor een omvangrijk investeringsprogramma de komende jaren. De investeringen bijvoorbeeld als gevolg van het vastgestelde accommodatiebeleid zijn verwerkt in de geprognotiseerde balans en dus ook in bovenvermelde kengetallen. Dat heeft gevolgen voor de netto schuldquote en solvabiliteitsratio. De kengetallen blijven voor de komende jaren binnen de normen.

Netto schuldquote en Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

De netto schuldquote is de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen en afgezet tegen de totale baten. We geven de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weer. Zo brengen we duidelijk in beeld wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. Voor een gemeente geldt dat als de netto schuldquote uitkomt boven de 130% er sprake is van een zeer hoge schuld. De netto schuldquote gaat omhoog omdat we moeten lenen om het investeringsprogramma te financieren. Een schuldquote tussen en 90% en 130% wordt als neutraal beoordeeld.

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in hoeverre de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Het is het eigen vermogen (de reserves) als percentage van het balanstotaal. Een solvabiliteit tussen de 20% en 50% voor gemeenten is gemiddeld. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe hoger de weerbaarheid van de gemeente. Uit de tabel blijkt dat onze solvabiliteit terugloopt, maar dat we boven de 20% blijven.

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal geeft aan welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. In de eerste drie jaren van de begroting is deze nul, maar het laatste jaar 2%.

Grondexploitatie
Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten (exclusief mutaties reserves). Hoe lager het kengetal, hoe lager de grondpositie ten opzichte van de totale geraamde baten. De grondexploitatie kan een behoorlijke invloed hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is belangrijk, deze moeten we weer terugverdienen bij de verkoop. Ieder jaar beoordelen we of de gronden tegen een actuele waarde op de balans staan. Het kengetal van 2,0% ligt ruim onder de signaleringswaarde van 20% en geeft aan dat het risico voor ons zeer laag is. Als er nieuwe exploitaties worden uitgegeven zal dit percentage stijgen. Uiteraard wordt de ratio daarin meegewogen.

Belastingcapaciteit
De belastingcapaciteit geeft inzicht in hoeverre we een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar kunnen opvangen en of er ruimte is voor nieuw beleid. De gemiddelde woonlasten (OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing) voor een gezin worden afgezet tegen het landelijk gemiddelde. Na de algemene uitkering uit het Gemeentefonds zijn de belastinginkomsten de belangrijkste inkomsten voor een gemeente. Het Centrum van Onderzoek van de Lagere Overheden (Coelo) publiceert jaarlijks de Atlas van de lokale lasten. Deze publicatie is de basis voor de berekening van dit kengetal. De woonlasten in onze gemeente zijn lager dan het landelijk gemiddelde. Het kengetal van 83% geeft aan dat er ruimte is om financiële tegenvallers op te vangen door het verhogen van de opbrengsten vanuit woonlasten.

Economische en Monetaire Unie (EMU)-saldo
De EMU-systematiek (kosten en opbrengsten) die het Rijk hanteert werkt anders dan het baten-lastenstelsel dat we (als decentrale overheid) hanteren. Investeringen en uitgaven bijvoorbeeld die we dekken uit reserves tellen wel door in het EMU-saldo, maar hebben geen gevolg voor de uitkomst in het baten-lastenstelsel. Dus bij een sluitende begroting kan het EMU-saldo negatief zijn. Tussen het Rijk en de decentrale overheden zijn afspraken gemaakt voor de beheersing van het EMU-saldo. Het tekort voor de decentrale overheid mag niet hoger uitkomen dan 0,4% van het bruto binnenlands product. Ons EMU-saldo voor de jaren is ruim negatief door de verwachte investeringen.

Geprognosticeerde balans
De geprognosticeerde balans biedt inzicht op hoofdlijnen van de effecten van de verwachte financiële ontwikkeling van de gemeente voor de komende jaren. De balans is opgesteld op basis van bestaand beleid inclusief de verwachte investeringen vanuit het accommodatiebeleid.

x € 1.000

Activa	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	MJB 2028	MJB 2029	MJB 2030
Vaste Activa						
Immateriele Vaste Activa	3.197	3.909	2.896	2.819	5.872	4.964
Materiele Vaste activa	65.786	79.422	85.574	106.490	121.346	132.968
Financiele vaste activa	7.677	11.267	7.283	5.258	5.138	5.097
Totaal Vaste activa	**76.660**	**94.598**	**95.753**	**114.567**	**132.356**	**143.029**
Vlottende activa						
Voorraden	2.786	1686	1.686	1686	1686	1686
Vordering	22.263	5.321	5.974	5.321	5.321	5.321
Liquide middelen	418	367	367	367	367	367
Overlopende activa	7.187	4.893	4.893	4.893	4.893	4.893
Totaal Vlottende activa	**32.654**	**12.267**	**12.920**	**12.267**	**12.267**	**12.267**
Totaal Activa	**109.313**	**106.865**	**108.673**	**126.834**	**144.623**	**155.296**

x € 1.000

Passiva	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	MJB 2028	MJB 2029	MJB 2030
Vaste passiva						
Eigen vermogen	41.568	38.099	37.325	36.302	35.279	33.890
Resultaat	3.437	833	438	300	217	1.638
Voorzieningen	12.379	7.497	9.443	4.543	4.555	4.325
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer	35.220	45.035	46.066	70.288	89.171	100.042
Totaal Vaste passiva	**92.604**	**91.464**	**93.272**	**111.433**	**129.222**	**139.895**
Vlottende passiva						
Vaste schulden met een rentetypische looptijd tot 1 jaar of korter	2.809	4.219	4.219	4.219	4.219	4.219
Overlopende passiva	13.899	11.182	11.182	11.182	11.182	11.182
Totaal Vlottende passiva	**16.708**	**15.401**	**15.401**	**15.401**	**15.401**	**15.401**
Totaal Passiva	**109.313**	**106.865**	**108.673**	**126.834**	**144.623**	**155.296**

Paragraaf 3 | Onderhoud kapitaalgoederen

Kapitaalgoederen zijn goederen waarvoor investeringen nodig zijn. Het gaat om zaken die daarna regelmatig onderhoud vergen. Bijvoorbeeld wegen, gebouwen, riolering en groen. Het onderhoud van kapitaalgoederen is van groot belang voor een goede kwalitatieve instandhouding van het openbare voorzieningenniveau. Dit onder meer op het gebied van leefbaarheid, veiligheid, vervoer en recreatie. In deze paragraaf gaan we per kapitaalgoed in op het beleidskader en de daaruit voortvloeiende financiële consequenties.

Wegen

Beleidskader

De onderhouds- en vervangingswerkzaamheden aan de wegen worden op basis van de vastgestelde MOP uitgevoerd. Periodiek inspecteren we alle verhardingen voor het actualiseren van de MOP.

Beheer

Voor het beheer van de wegen is een beheersysteem operationeel. De gegevens die in het beheersysteem zitten actualiseren we regelmatig.

Financiële gevolgen voor de begroting

De werkzaamheden voeren we binnen de financiële kaders uit. Het wegenbudget is een tweejaarlijks budget waarbij er geschoven kan worden met het budget tussen die beide jaren. Deze eventuele verschuiving wordt bij de jaarstukken verwerkt via de algemene reserve.

Wegen x € 1.000

Onderhoudslasten kapitaalgoed	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	MJB 2028	MJB 2029	MJB 2030
Groot onderhoud toevoeging aan de voorziening	0	0	0	0	0	0
Groot onderhoud exploitatielasten	1.724	1.214	1.214	1.214	1.219	1.219
Klein onderhoud exploitatielasten	66	70	30	30	30	30
Overige onderhoudslasten	78	30	70	70	70	70
Totaal onderhoudslasten kapitaalgoed	**1.868**	**1.314**	**1.314**	**1.314**	**1.319**	**1.319**
Totaal exploitatiebaten kapitaalgoed	**-81**	**-88**	**-88**	**-88**	**-88**	**-88**

Civieltechnische kunstwerken

Beleidskader

De onderhouds- en vervangingswerkzaamheden aan de civieltechnische kunstwerken worden op basis van de MOP uitgevoerd. De MOP actualiseren we periodiek, aan de hand van inspecties.

Beheer

Voor het beheer van de civieltechnische kunstwerken (onder andere bruggen en oevervoorzieningen) is een beheersysteem operationeel. De gegevens die in het beheersysteem zitten actualiseren we regelmatig.

Financiële gevolgen voor de begroting

De werkzaamheden voeren we binnen de financiële kaders uit. Bij de kaderbrief 2025-2028 is voor deze periode € 1.224.564 aan krediet beschikbaar gesteld.

Civieltechnische kunstwerken x € 1.000

Onderhoudslasten kapitaalgoed	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	MJB 2028	MJB 2029	MJB 2030
Groot onderhoud toevoeging aan de voorziening	0	0	0	0	0	0
Groot onderhoud exploitatielasten	85	69	85	85	85	85
Klein onderhoud exploitatielasten	0	17	0	0	0	0
Overige onderhoudslasten	9	0	0	0	0	0
Totaal onderhoudslasten kapitaalgoed	**94**	**86**	**85**	**85**	**85**	**85**
Totaal exploitatiebaten kapitaalgoed	**-9**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Openbare verlichting

Beleidskader

De onderhoud- en vervangingswerkzaamheden aan de openbare verlichting worden op basis van de MOP uitgevoerd. De MOP actualiseren we periodiek.

Beheer

Voor het beheer en onderhoud van de openbare verlichting participeren we, samen met de meeste andere Friese gemeenten en de provincie Fryslân, in de "Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân U.A." De Coöperatie ondersteunt in het beheer en onderhoud van de openbare verlichting.

Financiële gevolgen voor de begroting

De werkzaamheden voeren we binnen de financiële kaders uit. Voor de jaren na 2027 zal er een groter budget nodig zijn door de vervangingen die dan gepland staan.

Openbare verlichting x € 1.000

Onderhoudslasten kapitaalgoed	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	MJB 2028	MJB 2029	MJB 2030
Groot onderhoud toevoeging aan de voorziening	0	0	0	0	0	0
Groot onderhoud exploitatielasten	61	58	58	58	58	58
Klein onderhoud exploitatielasten	37	36	36	36	36	36
Overige onderhoudslasten	0	0	0	0	0	0
Totaal onderhoudslasten kapitaalgoed	**98**	**94**	**94**	**94**	**94**	**94**
Totaal exploitatiebaten kapitaalgoed	**-3**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Groen

Beleidskader

Biodiversiteit maakt onderdeel uit van het Programma Duurzaam Ooststellingwerf 2026-2030. Het Biodiversiteitsplan 2021 vervangt op onderdelen de Notitie Groenbeleid 2011. In 2020 heeft is de notitie “Het behoud van veilige bomen" vastgesteld.

Beheer

In de Notitie Groenbeleid 2011 is aangegeven welke grond door de gemeente kan worden afgestoten (snippergroen). Voor de uitvoering van het groenbeheer gebruiken we een beheersysteem. Het gemiddelde onderhoudsniveau in Ooststellingwerf is in overeenstemming met kwaliteitsniveau B van de Landelijke ‘CROW-kwaliteitscatalogus openbare ruimte’.

Financiële gevolgen voor de begroting

De werkzaamheden voeren we binnen de financiële kaders uit.

Groen x € 1.000

Onderhoudslasten kapitaalgoed	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	MJB 2028	MJB 2029	MJB 2030
Groot onderhoud toevoeging aan de voorziening	0	0	0	0	0	0
Groot onderhoud exploitatielasten	429	554	550	557	609	623
Klein onderhoud exploitatielasten	197	15	15	15	15	15
Overige onderhoudslasten	87	0	0	0	0	0
Totaal onderhoudslasten kapitaalgoed	**713**	**569**	**565**	**572**	**624**	**638**
Totaal exploitatiebaten kapitaalgoed	**-11**	**-40**	**-40**	**-40**	**-40**	**-40**

Riolering en water

Beleidskader

In 2025 is het Water- en rioleringsprogramma 2025-2029 (Wrp) vastgesteld. In het Wrp staat hoe de gemeente invulling geeft aan de afvalwater-, hemelwater- en grondwaterzorgplicht.

Financiële gevolgen voor de begroting

In het kostendekkingsplan bij het Wrp is weergegeven hoe de heffing zich ontwikkelt in de periode 2025-2029. In de Verordening rioolheffing wordt jaarlijks het exacte tarief vastgesteld.

Riolering / water x € 1.000

Onderhoudslasten kapitaalgoed	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	MJB 2028	MJB 2029	MJB 2030
Groot onderhoud toevoeging aan de voorziening	-466	-45	133	127	127	127
Groot onderhoud exploitatielasten	1.155	887	897	907	911	916
Klein onderhoud exploitatielasten	674	160	146	146	146	146
Overige onderhoudslasten	238	536	566	562	558	553
Totaal onderhoudslasten kapitaalgoed	**1.601**	**1.538**	**1.742**	**1.742**	**1.742**	**1.742**
Totaal exploitatiebaten kapitaalgoed	**-3.121**	**-3.147**	**-3.435**	**-3.435**	**-3.435**	**-3.435**

Sport- en welzijnsaccommodaties

In september 2024 is het voorkeursscenario voor het accommodatiebeleid en huisvestingsplan onderwijs vastgesteld. Binnen dit scenario worden vrijwel alle accommodaties verduurzaamd via vervangende nieuwbouw of anderszins (bijvoorbeeld vergroening op natuurlijke momenten). Een beperkt aantal accommodaties wordt afgestoten. In 2025 is het accommodatiebeleid vastgesteld. Het benodigde budget voor de kapitaallasten van het accommodatiebeleid wordt jaarlijks verhoogd totdat dit voldoende is om alle lasten te kunnen dekken. Het nog niet benodigde deel van deze budgetten wordt jaarlijks toegevoegd aan de reserve accommodatiebeleid.

Op 3 maart 2026 heeft de raad ingestemd met een voorstel over de nieuwe onderhoudsplannen van de sport- en welzijnsaccommodaties. In dit voorstel is rekening gehouden met het vastgestelde accommodatiebeleid. Onderdeel van dit voorstel is een extra dotatie bij de jaarrekening 2025 van € 1.535.000 om het geplande onderhoud 2026 te kunnen uitvoeren. Ook zijn de dotaties vanaf 2026 structureel verhoogd om het benodigde onderhoud de komende jaren te kunnen uitvoeren.

Sport- en welzijnsaccommodaties x € 1.000

Onderhoudslasten kapitaalgoed	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	MJB 2028	MJB 2029	MJB 2030
Groot onderhoud toevoeging aan de voorziening	1.980	147	425	425	425	425
Groot onderhoud exploitatielasten	0	0	0	0	0	0
Klein onderhoud exploitatielasten	57	44	64	64	64	64
Overige onderhoudslasten	0	0	0	0	0	0
Totaal onderhoudslasten kapitaalgoed	**2.037**	**191**	**489**	**489**	**489**	**489**
Totaal exploitatiebaten kapitaalgoed	**719**	**759**	**763**	**763**	**763**	**763**

Huisvesting gemeentelijke activiteiten

De huisvesting voor gemeentelijke activiteiten betreffen het gemeentehuis, de gemeentewerf en de Milieustraat (Omrin). Als onderdeel van het accommodatiebeleid & huisvestingsplan onderwijs is besloten dat het gemeentehuis verduurzaamd wordt. Hier wordt uitvoering aan gegeven. In november 2025 heeft de raad besloten het college opdracht te geven een nieuw uitgewerkt plan op te stellen voor de huisvesting van de Gemeentewerf met als uitgangspunt om nieuwbouw van de Gemeentewerf te realiseren. In het laatste kwartaal van 2026 zal het voorstel omtrent de nieuwbouw van de Gemeentewerf worden geagendeerd.

Beheer

Voor het groot onderhoud aan het gemeentehuis, de gemeentewerf en de Milieustraat is een voorziening aanwezig. De onderhoud- en vervangingswerkzaamheden worden op basis van de MOP uitgevoerd. De MOP actualiseren we periodiek. Voor het gemeentehuis is een actuele MOP aanwezig. In afwachting van de nieuwbouwplannen voor de andere twee gebouwen zijn die MOP's niet geactualiseerd.

Financiële gevolgen voor de begroting

In onderstaande tabel zijn de huidige lasten voor het klein- en groot onderhoud van het gemeentehuis, de gemeentewerf en de Milieustraat opgenomen.

Huisvesting gemeentelijke activiteiten x € 1.000

Onderhoudslasten kapitaalgoed	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	MJB 2028	MJB 2029	MJB 2030
Groot onderhoud toevoeging aan de voorziening	75	75	75	75	75	75
Groot onderhoud exploitatielasten	0	0	0	0	0	0
Klein onderhoud exploitatielasten	150	73	73	73	73	73
Overige onderhoudslasten	0	0	0	0	0	0
Totaal onderhoudslasten kapitaalgoed	**225**	**148**	**148**	**148**	**148**	**148**
Totaal exploitatiebaten kapitaalgoed	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Overige gebouwen

Beleidskader

De gemeente is eigenaar van het Biosintrum, de Bosbergtoren, molen ‘De Weijert’, museum Oold Ark, de tennisaccommodaties in Appelscha, Oosterwolde en Haulerwijk, de voormalige opslagruimte sportpark Ontwijk, clubgebouw voormalige vv Griffioen, voormalig schoolgebouw bbs de Peggebult en de koepel en spots aan de Boerestreek. De gemeente is ook eigenaar van diverse gebouwen/faciliteiten aan de Turfroute, zoals de toiletgebouwen in Oosterwolde en Donkerbroek, de passantenhaven/toiletgebouw in Oldeberkoop, de vuilwaterpomp in Appelscha en de stroompalen en muntautomaten aan de Turfroute. Het Biosintrum wordt verhuurd aan de stichting Pionier. De Bosbergtoren wordt sinds medio 2022 verhuurd aan Coöperatie Appelscha. De molen wordt verhuurd aan stichting Korenmolen De Weyert en het museum wordt verhuurd aan museum Oold Ark.

In juni 2025 heeft besluitvorming plaatsgevonden over het accommodatiebeleid & huisvestingsplan onderwijs. Besloten is dat de onderkant van de molen en het museum in Makkinga verduurzaamd worden. Ook is besloten dat de tennisaccommodaties in Oosterwolde, Appelscha en Haulerwijk verduurzaamd worden op voorwaarde dat de verenigingen deze accommodaties overnemen. Het voormalig clubgebouw vv Griffioen wordt in afwachting van de ontwikkelingen rond korfbalvereniging DIO vooralsnog niet verduurzaamd.

Beheer
Voor het groot onderhoud aan de Bosbergtoren en het Biosintrum zijn voorzieningen gevormd. De onderhoudsplannen zijn de basis voor aanwending en dotatie aan de voorziening. Voor het groot onderhoud aan de overige gebouwen zijn geen onderhoudsplannen beschikbaar. Voor een aantal gebouwen is het wel gewenst dat hier onderhoudsplannen voor worden opgesteld. In 2027 ontvangt u een voorstel voor de vaststelling van deze onderhoudsplannen.

Financiële gevolgen voor de begroting
In onderstaande tabel zijn de huidige lasten voor het klein- en groot onderhoud van het Biosintrum en de Bosbergtoren opgenomen. Klein- en groot onderhoud aan de andere gebouwen wordt gedekt via bestaande budgetten danwel via extra budget wat via de P&C cyclus wordt aangevraagd.

Huisvesting overige gebouwen x € 1.000

Onderhoudslasten kapitaalgoed	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	MJB 2028	MJB 2029	MJB 2030
Groot onderhoud toevoeging aan de voorziening	39	39	39	39	39	39
Groot onderhoud exploitatielasten	0	0	0	0	0	0
Klein onderhoud exploitatielasten	56	28	29	29	29	29
Overige onderhoudslasten	0	0	0	0	0	0
Totaal onderhoudslasten kapitaalgoed	**95**	**67**	**68**	**68**	**68**	**68**
Totaal exploitatiebaten kapitaalgoed	**111**	**103**	**104**	**104**	**104**	**104**

Sportterrreinen

Beleidskader
Het specialistische onderhoud aan de grasvelden van de gemeentelijke sportterreinen wordt in opdracht van ons uitgevoerd. De basis van de onderhoudswerkzaamheden zijn de kwaliteitscriteria van de KNVB. Op basis hiervan voeren we planmatig onderhoud aan de sportvelden uit. Dit is vastgelegd in de notitie ‘Planmatig onderhoud grassportvelden’. Per jaar renoveren we de toplaag van één veld. Het overige onderhoud voeren de sportverenigingen zelf uit. Hier krijgen de sportverenigingen een jaarlijkse vergoeding voor. Het sportcomplex Waskemeer is uitgebreid met een wetra-veld en beschikt nu over een volledig trainingsveld. Daarnaast zijn alle sportvelden voorzien van automatische beregening. In 2023 is het onderhoud opnieuw aanbesteed en gegund voor vier jaar met tweemaal de mogelijkheid om de termijn met een jaar te verlengen. Er wordt gebruik gemaakt van robotmaaiers.

Financiële gevolgen voor de begroting
De aard en omvang van het planmatig onderhoud aan de grassportvelden is afgestemd op de beschikbare middelen. Per jaar renoveren we de toplaag van één veld. Elk jaar wordt er bekeken welk sportveld aan een toplaagrenovatie toe is. De weersomstandigheden, bespelingsdruk, grasbezetting, vlakheid, beschikbaarheid overige velden op een complex zijn afwegingsfactoren die de basis vormen van een toplaagrenovatie. De jaarlijkse kosten voor de renovatie van 1 grassportveld wordt gedekt uit de exploitatie. Bij de Kaderbrief 2027-2030 is een krediet van € 912.000 beschikbaar gesteld voor het realiseren van een kunstgrasveld bij SV Oosterwolde. De hieruit vloeiende kapitaallasten zijn opgenomen in de begroting.

Overzicht beheerplannen

Kapitaalgoed	Beheer			Voortgang onderhoud
	Kwaliteitsniveau	Plan aanwezig	Looptijd	Achterstallig/Uitgesteld
Wegen	Basis	Ja	2026-2030	Nee
Civieltechnische kunstwerken	Basis	Ja	2023-2027	Nee
Riolering/ water		Ja	2025-2029	Nee
Gebouwen		Ja	Divers	Nee
Openbare verlichting		Ja	2024-2027	Nee

Paragraaf 4 | Financiering

De paragraaf Financiering gaat over het aantrekken, beheren en uitzetten van gelden. Ook het garanderen en verstrekken van geldleningen aan derden valt hieronder. Deze activiteiten vormen een onderdeel van de treasuryfunctie van de gemeente. Een adequate sturing op de geldstroom is noodzakelijk. In deze paragraaf gaan we in op de vraag hoe we gelden zo optimaal mogelijk beleggen dan wel aantrekken.

Algemene beleidslijn en Risicobeheer

Algemene beleidslijn

De financiële verordening Ooststellingwerf 2023 is door u op 26 september 2023 vastgesteld. In artikel 19 van deze verordening is de financieringsfunctie beschreven. De verordening berust op de bepalingen in de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido). Het uitgangspunt van de Wet Fido is het beheersen van risico's. Het doel is om doelmatig en doeltreffend om te gaan met de beschikbare financiële middelen.

Risicobeheer

Op grond van de Wet Fido moeten gemeenten zich houden aan de zogenaamde kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet bedraagt 8,5% van het begrotingstotaal. De uitkomst van die berekening is het maximale bedrag dat rente typisch ‘kort’ gefinancierd mag worden. De kasgeldlimiet voor 2027 bedraagt € 8,9 miljoen (8,5% van het begrotingstotaal 2027 van afgerond € 104,4 miljoen).

Renterisiconorm

De renterisiconorm is gesteld op 20% van het begrotingstotaal per 1 januari. Daar wordt het berekende renterisico op de vaste schuld tegen af gezet. Het renterisico op de vaste schuld mag de renterisiconorm niet overtreffen. Navolgend schema (in bedragen x € 1.000) laat zien dat de renterisiconorm in de jaren 2027-2030 naar verwachting niet wordt overschreden.

x € 1.000

Rente risiconorm	Begroting 2027	MJB 2028	MJB 2029	MJB 2030
Renterisiconorm				
Lasten begroting	104.378	102.371	101.375	100.419
Percentage renterisiconorm	20%	20%	20%	20%
Totaal renterisiconorm	**20.876**	**20.474**	**20.275**	**20.084**
Aflossingen en renteherzieningen				
Reguliere aflossingen geldleningen	4.500	4.500	4.500	1.000
Geldleningen met renteherzieningen				
Totaal aflossingen en renteherzieningen	**4.500**	**4.500**	**4.500**	**1.000**
Ruimte (+) / Overschrijding (-)	**16.376**	**15.974**	**15.775**	**19.084**

Leningenportefeuille

Opgenomen gelden

De onderstaande tabel geeft inzicht in de samenstelling, grootte en rentegevoeligheid van de opgenomen geldleningen. De leningen zijn onderverdeeld in leningen opgenomen voor onze eigen huishouding en leningen opgenomen ten behoeve van woningcorporaties. Deze leningen zijn met een renteopslag weer doorgeleend naar de corporaties (sinds 1999 zijn we hiermee gestopt).

x € 1.000

Leningenportefeuille opgenomen gelden	Eigen leningen		Woningbouw leningen	
	Bedrag	Gemidd. rente	Bedrag	Gemidd. rente
Stand per 1 januari 2027	**28.500**	**1,84%**	**2.144**	**4,70%**
Nieuwe leningen	20.000		0	
Reguliere aflossingen	-4.500		-78	
Vervroegde aflossingen				
Stand per 31 december 2027	**44.000**	**3,38%**	**2.066**	**4,01%**

Het gemiddelde rentepercentage begin 2027 is als volgt berekend: rente 2027 / stand 1-1-2027. Het gemiddelde rentepercentage eind 2027: rente 2028 / stand per 31-12-2027. Voor de berekening van het gemiddelde rentepercentage is rekening gehouden met een in 2027 aan te trekken financiering ter hoogte van € 20 miljoen (conform Kaderbrief 2027-2030).

De investeringen die wij gaan doen zorgen ervoor dat we financieringen moeten gaan aantrekken. De planningen van de investeringen zijn hierin erg belangrijk, samen met de geplande aflossingen. Daarom is bij de Kaderbrief 2027-2030 budget opgenomen om de rentelasten hiervan te dekken. Volgens de huidige liquiditeitsprognose loopt onze behoefte hierin op naar € 80 miljoen in 2029. Bij de Kaderbrief 2027-2030 is voorgesteld om budget vrij te maken voor rentelasten zodat we in 2027 € 20 miljoen kunnen lenen en in 2028 nog eens € 20 miljoen. Voor een deel van deze rentelasten is al dekking, omdat we bij de investeringen en de daarbij behorende ramingen van kapitaallasten rekening hebben gehouden met de rekenrente. Het werkelijke rentepercentage bij het aantrekken van een lening is op dit moment hoger. Het benodigde budget voor 2027 is € 440.000 en vanaf 2028 € 810.000 om daarmee de rentelasten te dekken.

Uitgezette gelden

De gemeente loopt met betrekking tot de verstrekte geldleningen beperkt risico. Veelal zijn er opstallen, installaties en dergelijke aanwezig die naar verwachting voldoende zijn om, in geval van het uitblijven van betaling, de restantschuld te voldoen. We voeren ten aanzien van overige debiteuren een actief beleid. Waar nodig nemen we tijdig de gebruikelijke invorderingsmaatregelen. Wanneer invordering niet (meer) mogelijk is, boeken we vordering af ten laste van het lopende boekjaar.

x € 1.000

Leningenportefeuille uitgezette gelden	Bedrag
Leningen aan woningcorporaties	2.142
MFC Oldeberkoop	174
Volkskredietbank	119
Sportverenigingen	767
Stichting Stimuleringsfonds (verzilverleningen)	4.200
Stand per 1 januari 2027	**7.402**

Overig

Schatkistbankieren

Vanaf 1 januari 2014 zijn alle decentrale overheden verplicht om te schatkistbankieren. Dit betekent dat we alle overtollige liquide middelen, het saldo liquide middelen boven een bepaald drempelbedrag van de begroting, moeten stallen bij het Rijk. Voor gemeenten met een begrotingstotaal tot € 500 miljoen is de drempel voor het verplicht schatkistbankieren 2% van het begrotingstotaal met een minimum van € 1 miljoen.

Liquiditeitsprognose
Twee keer per jaar onderzoeken we aan de hand van een liquiditeitsprognose in hoeverre we de huidige leningenportefeuille nog juist is.

Renteschema
Het renteschema van de begroting geeft inzicht in de verwachte rentelasten en -baten van de gemeente en het verwachte renteresultaat.

x € 1.000

Renteschema 2027		Bedrag
a. De externe rentelasten over de korte en lange financiering		1.065
b. De externe rentebaten (idem)		-107
Saldo rentelasten en rentebaten		**958**
c1. De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorgerekend	15	
c2. De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-101	
c3. De rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (=projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	101	
		-15
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente		**943**
d1. Rente over eigen vermogen		
d2. Rente over voorzieningen		
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente		**943**
e. De aan taakvelden toegerekende rente (rente-omslag)		-348
Renteresultaat op het taakveld Treasury		**595**

Paragraaf 5 | Bedrijfsvoering

De gemeente Ooststellingwerf is een benaderbare, lokale overheid. Wij weten wat er speelt en bieden oplossingen die ertoe doen.

We zijn een mooie, groene gemeente. We bieden onze inwoners, ondernemers en bezoekers een aantrekkelijke, veilige en bereikbare leefomgeving. Inwoners en ondernemers kunnen bij ons rekenen op een goede service onder alle omstandigheden. Veel voorkomende verzoeken worden snel en adequaat afgehandeld. We weten wat er speelt in onze samenleving en omgeving. Dit betekent dat wij reageren op signalen en meedenken met initiatieven. Wij faciliteren zelfredzaamheid en bieden hulp en zorg waar nodig. Wij zoeken naar integrale oplossingen voor complexe onderwerpen waar verschillende belangen bij elkaar komen.

Wij zijn trots op de OWO-samenwerking en onze OWO-partners kunnen rekenen op een proactieve inzet in de samenwerking.

Interbestuurlijk toezicht

We geven uitvoering aan de Wet revitalisering generiek toezicht. Deze wet zorgt voor een vereenvoudiging van het toezicht tussen de verschillende bestuurslagen, het zogenoemde ‘interbestuurlijk toezicht’. Het belangrijkste uitgangspunt van de wet is dat het interbestuurlijk toezicht verschuift van verticaal toezicht (provincie - raad) naar horizontale verantwoording (college - raad). De provinciale toetsing vindt plaats op de volgende domeinen: Omgevingsrecht, Ruimtelijke Ordening, Water en Riolering, Fries, Archief en Informatiestromen, Monumenten en Archeologie. In samenspraak met de gemeente wordt per domein een toezichtsplan opgesteld.

Human Resource Management

In de sturingsfilosofie (2024) hebben we vastgesteld welke principes we willen hanteren bij het inrichten van de organisatie en welke uitgangspunten we gaan toepassen bij het aansturen van processen en medewerkers. In 2027 werken we aan de concrete invulling hiervan in de dagelijkse praktijk. Met name zal gewerkt worden aan de volgende drie thema’s:

- Sterk leiderschap. In de sturingsfilosofie zijn de diverse managementrollen en stijl van leidinggeven op hoofdlijnen beschreven. Dit vormt de basis voor effectieve sturing van de organisatie. In de praktijk vraagt dit nog om een verdere concretisering en onderlinge afstemming. In 2027 is aandacht voor leiderschapsontwikkeling door middel van diverse bijeenkomsten, intervisiesessies en individuele ontwikkeltrajecten.
- Aantrekkelijk werkgeverschap. In een krappe arbeidsmarkt en een hoge arbeidsmobiliteit is medewerkerstevredenheid een belangrijk thema. Enerzijds om medewerkers te kunnen behouden voor onze organisatie, anderzijds omdat werktevredenheid en -prestaties aan elkaar gerelateerd zijn. Daarom voeren we in 2027 een Medewerkerstevredenheidsonderzoek uit. Hiermee krijgen we inzicht hoe medewerkers het werken bij onze gemeente waarderen. De uitkomsten zullen vervolgens benut worden om de tevredenheid verder te vergroten.
- Integraal samenwerken. Om effectief te kunnen inspelen op de veelheid aan vraagstukken, zoals bestuurlijke opdrachten vanuit het coalitieakkoord, zal vanaf 2027 gewerkt gaan worden met een meerjarenplanning-systematiek. Dit zorgt voor een verbetering van de (integrale) sturing op onze belangrijkste opgaven.

Financiën, Planning & Control

De financiële functie voorziet de gemeenteraad, het college en de organisatie van actuele en volledige financiële informatie voor de ondersteuning van de gemeentelijke beleidsontwikkeling en uitvoering. Deze functie is gericht op een duurzame en gezonde financiële positie van de gemeente. Kwaliteit, snelheid en toegankelijkheid spelen in deze processen een belangrijke rol.

Juridische kwaliteitszorg

De juridische functie in de vak afdelingen en het cluster Bestuurlijk Juridische Zaken (BJZ) zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de juridische kwaliteit van het gemeentelijk handelen. Zij ondersteunen daarnaast het bestuur en de organisatie met juridisch advies. Juridische control is de taak van BJZ. We investeren in kennis en kunde (door beschikbaar stellen van informatie en standaard formats, casusanalyse, opleidingen en trainingen) en vroegtijdige betrokkenheid van de

juridisch adviseurs van BJZ bij dossiers. We stimuleren de 'informele aanpak': eerst het goede gesprek (premediation).

Rechtmatigheid

Vanaf boekjaar 2023 is de wetgeving met betrekking tot de accountantscontrole van gemeenten gewijzigd. In 2023 is in de Jaarstukken voor het eerst een rechtmatigheidsverantwoording opgenomen. Hiermee wordt verantwoording afgelegd over de mate waarin de gemeente de wet- en regelgeving naleeft, voor zover dit financiële gevolgen heeft. Om verantwoording af te kunnen leggen vormt de verbijzonderde interne controle een belangrijke basis. Jaarlijks leggen we de uitvoering hiervan vast in het Interne Controleplan. De gemeente blijft zichtbaar werken aan de verbetering van processen zodanig dat afwijkingen gesignaleerd en gecorrigeerd worden. Eind 2025 heeft u een aanpassing van de financiële verordening vastgesteld. Het BBV is namelijk aangepast waardoor de nieuwe gemaximeerde grens voor fouten en onduidelijkheden samen 2% van de totale lasten (exclusief toevoegingen aan de reserves) is (in plaats van 3%).

Informatiebeveiliging en Privacy

Inwoners, ondernemingen en instellingen moeten erop kunnen vertrouwen dat we zorgvuldig omgaan met (persoons)gegevens. Het is daarom van groot belang dat gegevens alleen onder strikte voorwaarden gebruikt worden en goed beveiligd zijn tegen onbevoegd
gebruik. Gegevensbescherming en privacy zijn integraal onderdeel van onze bedrijfsvoering. In 2027 werken wij verder aan het versterken van processen, systemen en organisatorische maatregelen om blijvend te voldoen aan wet- en regelgeving op het gebied van privacy en informatiebeveiliging.

Daarnaast geven de drie OWO-gemeenten invulling aan de verplichtingen die voortvloeien uit de Cyberveiligheidswet, die op 15 augustus 2026 in werking is getreden. Deze wet, waarmee de Europese NIS2-richtlijn in Nederlandse regelgeving is verankerd, stelt strengere eisen aan governance, risicobeheersing, incidentmelding, ketenveiligheid en de digitale weerbaarheid van organisaties. De OWO-gemeenten hebben gezamenlijk een nieuw strategisch informatiebeveiligingsbeleid vastgesteld dat aansluit op deze wettelijke eisen en richting geeft aan een toekomstbestendige, risicogerichte aanpak van informatiebeveiliging en cyberweerbaarheid.

Ons informatiebeveiligingsbeleid dient volledig gebaseerd te zijn op het treffen van passende technische en organisatorische beveiligingsmaatregelen in het kader van de Baseline Informatiebeveiliging Overheid 2.0 (BIO2.0), het normenkader geldend voor de gemeenten, provincies, waterschappen en Rijk. Jaarlijks leggen we volgens dit normenkader verantwoording af aan de gemeenteraad en de verschillende toezichthouders.

De beveiligingsfunctionaris (CISO) zorgt voor de coördinatie en toezicht op de naleving van beveiligingsmaatregelen en -procedures, voor elk onderdeel van het informatiebeveiligingsbeleid. Jaarlijks toetsen we door middel van zelfevaluatie en externe audits de specifieke maatregelen voor de BRP en de waardedocumenten, de BAG, BGT, BRO, DigiD en Suwinet.

Transparantie over de verwerking van persoonsgegevens is een belangrijk uitgangspunt. Daarom hebben inwoners op grond van de AVG en, waar relevant, de Wpg het recht op informatie over welke persoonsgegevens worden verwerkt, met welk doel dit gebeurt en aan welke partijen deze gegevens worden verstrekt. De Functionaris Gegevensbescherming (FG) houdt onafhankelijk toezicht op de naleving van de privacywetgeving binnen de gemeentelijke organisatie. Omdat privacy en informatiebeveiliging nauw met elkaar verbonden zijn, blijven beide thema's voortdurende aandacht vragen. Daarom investeren wij niet alleen in techniek en processen, maar ook in bewustwording en kennisontwikkeling van medewerkers. Met trainingen, voorlichtingscampagnes en periodieke oefeningen versterken wij het informatiebeveiligings- en privacybewustzijn binnen de organisatie en vergroten wij onze digitale weerbaarheid.

Fraude

Jaarlijks stellen we vast of we binnen onze algehele bedrijfsvoering in voldoende mate effectieve technische en organisatorische maatregelen hebben getroffen om misbruik, oneigenlijk gebruik en fraude te voorkomen, dan wel op te sporen. Hierbij houden we ook rekening met invloeden van buiten de organisatie, zoals corruptie, omkoping, bedreiging en cybercrime. In 2023 is de overkoepelende nota misbruik en oneigenlijk gebruik door het college vastgesteld.

Communicatie

Ook in 2027 zetten we in op heldere, toegankelijke en doelgerichte communicatie. We willen dat inwoners, ondernemers en andere betrokkenen weten wat er speelt, begrijpen welke keuzes de gemeente maakt en weten waar zij terechtkunnen voor informatie, dienstverlening en mogelijkheden om mee te denken of mee te doen. Daarvoor zetten we verschillende online en offline communicatiekanalen in, passend bij de doelgroep en het onderwerp.

Bij bestuurlijke dossiers, projecten en organisatieontwikkelingen adviseren we vroegtijdig over de communicatieaanpak, de omgeving waarin een onderwerp speelt en mogelijke communicatieve effecten en risico's. Om deze rol goed te kunnen vervullen, is het nodig dat team communicatie vanaf een vroeg stadium wordt betrokken. Daarmee dragen we bij aan zorgvuldige besluitvorming en communicatie die aansluit bij wat er in de samenleving leeft.

We blijven onze communicatie doorontwikkelen op basis van bereik, gebruik en toegankelijkheid. We monitoren en verbeteren onze website en sociale media en volgen ontwikkelingen in het communicatievak en het mediagebruik van onze doelgroepen. Zo zorgen we ervoor dat onze communicatie aansluit bij de manier waarop mensen informatie zoeken en ontvangen.

Daarnaast werken we verder aan een communicatiebewuste organisatie. We ondersteunen medewerkers en bestuurders bij het helder en begrijpelijk communiceren en stimuleren dat communicatie vanaf het begin onderdeel is van beleid, projecten en dienstverlening. Begrijpelijke taal, met B1 als uitgangspunt waar dat passend is, blijft daarbij een belangrijk aandachtspunt.

OWO-bedrijfsvoering

De afdeling OWO Bedrijfsvoering richt zich op de verdere uitrol van de thema's uit de Informatievisie (I-visie), zoals deze door het college is vastgesteld. Daarbij hanteren wij het principe van de *smart follower*: ontwikkelingen die door de VNG, leveranciers en andere relevante partijen worden geïnitieerd, worden actief gevolgd en, wanneer deze aantoonbare meerwaarde bieden voor onze gemeente, geïmplementeerd.

De thema's uit de I-visie hebben betrekking op digitale dienstverlening, informatieveiligheid en privacy, de doorontwikkeling van de bedrijfsvoering en datagedreven werken. Gezien de financiële uitdagingen vraagt het realiseren van deze ambities om creativiteit en een zorgvuldige afweging van prioriteiten. Waar mogelijk wordt aangesloten bij bestaande initiatieven, zoals het programma Dienstverlening en het project Bedrijfscontinuïteit.

Op het gebied van informatieveiligheid wordt gestart met het project *Role Based Access (RBA)*, waarmee autorisaties beter worden afgestemd op rollen en verantwoordelijkheden binnen de organisatie. Daarnaast wordt aandacht besteed aan procesgericht en zaakgericht werken. Beide projecten dragen bij aan een veilige, efficiënte en toekomstbestendige informatievoorziening en ondersteunen de verdere professionalisering van de organisatie.

Paragraaf 6 | Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn organisaties waarin de gemeente een bestuurlijk én financieel belang heeft. Een bestuurlijk belang betekent dat de gemeente zeggenschap heeft. Een financieel belang betekent dat de gemeente financiële middelen beschikbaar heeft gesteld die ze kwijt is in geval van faillissement van de partij. De gemeente heeft ook een financieel belang als de verbonden partij haar financiële problemen kan verhalen op de gemeente. Elke verbonden partij draagt direct of indirect bij aan de beleidsdoelen van de gemeente. De verbonden partijen bestaan uit Gemeenschappelijke Regelingen, deelnemingen en overige verbonden partijen.

Algemene beleidslijn

Elke verbonden partij draagt direct of indirect bij aan de beleidsdoelen van de gemeente. In de programma's geven we aan op welke wijze de verbonden partij aansluit op het eigen beleid, de activiteiten en welke risico's er zijn met betrekking tot de samenwerking. Deze paragraaf geeft een totaalbeeld van participaties in verbonden partijen en van de financiële aspecten.

Verbonden partijen zijn (participaties in) Gemeenschappelijke Regelingen, stichtingen en verenigingen en vennootschappen. Van bestuurlijk belang is sprake als de gemeente zeggenschap heeft door een zetel in het bestuur of door stemrecht. Onder financieel belang verstaan we dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijtraakt in geval van faillissement van de verbonden partij. Of dat de gemeente voor een bepaald bedrag aansprakelijk wordt gesteld als de verbonden partij zijn/haar verplichtingen niet nakomt.

Deelname in een verbonden partij is een alternatief voor enerzijds het zelf uitvoeren van gemeentelijke taken of anderzijds het uitbesteden van deze taken. Het uitgangspunt is dat we alleen deelnemen in een verbonden partij als we daarmee een publiek belang dienen. Er kunnen verschillende redenen zijn om deel te nemen in een verbonden partij, bijvoorbeeld:

- Efficiencyvoordelen: kostenvoordeel door samenwerking
- Risicospreiding: het delen van (financiële) risico's met andere partijen
- Kennisvoordeel: gebruik maken van elkaars kennis en expertise
- Bestuurlijke kracht/effectiviteit: deelnemers staan samen sterker
- Katalysatorfunctie: de gemeente als belangrijke initiërende factor

We streven naar het efficiënt uitvoeren van gemeentelijke taken op basis van samenwerking. Waarbij de sturingselementen zoals transparantie, kaderstelling, verantwoording en controle voldoende gewaarborgd zijn.

Beleidsmatig			
Verbonden partij	**Bestuurlijk belang**	**Openbaar belang (doel)**	**Risico's (inhoud en/of financieel)**
Gemeenschappelijke regelingen			
Centrumregeling Sociaal Domein Friese Gemeenten	Lid AB en DB (Wethouder Broersma)	Binnen de Centrumregeling Sociaal Domein Friese Gemeenten (uitvoeringsorganisatie Sociaal Domein Friesland (SDF)) werken de Friese gemeenten samen aan de inkoop van specialistische jeugdhulp en het bijbehorende contractbeheer. Het algemene doel van de regeling is specialistische zorg en ondersteuning leveren aan inwoners van alle Friese gemeenten.	Als het SDF de afspraken over de begroting niet haalt, krijgen de gemeenten achteraf alsnog de rekening gepresenteerd. Dit risico beheersen we intern door periodiek de uitgaven te monitoren en bij bestuurlijk en ambtelijk overleg input te leveren. Daarnaast bespreken we de begroting van het SDF in de planning- en controlcyclus van het SDF.

Beleidsmatig			
Veiligheidsregio Fryslan	Lid AB en DB (Burgemeester Werkman - Brandweer & veiligheid) Lid AB (Wethouder Edema - GGD/Gezondheid)	Veiligheidsregio Fryslân (VRF) is een samenwerkingsverband van de Friese gemeenten, Brandweer Fryslân, GGD Fryslân en andere partners. In de VRF werken zij samen aan brandweerzorg, publieke gezondheidszorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing. Zo willen we (gezondheids)risico's zo veel mogelijk beperken en het beleid van gemeenten op het gebied van gezondheid en veiligheid bevorderen.	Als de VRF afwijkt van afspraken over de begroting, krijgen de gemeenten achteraf alsnog de rekening gepresenteerd. Dit risico beheersen we intern door bij bestuurlijk en ambtelijk overleg input te leveren. Daarnaast bespreken we de begroting en de jaarrekening van de VRF in de planning- en controlcyclus van de VRF. De prijsstijgingen gecombineerd met een takendiscussie blijven onderwerp van gesprek.
Sociale Werkvoorziening Fryslân te Drachten	Lid AB en DB (Wethouder Edema)	De taken vanuit de voormalige Wet sociale werkvoorziening (WSW) moeten door ons als gemeente worden uitgevoerd. Op basis van efficiency en financiële redenen zijn deze taken uitbesteed aan de GR. Vanaf 1 januari 2015 is nieuwe instroom in de WSW niet meer mogelijk. Dit heeft tot gevolg dat de WSW alleen nog van kracht blijft voor de huidige werknemers met een vaste aanstelling.	Als gemeente zijn we verantwoordelijk voor uitstaande geldleningen van de GR.
Recreatieschap Drenthe te Diever	Lid AB (Wethouder van 't Klooster)	Het samenwerkingsverband heeft tot taak de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten te behartigen op het gebied van recreatie & toerisme. Het Recreatieschap heeft primair een ondersteunende en verbindende taak om daarmee gezamenlijke acties te ondernemen.	De financiële risico's voor de Gemeenschappelijke Regeling zijn gering. De regeling heeft een financieel gezonde positie.
Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO) te Grouw	Lid AB (Wethouder Edema)	Deelname aan de FUMO is wettelijk verplicht gesteld voor alle Friese gemeenten. Hiermee wordt beoogd de uitvoering van de milieuregelgeving te professionaliseren, te uniformeren en de afstemming met andere handhavingspartners (Justitie) te verbeteren. In het basistakenpakket is vastgelegd voor welke activiteiten (van bedrijven en instellingen) de FUMO haar werkzaamheden moet uitvoeren. De gemeente blijft het bevoegd gezag. De FUMO voert voor de gemeente gedeeltelijk het omgevingsrecht uit: de vergunningverlening en het toezicht van het milieucomponent van grote en complexe bedrijven en instellingen.	De Gemeenschappelijke Regeling brengt een risico mee, dat alle deelnemers moeten bijspringen bij eventuele tekorten.
Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit (voorheen Hûs en Hiem) te Leeuwarden	Lid AB en DB (Wethouder van Burgsteden)	Hûs en hiem is een samenwerkingsverband van 17 Friese gemeenten en heeft als doel de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten te behartigen op het gebied van de bouwkunstige, stedenbouwkundige en landschappelijke schoonheid in de provincie Fryslân.	In feite loopt de gemeente geen risico. Kosten gemaakt door de commissie worden één-op-één in rekening gebracht bij de aanvrager. Daarnaast is de financiële positie van de regeling gezond. Wel is het zaak alert te blijven bij maatschappelijke ontwikkelingen.
Vennootschappen en coöperaties			

Beleidsmatig			
Omrin: a. Aflvasturing Friesland N.V. (Omrin) b. N.V. Fryslân Miljeu te Leeuwarden	Stemrecht AvA	Omrin (Afvalsturing en Fryslân Miljeu) is het bedrijf van en voor gemeenten voor de reinigingstaken. Zij verwerkt het ingezamelde huishoudelijke afval en exploiteert de gemeentelijke milieustraat. Het bedrijf wil als totaaloplosser de gehele afvalketen bestrijken (van kringloop tot storten). Samen met de aandeelhouders wordt het beleid bepaald.	De risico's zijn beperkt. Op beleidsniveau is voor ons voldoende vertegenwoordiging en beslissingsbevoegdheid aanwezig. De onderneming heeft een gezonde financiële positie.
Bank Nederlandse gemeenten	Stemrecht AvA	De kerntaak van de BNG is om tegen lage tarieven krediet te verstrekken aan of onder garantie van Nederlandse overheden. Daarmee speelt de bank een essentiële rol in de financiering van door overheden gewenste maatschappelijke investeringen. De aandeelhouders van de BNG zijn uitsluitend overheden. De Staat is houder van de helft van de aandelen. De andere helft is in handen van gemeenten, provincies en een hoogheemraadschap.	De onderkende risico's voor de verbonden partij zijn minimaal. BNG publiceert op hun website het risicoprofiel. Daaruit blijkt dat door de topratings de bank in staat is tegen lage prijzen geld aan te trekken op de geld- en kapitaalmarkt. De BNG hanteert een strak kapitalisatiebeleid. De bank heeft een gezonde financiële positie.
Stichtingen en verenigingen			
Stichting Beheer Multifunctioneel Vastgoed Oosterwolde	co-financier	De stichting Beheer Multifunctioneel Vastgoed beheert en exploiteert en houdt de voorziening (= de Kampus) in stand voor de huidige gebruikers (= het Stellingwerf College, Kunst & COO en de Openbare Bibliotheek). De Stichting is volle eigenaar en is verantwoordelijk voor de meerjarige instandhouding van de Kampus.	Ooststellingwerf staat garant voor de lening van € 1.000.000. Uit de jaarrekening van de Stichting blijkt dat de stand van de liquide middelen samen met de activa ongeveer 1,7 keer de hoogte van de lening is. Daarom is het financiële risico voor ons gering.

Financiële overzichten verbonden partijen

x € 1.000

Financieel		Progn financ. bijdrage /belang	EV		VV		(Progn) financ. resultaat
Verbonden partij	Jaar*		1-jan	31-dec	1-jan	31-dec	
Gemeenschappelijke regelingen							
Centrumregeling Sociaal Domein Friese Gemeenten	2027	296	-	-	-	-	-
Veiligheidsregio Fryslan	2027	3.551	7.206	7.223	94.779	105.753	0
Sociale Werkvoorziening Fryslân	2027	-	-	-	3.625	2.375	0
Recreatieschap Drenthe te Diever	2027	93	987	2.191	1.685	1.692	7
Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO)	2027	796	800	800	4.755	4.755	-
Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit (voorheen Hûs en Hiem)	2027	-	491	491	367	345	0
Vennootschappen en coöperaties *		Aandelenkapitaal					
Omrin: a. Afvalsturing Friesland N.V.	2025	54	83.562	84.068	131.694	131.702	2.530
b. N.V. Fryslân Miljeu te Leeuwarden	2025	47	13.030	15.605	30.506	40.629	2.322
Bank Nederlandse gemeenten (* € 1mln)	2025	42	4.777	4.863	123.164	110.701	488
Stichtingen en verenigingen *							
Stichting Beheer Multifunctioneel Vastgoed Oosterwolde	2025	-	81	101	1.110	1.055	21
* geprognotiseerde balansen niet aanwezig, daarom meest recente jaarcijfers opgenomen							

Paragraaf 7 | Grondbeleid

Door de druk op de woningmarkt heeft de gemeenteraad al in 2022 besloten om actief regie te voeren op en beleid te maken over (haar eigen) grond ten behoeve van woningbouw. Waar nodig verrichten wij strategische aankopen mits deze passen binnen de jaarlijkse financieel mandaat (op grond van de vastgestelde Nota Grondbeleid en financiële verordening). Vanuit thema 1.1 'Wonen en ruimtelijke ontwikkeling' wordt er ambtelijk hard gewerkt aan deze woningbouwopgave.

Het grondbeleid is gericht op, en voldoet aan, de wettelijke taken: volkshuisvesting en ruimtelijke ordening (RO). Ook staat het grondbeleid ten dienste van algemene maatschappelijke taken op het gebied van economie, werkgelegenheid, natuur, cultuur, zorg en onderwijs. Het geeft sturing aan de inzet en het gebruik van grond om zodoende de door de gemeente nagestreefde doelen te realiseren. Grondbeleid is daarmee een middel en geen doel op zich.

Naast de gemeentelijke plannen zijn er woningbouwontwikkelingen die volledig door private ontwikkelaars worden uitgevoerd. Ook zijn er ontwikkelingen waarbij de gemeente regie voert op het gewenste woningbouwprogramma en de ontwikkeling/realisatie hiervan door een private partij laat uitvoeren. De kosten hiervan verhalen we vervolgens op de ontwikkelende partij (Afdeling 13.6 Omgevingswet). Dit doen we door het sluiten van een anterieure overeenkomst. In de gemeentelijke plannen worden de kosten verdisconteerd in de grondprijs, waarbij de Nota Grondprijzen 2026 als kader dient. Echter, door kostenverhogende factoren en de volkshuisvestelijke opgaven (2/3 betaalbaar en 30% sociale woningbouw) komt de financiële haalbaarheid van de gemeentelijke plannen onder druk te staan. De kans dat de gemeente eigen middelen zal moeten inzetten om plannen haalbaar te maken is niet ondenkbaar.

Algemene beleidslijn

Het grondbeleid wordt uitgevoerd aan de hand van de Nota Grondbeleid 2026: De Nota Grondbeleid schetst de uitgangspunten van het te voeren grondbeleid van de gemeente Ooststellingwerf. Het beschrijft onder andere de diverse grondbeleidsinstrumenten die de gemeente tot haar beschikking heeft en er worden concrete grondbeleidskeuzes gemaakt. Ook geeft het richtlijnen voor het 'in de markt zetten' van in exploitatie te brengen gronden. De methoden van prijsbepaling voor de toekomstige functie van de te verkopen grond staan beschreven, met als doel een zo marktconform mogelijke prijs. Voor de uitgifte van grond hanteren wij een uitgifteprotocol, overeenkomstig de juridische Didam-richtlijnen. Daarnaast wordt er momenteel aan een nieuwe nota grondbeleid gewerkt.

Het grondbeleid vindt de grondslag in de volgende wettelijke landelijke/internationale regelgeving:

- Omgevingswet
- Omgevingsplan
- Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)
- Voorkeursrecht Gemeenten (Hfd 9 Omgevingswet)
- Wet Markt en Overheid
- Aangepaste Huisvestingswet 2014
- Gemeentewet (Gemw)
- Staatssteunregeling Verdrag betreffende de Werking van de Europese Unie (VWEU).

Het ontwikkelen en realiseren van woningbouw in relatie tot onze volkshuisvestelijke opgave vraagt om een op maat gesneden aanpak. Deze aanpak sluit aan bij de Woon(zorg)visie. Daarnaast zijn in de Regiodeal Wonen afspraken gemaakt met Rijk, Provincie en regio over de woningbouwopgave voor de gemeente Ooststellingwerf.

Doelstelling

Het gemeentelijk grondbeleid heeft tot doel de bestuurlijke en maatschappelijk gewenste ruimtelijke ontwikkelingen van de gemeente Ooststellingwerf mogelijk te maken door aankoop, exploitatie en uitgifte van gronden dan wel door medewerking te verlenen aan ontwikkeling van plannen door private personen, bedrijven en instellingen. Daarbij willen wij voldoen aan de door het Rijk en Provincie Fryslân gestelde volkshuisvestelijke opgaven.

De wijze waarop we het grondbeleid uitvoeren
Extern: het grondbeleid is gericht op:

- Ruimtelijke kwaliteit.
- Het stimuleren van plaatselijke economie.
- Het inzetten op duurzaamheid.
- Het opstellen van economisch beleid.
- Het verbeteren van veiligheid en leefbaarheid.
- Vraaggerichte aansluiting bij lokale initiatieven.

Intern: Het grondbeleid aanpassen aan de trends en ontwikkelingen in de samenleving.

- Richt grondzaken zich primair op de volkshuisvestelijke en wettelijke taken uit de Omgevingswet.
- Voldoet grondzaken aan de kwaliteitscriteria van het BBV.
- Heeft grondzaken een interne bezetting (fte) met voldoende kennis en kunde (functies) om de regie goed uit te kunnen voeren.
- Is grondzaken robuust, toekomstbestendig, gericht op continuïteit en in staat om te anticiperen op conjuncturele ontwikkelingen.
- Is grondzaken financieel transparant en gezond (inzet op terugverdiencapaciteit en kostenverhaal).
- Heeft grondzaken dwarsverbanden met de leefbaarheid.

Uitvoering

Met de komst van de Omgevingswet is de Nota Grondbeleid 2026 aangepast. In de Omgevingswet worden de instrumenten voor grondbeleid geïntegreerd in het stelsel van het omgevingsrecht. Het gaat om de volgende instrumenten: voorkeursrecht en onteigening. Herverkaveling en kavelruil in landelijk en stedelijk gebied worden toegevoegd aan het instrumentarium. Ook het kostenverhaal bij gebiedsontwikkeling is in de Omgevingswet opgenomen.

Woningbouwopgave
Wonen in Ooststellingwerf
De Woon(zorg)visie 2022-2026 is door de raad vastgesteld en via een addendum verlengd tot 1 januari 2027. Als input hiervoor is onder andere woningmarktonderzoek gedaan. Wonen en zorg is een belangrijk thema voor het wonen de komende jaren, evenals betaalbaarheid en de beschikbaarheid van zowel koop als huurwoningen. We gaan voor een kwalitatieve toekomstbestendige woningvoorraad.

Nieuwbouw
De gemeente heeft in het kader van de afgesloten Woondeal een opgave om 820 woningen te realiseren tot 2030. Op provinciaal niveau is er overleg om het aantal te realiseren woningen voor Fryslan te verhogen. De gevolgen voor Ooststellingwerf zijn op dit moment nog niet duidelijk. Vanuit thema 1.1 'Wonen en ruimtelijke ontwikkeling' zijn wij in gesprek met initiatiefnemers, corporaties, bouwers, ontwikkelaars en de provincie om alle mogelijkheden te benutten. We hebben hierbij speciale aandacht voor betaalbare woningen en innovatieve woningbouw. Daarnaast zetten we in op intensievere samenwerking met en tussen zorgpartijen om ervoor te zorgen dat ouderen zo lang mogelijk thuis kunnen wonen. Ook hebben we aandacht voor de huisvesting van speciale doelgroepen zoals door het Rijk aangewezen.

Complexen grondexploitatie
Woningbouw

- Langedijke: alle kavels verkocht, complex is in 2026 afgesloten.
- Uitbreiding Elsloo: complex is in 2026 afgesloten.
- De Kromten, Waskemeer: naar verwachting wordt het complex in 2027, na het woonrijp maken, afgesloten.
- Muldersveld, Makkinga: verkoop kavels in 2026 opgestart, bouwrijp maken is gereed. Verwachting afsluiting complex in 2029.
- 't Hooge 2, Oldeberkoop: verkoop kavels in 2026 opgestart, bouwrijp maken is gereed. Verwachting afsluiting complex in 2029.

- Oosterwolde West: start verkoop kavels eind 2026/begin 2027, bouwrijp maken is gereed, afsluiting complex naar verwachting in 2029.
- Rikkingahof: verkoop kavels volgt na wijziging omgevingsplan. Dit heeft enige vertraging opgelopen vanwege wijziging plannen Actium/Liante. Nieuwe planning wordt eind 2026 verwacht.

Bedrijventerreinen
- Oosterwolde Venekoten: geen uitgeefbare grond meer beschikbaar.
- Uitbreiding Venekoten: in voorbereiding.
- Haulerwijk De Turfsteker: resterende percelen staan in verkoop.

Grondexploitatie

Winstnemingen grondexploitatie
Voor de huidige lopende complexen lopen we beperkt risico. Op dit moment is er bij complex Muldersveld in Makkinga een verwachting van een verlies. Hiervoor is een verliesvoorziening (stand eind 2025 € 30.000) opgenomen ten laste van de algemene reserve grondexploitatie. In overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) zijn de winsten die genomen konden worden toegevoegd aan de Algemene Reserve Grondexploitatie (ARG). Dit overeenkomstig het in het BBV dwingend voorgeschreven systeem van de POC (percentage of completion). Bij verkoop van gronden (kaveluitgifte) wordt de gemeente ook geconfronteerd met de vennootschapsbelasting.

Voor de toekomstige woningbouwcomplexen lopen we wel risico. Bij de totaliteit aan nieuwbouw dient 30% van de woningen sociaal te zijn. In de nieuwe wetgeving moet de nieuwbouw zelfs 2/3 betaalbaar zijn. Deze plannen zijn doorgaans financieel niet sluitend. Dit wordt nog nijpender bij complexen in binnenstedelijk gebied waar de grondprijzen hoger zijn (o.a. door sloop van bestaande bebouwing) dan bij buitenstedelijke gebieden (doorgaans agrarisch).

Algemene reserve grondexploitatie (ARG)
Het doel van de ARG is om de winsten van de complexen toe te voegen en over deze reserve te beschikken indien een complex niet kostendekkend is (een soort vereveningsfonds). Ook renteverliezen door een langere looptijd van een complex komen ten laste van de reserve. Om nu en in de toekomst verzekerd te zijn van een gezonde basis voor grondexploitatie is het op peil houden van de reserve van essentieel belang. We hebben sinds 2017 na het aanscherpen van de regels van het BBV de POC-methodiek moeten toepassen. Er wordt nu gekeken naar het 'percentage of completion'. De stand van de reserve is per 1-1-2026 € 2,605 miljoen. Naast een bedrag van € 2,024 miljoen als algemene reserve grondexploitatie, is voor Masterplan ‘Oosterwolde Centrum – Venekoten Noord’ € 0,581 miljoen beschikbaar.

Budget strategische aankopen
Het budget strategische aankopen is feitelijk een jaarlijks mandaat van de gemeenteraad aan het college om snel strategische aankopen te kunnen doen. Het college kan strategische aankopen verrichten tot het door de gemeenteraad vastgestelde bedrag. De voorwaarden om gebruik te maken van het mandaat staan in de ‘Nota Grondbeleid’ (zie financiële verordening 2023 Ooststellingwerf ex artikel 212 Gemeentewet, artikel 23, derde lid).

Meerjarenbegroting grondexploitatie
Per complex (woningbouwgronden en industriegrond) houdt de gemeente een exploitatie bij waarin de huidige stand van zaken is opgenomen en een prognose wordt gegeven over de verdere looptijd van de exploitatie (doorgaans 10 jaar). We voorzien dat het aantal complexen (fors) wordt uitgebreid, immers we gaan weer woningbouw-initiatieven in ontwikkeling brengen. De administratie wordt hierop aangepast. Hiervoor hebben we het programma Grexmanager ter ondersteuning en huren we planeconomische capaciteit in.

Particuliere ontwikkelingen

Naast het realiseren van gemeentelijke plannen voor woningbouw worden ook een (groot) aantal woningbouwprojecten door derden (projectontwikkelaars en particulieren) aangedragen en gerealiseerd. Binnen thema 1.1 'Wonen en ruimtelijke ontwikkeling' worden deze projecten begeleid. In de Planmonitor (opgedragen door de provincie Fryslân) houden wij deze projecten bij.

Paragraaf 8 | Wet open overheid (Woo)

Inleiding

Op 1 mei 2022 is de Wet open overheid (Woo) in werking getreden. In de wet is opgenomen dat bestuursorganen in de begroting aandacht besteden aan de uitvoering van deze wet en in de jaarlijkse verantwoording verslag doen over de uitvoering. De Woo kent daarnaast drie doelstellingen:

1. Het openbaar maken van informatie op verzoek
2. Het actief openbaar maken van informatie
3. Het in goede, geordende en toegankelijke staat brengen en houden van alle overheidsdocumenten

Ook de Archiefwet geeft aan dat overheidsdocumenten in goede en geordende staat moeten zijn. Komende periode gaan we kijken hoe we het publicatieproces (het actief openbaar maken) verder willen vormgeven. Tegelijkertijd komt daarbij de beoordeling of onze informatie goed, geordend en toegankelijk genoeg is, of dat hier nog verbeteringen nodig zijn. Tot slot zal ook het openbaar maken op verzoek worden geactualiseerd met de resultaten uit de twee andere doelstellingen. Eenvoudig gezegd; informatie wordt beter beschikbaar.

Waar staan we?

De uitvoering van de Woo heeft binnen de organisatie steeds meer een vaste plek gekregen. Om de uitvoering verder te professionaliseren, is een Woo-specialist aangesteld. De Woo-specialist coördineert en behandelt Woo-verzoeken en ondersteunt de organisatie bij een zorgvuldige en tijdige afhandeling daarvan.

Daarnaast is een nieuwe anonimiseringstooling in gebruik genomen. Deze tooling ondersteunt bij het anonimiseren van documenten die openbaar worden gemaakt en draagt daarmee bij aan een efficiënter en eenduidiger openbaarmakingsproces.

Wat gaan we doen?

Het actief openbaar maken van informatie

De verplichting om verschillende categorieën informatie actief openbaar te maken, wordt landelijk gefaseerd ingevoerd. Begin 2026 is de invoering van de volgende fases opnieuw uitgesteld. Op dit moment is nog niet bekend wanneer de volgende informatiecategorie verplicht actief openbaar moet worden gemaakt. We volgen de ontwikkelingen vanuit het Rijk en de VNG en bereiden de organisatie voor op de informatiecategorieën die voor onze gemeente van toepassing zijn.

Daarbij richten we ons op het verder inrichten van de processen rondom actieve openbaarmaking. Ook werken we aan een passende publicatievoorziening, zodat informatie die actief openbaar moet worden gemaakt op een uniforme en toegankelijke manier kan worden gepubliceerd.

Het in goede, geordende en toegankelijke staat brengen en houden van alle overheidsdocumenten

We blijven werken aan het verbeteren van de informatiehuishouding. De nieuwe Informatievisie OWO 2026–2030 vormt hierbij een belangrijk uitgangspunt. Deze visie schetst op hoofdlijnen de richting en ambities voor de informatievoorziening van de OWO-gemeenten voor de periode 2026–2030.

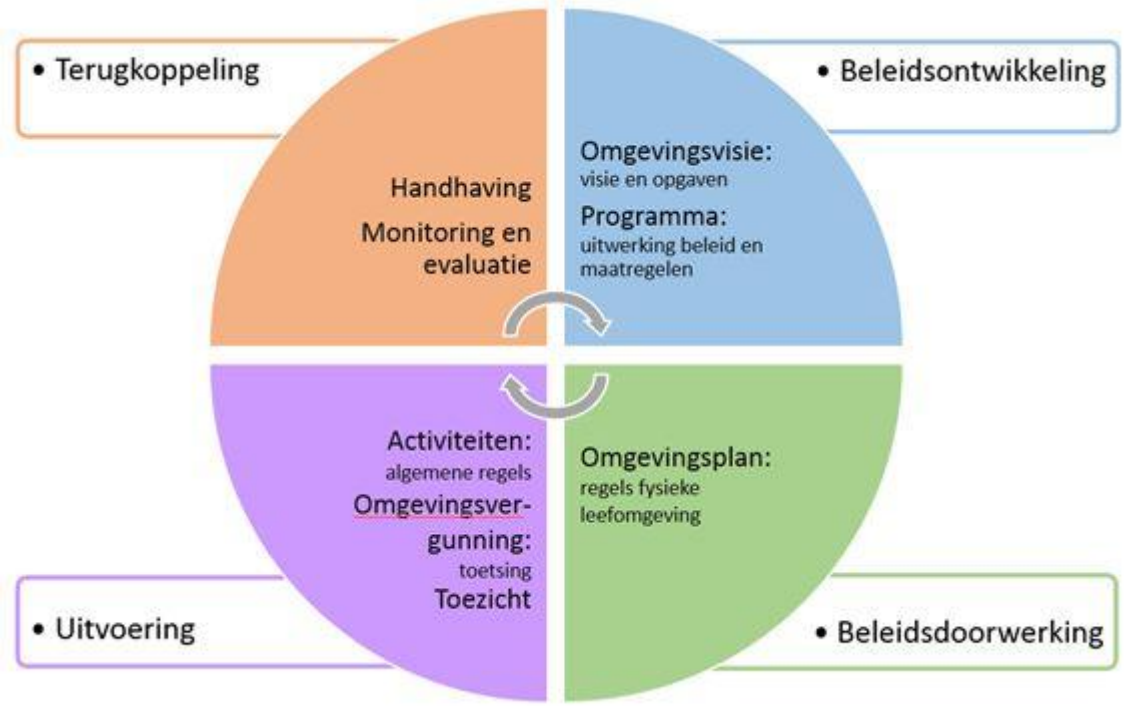
Paragraaf 9 | Strategische projecten en ontwikkelingen

Inleiding

In deze paragraaf stellen we de strategische ontwikkelingen binnen onze gemeente centraal. Het gaat om de Omgevingswet, de Regio Deal Zuidoost Friesland, stikstof en het accommodatiebeleid.

1. Omgevingswet

De omgevingswet is op 1 januari 2024 in werking getreden. Wij hebben ons daar al geruime tijd op voorbereid, maar toch vraagt het de komende tijd veel van de organisatie.

Beleidscyclus

De omgevingswet vraagt een nieuwe manier van werken, namelijk met een beleidscyclus. Voor de inwerkingtreding van de omgevingswet werd een nieuw beleidsdocument in zijn geheel voorbereid en vastgesteld. Het gaat hier bijvoorbeeld om de structuurvisie, een bestemmingsplan of een ander beleidsdocument. Dit waren statische beleidsdocumenten. Onder de omgevingswet worden deze beleidsdocumenten door de beleidscyclus dynamisch. De beleidsdocumenten, zoals de omgevingsvisie en het omgevingsplan, worden per thema, maatschappelijke ontwikkeling of initiatief aangepast. De beleidsdocumenten moeten altijd met elkaar in overeenstemming zijn. Zo kan het voorkomen dat de omgevingsvisie aangepast moet worden om een thema, maatschappelijke ontwikkeling of initiatief mogelijk te maken in het omgevingsplan. Onderstaande afbeelding maakt de beleidscyclus inzichtelijk.

Omgevingsvisie

Een belangrijk project in het uitvoeringsprogramma is het opstellen van een omgevingsvisie voor onze gemeente. In deze omgevingsvisie legt de gemeente de koers en ambitie neer voor de fysieke leefomgeving voor de komende jaren. In november 2021 is de omgevingsvisie voor Ooststellingwerf door de toenmalige gemeenteraad vastgesteld. Het is wettelijk verplicht om voor 2027 de omgevingsvisie conform de STOP/TPOD standaard te publiceren. Daarom zijn we in 2026 gestart met een actualisatie van de omgevingsvisie. We verwachten de omgevingsvisie in 2027 geactualiseerd te hebben.

Programma's
De wet kent een aantal verplichte programma's, zoals warmteprogramma, volkshuisvestingsprogramma (opvolger van de verplichte woonzorgvisie) en het actieplan geluid. Deze programma's moeten in 2027 (deels) vastgesteld zijn. Ook is een programma verplicht als een omgevingswaarde (bijvoorbeeld luchtkwaliteit) overschreden dreigt te worden. Binnen onze gemeente is (vooralsnog) geen sprake van een dreigende overschrijding van een omgevingswaarde. Naast verplichte programma's zijn er vrijwillige programma's om bijvoorbeeld een nieuw beleidskader vast te stellen voor een thema of gebiedsontwikkeling. Alle programma's zijn zelfbindend, inhoudende dat een gemeente zichzelf moet houden aan de programma's.

Omgevingsplan
Het gebiedsdekkende omgevingsplan is een onderdeel van de Omgevingswet en zal voor 1 januari 2032 klaar moeten zijn. Een gebiedsdekkend omgevingsplan is één omgevingsplan dat voor de hele gemeente geldt en waarin alle regels die relevant zijn voor de fysieke leefomgeving zijn opgenomen. Het maken van een dergelijk omgevingsplan is omvangrijk. In 2025 zijn wij, in OWO verband, begonnen met het gebiedsdekkende omgevingsplan. De transitie naar het gebiedsdekkende omgevingsplan zal waarschijnlijk tot 2032 in beslag nemen. De Nota Omgevingskwaliteit moet onderdeel uitmaken van het gebiedsdekkende omgevingsplan. In thema 8.1 wordt hier meer uitleg over gegeven. In de tussentijd werken we met tijdelijke omgevingsplannen (van rechtswege omgezette bestemmingsplannen) en worden nieuwe ontwikkelingen tijdelijk mogelijk gemaakt in hoofdstuk 21 van het gebiedsdekkende omgevingsplan, wat extra werk met zich meebrengt.

Transitiefase
De wet is veelomvattend en vraagt een andere manier van werken, waardoor in de eerste periode kinderziektes zullen optreden. We nemen onze huidige werkprocessen kritisch onder de loep en maken deze Omgevingswetproof. Dit geldt voor het vergunningentraject en voor ruimtelijke initiatieven die bij de gemeente binnenkomen. Ook hier kijken we naar harmonisatie en afstemming met onze OWO-partners. Op dit moment verwerken we, samen met de OWO-partners, de opgedane ervaringen in de nieuwe werkprocessen. We blijven de communicatie richting onze inwoners en bedrijven over de Omgevingswet intensiveren met meer informatie en uitleg.

2. Stikstof
De opgaven in het Landelijke gebied zijn en blijven een uitdaging voor ons als gemeente met een rijke aanwezigheid van natuur en landbouw. De aanpak "Water en bodem sturend" wordt hierin steeds belangrijker. Tegelijk maken mensen zich zorgen, agrariërs die stoppen, moeten extensiveren of hun bedrijf moeten verplaatsen. Dit vraagt inzet van onze organisatie uit verschillende vakgebieden, zoals het maken van nieuw beleid en programma's, het aanpassen van het omgevingsplan en goede afstemming op verschillende thema's. We werken daarom samen met medeoverheden, professionele partners via het kenniscentrum bodem, het Europese project SPADES (Spatial Planning and Design with Soils) als ook lokale partners en bewoners aan een gezamenlijke aanpak voor het gebied. Daarbij gebruiken we de middelen die nu beschikbaar zijn, zoals maatregelpakketten en gereserveerde middelen.

Wat gaan we doen:
Opstellen en uitvoeren van een Programma Landelijk gebied (2027). Het doel is het ontwikkelen en uitvoeren van een gebiedsgericht programma dat bijdraagt aan:
- Sociaaleconomisch perspectief;
- Herstel en versterking van natuur en biodiversiteit;
- Duurzame landbouwtransitie;
- Verbetering van water- en bodemkwaliteit;
- Klimaatadaptatie in het landelijk gebied;
- Het perspectief voor het op gang houden van vergunningverlening voor grondeigenaren en gebruikers;
- We bieden sociaal psychologische hulp voor agrariërs die daar behoefte aan hebbenl;
- Hierin samen met de raad optrekken.

3. Accommodatiebeleid

De raad heeft in juni 2025 het accommodatiebeleid 2025-2050 vastgesteld, waarvan het integraal huisvestingsplan (IHP) onderwijs onderdeel is. Het is nu duidelijk wat er moet gebeuren met de accommodaties, waaronder: zwembaden, sporthallen, dorpshuizen, schoolgebouwen en andere niet-commerciële gebouwen in de gemeente. Blikvangers zijn de nieuwe Miente en een nieuw sportcomplex Boekhorst. Van sommige van deze accommodaties is de gemeente eigenaar en van andere niet. In het accommodatiebeleid komen beide ‘soorten’ aan de orde omdat ook gebouwen waar de gemeente geen eigenaar van is maatschappelijk van grote waarde kunnen zijn. De raad heeft in oktober 2025 besloten het Bosbad in stand te houden met een beroep op medeverantwoordelijkheid vanuit Appelscha. In januari 2026 heeft de raad besloten om het nieuwe sportcomplex de Boekhorst (sporthal + zwembad) te realiseren op de huidige locatie aan de Haer.

Waarom nieuw accommodatiebeleid

Er zijn grofweg vier redenen waarom het accommodatiebeleid, waarvan het integraal huisvestingsplan (IHP) onderwijs onderdeel van is, vastgesteld is. Ten eerste houden we Ooststellingwerf leefbaar. Goede en toegankelijke openbare gebouwen zijn daarvoor een voorwaarde. Daar ontmoeten inwoners elkaar, ontstaan sociale contacten, bewegen inwoners en leren kinderen. Ten tweede is rekening gehouden met ontwikkelingen als individualisering, vergrijzing en digitalisering. Ten derde is het belangrijk dat accommodaties goed beheerd, geëxploiteerd en onderhouden worden. Ten vierde wordt invulling gegeven aan de grote opgave om accommodaties te verduurzamen. Naast onze eigen ambities (college-akkoord, samenwerkingsagenda, diverse beleidsstukken) is er ook landelijk beleid (de sectorale routekaarten van het maatschappelijk vastgoed) dat we nu gaan uitvoeren. Hierin staat dat de CO2 uitstoot van het maatschappelijk vastgoed in 2030 met 49% moet zijn verminderd ten opzichte van 1990 en in 2050 met 95%.

Financieel kader

Voor het accommodatiebeleid, waarvan het integraal huisvestingsplan (IHP) onderwijs onderdeel is, wordt een investering gedaan van totaal € 71,84 miljoen voor de periode tot en met 2050, met een jaarlijkse kapitaallast die oploopt van € 30.000 in 2026 tot uiteindelijk € 3.568.000 in 2050. Overschotten ten opzichte van het budget accommodatiebeleid worden toegevoegd aan de reserve accommodatiebeleid en ingezet voor dekking van incidentele uitgaven accommodatiebeleid. Een jaarlijkse indexering wordt toegepast op de investeringen en de budgetten. Voor de periode 2026-2029 is een budget beschikbaar gesteld van € 200.000 voor de personele capaciteit die nodig is om het accommodatiebeleid uit te voeren. Dit wordt gedekt uit de reserve accommodatiebeleid.

Financiële planning

In het nieuwe vastgestelde beleid staat aan welke gebouwen (accommodaties) de gemeente geld gaat besteden en aan welke niet of minder. De uitvoering van het beleid gebeurt niet allemaal in één keer, want dit is financieel en organisatorisch een grote uitdaging. De uitvoering gebeurt daarom gefaseerd in de periode van 2025 tot 2050. Desalniettemin ligt de nadruk op de periode 2026-2029; dan worden de meeste accommodaties aangepakt. In de daaropvolgende perioden 2030-2039 en 2040-2050 gaat het om een beperkt aantal.

Paragraaf 10 | Visie op Samenleven

Inleiding

De Visie op Samenleven 2020-2024 is in oktober 2019 vastgesteld en vormt een integraal kader voor het sociaal domein. De visie is opgebouwd uit vier opgaven: Meedoen, Samenleven, Gezondheid en Goed Opgroeien. Per opgave zijn maatschappelijke effecten geformuleerd.

Eind 2023 is de Visie op Samenleven geëvalueerd met de Tussenbalans. Naar aanleiding daarvan is de doelenboom aangepast. De actuele doelenboom en de bijbehorende doe-agenda's zijn te vinden op de website van de gemeente: Tussenbalans Visie op Samenleven.

Met de nieuwe programma-indeling van de begroting zijn de onderdelen van de Visie op Samenleven verdeeld over verschillende programma's. Deze paragraaf is opgenomen om de samenhang van de Visie op Samenleven en de relatie met de programma-indeling zichtbaar te houden.

Er is een aantal gemeenschappelijke regelingen dat bijdraagt aan de vier opgaven:

- Sociaal Domein Fryslân (SDF): Binnen de Centrumregeling SDF werken Friese gemeenten samen aan beleidsvoorbereiding en de inkoop van specialistische jeugdhulp en het bijbehorende contractbeheer. Het algemene doel is, om waar nodig, specialistische jeugdhulp en ondersteuning te leveren aan inwoners van alle Friese gemeenten.
- Veiligheidsregio Fryslân (VRF): Binnen de VRF werken Friese gemeenten, Brandweer Fryslân, GGD Fryslân en andere partners samen aan brandweerzorg, publieke gezondheidszorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing. De VRF werkt op het gebied van gezondheidszorg aan het beschermen en bevorderen van de gezondheid van de Friese inwoner.
- GR SW Fryslân: GR SW Fryslân en Caparis NV dragen bij aan het aanbieden van arbeidsplaatsen voor onze inwoners in het kader van de voormalige wet sociale werkvoorziening. Wij hebben een Dienstverleningsovereenkomst gesloten met Caparis voor de begeleiding en ontwikkeling van onze inwoners met een SW-indicatie.

Voor de vier verschillende opgaven zijn maatschappelijke effecten geformuleerd. Ze zijn uitgewerkt in doe-agenda's en staan hieronder beschreven. Voor de inhoudelijke toelichting op de doelen, activiteiten en middelen verwijzen we naar de betreffende programma's in deze begroting.

1. Opgave meedoen: Alle inwoners doen volwaardig mee

Inwoners vinden 'Meedoen' een belangrijk thema. Daarnaast hebben we wettelijke taken op dit terrein. Het gaat om de Wet Maatschappelijke Ondersteuning, de Participatiewet en de Wet gemeentelijke Schuldhulpverlening. Voor de Opgave Meedoen zijn in de Visie op Samenleven vier maatschappelijke effecten (A t/m D) benoemd waar gemeente, organisaties, bedrijven en inwoners samen aan willen werken.

Onderstaande maatschappelijke effecten staan in programma 2, thema 2.1 Meedoen.

Maatschappelijk effect A. Mensen kunnen levensloopbestendig wonen (zie Doe Agenda A en woon(zorg)visie).
A1. Mensen zijn in staat passende woonruimte te realiseren (faciliteren)
A2. Mensen zijn bezig met levensloopbestendig wonen (faciliteren)
A3. Mensen zijn op de hoogte van de mogelijkheden om hun woning aan te passen (regisseren)

Maatschappelijk effect B. Mensen participeren duurzaam op de arbeidsmarkt (zie doe-agenda B).
B1. Mensen die dat kunnen, nemen deel aan de arbeidsmarkt (regisseren)
B2. Uitkeringsgerechtigden maken naar vermogen stappen op de Participatieladder (regisseren)
B3. Mensen ervaren een zinvolle invulling van hun dag (faciliteren)

Maatschappelijk effect C. Mensen doen mee aan het maatschappelijk leven (zie doe-agenda C en doe-agenda Inburgering).
C1. Mensen zijn tevreden over hun maatschappelijk leven (loslaten)
C2. Mensen zijn zelfredzaam (faciliteren)

C3. Kinderen in armoede hebben mogelijkheden om mee te doen (regisseren)
C4. Mensen zijn financieel in staat om maatschappelijk mee te doen (regisseren)
C5. Mensen ervaren ondersteuning in hun eigen omgeving (stimuleren)

Maatschappelijk effect D. Mensen maken indien nodig gebruik van het vangnet
D1. Mensen zijn op de hoogte/kennen de wegen (regisseren)
D2. Mensen maken gebruik van de wegen (stimuleren)
D3. Mensen vinden tijdig ondersteuning bij (financiële) problemen (regisseren)
D4. Mensen zijn tevreden over de ondersteuning (stimuleren)

2. Opgave samenleven: Inwoners helpen elkaar, voelen zich thuis en zijn actief voor een sociale gemeenschap

'Samenleven' is een belangrijk onderwerp voor onze inwoners. Ze vinden elkaar ontmoeten, elkaar helpen en actief zijn in verenigingen of andere activiteiten belangrijk. Voor de 'Opgave Samenleven' zijn in de Visie op Samenleven drie maatschappelijke effecten benoemd waar gemeente, organisaties, bedrijven en inwoners samen aan werken. Onderstaande maatschappelijke effecten staan in programma 2, thema 2.2 Samenleven.

Maatschappelijk effect E. Mensen voelen zich verbonden (zie doe-agenda E)
E1. Mensen vinden het prettig om in hun buurt te wonen (loslaten)
E2. Mensen voelen zich betrokken bij anderen in hun gemeenschap (faciliteren)
E3. Mensen voelen zich niet gediscrimineerd en buitengesloten (faciliteren)
E4. Mensen ervaren minder eenzaamheid (stimuleren)

Maatschappelijk effect F. Mensen zetten zich in voor de samenleving en elkaar
F1. Mensen helpen elkaar (faciliteren)
F2. Mensen pakken gezamenlijk sociale en maatschappelijke vraagstukken op (faciliteren)
F3. Mensen ervaren ruimte om ideeën/initiatieven te ontwikkelen (faciliteren)
F4. Mantelzorgers raken niet overbelast (regisseren) Zie thema 1.3 Gezondheid.

Maatschappelijk effect G. Mensen maken gebruik van de sociale, culturele en sportinfrastructuur (zie doe-agenda G)
G1. Mensen zijn tevreden met het aanbod aan sociale, culturele en sportactiviteiten (faciliteren)
G2. Mensen zijn op de hoogte en hebben toegang tot sociale, culturele en sportinfrastructuur (stimuleren)
G3. Mensen zijn tevreden over de ontmoetingsplekken in hun omgeving (stimuleren)
G4. Er is een actief verenigingsleven (loslaten)
G5. Vrijwilligers floreren in de samenleving (faciliteren)

3. Opgave gezondheid: Inwoners ervaren een positieve gezondheid

Inwoners vinden 'Gezondheid' een belangrijk thema. Daarnaast hebben we wettelijke taken op dit terrein en moeten we lokaal invulling geven aan de landelijke gezondheidsnota. Voor de Opgave Gezondheid zijn in de Visie op Samenleven vier maatschappelijke effecten (H t/m K) benoemd waar gemeente, organisaties, bedrijven en inwoners samen aan willen werken. Onderstaande maatschappelijke effecten staan in programma 2, thema 2.3 Gezondheid.

Maatschappelijk effect H. Mensen kunnen omgaan met fysieke, emotionele en sociale levensuitdagingen (zie doe-agenda HK)
H1. Mensen ervaren laagdrempelige mogelijkheden om hun eigen gezondheid te verbeteren (deels faciliteren, deels stimuleren)
H2. Mensen voelen zich lichamelijk gezond (stimuleren)
H3. Mensen voelen zich mentaal gezond en ervaren zingeving (stimuleren)
H4. Mensen ervaren dat zij in staat zijn tot alledaagse dingen zoals werken, omgaan met tijd en geld en grenzen stellen (stimuleren)

Maatschappelijk effect I. Mensen ervaren dat rekening wordt gehouden met het proces van ouder worden (zie doe-agenda I)
I1. Mensen vormen samen een dementievriendelijke gemeente (stimuleren)
I2. Ouderen hebben betekenisvolle relaties, werk en/of daginvulling (faciliteren)

I3. Mantelzorgers raken niet overbelast (regisseren)

Maatschappelijk effect J. Mensen voelen zich veilig
J1. Jeugdigen komen niet in aanraking met geweld (regisseren)
J2. Mensen zijn weerbaar (faciliteren)
J3. Mensen weten waar ze hulp kunnen vinden als zij zelf of anderen in aanraking komen met onveilige situaties (regisseren)

Maatschappelijk effect K. Mensen leven in een gezonde leefomgeving (zie doe-agenda HK)
K1. Mensen ervaren hun leefomgeving als veilig en toegankelijk (regisseren)
K2. Mensen gaan graag naar buiten (loslaten)
K3. Mensen ervaren een gezonde en schone leefomgeving (regisseren)

4. Opgave goed opgroeien: Jeugdigen (-9 maand tot 23 jaar) groeien gezond en veilig op en hebben gelijke kansen om zich optimaal te ontwikkelen

Onderstaande maatschappelijke effecten staan in programma 1, thema 1.2 Goed Opgroeien.

Maatschappelijk effect L. Jeugdigen ontwikkelen zich optimaal
L1. Jeugdigen krijgen optimaal kans om talenten te ontplooien (faciliteren)
L2. Jeugdigen gaan naar school (regisseren)
L3. Jeugdigen halen een startkwalificatie (regisseren)
L4. Jeugdigen zijn taalvaardig (spreken, lezen, schrijven) (regisseren)
L5. Jeugdigen en ouders ervaren dat de school en zorg samenwerken om hen optimaal te begeleiden (regisseren)

Maatschappelijk effect M. Ouders/verzorgers zijn vaardige opvoeders (zie doe-agenda O)
M1. Jeugdigen worden zoveel mogelijk door hun ouders verzorgd en begeleid naar volwassenheid (loslaten)
M2. Jeugdigen hebben een goede start doordat hun ouders of zijzelf deelnemen aan preventieve programma's (stimuleren)
M3. Jeugdigen groeien op in een gezinssituatie (zo thuis mogelijk) (regisseren)
M4. Jeugdigen en ouders met opvoed- en opgroeivragen weten de weg en voelen zich ondersteund (regisseren)
M5. Ouders/verzorgers betrekken mensen en organisaties bij hun opvoedvragen (regisseren)

Maatschappelijk effect N. Jeugdigen zijn weerbaar
N1. Jeugdigen ontwikkelen sociale vaardigheden (loslaten)
N2. Jeugdigen kennen hun grenzen en staan stevig in hun schoenen (faciliteren) - Zie ook doe-agenda HK Positieve gezondheid (2022).
N3. Jeugdigen hebben de kennis en vaardigheden om goed om te gaan met alcohol, roken, drugs, sociale media, seks en geld (deels regisseren, deels stimuleren) - Zie Preventie en handhavingsplan Alcohol en Middelen 2021-2024

Maatschappelijk effect O. Jeugdigen en ouders voelen zich ondersteund bij opvoeden en opgroeien (zie doe-agenda O)
O1. Jeugdigen met psychosociale of andere problemen en hun ouders weten de weg en voelen zich ondersteund (regisseren)
O2. Jeugdigen en ouders in kwetsbare situaties worden gezien en ondersteund (regisseren)
O3. Scheidingen verlopen met minimale schade voor jeugdigen (stimuleren)
O4. Jeugdigen ervaren dat scholen en gemeentelijke organisaties die werken met jongeren aandacht hebben voor LHBTI (stimuleren)

Begrotingspositie 2027-2030

Vertrekpunten programmabegroting 2027-2030

Kaderbrief 2027-2030
De vertrekpunten zijn vastgelegd in de kaderbrief 2027-2030. U heeft kennis kunnen nemen van het meerjarenperspectief en de uitkomsten van de Meicirculaire 2026 over de algemene uitkering uit het Gemeentefonds. Daarnaast heeft u ingestemd met de uitgangspunten voor de begroting. De besluiten uit de kaderbrief en de meicirculaire zijn primitief in de programmabegroting verwerkt.

Structurele besluiten vanuit de Kaderbrief 2027:
- Aanpassing tarief toeristenbelasting (+€ 30.000)
- Lokale regiomarketing (- € 50.000)
- Kunstgrasveld Oosterwolde (Krediet € 912.000, kapitaallasten - € 92.000)
- Nieuwe werkomgeving raadsleden (- € 31.000)
- Managementassistent VTH (- € 26.000)
- Rentelasten (- € 440.000 in 2027 en - € 810.000 vanaf 2028)

Uitgangspunten op basis van bestaand beleid

De laatstverschenen circulaire van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds is de Meicirculaire 2026. De definitieve uitkomsten van de Septembercirculaire 2026 delen wij u mee voorafgaand aan de behandeling van de begroting. De onderdelen van het financieel perspectief uit de kaderbrief 2027-2030 zijn primitief in deze begroting verwerkt.

We hebben bij de primitieve ramingen rekening gehouden met de hierna genoemde uitgangspunten:
- De Meicirculaire 2026 is de basis.
- De ramingen voor de jaarschijf 2027 zijn gebaseerd op de ramingen zoals die zijn opgenomen in de meerjarenbegroting 2026-2029.
- Autonome ontwikkelingen zijn in de ramingen verwerkt.
- De ramingen voor bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen zijn gebaseerd op (concept)begrotingen 2027-2030 van deze regelingen voor zover deze bekend waren.
- Het uitgangspunt bij wettelijke taken is dat we ons hierbij beperken tot de middelen die het Rijk hiervoor (extra) beschikbaar stelt. Bijvoorbeeld binnen het Gemeentefonds of specifieke uitkeringen. Regelingen met een open einde karakter vormen hierbij een risico.

Daarnaast hebben we (in de primitieve ramingen) rekening gehouden met de volgende uitgangspunten die u bij de Kaderbrief 2027-2030 heeft vastgesteld:
- Lonen + 3% (incl. pensioenpremie)
- Prijzen + 2,1%
- OZB + 2,1%
- Forensenbelasting + 2,1%
- Leges + 2,1%
- Afvalstoffenheffing 100% kostendekking
- Rioolrechten 100% kostendekking
- Toeristenbelasting € 1,20 en € 1,95 per persoon per nacht

Bovenstaande begrotingsuitgangspunten zijn gebaseerd op bestaand beleid. Waar nodig is hieronder een toelichting gegeven op deze uitgangspunten.

Lonen en prijzen
De budgetten ramen wij reëel in relatie tot de doelstelling en/of het beoogd effect. Automatische prijscompensatie voor uitbestede werkzaamheden en leveranties passen wij niet toe. De subsidies en bijdragen worden wel verhoogd. Voor het eerstvolgende begrotingsjaar (2027) gaan wij uit van lopende prijzen en daarna (2028 tot en met 2030) van constante prijzen. Hieronder staat hoe we om gaan met de verschillende indexaties:

1. Eigen lonen: Gebaseerd op het vastgestelde uitgangspunt in de kaderbrief. Het percentage is gebaseerd op de gewogen cao-loon bedrijven en overheidsindex.
2. Eigen opbrengsten (belastingen, leges, huren, pachten etc.): Gebaseerd op het vastgestelde uitgangspunt in de kaderbrief. Het percentage is gebaseerd op de nationale prijsindex.
3. Budgetten sociaal domein: De budgetten van het sociaal domein worden geïndexeerd met het Overheidsbijdrage arbeidsontwikkeling (OVA) percentage op basis van 90% lonen en 10% prijzen. Dit geldt voor budgetten waarin de kosten hoofdzakelijk te herleiden zijn naar loonkosten (dus niet de woningaanpassingen).
4. Subsidies: Deze worden geïndexeerd met het percentage voor prijzen zoals in de kaderbrief vastgesteld. Subsidies waarmee overwegend loonkosten worden betaald worden geïndexeerd door voor 80% het loonindexpercentage toe te passen en voor 20% het prijsindexpercentage.
5. Reguliere budgetten: Deze budgetten worden niet standaard geïndexeerd.
6. Bijdrage gemeenschappelijke regelingen: Dit is gebaseerd op de begrotingen van de GR-en.
7. Voorzieningen: De hoogte van de voorzieningen worden niet jaarlijks geïndexeerd. Bij het opnieuw vaststellen van de onderbouwing (meerjarenonderhoudsplan bijvoorbeeld) van de voorziening wordt een nieuwe actuele doorrekening gemaakt. Waar eventueel een hogere benodigde voorziening uit kan komen.
8. Investeringskredieten: Investeringskredieten worden niet jaarlijks automatisch geïndexeerd. Uitzondering hierop zijn de investeringen die voortkomen uit het accommodatiebeleid.
9. Overige budgetten: Er zijn een aantal budgetten die op een andere manier worden geïndexeerd. Hier liggen aparte overeenkomsten/contracten onder. Het gaat dan o.a. om:
    - Huur onderwijsgebouwen/MFA's etc: geïndexeerd op basis van een onderwijs gerelateerd kengetal.
    - Exploitatiesubsidies sportcomplexen: op basis van afzonderlijke contracten.
    - Bijdragen voor bijvoorbeeld Omrin/Caparis: op basis van overeenkomsten.

Onroerendezaakbelasting (OZB)
Jaarlijks wordt de opbrengst OZB geïndexeerd. Bij een algehele waardedaling of waardestijging van de onroerende zaken, verhogen of verlagen wij het tarief van OZB, om de begrote opbrengst te realiseren. Bij de kaderbrief 2025 heeft de raad besloten om de opbrengst OZB-woningen en niet woningen beide met € 100.000 te verhogen in 2027 en met € 200.000 in 2028 (€ 200.000 en € 400.000 in totaal). Bij het berekenen van de opbrengst OZB-woningen houden we rekening met areaaluitbreiding en waar nodig ook met areaalvermindering.

Forensenbelasting
Voor 2027 is de opbrengst geïndexeerd.

Rioolrechten
In september 2025 is het Water- en rioleringsprogramma (Wrp) 2025-2029 door de raad vastgesteld. Deze wordt iedere vijf jaar herzien. In het bijbehorende kostendekkingsplan staat hoe de heffing zich ontwikkelt in deze periode. Aan het einde van elk jaar stelt de gemeenteraad de tarieven van de heffing voor het volgende jaar definitief vast. Dit gebeurt op basis van kostendekking. Het tarief dekt daarmee alle kosten die met watertaken gepaard gaan. Onderdeel van het huidige Wrp is, op basis van het kostendekkingsplan, de rioolheffing jaarlijks te laten stijgen met 3,5% (boven op de reguliere inflatiecorrectie) om toekomstige investeringen in de riolering te kunnen blijven dekken en om uitdagingen op het gebied van klimaatverandering het hoofd te bieden.

Afvalstoffenheffing
Het uitgangpunt is 100% kostendekkendheid. Voor de afvalstoffenheffing is een egalisatiereserve beschikbaar.

Toeristenbelasting
Er is een tarief voor overnachtingen in kampeermiddelen op kampeerterreinen en in kampeerboerderijen en een tarief voor andere verblijfsaccommodaties. De tarieven komen op € 1,20 en € 1,90 persoon per nacht. Hiermee sluiten we aan bij het advies van het Recreatieschap Drenthe.

Begrotingsresultaat

In dit hoofdstuk staat het financiële perspectief. Het laatst bekende perspectief komt uit de brief over de meicirculaire 2026 (mededeling #2246 van 23 juni 2026). Het huidige perspectief voor de komende jaren is voor de eerste jaren lager en voor het laatste jaar dan het laatst gepresenteerde perspectief. Dit komt vooral door onderstaande oorzaken:

- De algemene uitkering is voor het jaar 2030 en verder aangepast. Dit komt doordat bij de meicirculaire een jaarschijf toe wordt gevoegd aan de berekening. Toen is niet geconstateerd dat de beginstand van het jaar 2030 (verschil € 1,3 miljoen positief) afweek van het jaar daarvoor (2029). Daarnaast is de ruimte onder het BTW-compensatiefonds (BCF) lager geworden. Dit zorgt voor een nadeel.
- Er is een voordeel omdat niet het volledige bedrag nodig was voor loon en prijscompensatie.
- Er is een nadeel bij de afschrijvingen. Het renteomslagpercentage is verlaagd. Hierdoor nemen de afschrijvingskosten toe bij investeringen die op annuïtaire basis worden afgeschreven. Daarnaast zijn een aantal investeringen opgeschoven. Dit zorgt voor een voordeel.
- Daarnaast zijn er hogere bijdragen voor de gemeenschappelijke regelingen en verwachten we meer baten omgevingsvergunningen. De reiskostenvergoeding woon-werk is verhoogd en we betalen wachtgeld voor een oud-wethouder.

Het begrotingsresultaat voor de jaren 2027 tot en met 2030 is opgenomen in onderstaande tabel. Het begrotingsperspectief is gecorrigeerd met het saldo van incidentele baten en lasten om zo het structurele begrotingsperspectief aan te geven (in bijlage D staat een overzicht van de geraamde incidentele baten en lasten). Daaronder zijn ook de financiële gevolgen van de voorstellen nieuw beleid opgenomen. Een toelichting op het nieuw beleid vindt u in het volgende hoofdstuk.

De uitkomsten van de Septembercirculaire 2026 zijn nog niet verwerkt in deze programmabegroting. Voor de begrotingsbehandeling informeren wij u hierover.

x € 1.000

Begrotingsperspectief	Begroting 2027	MJB 2028	MJB 2029	MJB 2030
Baten en lasten				
Lasten exclusief mutaties reserves	-104.378	-102.371	-101.375	-100.419
Baten exclusief mutaties reserves	103.116	101.391	100.313	101.359
Geraamd saldo van baten en lasten	**-1.263**	**-979**	**-1.061**	**941**
Toevoegingen reserves	-	-	-	-
Onttrekkingen reserves	1.700	1.279	1.278	697
Geraamd Resultaat	**438**	**300**	**216**	**1.638**
Incidentele lasten incl. incidentele toevoegingen reserves	-1.436	-1.015	-1.014	-433
Incidentele baten incl. incidentele onttrekkingen reserves	1.436	1.015	1.014	433
Totaal structureel begrotingsperspectief	**438**	**300**	**216**	**1.638**
Voorstellen nieuw beleid structureel	-1.091	-938	-785	-785
Totaal begrotingsperspectief na nieuw beleid structureel	**-653**	**-638**	**-569**	**853**

Nieuw beleid

Inleiding

Normaalgesproken is de kaderbrief het moment waarop nieuw beleid wordt afgewogen en afgezet tegen het nieuwste financiële perspectief. Omdat in dit jaar de gemeenteraadsverkiezingen plaatsvonden en er daardoor een nieuw college werd gevormd is de kaderbrief 2027 beleidsarm gebleven. De voorstellen nieuw beleid die voortkomen uit onder andere het coalitieakkoord staan in deze begroting en vindt u hieronder. Het is verdeeld in nieuw beleid met structurele lasten en nieuw beleid (structureel en incidenteel) waar al dekking voor is.

Ons financieel perspectief is voor de eerste jaren niet voldoende om al deze voorstellen nieuw beleid op te vangen. Vanaf het jaar 2030 hebben we een beter financieel perspectief. Met deze voorstellen accepteren we een negatief begrotingssaldo. Bij de verschillende jaarrekeningen zal dit een onttrekking aan de algemene reserve tot gevolg hebben. Het laatste jaar is structureel sluitend. Een klein doorkijkje naar 2031 geeft hetzelfde beeld.

Dit neemt niet weg dat wij kritisch hebben gekeken naar de voorstellen die zijn gedaan. Er zijn twee onderdelen waarvoor wij u nu geen voorstel doen, die we er wel uit willen lichten.

- **Het Fonds:** Als eerste het Fonds. Hiervoor was tijdelijk geld beschikbaar tot en met 2026. Het fonds loopt al tien jaar. Daardoor zijn veel initiatieven en wensen uit de samenleving door middel van een geldbedrag gefaciliteerd. Wij stellen nu voor om niet verder te gaan met het Fonds. Doorgaan met het Fonds legt namelijk een behoorlijk beslag op onze (structurele) financiële middelen. Dat betekent niet dat we geen aandacht hebben voor de wensen uit de samenleving. Wij willen een aantal budgetten wat gerichter in gaan zetten. Wij stellen hieronder voor om een budget sportstimulering te vormen, we stellen voor budgetten voor een aantal subsidies op het gebied van kunst en cultuur beschikbaar te stellen en we stellen voor het budget gebiedsgericht beleid iets te verhogen. Daarnaast gaan we de komende jaren veel investeren in accommodaties en loopt de subsidieregeling sportaccommodaties en sportvoorzieningen nog tot en met 2028.
- **Jeugdparticipatie:** Uit ons coalitieakkoord en ook uit de raadsagenda blijkt duidelijk dat het betrekken van jeugd ontzettend belangrijk is. In de afgelopen jaren zijn een aantal stappen gezet om jeugd te betrekken bij beleid en uitvoering, zoals de kinderburgemeester, de kinderraad, maar ook de pop-up jongerenraden en het digitale jongerenpanel. Wij zien dat er nu een doorontwikkeling nodig is met als doel dat jeugdigen als serieuze doelgroep actief worden benaderd en betrokken bij onderwerpen die passen bij hun leefwereld voor nu en in de toekomst. Wij stellen nu niet voor om hier formatie voor beschikbaar te stellen, maar eerst intern te prioriteren. Mogelijk komen we bij een volgende kaderbrief hierover bij u terug.

Daarnaast zijn er nog twee onderwerpen die financieel niet verwerkt zijn in de begroting maar op (korte) termijn wel financiële gevolgen hebben:

- **Aanvragen 1/3e regeling:** De raad heeft in november 2022 voor de uitvoering van de subsidieregeling sportaccommodaties en sportvoorzieningen in de periode 2023 tot en met 2026 een budget beschikbaar gesteld van € 1.000.000 voor subsidies en € 1.000.000 voor leningen. Een sportvereniging kan via deze regeling subsidie ontvangen voor de realisatiekosten van sportaccommodaties dan wel sportvoorzieningen. Deze subsidie bestaat uit een bedrag ter hoogte van maximaal één derde van de realisatiekosten en een renteloze lening ter hoogte van maximaal één derde van de realisatiekosten. Bij de kaderbrief 2027 heeft u besloten de regeling te verlengen t/m 2028. Er is begin 2026 een subsidie van € 93.000 en een lening van € 93.000 aan Tennisclub Oosterwolde toegekend. Op dit moment zijn er drie concrete aanvragen ingediend. Gezamenlijk zorgen deze aanvragen voor een kapitaallast van € 44.000 gedurende 20 jaar. Zoals afgesproken worden de financiële gevolgen verwerkt in het eerstvolgende P&C document na toekenning.

- **Exploitatie Boekhorst en Bosbad:** Bij de behandeling van het accommodatiebeleid is door de raad uitgesproken dat de entreeprijzen voor het zwemmen omlaag moet. Dat heeft gevolgen voor de exploitatie van beide complexen. Op dit moment zijn we met Sportfondsen in gesprek over de tijdelijke voortzetting van het contract bij het Bosbad. De gevolgen van het verlagen van de entreeprijzen maakt daar onderdeel van uit. Een financieel gevolg is op dit moment nog niet bekend. Dit heeft ook gevolgen voor de structurele exploitatiebijdrage na nieuwbouw Boekhorst en renovatie Bosbad.

Nieuw beleid structureel

x € 1.000

Nr.	Nieuw beleid structureel	2027	2028	2029	2030
	Programma 1 - Jongvolwassenen en jonge gezinnen binden aan onze dorpen				
a.	OWO: functie Regelanalist bij VTH	-36	-36	-36	-36
b.	Verhogen budget stimuleringsleningen met € 1 miljoen	-35	-35	-35	-35
	Programma 2 - Sterke dorpen en goede zorg dichtbij				
c.	Subsidie stichting de Kortsluiting	-11	-11	-11	-11
d.	Subsidie stichting Vrijstaat de Stellingen	-11	-11		
e.	Integraal taalbeleid Stellingwerfs en Fries	-48	-48	-48	-48
f.	Budget sportstimulering	-60	-60	-60	-60
g.	Verhogen mantelzorgbudget	-30	-30	-30	-30
h.	Toezicht en handhaving Sociaal Domein	-95	-95	-95	-95
i.	Exploitatie MFS Zuid	-65	-65	-65	-65
j.	Buurtsportcoaches	-80			
k.	Formatie wet inburgering	-51	-51		
	Programma 3 - Verbonden, bereikbaar en een sterke openbare ruimte				
l.	Beheersing eikenprocessierups	-20	-20		
m.	Heroriëntatie bomenonderhoud	-115	-115	-115	-115
n.	Groen afvoeren (uitbesteden compostering)	-134	-134	-134	-134
	Programma 4 - Economie, natuur en landschap in balans				
o.	Uitbreiding budget gebiedsgericht beleid	-15	-15	-15	-15
	Programma 5 - Betrouwbare en samenwerkende gemeente waar inwoners zich veilig voelen				
p.	Uitbreiding capaciteit bestuurssecretariaat	-36	-36	-36	-36
q.	Uitbreiding capaciteit burgerzaken vanwege paspoortpiek, veiligheid en functiescheiding	-70			
r.	OWO: Monitoring en Respons (informatiebeveiliging)	-57	-42	-42	-42
s.	OWO: Digitale toegang tot softwaresystemen (Role based)	-78	-12	-12	-12
	Dekking algemene reserve voor het jaar 2027	*78*			
t.	OWO: Data-engineer	-32	-32	-32	-32
u.	Adviseur strategische netwerken, belangenbehartiging en subsidies	-90	-90		
v.	Huisvesting gemeentewerf			-19	-19
	Totaal nieuw beleid structureel	**- 1.091**	**- 938**	**- 785**	**- 785**

Toelichting nieuw beleid structureel

Programma 1 - Jongvolwassenen en jonge gezinnen binden aan onze dorpen

a. OWO: functie Regelanalist bij VTH, € 36.000 structureel

Voor de verdere implementatie van de Omgevingswet is binnen VTH voor de drie OWO-gemeenten de rol van regelanalist ingericht. De regelanalist zorgt voor heldere, toepasbare en juridisch juiste regels en fungeert als verbindende schakel tussen juristen, vakspecialisten, applicatiebeheerders, beleidsadviseurs en het DSO/Omgevingsloket. Hiermee wordt bijgedragen aan een consistente toepassing van de Omgevingswet. De huidige functie van regelanalist wordt uit tijdelijke projectgelden vanuit de omgevingswet betaald. Wij stellen voor deze functie structureel te maken en hiervoor € 36.000 beschikbaar te stellen (1/3 van de totale kosten in OWO-verband).

b. Verhogen budget stimuleringsleningen met € 1 miljoen, € 35.000 structureel (rentelasten)

In juli 2025 heeft de raad bij behandeling van de kaderbrief 2026 besloten om het budget bij het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederland (SVn) te verhogen met € 1,2 miljoen naar € 4,2 miljoen. Dit budget wordt gebruikt voor startersleningen, verzilverleningen en duurzaamheidsleningen. In september 2025 hebben wij u via raadsmededeling #1972 geïnformeerd over het besluit van het college om het budget al in 2025 beschikbaar te stellen, omdat er in 2025 meer leningen werden verstrekt dan verwacht. Deze lijn heeft zich sindsdien voortgezet. Hierdoor wordt het budget veel sneller benut dan verwacht. Wij stellen voor het budget te verhogen met € 1 miljoen zodat we de komende tijd de regeling kunnen blijven uitvoeren. We gaan de komende maanden de regeling opnieuw tegen het licht houden waarin het afschaffen of versoberen van de duurzaamheidsleningen een onderdeel is. Hiervoor zijn landelijk goede alternatieven bijvoorbeeld via het warmtefonds. Binnen de regeling willen we ons met name gaan richten op de startersleningen om daarmee ook onze ambities vanuit de toekomstvisie en het collegeakkoord te realiseren. De structurele rentelasten zijn € 35.000.

Programma 2 - Sterke dorpen en goede zorg dichtbij

c. Subsidie stichting de Kortsluiting, € 11.000 structureel

Via een amendement op de begroting 2023 is er gedurende vier jaar een jaarlijks subsidiebedrag van € 10.000 voor stichting de Kortsluiting beschikbaar gesteld door de raad. Met als doel de culturele activiteiten en evenementen in Ooststellingwerf verder te versterken. Stichting de Kortsluiting heeft in belangrijke mate bijgedragen aan de culturele en (toeristische) activiteiten in onze gemeente en bereikt een breed publiek. We stellen voor om de subsidie nu structureel te verwerken in de begroting vanaf 2027 en hiervoor € 11.000 beschikbaar te stellen. Stichting de Kortsluiting heeft half augustus voor het jaar 2027 een subsidieaanvraag van € 25.000 ingediend. Deze hogere aanvraag is met name gericht op het verder professionaliseren van de organisatie. Wij hebben deze aanvraag nog niet inhoudelijk kunnen beoordelen en laten het vooralsnog op het lagere bedrag van € 11.000 staan.

d. Subsidie stichting Vrijstaat de Stellingen, € 11.000 voor 2027 en 2028

Via een amendement op de begroting 2023 is er gedurende vier jaar een jaarlijks subsidiebedrag van € 10.000 voor stichting Vrijstaat de Stellingen beschikbaar gesteld door de raad. Met als doel de culturele activiteiten en evenementen in Ooststellingwerf verder te versterken. Stichting Vrijstaat heeft in belangrijke mate bijgedragen aan de culturele en (toeristische) activiteiten in onze gemeente en bereikt een breed publiek. Tegelijkertijd vinden we het bedrag hoog in verhouding tot de activiteiten en andere subsidiebedragen die we verstrekken. We gaan daarom de komende tijd in gesprek met de stichting om mogelijkheden te verkennen voor de stichting om alternatieve inkomstenbronnen aan te spreken en daarmee het verlagen van ons subsidiebedrag. We stellen voor om de subsidie nu voor twee jaar te verwerken in de begroting en hiervoor € 11.000 beschikbaar te stellen.

e. Integraal taalbeleid Stellingwerfs en Fries, € 48.000 structureel

In de raadsvergadering van 25 november 2025 heeft de raad besloten over te gaan tot het formuleren van integraal taalbeleid Fries en Stellingwerfs. De concept taalnota is bijna af. Het concept en de stukken zijn besproken in de commissie samenleving op 2 september 2026. Er zijn op een zevental domeinen beleidsvoornemens vastgesteld en hieraan zijn uitvoeringspunten gekoppeld. De uitvoering van de taalnota kost geld. In totaal gaat het om een geraamd bedrag van € 65.000. Hiervan is een bedrag van € 17.000 al opgenomen in de begroting. Daarnaast is er in de nota nog een p.m. bedrag opgenomen voor de ontwikkeling van een taalplan Stellingwerfs voor het onderwijs. We stellen voor € 48.000 structureel beschikbaar te stellen.

f. Budget sportstimulering, € 60.000 structureel
Wij willen inwoners stimuleren om meer te bewegen en gezonder te leven. Sport en bewegen dragen bij aan een betere fysieke en mentale gezondheid, het verminderen van eenzaamheid en het verlagen van zorgkosten op de lange termijn. Op dit moment beschikken wij niet over een structureel uitvoeringsbudget voor sportstimulering. Hierdoor kunnen beleidsplannen wel worden opgesteld, maar is de uitvoering daarvan afhankelijk van incidentele subsidies, losse projecten of middelen uit andere beleidsvelden, zoals het gezondheidsbeleid. Dit zorgt voor versnippering en beperkte flexibiliteit. We stellen voor structureel € 60.000 beschikbaar te stellen. Dit wordt ingezet voor onder andere de organisatie van sport- en beweegactiviteiten, materialen, veiligheid en promotie, samenwerking met sportverenigingen en lokale partners. Daarnaast wordt het budget gebruikt voor pilots en nieuwe initiatieven voor specifieke doelgroepen, kleine bijdragen aan sport gerelateerde initiatieven uit de dorpen en een bijdrage aan Ooststellingwerf Beweegt (maximaal € 25.000 per jaar).

g. Verhogen mantelzorgbudget, € 30.000 structureel
De afgelopen drie jaar hebben we fors ingezet om mantelzorgers te bereiken en te ondersteunen. We hebben een doorlopende bewustwordingscampagne opgezet en ons ondersteuningsaanbod is uitgebreid. Het huidige budget is berekend op het ondersteunen en waarderen van 100 mantelzorgers. Inmiddels zijn bij ons 500 mantelzorgers bekend. De verwachting is dat dit aantal de komende jaren zal toenemen. Als we mantelzorgers blijvend willen ondersteunen dan is ons (uitvoerings)budget daarvoor niet meer toereikend. De totale kosten zijn € 78.000 terwijl nu € 48.000 beschikbaar is. We stellen daarom voor structureel € 30.000 beschikbaar te stellen.

h. Toezicht en handhaving sociaal domein, structureel € 95.000
Sinds de invoering van de decentralisaties in het sociaal domein in 2016 zijn toezicht en de handhaving van de Wmo & Jeugd ook wettelijke taken van de gemeente geworden, eerder gold dit alleen voor de Participatiewet. Bij Wmo & Jeugd gaat het om het toezicht en de handhaving op rechtmatig gebruik (bijvoorbeeld van PGB's) én om toezicht en handhaving op de zorgaanbieders. Omdat wij binnen de huidige capaciteit, die alleen geënt was op toezicht en handhaving voor de Participatiewet, niet voldoende toezicht en handhaving op Wmo en Jeugd konden realiseren, is bij de kaderbrief 2024 besloten om voor drie jaar (t/m 2026) budget beschikbaar te stellen voor 1 fte aan capaciteit voor deze taak. Daarmee konden we de onderzoeken Participatiewet uitbreiden van 13 naar 20 op jaarbasis. Ook konden we jaarlijks 13 proactieve controles doen op de Wmo. Meestal met verbetertrajecten tot resultaat en incidenteel met einde zorgcontract als resultaat. De inzet op het sociaal domein brede toezicht en handhaving willen wij nu structureel maken en stellen daarom voor hier structureel € 95.000 voor beschikbaar te stellen.

i. Exploitatie MFS Zuid, structureel € 65.000
De exploitatie van MFS Zuid wordt per 1-1-2027 overgedragen aan de gemeente. De laatste hand wordt nu gelegd aan de berekeningen van de lasten van het beheer en onderhoud. De structurele lasten zullen minimaal € 65.000 zijn. De hoogte hangt af van welke kosten via een te vormen voorziening moeten lopen en welke vallen onder (verduurzamings)investeringen en daarom geactiveerd moeten worden. In het geval van het vormen van een voorziening zal een hogere eenmalige dotatie onvermijdelijk zijn. Er komt later een voorstel hierover (richting raad). We stellen voor om hier alvast structureel € 65.000 voor beschikbaar te stellen.

j. Buurtsportcoaches, € 80.000 voor het jaar 2027
Op dit moment beschikt stichting Scala Welzijn over onvoldoende financiële middelen om de huidige formatie van 3,4 fte buurtsportcoaches in stand te houden. Er is sprake van een structureel tekort van ongeveer € 80.000. Hierdoor wordt een contract niet verlengd en neemt de formatie af naar 2,6 fte. Het huidige structurele tekort van ongeveer € 80.000 is niet het gevolg van een uitbreiding van de buurtsportcoachformatie of aanvullende ambities, maar is ontstaan door een combinatie van factoren. Enerzijds heeft Scala Welzijn in de afgelopen jaren onvoldoende financiële ruimte opgebouwd om stijgende personeelskosten en overige kostenontwikkelingen binnen de bestaande budgetten op te vangen. Anderzijds is de gemeentelijke bijdrage gedurende een langere periode niet volledig meegegroeid met de daadwerkelijke kostenontwikkeling. Omdat we hierover gesprekken hebben met Scala en ook onderzoeken wat de meest passende financieringswijze is (subsidie of inkoop) stellen we voor om voor het jaar 2027 € 80.000 beschikbaar te stellen en op basis van de gesprekken en onderzoeken een voorstel te doen voor het vervolg na 2027.

k. Formatie wet inburgering, € 51.000 per jaar in 2027 en 2028
Op dit moment is binnen het domein Inburgering geen juridisch kwaliteitsmedewerker beschikbaar. Hierdoor ontbreekt een structurele schakel tussen beleid, kwaliteit en uitvoering. Dit heeft tot gevolg dat de uitvoering onvoldoende wordt gefaciliteerd, processen niet eenduidig zijn vastgelegd en het management beperkt wordt ondersteund in sturing en verantwoording. We stellen voor om voor twee jaar 0,5 fte beschikbaar te stellen om de kwaliteit, rechtmatigheid en doelmatigheid binnen het inburgeringsdomein te versterken en de processen zoveel mogelijk te optimaliseren, ook administratief.

Programma 3 - Verbonden, bereikbaar en een sterke openbare ruimte
l. Beheersing eikenprocessierups, € 20.000 per jaar voor 2027 en 2028
De afgelopen jaren is telkens incidenteel geld beschikbaar gesteld om de eikenprocessierups te kunnen bestrijden. Ook bij de Kaderbrief 2026 is eenmalig € 81.000 extra beschikbaar gesteld voor 2026. Toen is ook aangegeven dat we gaan onderzoeken hoe we de bestrijding in de toekomst het beste kunnen vormgeven. We stellen voor om alleen niet preventief gespoten eiken in de bebouwde kom te inspecteren. Aangetroffen nesten worden door een aannemer verwijderd. De eiken langs de belangrijke hoofdwegen en fietspaden tussen de verschillende dorpen worden preventief bestreden. In het buitengebied reageren we verder alleen op meldingen. De huidige werkwijze, het inspecteren van alle niet preventief gespoten eiken (ook buiten de bebouwde kom) wordt daarmee aangepast. Wij stellen voor deze aanpak twee jaar toe te passen en daarna opnieuw het vervolg te bepalen. De extra lasten voor 2027 en 2028 zijn € 20.000 per jaar.

m. Heroriëntatie bomenonderhoud, structureel € 115.000
In oktober 2020 heeft de raad de notitie 'het behoud van veilige bomen' vastgesteld en besloten het boomonderhoud uit te voeren volgens het principe van 'Categorisch boombeheer'. Dit houdt in dat de bomen in de dorpen en langs hoofdwegen buiten de bebouwde kom eens in de 6 jaar worden gesnoeid en bomen langs wegen in het buitengebied een keer per 9 jaar. In 2024 is er een Europese aanbesteding geweest voor het boomonderhoud. Dit zorgde voor hogere lasten. Dit samen met de verandering van het klimaat en de daarmee gepaard gaande verslechtering van het gemeentelijke bomenareaal zorgt ervoor dat er een heroriëntatie nodig is op het bomenonderhoud. We hebben verschillende snoeicyclussen in beeld gebracht. Er zijn een vijftal scenario's geschetst: een snoeicyclus van 5 jaar, 6 jaar, 9 jaar of 6-9 jaar en een snoeicyclus waarin het budget leidend is. Korter en vaker snoeien is beter voor de gezondheid van de bomen, de veiligheid en het uiterlijk van de bomen. Daarmee voorkomt regelmatig en licht snoeien problemen en hoge kosten op de lange termijn. Wij stellen voor om voor een cyclus van 6 jaar te kiezen, daarmee maken we een afweging tussen kostenbesparing en risicobeheersing. We stellen daarmee voor het huidige budget van € 163.000 te verhogen met € 115.000 structureel.

n. Groen afvoeren (uitbesteding compostering), structureel € 134.000
De leefomgeving houden we schoon en groen door een goed groenbeheer. Bij dit beheer komt groenmateriaal vrij. Tot nu toe composteren we dat op de gemeentewerf. Vanwege de (beperkte) stikstofuitstoot die dat veroorzaakt, kunnen we geen nieuw gemeentewerfgebouw bouwen zolang we ter plekke composteren. Daarom is op 13 oktober 2025 door de raad besloten dat het college met een nieuw plan moet komen voor de huisvesting waarbij het uitbesteden van de compostering van groenmateriaal en een samenwerking aan te gaan met agrariërs om groenmateriaal circulair in te zetten een uitgangspunt is. Een gedeelte van het materiaal is geschikt om circulair in te zetten. Dat geldt met name voor het bermmaaisel van schone bermen (met minimaal zwerfvuil). Ander groenmateriaal, zoals uit sloten, moet afgevoerd worden naar een erkende verwerker. Het afstoten van de compostering zorgt voor stortkosten en transportkosten. De hoogte hiervan hangt af van het aantal tonnages groenmateriaal dat afgevoerd moet worden en zal per jaar wisselend zijn. De inschatting is tussen de 4.500 en 6.000 ton. Wij gaan uit van het minimale aantal van 4.500 ton per jaar. De reden dat we voor de minimale variant gaan is dat we ook in willen zetten op steeds meer hergebruiken van groenstromen en daarvoor ook pilots willen draaien. De kosten voor het afvoeren komen dan op € 134.000 structureel. We zijn nog in afwachting van de uitspraak van het hoger beroep over het inzetten van agricycling. Als we dit in kunnen zetten zal dat een kleine besparing van € 3 per ton verwerkingskosten opleveren.

Programma 4 - Economie, natuur en landschap in balans
o. Uitbreiding budget gebiedsgericht beleid, structureel € 15.000
Wij willen de sector recreatie en toerisme versterken met oog voor kwaliteit, spreiding van bezoekers,

draagkracht van gebieden en initiatieven vanuit ondernemers en inwoners. Daarnaast zetten we in op de uitvoering van de toeristische ontwikkelagenda, het versterken van toeristische kerngebieden zoals de Boerestreek in Appelscha en de Turfroute en het ondersteunen van cultuur- en recreatieve initiatieven die bijdragen aan de aantrekkelijkheid van de gemeente. Om uitvoering te kunnen geven aan deze ambities is voldoende budget voor gebiedsgericht beleid noodzakelijk. Dit budget wordt ingezet voor het ontwikkelen en uitvoeren van projecten in de toeristische kerngebieden, het ondersteunen van initiatieven van ondernemers, organisaties en inwoners (bijvoorbeeld Ruiternetwerk en vlonderpad Staatsbosbeheer) en het realiseren van projecten die bijdragen aan de kwaliteit van recreatieve gebieden. We stellen voor het huidige budget van € 25.000 structureel met € 15.000 te verhogen. Met een verhoging van het budget kunnen kansen die voortkomen uit de uitvoeringsagenda recreatie en toerisme sneller worden benut en kunnen opgaven uit het coalitieakkoord daadwerkelijk worden gerealiseerd.

Programma 5 - Betrouwbare en samenwerkende gemeente waar inwoners zich veilig voelen
p. Uitbreiding capaciteit bestuurssecretariaat, structureel € 36.000
We hebben tijdelijk in 2026 0,5 fte extra capaciteit in moeten zetten op het bestuurssecretariaat, om de continuïteit van de bestuurlijke ondersteuning te waarborgen. Deze uitbreiding was nodig omdat we constateerden dat de huidige formatie niet voldoende is voor een adequate ondersteuning van het college, de werkdruk structureel te hoog is en dat de huidige kwaliteit en continuïteit van de ondersteuning onder druk kwamen te staan. De uitbreiding is structureel nodig, om daarmee ook de dienstverlening richting de inwoners op het gebied van contact en het maken van afspraken met bestuurders te waarborgen. We stellen daarom voor om hiervoor structureel € 36.000 beschikbaar te stellen.

q. Uitbreiding capaciteit burgerzaken vanwege paspoortpiek, veiligheid en functiescheiding, € 70.000 in 2027
Om de paspoortpiek op te vangen en veiligheid te waarborgen is voor het jaar 2026 tijdelijk 1 fte extra beschikbaar gesteld. Gelet op de combinatie van een tijdelijke piek (met een hoogtepunt in 2027) en structurele en aangescherpte eisen op het gebied van veiligheid en functiescheiding, is de wens om de huidige uitbreiding van 1 fte te continueren voor het jaar 2027.

r. OWO: Monitoring en Respons (informatiebeveiliging), € 57.000 in 2027, € 42.000 structureel vanaf 2028
Monitoring en Response (kijken en ingrijpen) is verplicht om te voldoen aan de wet (AVG/BIO) en om te voorkomen dat de gemeente slachtoffer wordt van ransomware of datalekken. Het is de digitale 'inbraakbeveiliging' van de gemeente. In de praktijk gaat het om het continu in de gaten houden van de computersystemen van de gemeente (monitoring) en direct ingrijpen bij een verdachte situatie of hack (response). Dit wordt gedaan door een gespecialiseerd team of een SOC (Security Operations Center). Wij stellen voor hier extra budget voor beschikbaar te stellen voor de inrichting en de structurele borging.

s. OWO: Digitale toegang tot softwaresystemen (Role based), € 78.000 in 2027 (dekking algemene reserve), € 12.000 structureel vanaf 2028
De Baseline Informatiebeveiliging Overheid 2 (BIO2) eist dat we als gemeentelijke organisaties informatiebeveiliging borgen in onze processen. Dit willen we onder andere doen met ‘digitale toegang tot softwaresystemen op basis van functie’ (Role-based access, RBAC). Het inrichten hiervan betekent dat medewerkers rechten krijgen op basis van hun functie, niet als individu. In plaats van dat de leidinggevende verantwoordelijk is voor de rechten die toegekend mogen worden (ook bij een functiewisseling), wordt dit automatisch ingeregeld. Dit zorgt voor betere beveiliging, minder fouten, overzichtelijker beheer en voldoen aan wet aan regelgeving. We stellen voor hiervoor budget beschikbaar te stellen voor de inrichting en structurele borging en de inrichtingskosten te dekken uit de algemene reserve.

t. OWO: Data-engineer, structureel € 32.000
De vraag naar data en informatieproducten groeit snel, maar de capaciteit voor het werken met data staat onder druk. Vergeleken met gemeenten van soortgelijke omvang beschikken wij structureel over minder capaciteit, terwijl onze ontwikkelopgave en ambities minstens zo groot zijn. Waar het data-team aan werkt is bijvoorbeeld de woonmonitor, waardoor actueel inzicht is in woningvoorraad, woningbouwproductie en ontwikkelingen op de woningmarkt. Ook bij het sociaal domein worden rapportages opgeleverd waardoor inzicht is in aantallen, gebruik en ontwikkelingen. Op andere

beleidsterreinen zijn ook wensen om meer gebruik te maken van (de beschikbare) data. We stellen voor budget beschikbaar te stellen voor uitbreiding van capaciteit binnen het cluster data met 1 fte, waarvoor wij 1/3 van de kosten dragen. Met deze uitbreiding kunnen we de continuïteit waarborgen en onze ambities voor datagedreven werken realiseren.

u. Adviseur strategische netwerken, belangenbehartiging en subsidies (o.a. Europa, P10, VNG), € 90.000 per jaar voor 2027 en 2028
In 2025 is de Europa Agenda Ooststellingwerf vastgesteld door de gemeenteraad. Daarin staat dat de gemeente strategisch gebruik wil maken van Europese samenwerkingen, kennis en subsidies. Voor deze werkzaamheden is tijdelijk een medewerker aangesteld. Inmiddels wordt de noodzaak om een coördinator EU te hebben steeds duidelijker. De complexiteit om toegang te krijgen tot Europese netwerken is te groot om 'erbij' te doen. Om de door de raad vastgestelde Europa Agenda uit te voeren, en de plannen genoemd in het coalitieakkoord te waarborgen, stellen wij voor om voor twee jaar capaciteit voor netwerken en belangenbehartiging beschikbaar te stellen. Deze functie versterkt de benutting van (o.a. Europese) subsidiemogelijkheden, samenwerkingen en belangenbehartiging. Zo kan Ooststellingwerf inzetten op kansen als die van de afgelopen periode: bodemkwaliteit waarborgen in beleid (SPADES) en een projectaanvraag voor integrale wijkvernieuwing (Future BEEing). De functie richt zich ook op andere netwerken zoals de P10 en de VNG en het binnen halen van andere dan Europese subsidies. We blijven monitoren wat deze inzet concreet oplevert en bespreken daarna het eventuele vervolg.

v. Huisvesting gemeentewerf, vanaf 2029 structureel € 19.000 (kapitaallasten)
Er is een hoger krediet nodig (van ongeveer € 1,3 miljoen) voor de nieuwbouw op de gemeentewerf. De kapitaallasten zijn hierdoor € 19.000 hoger. Deze begroting was al opgesteld voordat het raadsvoorstel over de huisvesting in de raad werd behandeld. Het voorstel hier komt overeen met het raadsvoorstel. Als anders wordt besloten in oktober 2026, vindt hier in de begrotingsbehandeling uiteraard ook een aanpassing op plaats.

Nieuw beleid structureel en incidenteel met dekking

x € 1.000

Nr.	Nieuw beleid incidenteel en structureel inclusief dekking	2027	2028	2029	2030
	Programma 1 - Jongvolwassenen en jonge gezinnen binden aan onze dorpen				
a.	Buurtgezinnen - dekking alg. voorz. Jeugd	-39	-52	-52	-52
b.	Pilot jongerenwelzijnscoaches - dekking jeugdhulp en Go YoFlo (reserve OKO)	-180	-180		
	Programma 2 - Sterke dorpen en goede zorg dichtbij				
c.	Structureel maken inzet wijk-GGD'er - dekking Wmo en Zorg en Veiligheid	-90	-90	-90	-90
d.	Structureel maken welzijnscoaching - dekking diverse budgetten	-216	-216	-216	-216
e.	Vervolg Go YoFlo 2027 t/m 2029 - dekking reserve OKO	-307	-307	-307	
f.	Hoger krediet Doarpssintrum Donkerbroek - dekking budget accommodatiebeleid	-15	-15	-15	-15
g.	Huisvestingskosten Buurthuiskamer Haerenkwartier - dekking algemene reserve	-10	-10	-10	
	Programma 3 - Verbonden, bereikbaar en een sterke openbare ruimte				
h.	Fietspaden en fietsvlonder Kale Duinen - dekking algemene reserve	-80			
i.	Opstellen fietsplan - dekking algemene reserve	-25			
j.	Speelvoorzieningen - dekking algemene reserve	-60	-60	-60	-60
	Programma 5 - Betrouwbare en samenwerkende gemeente waar inwoners zich veilig voelen				
k.	Uitvoeren toekomstvisie - dekking algemene reserve	-35			
l.	Uitdaagrecht - dekking algemene reserve	-18			
m.	Projectleider sterke lokale teams - dekking algemene reserve	-60	-60	-60	
	Totaal nieuw beleid incidenteel en structureel inclusief dekking	**- 1.135**	**- 990**	**- 810**	**- 433**

Toelichting nieuw beleid structureel en incidenteel met dekking

Programma 1 - Jongvolwassenen en jonge gezinnen binden aan onze dorpen

a. Buurtgezinnen, € 39.000 voor 2027 en € 52.000 vanaf 2028 - dekking budget algemene voorzieningen jeugd

De eerste resultaten van Buurtgezinnen zijn veelbelovend. Het wordt momenteel als pilot uitgevoerd, vanuit het budget algemene voorzieningen jeugd. Deze pilot loopt begin 2027 af en wordt eind 2026 geëvalueerd. De resultaten zijn tot nu toe zeer positief. Inwoners ervaren laagdrempelige ondersteuning en ontlasting, terwijl Buurtgezinnen daarnaast een belangrijke verbindende rol vervult binnen het voorliggende veld. Door partijen met elkaar in contact te brengen en de samenwerking te versterken, weten professionals en vrijwilligers elkaar beter te vinden en wordt de sociale basis verder versterkt. Onder voorbehoud van een positieve evaluatie eind 2026 wordt voorgesteld de inzet van Buurtgezinnen structureel te maken. Hiermee borgen we de continuïteit van een bewezen preventieve voorziening en behouden we de verbindende functie die Buurtgezinnen vervult binnen het voorliggende veld. De structurele kosten zijn € 52.000. Wij stellen voor dit te dekken uit het budget algemene voorzieningen jeugd (preventiebudget).

b. Pilot jongerenwelzijnscoaches, € 180.000 per jaar voor 2027 en 2028 - dekking budget jeugdhulp en Go YoFlo (reserve OKO)

Met jongerenwelzijnscoaches willen we een brug slaan tussen het voorliggende veld en de jeugdhulp, met als doel preventie, vroegsignalering en het voorkomen van zwaardere zorg. Jongerenwelzijnscoaches werken vanuit het principe van normalisering: niet de hulpvraag staat centraal, maar het versterken van de aansluiting op het normale dagelijks leven. Zij ondersteunen jongeren bij het hervinden of behouden van verbinding met school, werk, sport, verenigingen en andere sociale activiteiten en blijven actief betrokken zolang dat nodig is. Wanneer deze preventieve inzet onvoldoende blijkt en formele hulp alsnog nodig is, zorgen zij vanuit de opgebouwde relatie voor een warme overdracht naar passende hulpverlening. We stellen voor om een pilot van twee jaar te starten met twee jongerenwelzijnscoaches. De totale lasten zijn € 180.000 per jaar. De dekking hiervoor is € 90.000 vanuit het jeugdhulp budget. Dit bedrag sluit aan bij de huidige praktijk waarin consulenten het afgelopen jaar voor minimaal € 90.000 aan inzet van jongerenwelzijnscoaches hebben geïndiceerd via de Jeugdwet. De andere € 90.000 kan worden gedekt uit het budget Go YoFlo. De vrijetijdspas wordt nog niet volledig ingezet, waardoor hier financiële ruimte is.

Programma 2 - Sterke dorpen en goede zorg dichtbij

c. Structureel maken inzet wijk-GGD'er, € 90.000 structureel - dekking budget Wmo en Zorg en Veiligheid

De inzet van de Wijk-GGD'er vindt momenteel plaats via een tweejarige pilot die begin 2027 afloopt. De resultaten zijn tot nu toe zeer positief. We zien dat consulenten Wmo worden ontlast doordat problemen eerder worden opgepakt, inwoners sneller passende ondersteuning ontvangen en de kwaliteit van leven toeneemt. Daarnaast is de samenwerking tussen zorg- en veiligheidspartners aantoonbaar verbeterd en worden escalaties vaker voorkomen. Onder voorbehoud van een positieve eindevaluatie stellen we voor de inzet van de Wijk-GGD'er structureel te maken, zodat deze preventieve en verbindende functie voor inwoners en ketenpartners behouden blijft. De lasten zijn € 90.000 en kunnen voor de helft worden gedekt uit het budget Wmo, omdat hier een besparing wordt gerealiseerd, en voor de andere helft uit het budget Zorg en Veiligheid (vanuit het hoofdlijnenakkoord GGZ).

d. Structureel maken welzijnscoaching, € 216.000 structureel - dekking budget Wmo voorliggend veld, aanpak eenzaamheid en AZWA (Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord)

De evaluatie van de pilot Welzijnscoaching laat zien dat welzijnscoaching bijdraagt aan meer sociale verbondenheid, minder eenzaamheid, versterking van de zelf- en samenredzaamheid en een afname van het beroep op zorg- en Wmo-voorzieningen. Er is aantoonbaar sprake van minder inzet van huisartsenzorg, GGZ, Wmo-ondersteuning en andere vormen van professionele zorg. We stellen voor welzijnscoaching structureel in te zetten. De lasten zijn jaarlijks € 216.000 en kunnen gedekt worden uit de budgetten Wmo voorliggend veld, aanpak eenzaamheid en AZWA.

e. Vervolg Go YoFlo 2027 t/m 2029, € 307.000 per jaar - dekking reserve OKO

Wij werken sinds 2023 met Go YoFlo, onze lokale invulling van Opgroeien in een Kansrijke Omgeving en richt zich als preventieaanpak op jongeren van 10 tot 18 jaar. Door middel van een amendement is door de raad voor de periode 2027 t/m 2029 € 1,1 miljoen gereserveerd voor GoYoflo. Dit bedrag is in een aparte reserve OKO gezet. We stellen voor een vervolg te geven aan Go Yoflo in de periode 2027

t/m 2029 met als dekking het saldo in de reserve OKO. In totaal wordt € 200.000 ingezet voor een projectleider. Na besluitvorming van deze begroting wordt € 180.000 in totaal ingezet voor de pilot jongerenwelzijnscoaches. Dan blijft er jaarlijks € 240.000 beschikbaar voor de uitvoering. Een toelichtende tabel over het budget Go YoFlo vindt u hieronder.

f. Hoger krediet Doarpssintrum Donkerbroek € 530.000, structureel € 15.000 (kapitaallasten) - dekking budget accommodatiebeleid
Er zijn hogere kosten voor het Doarpssintrum Donkerbroek. Dit komt doordat niet alle subsidies werden ontvangen (€ 103.000, deel van de garantstelling). Er waren hogere uitvoeringskosten om het proces gaande te houden, onder andere voor het aanpassen van de ontwerpen en de BOPA voor het gymnastieklokaal (€ 129.000). Daarnaast zijn er prijsstijgingen geweest (€ 300.000). Per saldo is er een overschrijding op het krediet van € 530.000. De kapitaallasten die hieruit voortkomen zijn ongeveer € 15.000 per jaar. We stellen voor dit te dekken uit het budget accommodatiebeleid. Zie ook de mededeling aan de raad hierover (september 2026).

g. Huisvestingskosten Buurthuiskamer Haerenkwartier, € 10.000 per jaar voor de jaren 2027 t/m 2029 - dekking algemene reserve
De Buurthuiskamer Haerenkwartier is sinds de wijkvernieuwing van het Haerenkwartier een belangrijke ontmoetingsplek geworden in de wijk. Vrijwilligers uit de wijk runnen de locatie met ondersteuning vanuit het Leger des Heils. Er is een breed programma en plek voor iedereen. Vanuit de Buurthuiskamer worden allerlei activiteiten georganiseerd, maar ook hulp en ondersteuning geboden. Bijvoorbeeld door het uitdelen van groentepakketten van de sociale voedseltuin, een goed gesprek of doorverwijzing naar professionele hulp. Per oktober 2026 stopt het Leger des Heils met de coördinatie en ondersteuning. Het idee is om dit anders in te vullen door een combinatie van het realiseren van een laagdrempelig steunpunt en de inzet van een paar uur buurtwerk. Hiermee blijft ondersteuning voor de vrijwilligers en behoud van het netwerk met professionele ondersteuning geborgd. Financieel blijft er wel ondersteuning nodig. Namelijk voor huur, energie, water, afval en internet. De locatie is geen eigendom van de gemeente en om alle activiteiten mogelijk te houden is het van belang de genoemde faciliteiten/randvoorwaarden te blijven betalen. We stellen voor om voor de periode 2027 t/m 2029 € 10.000 per jaar beschikbaar te stellen.

Programma 3 - Verbonden, bereikbaar en een sterke openbare ruimte
h. Fietspaden en fietsvlonder Kale Duinen, krediet € 80.000 - dekking algemene reserve
Staatsbosbeheer is bezig met een kwaliteitsverbetering van de fietspaden in het Drentse Friese Wold. Voor 2027 staat een deelproject gepland in het gebied De Kale Duinen. Binnen dit project worden enkele bestaande paden verwijderd en wordt een nieuw fietspad aangelegd. Via raadsmededeling #2049 is de raad geïnformeerd over de bijstelling van de oorspronkelijke plannen naar aanleiding van wensen vanuit de gemeenschap van Appelscha. De totale investering voor het verwijderen van de bestaande paden, het aanleggen van de nieuwe paden en de realisatie van een fietsvlonder worden begroot op € 700.000. Hiervan kan een groot deel worden gedekt via een subsidie van de provincie Drenthe. Het voorstel van Staatsbosbeheer is om de resterende kosten te verdelen over Staatsbosbeheer, de gemeente Westerveld en de gemeente Ooststellingwerf. Dit betekent voor ons een incidentele bijdrage van € 80.000. Het is een bijdrage in een activa van derden, maar is maatschappelijk nut onder de € 250.000 en wordt daarom in 1 keer afgeschreven.

i. Opstellen fietsplan, € 25.000 voor 2027 - dekking algemene reserve
We willen een onderzoek laten uitvoeren naar de fietsinfrastructuur in de gemeente. Daarbij onderzoeken we onder andere snelfietsroutes, veilige en logische verbindingen tussen dorpen, recreatieve routes, aansluiting op fietsroutes buurgemeenten en provincies, ontbrekende schakels in het fietsroutenetwerk, inrichtingseisen fietsroutes en fietsvoorzieningen. Het opstellen van het fietsplan gaan we uitbesteden. De kosten hiervan zijn geraamd op € 25.000.

j. Speelvoorzieningen, € 60.000 per jaar voor 2027 t/m 2030 - dekking algemene reserve
Het opstellen van een speelbeleid is noodzakelijk om duidelijke kaders te bieden voor de ontwikkeling van speel- en verblijfsruimten binnen de gemeente. Daarbij staat niet het plaatsen van speeltoestellen centraal, maar het creëren van meer spelaanleiding: ruimten die uitnodigen tot bewegen, ontmoeten en natuurlijk spelen voor verschillende leeftijden en doelgroepen. Vooruitlopend op het speelbeleid is er een keuze gemaakt welke speelvelden de komende jaren in aanmerking komen voor het omvormen naar een (natuurlijk) speelterrein. Hierbij zijn we uitgegaan van drie categorieën (groot, middel en klein). Per categorie is er aan de hand van de kosten voor de herinrichting zoals dat dit jaar en het

voorgaande jaar is uitgevoerd een raming gemaakt van de kosten. Hieruit is een staffel gekomen van € 25.000 voor een kleine speelplek, € 35.000 voor een middelgrote speelplek en € 50.000 voor een grote speelplek. In 2025 was (net als in 2026) € 100.000 beschikbaar voor dit doel (vanuit de algemene reserve). Dit is meegenomen naar 2026 omdat het in 2025 door andere budgetten gedekt kon worden maar is nog niet uitgegeven. We stellen voor om naast deze al beschikbare € 100.000 in de algemene reserve, voor de periode 2027 t/m 2030 € 60.000 per jaar beschikbaar te stellen uit de algemene reserve voor speelvoorzieningen.

Programma 5 - Betrouwbare en samenwerkende gemeente waar inwoners zich veilig voelen
k. Uitvoeren toekomstvisie, € 35.000 voor 2027 - dekking algemene reserve
Toen de raad het besluit nam om een Toekomstvisie 2040 op te stellen is budget beschikbaar gesteld voor 2025 en 2026 om dit te doen en de uitvoering op gang te brengen. Inmiddels is de Toekomstvisie gereed en zijn we volop bezig met het uitvoeren ervan. Zo is bijvoorbeeld de Denktank in het leven geroepen. Het al beschikbare budget is genoeg om de kosten in 2026 te dragen. Voor het jaar 2027 is nog € 35.000 nodig. Bij deze kosten gaat het om personeelskosten, vergoedingen voor de denktankleden, communicatiekosten et cetera. Het vervolg (na 2027) hangt af van bijvoorbeeld de uitkomsten van de DenkTank.

l. Uitdaagrecht, € 18.000 voor 2027 - dekking algemene reserve
Vanaf 1 januari 2027 moet het uitdaagrecht als juridisch instrument zijn vastgesteld in een verordening. Aannemelijk is dat dit een integrale verordening is waarin alle vormen van participatie zijn opgenomen: inwonersparticipatie, overheidsparticipatie, inspraak en uitdaagrecht. Voor uitdaagrecht is voor 2027 extra budget nodig. Dit om uitdaagrecht te implementeren in de organisatie en om uitdaagrecht actief uit te dragen naar inwoners en organisaties.

m. Projectleider sterke lokale teams, € 60.000 per jaar voor 2027 t/m 2029 - dekking algemene reserve
De opgaven binnen het sociaal domein veranderen in hoog tempo. De kern van deze transformatie is de verschuiving van zorg naar gezondheid en welzijn vanuit de gedachte dat het huidige zorgsysteem op termijn niet houdbaar is. Dat geldt over het gehele sociale domein heen. De belangrijkste veranderopgaven voor de gemeente Ooststellingwerf zitten in drie punten: (1) het komen tot één integraal werkend gebiedsteam die multidisciplinair werkt en een brede vraagherkenning doet, (2) wijkgerichte aanpak en (3) het inrichten van basishulpverlening. We stellen voor om voor het eerste punt budget beschikbaar te stellen voor een projectleider voor de jaren 2027 t/m 2029. Voor de andere punten zal ook extra inzet nodig zijn. Daarvoor zetten we waar mogelijk andere middelen in zoals transformatiegeld uit het Friese Integraal Zorgakkoord (FrIZA).

Tabel Go YoFlo

x € 1.000

Go YoFlo	2027	2028	2029	TOTAAL
Beschikbaar budget (reserve)	**397**	**397**	**307**	**1.100**
Pilot jongerenwelzijnscoaching (zie voorstel b)	-90	-90		**-180**
Projectleider (zie voorstel e)	-67	-67	-67	**-200**
Uitvoeringsbudget (zie voorstel e)	-240	-240	-240	**-720**
	-	-	-	-

Financieel meerjarenperspectief

Budgetten per programma

In bijgaand overzicht staan de budgetten per begrotingsprogramma. Elk programma is onderverdeeld naar lasten en baten. Per jaarschijf kunt u het resultaat voor en na bestemming aflezen. In de bijlage ‘Overzicht reserves en voorzieningen 2025-2030' vindt u een gespecificeerd meerjarenoverzicht per reserve en per voorziening. Het totaaloverzicht Programmabegroting 2027-2030 geeft, in het kader van de dualisering, het autorisatieniveau van de raad aan. Dit gebeurt namelijk op programmaniveau. Binnen deze budgetten is het college geautoriseerd de begroting uit te voeren. Dit is dus ook het niveau waarop u wordt geïnformeerd over de voortgang van de uitvoering van het nieuwe beleid. De documenten voor de planning- en controlcyclus worden op dit niveau afgestemd.

Noodzakelijke mutaties op programmaniveau in de loop van het begrotingsjaar leggen wij door middel van een begrotingswijzing aan u voor.

x € 1.000

Programmabegroting	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	MJB 2028	MJB 2029	MJB 2030
Resultaat voor bestemming						
Lasten programma´s						
1. Jongvolwassenen en jonge gezinnen binden aan onze dorpen	-22.792	-24.338	-23.864	-23.140	-23.015	-22.757
2. Sterke dorpen en goede zorg dichtbij	-36.499	-38.600	-38.276	-38.745	-39.784	-39.632
3. Verbonden, bereikbaar en een sterke openbare ruimte	-13.673	-14.122	-13.316	-13.366	-13.454	-13.485
4. Economie, natuur en landschap in balans	-4.098	-9.549	-3.417	-3.289	-3.294	-3.041
5. Betrouwbare en samenwerkende gemeente waar inwoners zich veilig voelen	-11.114	-10.875	-6.640	-6.452	-6.372	-6.293
Algemene dekkingsmiddelen	-1.296	-667	-1.316	-1.174	513	584
Lasten overhead	-17.271	-16.966	-17.549	-16.203	-15.967	-15.794
Lasten onvoorziene uitgaven	-	-1	-1	-1	-1	-1
Lasten vennootschapsbelasting	79	-	-	-	-	-
Totaal Lasten	**-106.666**	**-115.118**	**-104.378**	**-102.371**	**-101.375**	**-100.419**
Baten programma´s						
1. Jongvolwassenen en jonge gezinnen binden aan onze dorpen	2.850	1.995	1.772	1.631	1.549	1.548
2. Sterke dorpen en goede zorg dichtbij	13.498	13.225	13.659	14.191	14.424	14.086
3. Verbonden, bereikbaar en een sterke openbare ruimte	7.548	8.051	7.796	7.796	7.796	7.795
4. Economie, natuur en landschap in balans	3.109	6.459	856	1.688	1.688	1.688
5. Betrouwbare en samenwerkende gemeente waar inwoners zich veilig voelen	4.475	2.784	892	501	368	368
Algemene dekkingsmiddelen	72.836	71.917	74.921	72.372	71.277	72.661
Baten overhead	4.482	3.515	3.221	3.212	3.212	3.212
Totaal Baten	**108.800**	**107.946**	**103.116**	**101.391**	**100.313**	**101.359**
Saldo van baten en lasten	**2.134**	**-7.172**	**-1.263**	**-979**	**-1.061**	**941**
Mutaties reserves						
Toevoegingen	**-1.392**	**0**	**-**	**-**	**-**	**-**
Onttrekkingen	**2.695**	**5.325**	**1.700**	**1.279**	**1.278**	**697**
Mutaties reserves	**1.304**	**5.325**	**1.700**	**1.279**	**1.278**	**697**
Resultaat na bestemming	**3.437**	**-1.847**	**438**	**300**	**216**	**1.638**

Financiële positie

In dit hoofdstuk geven we inzicht in de financiële positie van de gemeente. Voor u is het van belang vast te stellen dat meerjarig voldoende middelen beschikbaar zijn voor het uitvoeren van de taken waarvoor de gemeente zich moet inzetten en voor het continueren van de bedrijfsvoering. U heeft daarvoor inzicht nodig in het vermogen van de gemeente en ook inzicht in de mogelijke risico's die we kunnen lopen. Daarom hebben wij in de begroting het volgende verwerkt:

- Alle lasten en baten zijn geraamd op basis van bestaand beleid.
- De mogelijke risico's zijn aangegeven.
- Een meerjarenbegroting die een reëel beeld geeft van de financiële positie op middellange termijn.

De volgende zeven onderdelen gebruiken we om de financiële positie te beoordelen:

1. De budgettaire positie in 2027 tot en met 2030
2. Het weerstandsvermogen
3. De beheerplannen
4. De grondexploitatie
5. De belastingcapaciteit
6. De reserves en voorzieningen
7. Investeringen

Samenvatting

1. Het primtieve begrotingsperspectief is voor de jaren 2027 t/m 2030 positief. Na de voorstellen nieuw beleid is het perspectief voor de eerste jaren negatief en in de laatste jaarschijf positief.
2. De benodigde weerstandscapaciteit bedraagt € 3,221 miljoen. Het beschikbare weerstandsvermogen (algemene reserve en bestemmingsreserves) is voldoende om risico’s af te dekken. Het Rijk schrijft een vijftal financiële kengetallen voor. Ze zijn opgenomen in de paragraaf ‘Weerstandsvermogen en Risicobeheersing’. Op basis van de kengetallen is de conclusie dat we er financieel, ondanks alle uitdagingen, nog goed voor staan en tegenvallers op kunnen vangen.
3. Het niveau van het onderhoud kapitaalgoederen is gebaseerd op actuele onderhoudsplannen.
4. In de Algemene reserve grondexploitatie is een bedrag opgenomen voor mogelijke risico’s. Om nu en in de toekomst verzekerd te zijn van een gezonde basis voor grondexploitatie, is het op peil houden van deze reserve van belang.
5. Belastingdruk: Belastingen verhogen we daar waar nodig trendmatig. Bij de bestemmingsheffingen, zoals de afvalstoffenheffing en rioolheffing is het uitgangspunt volledige kostendekking. De opbrengsten leges zijn niet hoger dan de kosten. De inwoner betaalt gemiddeld niet meer dan de kostprijs voor het afnemen van deze gemeentelijke producten en diensten. De onroerendezaakbelastingen, forensenbelasting en de toeristenbelasting zijn algemene belastingen. Ze hebben het karakter van een algemeen dekkingsmiddel en vloeien als zodanig in de algemene middelen van de gemeente.
6. Onze reservepositie is op dit moment toereikend voor het realiseren van de doelen waarvoor de reserves zijn gevormd. Voor diverse risico’s hebben we voorzieningen gevormd.
7. We hebben een overzicht opgenomen van lopende investeringen en geplande investeringen voor het jaar 2027. Hierover is al besluitvorming geweest.

Op basis van bovenstaande kunnen we concluderen dat de financiële positie van onze gemeente goed is.

1. Budgettaire positie in 2027-2030

Onze budgettaire positie is voor de eerste drie jaren negatief en het laatste jaar is positief. Hiermee voldoen we aan de richtlijn van de toezichthouder, provincie Fryslân. De verschuiving van het 'ravijnjaar' van de algemene uitkering is daar mede debet aan. De eerste inschatting van het jaar 2031 geeft hetzelfde beeld als dat van 2030. Dus dat blijft positief.

2. Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is het vermogen om tegenvallers op te vangen zonder dat de continuïteit in gevaar komt. De weerstandscapaciteit bestaat uit de potentieel in te zetten middelen om de tegenvallers op te vangen. In de paragraaf ‘Weerstandsvermogen en Risicobeheersing’ wordt hierop uitgebreid ingegaan. De beschikbare weerstandscapaciteit bedraagt 1 januari 2027 € 27,750 miljoen.

Dit bedrag kan als volgt gespecificeerd worden:

- Algemene reserve € 25,85 miljoen (exclusief bodembedrag van € 5 miljoen).
- Bestemmingsreserves € 1,9 miljoen (exclusief Kapitaalreserve en de Algemene reserve grondexploitatie).

De benodigde weerstandscapaciteit wordt vastgesteld aan de hand van een risico-inventarisatie. Per risico is een inschatting gemaakt van de kans dat het risico zich voordoet. De benodigde weerstandscapaciteit bedraagt € 3,221 miljoen. De huidige aanwezige weerstandscapaciteit is van voldoende niveau (omvang). De mogelijke risico’s zijn beheersbaar te noemen. Op het moment dat een risico zich voordoet, is er voldoende weerstandscapaciteit om het risico op te kunnen vangen.

3. Beheerplannen: onderhoud van kapitaalgoederen

Voor elk kapitaalgoed is een (actueel) onderhoudsplan aanwezig. In de meerjarenbegroting zijn de budgetten opgenomen die afgestemd zijn op het gewenste onderhoudsniveau. Verder zijn, daar waar noodzakelijk, vervangingsinvesteringen opgenomen. In de paragraaf ‘Onderhoud kapitaalgoederen’ wordt per kapitaalgoed kort ingegaan op het beleidskader en de financiële gevolgen in de begroting. Jaarlijks worden bij de behandeling van de jaarrekening de reserves en voorzieningen geactualiseerd. De omvang van de reserves en voorzieningen is afgestemd op de meerjarige onderhoudsbehoefte.

Niet alle gemeentelijke gebouwen hebben een onderhoudsplan. Het is raadzaam ook voor deze gebouwen een meerjarenonderhoudsplan op te stellen. Dit gaat bijvoorbeeld om gebouwen met een recreatieve functie (turfroute) en gebouwen die verkregen zijn vanuit bijvoorbeeld strategische grondaankopen. Hierover ontvangt u een voorstel.

4. Grondexploitatie

De grondexploitatie is een onderdeel van de totale exploitatie van de gemeente. Gelet op de risico’s in relatie tot de omvang van de bedragen is een afzonderlijke paragraaf over het grondbeleid verplicht gesteld (zie paragraaf ‘7 Grondbeleid’).

Bij de ontwikkeling van ruimtelijke projecten is het uitgangspunt minimaal een sluitende exploitatie. In bepaalde gevallen wordt een niet sluitende exploitatie geaccepteerd. Wel wordt in deze gevallen getracht om met maatregelen binnen het plan tot dekking van de kosten te komen. Ook in andere gevallen is het uitgangspunt dat er dekking van het tekort moet zijn voordat de exploitatie kan worden vastgesteld. De raad stelt de exploitatieopzet vast. Door de jaren heen heeft dit geleid tot een saldo in de grondexploitatie. Dit saldo is verwerkt in een reserve: de Algemene reserve grondexploitatie. De stand van de reserve is per 1-1-2026 € 2,605 miljoen. Naast een bedrag van € 2,024 miljoen als algemene reserve grondexploitatie, is voor Masterplan ‘Oosterwolde Centrum – Venekoten Noord’ € 0,581 miljoen beschikbaar.

Bij de bepaling van de omvang van deze reserve wordt een minimumniveau aangehouden. Besloten is de hoogte van de reserve te baseren op een bedrag voor mogelijke risico’s en een bedrag voor grondaankopen. Dit niveau wordt bij de jaarlijkse actualisatie van de reserves en voorzieningen bijgesteld. Vanaf de jaarstukken 2022 zijn geen bedragen meer uit de reserve vrijgevallen. De reserve is daarmee hoger dan het minimumniveau. Naar verwachting zullen de komende tijd nieuwe exploitatieplannen worden vastgesteld. Dan is het goed om de reserve grondexploitatie op niveau te hebben.

5. De (onbenutte) Belastingcapaciteit

In deze begroting is de opbrengst van OZB geïndexeerd met 2,1% en daarnaast verhoogd met € 100.000 voor woningen en € 100.000 voor niet-woningen in 2027 (conform eerdere besluitvorming).

In overeenstemming met de uitgangspunten hebben we bij de berekening van een aantal tarieven

voor de gemeentelijke belastingen en rechten rekening gehouden met een indexatie van 2,1%. Voor de afvalstoffenheffing is kostendekking het uitgangspunt, waarbij de reserve Lastenverlichting ingezet wordt om de tarieven te egaliseren.

Ook voor de rioolheffing geldt het uitgangspunt van 100% kostendekking. In 2025 is het Water- en rioleringsprogramma (Wrp) 2025-2029 vastgesteld. De naamsverandering van GRP naar Wrp geeft aan dat de gemeentelijk watertaken in de loop der jaren breder zijn geworden. Het gaat niet alleen meer om de buizen onder de grond, maar over alle voorzieningen die een gemeente gebruikt bij de invulling en uitvoering van de watertaken, zowel onder- als bovengronds, inclusief gemeentelijk oppervlaktewater. Het Wrp is een voortzetting van het vorige GRP op gebied van beheer en onderhoud. Aangevuld met beleid over klimaatadaptatie en -mitigatie. In het Wrp zijn middelen voor klimaatadaptatie toegevoegd, en is ook de investeringsplanning geactualiseerd. Omdat er in de toekomst grote (vervangings)investeringen op de planning staan, is het van belang dat de hoogte van de voorziening hierin mee groeit. Dit heeft gevolgen voor de hoogte van de rioolheffing. In het kostendekkingsplan behorende bij het Wrp is weergegeven hoe de heffing zich ontwikkelt in de periode 2025-2029.

Uit het kengetal belastingcapaciteit kan afgeleid worden dat de woonlastendruk van Ooststellingwerf lager is dan het landelijk gemiddelde. De gemiddelde woonlasten (ozb, rioolheffing en afvalstoffenheffing) voor een gezin worden afgezet tegen het landelijk gemiddelde.

6. Reserves en voorzieningen

Jaarlijks worden de reserves en voorzieningen geactualiseerd bij het opmaken van de jaarstukken.

Onze reservepositie is gezond en is toereikend voor het realiseren van de doelen waarvoor de (bestemmings)reserves zijn gevormd. Voor diverse risico's hebben we voorzieningen gevormd. De uitkomsten van de actualisatie 2025-2030 (Jaarstukken 2025) zijn in deze programmabegroting meegenomen. De jaarlijkse actualisatie levert een goed inzicht in de samenhang tussen de exploitatie enerzijds en de reserves en voorzieningen anderzijds. Uiteindelijk is het belangrijk dat de omvang van de reservepositie die aangehouden wordt past bij de risico's, schaalgrootte en ambitieniveau van de gemeente.

Incidenteel kan een reserve aangewend worden voor incidentele uitgaven ofwel om een tekort van een jaarschijf tijdelijk te dekken. Er wordt op de algemene reserve een meerjarig beslag (2027–2030) gelegd van in totaal € 2,674 miljoen. Rekening houdende met het bodembedrag van € 5 miljoen, de benodigde weerstandscapaciteit van € 3,221 miljoen, het meerjarig beslag 2027–2030 van € 2,674 miljoen, de voorstellen nieuw beleid met dekking algemene reserve in deze begroting en de verwachte tekorten over de jaren 2026 t/m 2030 is een bedrag van € 14,6 miljoen vrij aanwendbaar.

Uit de kapitaalreserve vindt een structurele onttrekking van € 264.000 plaats als dekking voor afschrijvingen van diverse investeringen.

x € 1.000

Minimale niveau Algemene reserve	Begroting 2027
Bodembedrag	5.000
Benodigde weerstandscapaciteit	3.221
Meerjarig beslag 2027-2030	2.674
Voorstellen nieuw beleid uit AR	686
Dekking tekorten 2026 t/m 2029	4.632
Minimale niveau algemene reserve	**16.213**
Algemene reserve per ultimo 2026	30.850
Vrij aanwendbaar	**14.637**

Overzicht reserves en voorzieningen

In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de reserves en voorzieningen 2025-2030. In de bijlage vindt u een gespecificeerd meerjarenoverzicht per reserve en voorziening.

x € 1.000

Reserves en voorzieningen	Saldo ultimo 2025	Saldo ultimo 2026	Saldo ultimo 2027	Saldo ultimo 2028	Saldo ultimo 2029	Saldo ultimo 2030
Reserves						
Algemene reserve	33.060	30.850	29.787	29.095	28.404	28.176
Bestemmingsreserves	8.509	7.920	7.538	7.207	6.875	5.714
Totaal Reserves	**41.569**	**38.770**	**37.325**	**36.302**	**35.279**	**33.890**
Voorzieningen						
Voorz. Verplichtingen, verliezen en risico's (art 44. 1a)	505	657	505	505	505	505
Voorziening bestaande risico's (art 44. 1b)	298	332	331	331	331	331
Voorz.tbv gelijkm. verd.lst (art 44. 1c)	3.009	1.230	1.612	1.397	1.679	1.449
Voorz. Van derden verkregen middelen (art 44. 2)	4.155	3.402	2.816	2.230	1.959	1.959
Voorz.arb.kst gerel.verpl. ongel.verl.	4.740	4.640	4.540	442	442	442
Totaal Voorzieningen	**12.707**	**10.260**	**9.804**	**4.904**	**4.916**	**4.686**
Totaal	**54.276**	**49.030**	**47.129**	**41.206**	**40.195**	**38.576**

Overzicht structurele toevoegingen en onttrekkingen reserves

De structurele onttrekking bestaat uit de onttrekking aan de reserve kapitaallasten.

x € 1.000

Structurele toevoegingen en onttrekkingen reserves	2027	2028	2029	2030
Structurele toevoegingen	-	-	-	-
Structurele onttrekkingen	264	264	264	264
Totaal structurele toevoegingen en onttrekkingen	**264**	**264**	**264**	**264**

7. Investeringen

In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van lopende investeringen in het jaar 2027. Dit zijn de resterende en geplande investeringen 2027.

x € 1.000

Omschrijving	Totale investering	Datum beschikbaarstelling	Werkelijk besteed tm aug 2026
Investeringen met een economisch nut			
1e inrichting sportged. DoarpsSintrum Donkerbroek	60	20-jun-23	-
Nieuw/verbouw huisvesting Buitendienst	4.333	30-nov-21	55
Vervanging installaties gemeentehuis	2.100	5-nov-24	810
Vervanging tractie	811	9-jul-24	-
Flexwoningen Nanningaweg	11.700	12-mei-26	-
Investeringen met een economisch nut waarvoor ter bestrijding v.d kosten een heffing kan worden geheven			
Vrijverval riolering (obv WRP 2025-2029)	596	23-sep-25	-
Klimaatadaptatie (obv WRP 2025-2029)	300	23-sep-25	-
Investeringen in de openbare ruimte maatschappelijk nut			
Parkeerplaats SV Oosterwolde	373	1-jul-25	279
Oevervoorzieningen	1.225	5-nov-24	16
Herontwikkeling Rikkingahof	2.200	1-jul-25	42
Verkeersplan Donkerbroek	350	20-jun-23	-
Investeringen immateriele vaste activa			
Voorbereidingskrediet Grex	1.000	1-jul-25	887
Stationskwartier (voorbereidingskrediet)	120	25-nov-25	99
Voorbereidingskredieten herstructureringsprojecten (3x)	450	1-jul-25	-
Dorps.Sintrum Donkerbroek (bijdrage activa derden)	3.053	17-dec-19	376
		20-jun-23	
De Miente (bijdrage activa derden)	3.973	24-jun-24	819
		16-dec-25	
3e padelbaan en renovatie 2 kunstgrasbanen (bijdrage activa derden)	93	27-jan-26	-
Totaal	**32.737**		**3.383**

Bijlagen

A. Kerngegevens

Fysieke kerngegevens

Fysieke kerngegevens	Rekening 2022	Rekening 2023	Rekening 2024	rekening 2025	begroting 2026	begroting 2027
Sociale structuur						
Aantal inwoners *1)	25.680	25.723	25.824	25.925	25.991	**25.983**
van 0 - 18 jaar	4.529	4.457	4.437	4.436	4.399	4.341
van 19 - 64 jaar	14.699	14.674				
van 19-75 jaar			18.283	18.266	18.271	18.197
van 65 jaar en ouder	6.452	6.592				
75 jaar en ouder			3.104	3.223	3.321	3.445
Aantal periodiek bijstandsgerechtigden	516	503	523	526	530	**526**
WWB	475	465	485	501	505	503
IOAW/IOAZ	41	38	38	25	25	23
Fysieke structuur						
Oppervlakte (in ha.)	22.611	22.611	22.611	22.611	22.611	**22.611**
binnenwater	278	285	285	287	282	282
land	22.333	22.326	22.326	22.324	22.329	22.329
Aantal woonruimten (voor de algemene uitkering)	12.019	12.081	12.120	12.146	12.206	**12.342**
Lengte van wegen (in km.)	387	387	387	387	387	**387**
binnen de bebouwde kom	132	132	132	132	132	132
buiten de bebouwde kom	255	255	255	255	255	255
Lengte recreatieve fiets-, ruiter- en wandelpaden (in km.)	79	79	79	79	79	**79**
Lengte van waterwegen (in km.)	32	32	32	32	32	32
Openbaar groen (in ha.)*	289	308	309	309	309	**309**
beplanting	87	86	86	86	86	86
gras	202	204	196	196	196	196
kruidenrijk gras/bloemrijke bermen		18	27	27	27	27
Aantal bomen langs wegen en openbaar groen*	36.100	36.900	37.900	37.900	37.900	**37.900**
Aantal rioolaansluitingen voor rioolheffingen	12.755	12.765	12.808	12.882	12.969	**13.014**

Peildatum gegevens: 1 januari van het begrotings- en rekeningjaar

Financiële kerngegevens

x € 1.000

Financiële kerngegevens	Rekening 2023	Rekening 2024	Rekening 2025	begroting 2026	begroting 2027
Exploitatie					
Exploitatielasten	92.686	98.359	106.443	98.512	104.378
Opbrengst belastingen	3.639	3.849	4.064	3.974	4.410
Opbrengst onroerendezaakbelasting	3.147	3.262	3.424	3.476	3.771
Algemene uitkering gemeentefonds	60.010	62.818	68.426	66.580	70.875
Boekwaarde vaste activa	75.583	74.198	72.810	80.511	94.598
Balans					
Vaste schuld	26.537	25.167	41.294	35.220	45.035
Eigen financieringsmiddelen	46.120	49.652	51.752	45.949	48.213
Reserves	34.611	37.899	40.754	37.553	38.770
Voorzieningen	11.509	11.753	10.998	8.396	9.443
Overig					
Loonkosten	18.792	18.792	22.668	25.088	27.796
Bijdragen en subsidies	5.422	5.307	5.256	5.130	4.958

Financiële kerngegevens per inwoner

€

Financiële kerngegevens per inwoner	Rekening 2023	Rekening 2024	Rekening 2025	begroting 2026	begroting 2027
Exploitatie					
Exploitatielasten	3.590	3.810	3.650	3.790	4.017
Opbrengst belastingen	140	150	150	150	170
Opbrengst onroerendezaakbelasting	120	130	130	130	145
Algemene uitkering gemeentefonds	2.320	2.430	2.440	2.560	2.728
Boekwaarde vaste activa	2.930	2.870	3.100	3.100	3.641
Balans					
Vaste schuld	1.030	970	1590	1.360	1.733
Eigen financieringsmiddelen	1.790	1.920	1.910	1.770	1.856
Reserves	1.340	1.470	1.570	1.440	1.492
Voorzieningen	450	460	350	320	363
Overig					
Loonkosten	730	730	900	970	1.070
Bijdragen en subsidies	210	210	170	200	191

B. Reserves en voorzieningen 2025-2030

Overzicht reserves

x € 1.000

Reserves	Saldo Ultimo 2025	Saldo ultimo 2026	Saldo ultimo 2027	Saldo ultimo 2028	Saldo ultimo 2029	Saldo Ultimo 2030
Algemene reserve						
Algemene reserve vrij aanwendbaar	33.060	30.850	29.787	29.095	28.404	28.176
Totaal Algemene reserve	**33.060**	**30.850**	**29.787**	**29.095**	**28.404**	**28.176**
Bestemmingsreserves						
Algemene reserve grondexploitatie	2.605	2.605	2.605	2.605	2.605	2.605
Reserve lastenverlichting	612	612	612	612	612	612
Res.overheveling kredieten	-	-	-	-	-	-
Rioleringsreserve	-	-	-	-	-	-
Res.organisatieontwikkelingen	138	88	38	38	38	38
Reserve monumenten	100	100	100	100	100	100
Kapitaalreserve	3.654	3.415	3.151	2.887	2.623	2.359
Reserve OKO	1.100	1.100	1.032	965	897	
Reserve accomodatiebeleid	300	300	250	200	150	150
Totaal Bestemmingsreserves	**8.509**	**7.920**	**7.538**	**7.207**	**6.875**	**5.714**
Totaal reserves	**41.568**	**38.770**	**37.325**	**36.302**	**35.279**	**33.890**

Overzicht voorzieningen

De voorzieningen voor pensioenverplichtingen worden per 1 januari 2028 overgedragen aan het ABP.

x € 1.000

Voorzieningen	Saldo ultimo 2025	Saldo ultimo 2026	Saldo ultimo 2027	Saldo ultimo 2028	Saldo ultimo 2029	Saldo ultimo 2030
Voorzieningen Verplichtingen, verliezen en risico's (art 44 1a)						
Voorziening bodemsanering	475	475	475	475	475	475
Voorziening complex 1131 Muldersveld	30	30	30	30	30	30
Totaal Voorzieningen Verplichtingen, verliezen en risico's (art 44 1a)	**505**	**657**	**505**	**505**	**505**	**505**
Voorzieningen bestaande risico's (art 44 1b)						
Voorziening oninbare debiteuren	58	72	72	72	72	72
Voorziening oninbare debiteuren SoZaWe	240	259	259	259	259	259
Totaal Voorzieningen bestaande risicos (art 44 1b)	**298**	**332**	**331**	**331**	**331**	**331**
Voorzieningen bestaande risico's (art 44 1c)						
Voorziening onderwijsgeb. en gymlok.	333	70	110	19	52	92
Voorziening onderhoud geld de Kompaan	94	30	97	10	51	74
Voorziening onderhoud geld Steegdenhal	705	94	36	65	93	120
Voorziening onderhoud Boekhorst en Bosbad	119	67	78	77	102	127
Voorziening onderhoud MFS de Boekebeam	216	218	327	427	404	283
Voorziening onderhoud gebouwen	554	530	598	276	316	304
Voorzieningen onderhoud Bosbergtoren	42	45	35	41	54	59
Voorziening onderhoud sporthal de Bongerd	440	53	83	115	147	159
Voorziening onderhoud MFA de Samensprong	480	86	186	280	364	110
Voorziening onderhoud Biosintrum	25	38	62	86	95	120
Totaal Voorzieningen bestaande risicos (art 44 1c)	**3.009**	**1.230**	**1.612**	**1.397**	**1.679**	**1.449**
Voorzieningen derden verkregen middelen (art 44.2)						
Voorziening riolering	4.155	3.402	2.816	2.230	1.959	1.959
Totaal Voorzieningen derden verkregen middelen (art 44.2)	**4.155**	**3.402**	**2.816**	**2.230**	**1.959**	**1.959**
Voorziening arbeidskst gerelateerde verplichtingen						
Voorziening lopende pensioen bestuurders	3.208	3.058	2.908	0	0	0
Voorziening pensioen vm / huid. Wethouders	1.090	1.140	1.190	0	0	0
Voorziening verlofsparen	294	294	294	294	294	294
Voorzieing RVU	148	148	148	148	148	148
Totaal Voorziening arbeidskst gerelateerde verplichtingen	**4.740**	**4.640**	**4.540**	**442**	**442**	**442**
Totaal voorzieningen	**12.707**	**10.260**	**9.804**	**4.904**	**4.916**	**4.686**

C. Overzicht incidentele lasten en baten

In onderstaande tabel zijn de incidentele baten en lasten boven de € 25.000 opgenomen. Toelichting:

- *Omgevingswet:* We ontvangen via de circulaires middelen voor de omgevingswet. De middelen die hiervan nog niet ingezet zijn lopen via de algemene reserve.
- *Taskforce woningbouw*: Bij de heroverwegingen 2022 heeft de raad € 1,5 miljoen beschikbaar gesteld voor de taskforce wonen om te kunnen organiseren dat gericht gewerkt wordt aan het versneld realiseren van woningbouw en het geschikt maken van woningbouwlocaties. Het budget blijven we de komende jaren gebruiken om (voorbereidings)kosten uit te dekken die we niet via bijvoorbeeld grondexploitaties kunnen verrekenen, of kosten voor plannen die uiteindelijk niet verder komen dan de initiatieffase.
- *Klimaatmiddelen:* Diverse (rijks)middelen voor klimaat lopen via de algemene reserve.
- *Uitvoeringsbudget programma duurzaamheid:* Dit zijn incidentele middelen die beschikbaar zijn vanuit het programma duurzaamheid en die overgebleven zijn vanuit voorgaande jaren.
- *Circulaire uitvoeringsstrategie:* Een deel van het budget circulaire uitvoeringsstrategie is in 2025 niet besteed. Bij de jaarrekening 2025 is dit via de algemene reserve beschikbaar gesteld voor de resterende jaren van het programma duurzaamheid.
- *Doorberekende uren grondexploitatie:* Verdere lasten en baten grondexploitatie zijn nog niet in de begroting verwerkt. Gaat via een specifieke rapportage over de grondexploitatie.
- *Capaciteit uitvoering accommodatiebeleid:* Incidentele ambtelijke inzet op de verbouw en nieuwbouw van accommodaties waarvan wij niet de bouwheer zijn. Gedekt uit de reserve accommodatiebeleid.
- *Landelijk gebied:* Rijksmiddelen voor het landelijk gebied lopen via de algemene reserve.
- *Projectleider Go YoFlo:* Voor de inzet van een projectleider en de aansturing vanuit de gemeente is voor de jaren 2027 t/m 2029 per jaar € 69.000 beschikbaar.
- *Vitale vakantieparken Hildenberg:* Omdat er besloten is buitenplaats Hildenberg weer volledig recreatief te laten zijn, zijn bij de kaderbrief 2025 extra middelen beschikbaar gesteld voor monitoring en handhaving. Voor 2027 is € 50.000 beschikbaar.
- *Organisatieontwikkelingen:* Deze kosten gaan over verplichtingen in de personele sfeer als gevolg van organisatieontwikkelingen.

Daarnaast zijn er een aantal incidentele lasten (onder de € 25.000) die ten laste van de reserves komen. Deze zijn getotaliseerd in de tabel opgenomen.

x € 1.000

Incidentele lasten en baten	Lasten				Baten			
	2027	2028	2029	2030	2027	2028	2029	2030
1. Jongvolwassenen en gezinnen binden								
Omgevingswet, dekking algemene reserve	-230	-230	-230	-228	230	230	230	228
Taskforce woningbouw, dekking algemene reserve	-200	-200	-209		200	200	209	
4. Economie, natuur, landschap in balans								
Klimaatmiddelen, dekking algemene reserve	-62	-62	-65		62	62	65	
Uitvoeringsbudget programma duurzaamheid, dekking algemene reserve	-151	-151	-151		151	151	151	
Circulaire uitvoeringsstrategie, dekking algemene reserve	-34	-34	-36		34	34	36	
Doorberekende uren grondexploitatie, dekking reserve grondexploitatie	-205	-205	-205	-205	205	205	205	205
5. Betrouwbare en veilige gemeente								
Capaciteit uitvoering accommodatiebeleid, dekking reserve accommodatiebeleid	-50	-50	-50		50	50	50	
Landelijk gebied, dekking algemene reserve	-322				322			
Projectleider Go YoFlo, dekking algemene reserve	-68	-68	-68		68	68	68	
Vitale vakantieparken Hildenberg, algemene reserve	-50				50			
Organisatieontwikkelingen, dekking reserve organisatieontwikkelingen	-50				50			
Diverse onderdelen die onder de € 25.000 vallen, dekking algemene reserve	-15	-15			15	15		
Totaal incidentele lasten en baten	**-1.436**	**-1.015**	**-1.014**	**-433**	**1.436**	**1015**	**1014**	**433**
Saldo incidentele lasten en baten	**-**	**-**	**-**	**-**				

D. Beleidsindicatoren

Het is voor gemeenten verplicht om een vaste lijst van beleidsindicatoren op te nemen in de begroting en jaarstukken. Als bijlage voor deze begroting zijn twee overzichten opgenomen waarin de prestaties van de gemeente Ooststellingwerf worden vergeleken met het landelijk gemiddelde en met alle Friese gemeenten.

- Vergelijking beleidsindicatoren gemeente Ooststellingwerf vs Nederland
- Vergelijking beleidsindicatoren gemeente Ooststellingwerf vs Friese gemeenten

Deze cijfers komen van de website waarstaatjegemeente.nl en hebben als peildatum 8 september 2026. Op de website waarstaatjegemeente.nl vindt u meer uitleg over deze indicatoren en kan naar behoefte met elke gemeente in Nederland een vergelijking gemaakt worden.

In programma 5 zijn een 5-tal beleidsindicatoren opgenomen die op basis van eigen informatie zijn berekend.

gemeente ooststellingwerf

Sport, cultuur en recreatie

Niet-sporters

47,8% Ooststellingwerf

42,5% Nederland

Gezondheidsmonitor | 2024

Volksgezondheid en Milieu

Omvang huishoudelijk restafval

kg per inwoner

Ooststellingwerf

Nederland

CBS | 2024

Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit

108,9% Ooststellingwerf

42,8% Nederland

Klimaatmonitor | 2024

Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Gemiddelde WOZ-waarde

x €1.000

CBS | 2022 - 2026

Nieuw gebouwde woningen

per 1.000 woningen

1,4 Ooststellingwerf

8,4 Nederland

BAG/WBF | 2024

Sociaal domein

Banen

per 1.000 inwoners van 15-64 jaar

660,2 Ooststellingwerf

858,8 Nederland

Meerdere bronnen | 2025

Jongeren met een delict voor de rechter

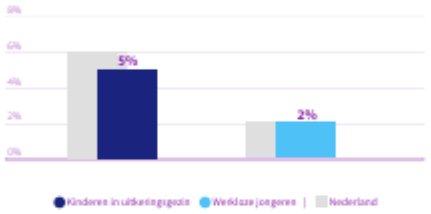
1% Ooststellingwerf

1% Nederland

CBS | 2023

Achterstand onder jeugd

Ooststellingwerf

CBS | 2024

Netto arbeidsparticipatie

70,5% Ooststellingwerf

73,2% Nederland

CBS | 2025

Personen met een bijstandsuitkering

per 10.000 inwoners

Ooststellingwerf

Nederland

CBS | 2025

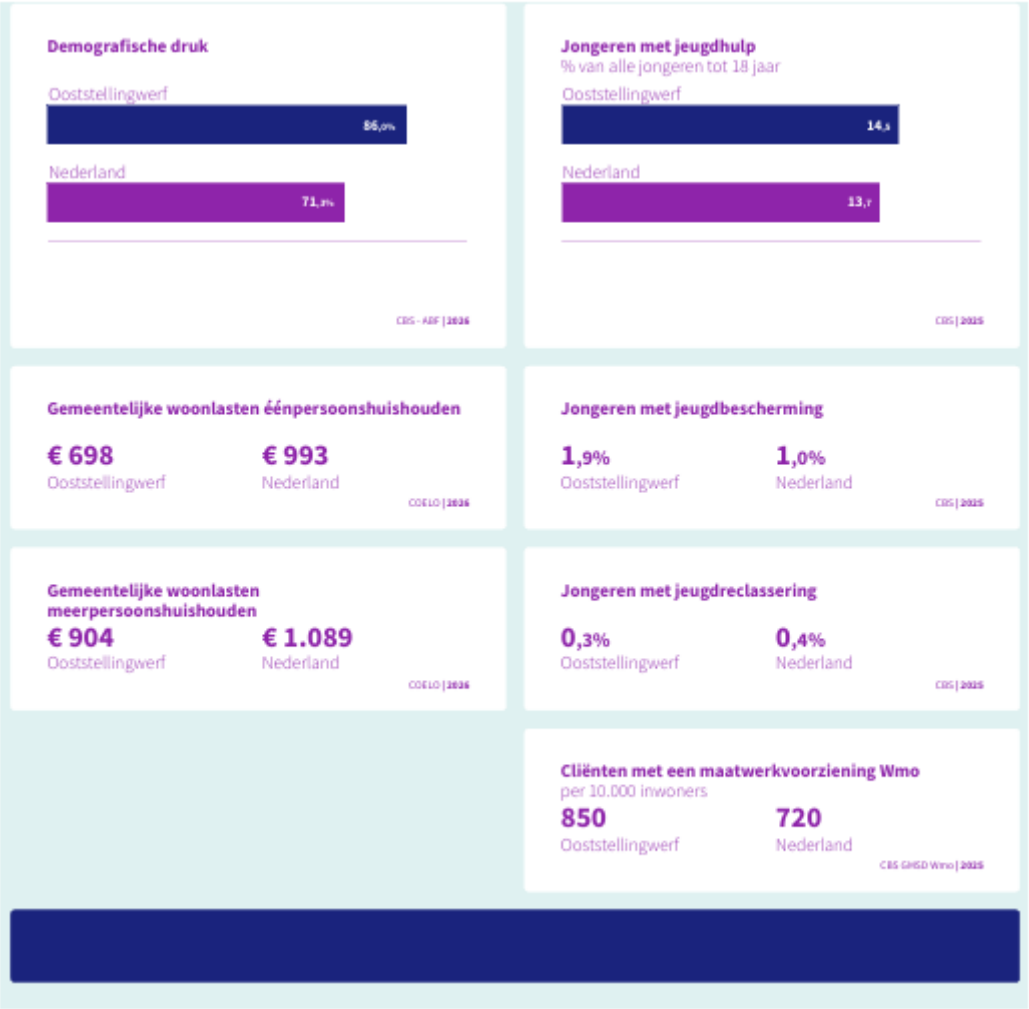
Lopende re-integratievoorzieningen

per 10.000 inwoners van 15-64 jaar

329,8 Ooststellingwerf

217,8 Nederland

CBS | 2025

Demografische druk
Ooststellingwerf
86,0%
Nederland
71,3%
CBS - ABF | 2026
Jongeren met jeugdhulp
% van alle jongeren tot 18 jaar
Ooststellingwerf
14,1
Nederland
13,7
CBS | 2025
Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden
€ 698
Ooststellingwerf
€ 993
Nederland
COELO | 2026
Jongeren met jeugdbescherming
1,9%
Ooststellingwerf
1,0%
Nederland
CBS | 2025
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden
€ 904
Ooststellingwerf
€ 1.089
Nederland
COELO | 2026
Jongeren met jeugdreclassering
0,3%
Ooststellingwerf
0,4%
Nederland
CBS | 2025
Cliënten met een maatwerkvoorziening Wmo
per 10.000 inwoners
850
Ooststellingwerf
720
Nederland
CBS GHSD Wmo | 2025

gemeente ooststellingwerf

Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

Gemeenten nemen een uniforme basisset beleidsindicatoren op in hun begroting en jaarverslag. De set behandelt een breed spectrum van onderwerpen, van misdrijven en afval tot bijstandsuitkeringen en nieuwbouwwoningen. Zo kunt u zich een helder beeld vormen van de beleidsresultaten van de gemeente.

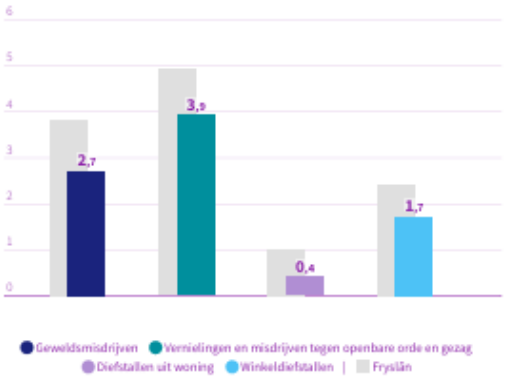
Veiligheid

Verwijzingen Halt
per 1.000 jongeren

Halt | 2021 - 2025

Misdrijven
Ooststellingwerf, per 1.000 inwoners

CBS | 2025

Economie

Functiemenging

47,0%
Ooststellingwerf

52,2%
Fryslân

Meerdere bronnen | 2025

Vestigingen (van bedrijven)
per 1.000 inw. 15 t/m 64jr

191,4
Ooststellingwerf

192,3
Fryslân

LISA | 2025

Onderwijs

Absoluut verzuim
per 1.000 leerlingen

0,0
Ooststellingwerf

2,6
Fryslân

DUO/Ingrado | 2020

Relatief verzuim
per 1.000 leerlingen

29
Ooststellingwerf

25
Fryslân

DUO/Ingrado | 2025

Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)

2,3%
Ooststellingwerf

2,2%
Fryslân

DUO/Ingrado | 2025

gemeente ooststellingwerf

Sport, cultuur en recreatie

Niet-sporters

47,8% Ooststellingwerf

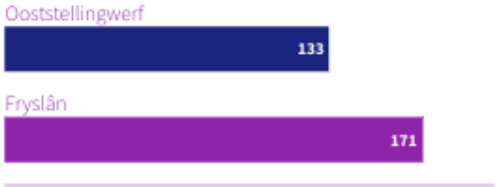
46,7% Fryslân

Gezondheidsmonitor | 2024

Volksgezondheid en Milieu

Omvang huishoudelijk restafval

kg per inwoner

CBS | 2024

Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit

108,9% Ooststellingwerf

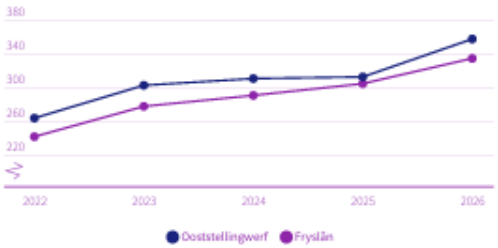
x Fryslân

Klimaatmonitor | 2024

Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Gemiddelde WOZ-waarde

x €1.000

CBS | 2022 - 2026

Sociaal domein

Banen

per 1.000 inwoners van 15-64 jaar

660,2 Ooststellingwerf

830,2 Fryslân

Meerdere bronnen | 2025

Jongeren met een delict voor de rechter

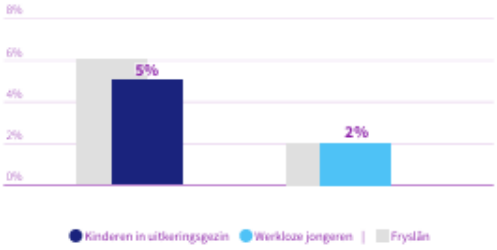
1% Ooststellingwerf

1% Fryslân

CBS | 2023

Achterstand onder jeugd

Ooststellingwerf

CBS | 2024

Netto arbeidsparticipatie

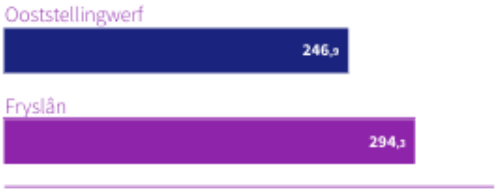
70,5% Ooststellingwerf

72,0% Fryslân

CBS | 2025

Personen met een bijstandsuitkering

per 10.000 inwoners

CBS | 2025

gemeente ooststellingwerf

Demografische druk

CBS - ABF | 2026

Jongeren met jeugdhulp
% van alle jongeren tot 18 jaar

CBS | 2025

Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden

€ 698 Ooststellingwerf

€ 852 Fryslân

COELO | 2026

Jongeren met jeugdbescherming

1,9% Ooststellingwerf

1,3% Fryslân

CBS | 2025

Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden

€ 904 Ooststellingwerf

€ 981 Fryslân

COELO | 2026

Jongeren met jeugdreclassering

0,3% Ooststellingwerf

0,4% Fryslân

CBS | 2025

Cliënten met een maatwerkvoorziening Wmo
per 10.000 inwoners

850 Ooststellingwerf

782 Fryslân

CBS GMSD Wmo | 2025

E. Subsidieontvangers

Deze tabel bevat alle partijen waarvoor we in de begroting een subsidiebedrag hebben opgenomen.

x € 1.000

Aanvrager	Doelstelling	Begroting 2027
Coöperatie Appelscha-regio 3.0	Lokale regiomarketing	
Coöperatieve Vereniging Kunst & Coo	Kunst- & Cultuureducatie Onderwijs Ooststellingwerf	324.335
De Buurthaven	Dorpskamer; een plek om elkaar te ontmoeten en samen te zijn	-
Federatie van muziekverenigingen Ooststellingwerf	Bevorderen van cultuuruitingen en algemene muzikale vorming, ondersteuning van korpsen	24.278
Humanitas De Stellingwerven	Hulp bij Eenzaamheid, Verlies, Opvoeden, Opgroeien, Administratie en Detentie	36.638
Marketing Drenthe	Marketing Kolomiën van Weldadigheid	-
PB Appelscha	Sociale en maatschappelijke participatie en het stimuleren van leefbaarheid in dorp en wijk	7.305
PB Appelscha-Boven	idem	3.140
PB Donkerbroek (dorpsbelang Donkerbroek)	idem	4.628
PB Elsloo en Tronde	idem	3.336
PB Fochteloo	idem	2.999
PB Haule	idem	3.225
PB Haulerwijk	idem	5.955
PB Langedijke	idem	2.967
PB Makkinga	idem	3.708
PB Nijeberkoop	idem	2.897
PB Oldeberkoop	idem	4.194
PB Oosterwolde-Noord (bewonersoverleg BOON)	idem	5.308
PB Oosterwolde-Zuid (St. Bewonerscommissie Zuid BOZ)	idem	4.593
PB Ravenswoud	idem	3.038
PB Waskemeer	idem	3.493
Sportvereniging Oosterwolde	G-voetbal	1.167
Stichting Alzheimercafé Ooststellingwerf	Activiteiten Alzheimer-Café	1.832
Stichting Bedrijven Investeringszone Oosterwolde	Uitvoeren activiteiten Bedrijven Investeringszone Oosterwolde	
Stichting Begraafplaatsen Oosterwolde	Grafrechten voor graven van 1e generatie Molukse KNIL-veteranen + hun partner	6.327
Stichting Bibliotheken Zuidoost Fryslân	Bibliotheekwerk	589.730
Stichting Bosbad Appelscha	Exploitatie openluchtzwembad	169.303
Stichting Buurtgezinnen	Proeftuin buurtgezinnen	
Stichting Collectie Hein Mader	Beelden Hein Mader	8.000
Stichting Comprix (logopedie)	Preventie logopedie op basisscholen in OWO	9.370
Stichting Comprix (heemkunde)	Onderwijs op 35 openbare en identiteitsrijke basisscholen in OWO	13.674
Stichting Comprix (divers)	IKC, Schakelklas en consulent jonge risicokinderen	44.258
Stichting De Kortsluiting	Stimuleren van lokale kunst-, cultuur- en muziekactiviteiten	11.103
Stichting Dorpskamer Appelscha	Een plek om elkaar te ontmoeten en samen te zijn	3.666
Stichting Hartveilig Ooststellingwerf	Het optimaliseren van de reanimatieketen in Ooststellingwerf+abonnement Hartslag Nu!	11.681

		x € 1.000
Stichting Instandhouding leefbaarheid Olderberkoop (STILO)	Pilot dorpsondersteuner	34.500
Stichting Jeugdfonds Sport & Cultuur	Ieder kind de mogelijkheid bieden tot maatschappelijke participatie	42.655
Stichting Kunstwerf	Visie is kunst en cultuur in zingevende uitingsvormen	28.394
Stichting Leergeld Friesland Oost	Ieder kind de mogelijkheid bieden tot maatschappelijke participatie	60.000
Stichting Muziek op Stapel, Stapel op Muziek	Laagdrempelig en aantrekkelijk hoogwaardige, klassieke, levende muziek te bieden	1.110
Stichting Nobilis	Het stimuleren van regionale, nationale en internationale cultuurprojecten	30.000
Stichting Odrie (omroeporganisatie Oost)	Radio lokaal nieuws	19.593
Stichting Ontwikkelingssamenwerking Ooststellingwerf	Bewustwordingsactiviteiten ontwikkelingssamenleving organiseren in Ooststellingwerf	6.783
Stichting Open Stal	Kunstroute Open Stal	6.393
Stichting Pionier	Exploitatie Biocentrum	84.000
Stichting Poptimaal	Activiteiten Opbouwwerk	-
Stichting Scala	Het mensen mogelijk maken om betrokken te zijn en te blijven bij de samenleving	2.679.524
Stichting Stellingwarver Schrieversronte	Promoten van de Stellingwarver taal, cultuur(historie) en streektaal	51.663
Stichting Toerisme Regiomarketing Zuidoost Friesland	Regiomarketing Zuidoost Friesland	40.000
Stichting Tumba	Helpt discriminatie signaleren en voorkomen	-
Stichting Urgente Noden Friesland	Hulp-, zorg- en schuldhulpverlening voor kwetsbare inwoners in Friesland	3.884
Stichting Vakantiespelen Ooststellingwerf	Vakantiespelactiviteiten voor basisschoolleerlingen	11.655
Stichting Voedselbank Ooststellingwerf	Verstrekken levensmiddelen aan inwoners O'werf niet in staat in levensonderhoud te voorzien	16.166
Stichting Volwassenfonds Sport en Cultuur	Iedere volwassene de mogelijkheid bieden tot maatschappelijke participatie	-
Stichting Vrijstaat de Stellingen	Verbindingen zoeken/duurzaamheid versterken via geschiedenis v/d Stellingwerven	11.103
Stichting Welzijn op dorpse schaal	Indicatievrije dagbesteding voor ouderen	35.397
Stichting ZuidOostZorg	Het verzorgen van dagbesteding voor inwoners die met dementie te maken hebben	183.069
Stichting Zwembad Haulewelle	Exploitatie openluchtzwembad	117.178
Vereniging Sport Gemeenten	Aansluiting Vereniging Sport en Gemeenten	-
VluchtelingenWerk Nederland	Ondersteunt vluchtelingen van aankomst naar toekomst.	7.011
VTRBO/TIP	Toeristische informatievoorziening Appelscha en omstreken	10.000
Werkgroep Toegankelijkheid Ooststellingwerf	Verbeteren bereikbaar-, toegankelijk-, bruikbaarheid openbare gebouwen/publiekelijke ruimte	1.706
Zorgboerderij De Fochtel	Het verzorgen van dagbesteding voor inwoners die met dementie te maken hebben	131.580
Zorggroep Liante	Dagopvang en Sociale Recreatie	28.108
Totaal		**€ 4.957.621**

Mededeling aan de raad

Van	:	Burgemeester en wethouders
Datum B&W	:	6 oktober 2026
Onderwerp	:	Aanvullende informatie begroting 2027
Portefeuillehouder	:	Cees Pieter van Burgsteden
Domein	:	Planning & Control

Kennis te nemen van
De aanvullende informatie bij de programmabegroting 2027

Inleiding
In de agendacommissie van 22 september 2026 is verzocht om een afkortingenlijst bij de programmabegroting en een overzicht met linkjes naar de verschillende beleidskaders. Daarnaast was het taakveldenoverzicht per abuis niet opgenomen in de begroting. Tegelijk met het persbericht is een infographic meegestuurd. Bij deze doen wij u die ook formeel toekomen.

Kernboodschap
U ontvangt de volgende stukken:

- Bijlage 1: Afkortingenlijst. In deze lijst zijn de afkortingen, zoals gebruikt in de begroting 2027, uitgeschreven.
- Bijlage 2: Overzicht beleidskaders. In dit overzicht staan de linkjes naar de verschillende beleidskaders zoals die in de begroting 2027 per thema zijn benoemd.
- Bijlage 3: Taakveldenoverzicht begroting. Omdat we naar een nieuwe programma indeling over zijn gegaan vanaf deze begroting is het nodig een taakveldenoverzicht op te nemen. Per abuis was deze bijlage niet in de begroting opgenomen.
- Bijlage 4: Infographic. In deze infographic is in één oogopslag te zien waar ons geld vandaan komt en waar we het aan uitgeven.

Vervolg
De mededeling wordt inclusief bijlagen toegevoegd aan de stukken van de programmabegroting 2027.

Bijlagen
1. Afkortingenlijst begroting 2027
2. Overzicht beleidskaders begroting 2027
3. Taakveldenoverzicht begroting 2027
4. Infographic begroting 2027

Afkortingenlijst Programmabegroting 2027

Afkorting	Betekenis
AB	Algemeen Bestuur
AI	Artificial Intelligence (kunstmatige intelligentie)
AO/IC	Administratieve Organisatie / Interne Controle
APV	Algemene Plaatselijke Verordening
ARG	Algemene Reserve Grondexploitatie
AVG	Algemene Verordening Gegevensbescherming
AZWA	Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord
BAG	Basisregistratie Adressen en Gebouwen
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording
BCF	BTW-compensatiefonds
BGT	Basisregistratie Grootschalige Topografie
BIO 2.0	Baseline Informatiebeveiliging Overheid
BIZ	Bedrijveninvesteringszone
BIZO	Bedrijveninvesteringszone Oosterwolde
BJZ	Bestuurlijk Juridische Zaken
BOON	Bewonersoverleg Oosterwolde Noord
BOPA	Buitenplanse Omgevingsplanactiviteit
BRC	Brede Regeling Combinatiefuncties
BRP	Basisregistratie Personen
BRO	Basisregistratie Ondergrond
BV	Besloten Vennootschap
B&W	College van Burgemeester en Wethouders
CAO	Collectieve Arbeidsovereenkomst
CDOKE	Capaciteitsregeling Decentrale Overheden voor Klimaat- en Energiebeleid
CISO	Chief Information Security Officer
COA	Centraal Orgaan opvang Asielzoekers
COELO	Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden
CPO	Collectief Particulier Opdrachtgeverschap
DAEB	Dienst van Algemeen Economisch Belang
DB	Dagelijks Bestuur
DFR	Doelgroepflexibele Regeling
Diftar	Gedifferentieerd Tarief Afvalstoffenheffing
DSO	Digitaal Stelsel Omgevingswet
DT	Directieteam
EMU	Economische en Monetaire Unie
FG	Functionaris Gegevensbescherming
FRIZA	Fries Integraal Zorgakkoord
Fte	Fulltime-equivalent
FUMO	Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing
Gemw	Gemeentewet
GGD	Gemeentelijke Gezondheidsdienst
GGZ	Geestelijke Gezondheidszorg
GR	Gemeenschappelijke Regeling
GRP	Gemeentelijk Rioleringsplan

ICT	Informatie- en Communicatietechnologie
IZA	Integraal Zorgakkoord
JHF	Jeugdhulp Friesland
KNIL	Koninklijk Nederlands-Indisch Leger
KNVB	Koninklijke Nederlandse Voetbalbond
MFA	Multifunctionele Accommodatie
MFC	Multifunctioneel Centrum
MFS	Multifunctionele Samenlevingsvoorziening
MJB	Meerjarenbegroting
MOP	Meerjaren Onderhoudsplan
NHG	Nationale Hypotheek Garantie
NIS2	Europese richtlijn voor netwerk- en informatiebeveiliging
NV	Naamloze Vennootschap
OKO	Opgroeien in een Kansrijke Omgeving
OVA	Overheidsbijdrage Arbeidskostenontwikkeling
OWO	Samenwerking Ooststellingwerf, Weststellingwerf en Opsterland
OZB	Onroerendezaakbelasting
P&C	Planning & Control
P10	Netwerk van plattelandsgemeenten
PGB	Persoonsgebonden Budget
POC	Percentage of Completion
POK	Parlementaire Ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag
Q4	Vierde kwartaal
RBAC	Role Based Access
RDW	Rijksdienst voor het Wegverkeer
RVU	Regeling Vervroegd Uittreden
SDF	Sociaal Domein Friesland
SDG	Sustainable Development Goals
SiSa	Single Information, Single Audit
SOC	Security Operations Center
SPADES	Spatial Planning and Design with Soils
SPUK	Specifieke Uitkering
SV	Sportvereniging
SVn	Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten
VANG	Van Afval Naar Grondstof
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VRF	Veiligheidsregio Fryslan
VTH	Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving
WEB	Wet Educatie en Beroepsonderwijs
Wkb	Wet kwaliteitsborging voor het bouwen
Wlz	Wet langdurige zorg
Wmo	Wet maatschappelijke ondersteuning
Woo	Wet open overheid
WOZ	Wet waardering onroerende zaken
Wrp	Water- en rioleringsprogramma
WSW	Wet sociale werkvoorziening
WWB	Wet Werk en Bijstand
WWZ	Wonen, Welzijn en Zorg

Programma 1 | Jongvolwassenen en jonge gezinnen binden aan onze dorpen

Thema 1.1 Wonen en Ruimtelijke Ontwikkeling	**Link**
Omgevingsvisie	Omgevingsvisie Ooststellingwerf
Woon(zorg)visie Ooststellingwerf 2022-2026	Woonzorgvisie Ooststellingwerf 2022-2026
Addendum 2025 Woon(zorg)visie Ooststellingwerf 2022-2026	Adendum 2025 woonzorgvisie Ooststellingwerf 2022-2026
Visie op wonen, welzijn en zorg 2025	Visie op wonen, welzijn en zorg 2025
Nota Grondbeleid 2026	Nota grondbeleid 2026
Nota Grondprijzen 2026	Nota grondprijzen 2026
Regiodeal Wonen Zuidoost Fryslân 2025	Regionale woondeal 2022-2030 Regio Zuidoost Fryslân
Wet versterking regie op Volkshuisvesting 2026	Wet Versterking regie volkshuisvesting
Huisvestingswet 2014 (herzien 2024)	Huisvestingswet 2014
Nota Omgevingskwaliteit	Omgevingskwaliteit | Gemeente Ooststellingwerf

Thema 1.2 Goed Opgroeien	
Afwegingskader Toezicht en Handhaving Wet kinderopvang Gemeente Ooststellingwerf 2025	Afwegingskader Toezicht en Handhaving Wet kinderopvang 2025 Ooststellingwerf
Visie op Samenleven 2020-2024	Visie op samenleven 2020-2024
Doe-agenda L ‘Jonge inwoners ontwikkelen zich optimaal’ 2024	Doe-agenda L
Doe-agenda O ‘Kwetsbare jonge inwoners’ 2021-2025	Doe-agenda O
Doe-agenda HK ‘Positieve Gezondheid’ 2022-2026	Doe-agenda HK
Verordening Leerlingenvervoer Ooststellingwerf 2022	Verordening leerlingenvervoer Ooststellingwerf 2022
Wet op het Primair, Speciaal en Voortgezet (Speciaal) Onderwijs	Wet op het primair onderwijs
	Wet op de expertisecentra
Lokale Educatieve Jeugd Agenda	LEJA 2026-2030 Ooststellingwerf
Subsidieregeling peuterspeelgroepen en VVE	Subsidieregeling peuterspeelgroepen 2020
Verordening Hart voor de Jeugd 2025	Verordening Hart voor de Jeugd gemeente Ooststellingwerf 2026
Beleidsregels Hart voor de Jeugd 2025	Beleidsregels Hart voor de Jeugd Ooststellingwerf 2026
Centrumregeling Sociaal Domein Fryslân 2022	Centrumregeling samenwerking Sociaal Domein Fryslân 2022
Accommodatiebeleid & Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2025-2050	Accommodatiebeleid en IHP
Regionaal Programma Basisvaardigheden WEB 2025-2028	Regionaal Programma Basisvaardigheden Friesland 2025-2028
Regiovisie huiselijk geweld en kindermishandeling: Veilig thuis in Fryslân 2014	Regiovisie huiselijk geweld en kindermishandeling
Preventie- en handhavingsplan Alcohol en Middelen 2021-2025	Ooststellingwerf Preventie en handhavingsplan alcohol en middelen

Programma 2 | Sterke dorpen en goede zorg dichtbij

Thema 2.1 Meedoen	
Visie wonen, welzijn en zorg 2025	Visie op wonen, welzijn en zorg 2025
Uitvoeringsprogramma wonen, welzijn en zorg 2025	Uitvoeringsagenda wonen, zorg en welzijn 2026-2034
Visie op Samenleven 2020-2024	Visie op samenleven 2020-2024

Woon(zorg)visie 2022-2026	Woonzorgvisie Ooststellingwerf 2022-2026
Doe-agenda B Mensen participeren duurzaam op de arbeidsmarkt 2021-2025	Doe-agenda B
Doe-agenda C Mensen doen mee aan het maatschappelijk leven 2021-2025	Doe-agenda C
Doe-agenda Nieuwe Wet Inburgering 2022-2026	Beleidsnota (doe-agenda) nieuwe Wet Inburgering Ooststellingwerf 2022-2025
Re-integratieverordening Participatiewet 2023	Re-integratieverordening Participatiewet Ooststellingwerf 2023
Verordening Tegenprestatie 2015	Verordening Tegenprestatie 2015
Maatregelenverordening 2018	Maatregelverordening 2018
Verordening Individuele Inkomenstoeslag 2015	Verordening Individuele Inkomenstoeslag 2015
Verordening Individuele Studietoeslag 2015	Beleidsregels individuele studietoeslag gemeente Ooststellingwerf
Handhavingsverordening 2015	Handhavingsverordening Participatiewet, IOAW en IOAZ 2015
Verordening Verrekening Bestuurlijke Boete bij Recidive 2015	Verordening verrekening bestuurlijke boete bij recidive 2015
Verordening Adviesraad Sociaal Domein 2025	Verordening adviesraad sociaal domein gemeente Ooststellingwerf 2025
Verordening Maatschappelijke Ondersteuning 2025	Verordening maatschappelijke ondersteuning 2025
Beleidsregels Maatschappelijke Ondersteuning 2025	Beleidsregels maatschappelijke ondersteuning 2026
Verordening Beslistermijn Schuldhulpverlening 2023	Verordening beslistermijn schuldhulpverlening Ooststellingwerf 2023
Beleidsplan Schuldhulpverlening 2025-2028	Beleidsplan Schuldhulpverlening gemeente Ooststellingwerf 2025-2028

Thema 2.2 Samenleven

Accommodatiebeleid & Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2025-2050	Accommodatiebeleid en IHP
Regiovisie Wonen Welzijn en Zorg Zuidoost Friesland 2025	Visie op wonen, welzijn en zorg 2025
Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA) 2025	Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA) 2025
Transformatieplan Versterken Sociale Basis 2025	Update transformatieplan 'SAMEN voor Fryslan: Versterken sociale basis' - FrIZA
Tussenbalans Visie op Samenleven 2023	Tussenbalans visie op samenleven 2023
Integraal Zorgakkoord (IZA) 2022	Integraal Zorg Akkoord - Samen werken aan gezonde zorg
Visie op Samenleven 2020-2024	Visie op samenleven 2020-2024
Doe-agenda E Mensen voelen zich verbonden 2022-2026	Doe-agenda E
Doe-agenda G Iedereen doet en ontmoet 2021-2025	Doe-agenda G
Doe-agenda I Gelukkig en gezond ouder worden en mantelzorg 2021-2025	Doe-agenda I
Visie op Inclusie 2020	visie op inclusie 2020-2021

Thema 2.3 Gezondheid

Doe-agenda HK Positieve gezondheid en gezonde leefomgeving 2022	Doe agenda HK
Friese Preventieaanpak	Friese Preventieaanpak
Gemeenschappelijke regeling GGD binnen VRF	Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Fryslân
Visie op Samenleven 2020-2024	Visie op samenleven 2020-2024
Beleidsplan wonen, zorg en welzijn Zuidoost Fryslân	Visie op wonen, welzijn en zorg 2025
Doe-agenda I Gelukkig en gezond ouder worden 2021	Doe-agenda I

Integraal Zorgakkoord (IZA) 2022	Integraal Zorg Akkoord - Samen werken aan gezonde zorg
Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA) 2025	Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA) 2025
Regioplan FRIZA 2023	Regioplan Friesland 2023
Transformatieplan Mentale Gezondheid 2026-2027	Mentale gezondheid en veerkracht - FrIZA
Transformatieplan Versterken Sociale Basis 2026-2027	Update transformatieplan 'SAMEN voor Fryslan: Versterken sociale basis' - FrIZA

Programma 3 | Verbonden, bereikbaar en een sterke openbare ruimte

Thema 3.1 Infrastructuur en Bereikbaarheid

Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030	Strategisch plan verkeersveiligheid 2030
Mobiliteitsvisie 2026-2031	Duurzame mobiliteitsvisie 2026-2031
Omgevingsvisie 2021	Omgevingsvisie Ooststellingwerf
Programma Duurzaam Ooststellingwerf 2026-2030	Programma Duurzaam Ooststellingwerf 2026-2030
Meerjaren Onderhoudsplan Wegen 2026-2030	MOP wegen 2026-2030 planjaar 2026-2027
Meerjaren Onderhoudsplan Openbare Verlichting 2024-2027	Meerjarenonderhoudsplan Openbare verlichting 2024-2027
Meerjaren Onderhoudsplan Civieltechnische Kunstwerken 2023-2027	Meerjaren Onderhouds Planning (MOP) Civieltechnische kunstwerken 2023-2027
Regionaal Mobiliteitsplan Fryslân 2022	Regionaal Mobiliteitsprogramma Fryslân

Thema 3.2 Leefomgeving en Natuur

Coalitieakkoord 2026-2030	Coalitieakkoord 2026-2030
Water- en Rioleringsprogramma 2025-2029	Water- en Rioleringsprogramma Ooststellingwerf
Uitvoeringsplan Klimaatadaptatie 2025-2030	Uitvoeringsplan Klimaatadaptatie Ooststellingwerf
Beleidsplan (Natuurlijk) Spelen!	In ontwikkeling
Notitie Groenbeleid 2011	Notitie Groenbeleid 2011 Gemeente Ooststellingwerf
Programma Duurzaam Ooststellingwerf 2026-2030	Programma Duurzaam Ooststellingwerf 2026-2030
Notitie Het behoud van veilige bomen 2020	Notitie het behoud van veilige bomen

Programma 4 | Economie, natuur en landschap in balans

Thema 4.1 Economie en Werkgelegenheid

Masterplan Oosterwolde Centrum 2020	Masterplan oosterwolde centrum - venekoten noord
BizO 2025-2030	Biznessplan Oosterwolde 2026-2030
Plan voor de Regio (Ruimtelijk Arrangement Fryslân 2025)	Ruimtelijk arrangement Rijk - Provncie Fryslân
Masterplan Het Oude Dorp 2018	Masterplan het oude dorp oosterwolde

Thema 4.2 Duurzaamheid

Beleid zonnepaneelvelden Ooststellingwerf 2017	Beleid zonnepaneelvelden gemeente Ooststellingwerf
Paraplubestemmingsplan Windturbines Ooststellingwerf 2022	Paraplubestemmingsplan windturbines Ooststellingwerf
Programma Duurzaam Ooststellingwerf 2026-2030	Programma Duurzaam Ooststellingwerf 2026-2030

Water- en Rioleringsprogramma 2025-2029	Water- en Rioleringsprogramma Ooststellingwerf
Beleids- en uitvoeringsplan zwerfafval 2014-2022	Uitvoeringsplan zwerfafval Ooststellingwerf
Landelijk Circulair Materialenplan 2025	Landelijk Circulair Materialenplan
Afvalstoffenverordening Ooststellingwerf	Afvalstoffenverordening gemeente Ooststellingwerf 2022
Circulaire uitvoeringsstrategie Ooststellingwerf 2023-2030	Circulaire Uitvoeringsstrategie 2023-2030
Uitvoeringsplan Klimaatadaptatie 2025-2030	Uitvoeringsplan Klimaatadaptatie Ooststellingwerf
Uitvoeringsplan Energietransitie 2025-2030	Uitvoeringsplan Energietransitie Ooststellingwerf 2025-2030
Uitvoeringsplan Biodiversiteit (in ontwikkeling)	biodiversiteitsplan-2021-2025
Uitvoeringsplan Sociale Duurzaamheid (in ontwikkeling)	In ontwikkeling

Thema 4.3 Landbouw en Landelijk Gebied

Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn (Natura 2000)	Vogel- en Habitatrichtlijn - BIJ12
Kaderrichtlijn Water	Kaderrichtlijn Water | Informatiepunt Leefomgeving
Nitraatrichtlijn	Richtlijn 91/676/EEG van de Raad van 12 december 1991
Gemeenschappelijk Landbouwbeleid	Gemeenschappelijk landbouwbeleid - Landbouw en plattelandsontwikkeling
Natuurherstelverordening	Natuurherstelverordening | Levend Landschap

Thema 4.4 Recreatie en Toerisme

Ontwikkelagenda Recreatie en Toerisme Ooststellingwerf 2025-2030	Ontwikkelagenda recreatie en toerisme Ooststellingwerf

Programma 5 | Betrouwbare en samenwerkende gemeente waar inwoners zich veilig voelen

Thema 5.1 Bestuur, dienstverlening en financiën

Programma Dienstverlening 2025-2027	Programma dienstverlening 2025-2027
Uitvoeringsplan Dienstverlening 2026-2027	Uitvoeringsplan dienstverlening 2026-2027
Visie op Inwonersparticipatie 2023	Visie op Inwonersparticipatie 2023
Wet Proactieve Dienstverlening	Is nog in behandeling
Kieswet	Kieswet
Burgerlijk Wetboek	Divers
Paspoortwet	Paspoortwet
	Wet op de Nederlandse identiteitskaart
Wet basisregistratie personen	Wet basisregistratie personen
Rijkswet op het Nederlanderschap	Rijkswet op het Nederlanderschap
Reglement gegevensverstrekking	Regeling Basisregistratie personen (BRP) Ooststellingwerf 2024
Beleid briefadres	Regeling briefadres gemeente Ooststellingwerf 2022
Omgevingswet	Omgevingswet
Wet Versterking Participatie op Decentraal Niveau	Wet versterking participatie op decentraal niveau

Thema 5.2 Openbare Orde en Veiligheid

Integraal Veiligheidsbeleid 2024-2027	Integraal Veiligheidsbeleid 2024-2027
Regionaal Risicoprofiel 2026-2029	Risico's in Fryslân | Veiligheidsregio Fryslân

Thema 5.3 Asiel en Migratie

Wet gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen (Spreidingswet)	Wet gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen
Huisvestingswet 2014	Huisvestingswet 2014
Tijdelijke wet opvang ontheemden Oekraïne 2024	Tijdelijke wet opvang ontheemden Oekraïne

F. Overzicht taakvelden

gemeente ooststellingwerf

gemeente ooststellingwerf

Overzicht taakvelden

In onderstaande tabel staan de baten en lasten per taakveld. Dit is voor de vergelijkbaarheid met andere gemeenten.

x € 1.000

Taakvelden	2027			2028			2029			2030		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
0-1 Bestuur	-1.825	0	-1.825	-1.719	0	-1.719	-1.702	0	-1.702	-1.626	0	-1.626
0-2 Burgerzaken	-1.185	554	-630	-1.158	485	-673	-1.089	352	-737	-1.089	352	-737
0-3 Beheer overige gebouwen en gronden	-646	1	-645	-641	1	-640	-646	1	-645	-643	1	-642
0-4 Overhead	-17.549	3.221	-14.328	-16.203	3.212	-12.991	-15.967	3.212	-12.755	-15.794	3212	-12.582
0-5 Treasury	-718	97	-621	-1.049	96	-953	-1.008	96	-912	-993	95	-897
0-61 OZB Woningen	-235	2.965	2.729	-235	3.070	2.834	-235	3.070	2.834	-235	3070	2.834
0-62 OZB niet-woningen	-224	907	683	-224	1.011	787	-224	1.011	787	-224	1011	787
0-64 Belastingen Overig	-157	69	-88	-157	69	-88	-157	69	-88	-157	69	-88
0-7 Alg-uitkering en ov-uitk- gemeentefonds	0	70.875	70.875	0	68.117	68.117	0	67.022	67.022	0	68407	68.407
0-8 Overige baten en lasten	17	9	26	490	9	499	2.136	9	2.145	2.192	9	2.201
0-9 Vennootschapsbelasting (VpB)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0-10 Mutaties reserves	0	1.700	1.700	0	1.279	1.279	0	1.278	1.278	0	697	697
1-1 Crisisbeheersing en brandweer	-2.211	0	-2.211	-2.211	0	-2.211	-2.211	0	-2.211	-2.211	0	-2.211
1-2 Openbare orde en veiligheid	-740	15	-725	-690	15	-675	-690	15	-675	-690	15	-675
2-1 Verkeer en vervoer	-3.788	93	-3.695	-3.782	93	-3.688	-3.827	93	-3.734	-3.819	93	-3.725
2-4 Economische havens en waterwegen	-18	0	-18	-21	0	-21	-22	0	-22	-22	0	-22
3-1 Economische ontwikkeling	-134	0	-134	-134	0	-134	-134	0	-134	-134	0	-134
3-2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-120	0	-120	-120	0	-120	-120	0	-120	-120	0	-120
3-3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-182	68	-114	-182	68	-114	-182	68	-114	-182	68	-114
3-4 Economische promotie	-344	571	227	-344	571	227	-344	571	227	-344	571	227
4-2 Onderwijshuisvesting	-1.684	270	-1.414	-1.684	270	-1.413	-1.635	270	-1.365	-1.593	270	-1.323
4-3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-2.061	545	-1.516	-2.061	545	-1.516	-2.058	545	-1.514	-2.054	545	-1.509
5-1 Sportbeleid en activering	-286	164	-122	-286	164	-122	-286	164	-122	-286	164	-122
5-2 Sportaccommodaties	-2.765	237	-2.528	-3.049	237	-2.812	-3.976	237	-3.739	-4.185	237	-3.947
5-3 Cultuurpres- cultuurprod- en cultuurpart	-677	0	-677	-677	0	-677	-663	0	-663	-663	0	-663

gemeente ooststellingwerf

x € 1.000

Taakvelden	2027			2028			2029			2030		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
5-5 Cultureel erfgoed	-159	14	-145	-159	14	-145	-159	14	-145	-159	14	-145
5-6 Media	-634	0	-634	-634	0	-634	-630	0	-630	-621	0	-621
5-7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-3.672	130	-3.542	-3.726	130	-3.597	-3.768	130	-3.638	-3.807	130	-3.678
6-1 Samenkracht en burgerparticipatie	-3.578	1.609	-1.970	-3.789	1.364	-2.426	-3.866	1.433	-2.433	-3.561	1131	-2.431
6-21 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Wmo	-1.410	0	-1.410	-1.410	0	-1.410	-1.410	0	-1.410	-1.410	0	-1.410
6-22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jgd	-2.274	0	-2.274	-2.274	0	-2.274	-2.274	0	-2.274	-2.274	0	-2.274
6-3 Inkomensregelingen	-14.389	11.185	-3.204	-14.476	11.312	-3.164	-14.639	11.475	-3.164	-14.820	11656	-3.164
6-4 WSW en beschut werk	-2.296	0	-2.296	-2.183	0	-2.183	-2.074	0	-2.074	-2.062	0	-2.062
6-5 Arbeidsparticipatie	-1.078	40	-1.038	-1.078	40	-1.038	-1.078	40	-1.038	-1.078	40	-1.038
6-60 Hulpmiddelen en diensten (Wmo)	-1.819	0	-1.819	-1.819	0	-1.819	-1.819	0	-1.819	-1.819	0	-1.819
6-711 Huishoudelijke hulp (WMO)	-3.647	250	-3.397	-3.647	580	-3.067	-3.647	580	-3.067	-3.647	580	-3.067
6-712 Begeleiding (WMO)	-1.805	0	-1.805	-1.805	0	-1.805	-1.805	0	-1.805	-1.805	0	-1.805
6-713 Dagbesteding (WMO)	-1.311	0	-1.311	-1.311	0	-1.311	-1.311	0	-1.311	-1.311	0	-1.311
6-714 Overige maatwerkarrangementen (WMO)	-265	0	-265	-265	0	-265	-265	0	-265	-265	0	-265
6-751 Jeugdhulp ambulant lokaal	-1.193	0	-1.193	-818	0	-818	-818	0	-818	-818	0	-818
6-752 Jeugdhulp ambulant regionaal	-5.934	0	-5.934	-5.559	0	-5.559	-5.559	0	-5.559	-5.559	0	-5.559
6-753 Jeugdhulp ambulant landelijk	-227	0	-227	-227	0	-227	-227	0	-227	-227	0	-227
6-761 Jeugdhulp met verblijf lokaal	-777	0	-777	-777	0	-777	-777	0	-777	-777	0	-777
6-762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	-2.743	0	-2.743	-2.729	0	-2.729	-2.729	0	-2.729	-2.729	0	-2.729
6-763 Jeugdhulp met verblijf landelijk	-69	0	-69	-69	0	-69	-69	0	-69	-69	0	-69
6-791 PGB Wmo	-88	0	-88	-88	0	-88	-88	0	-88	-88	0	-88
6-792 PGB Jeugd	-149	0	-149	-149	0	-149	-149	0	-149	-149	0	-149
6-811 Beschermd wonen (WMO)	-129	265	136	-129	265	136	-129	265	136	-129	265	136
6-812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-4	0	-4	-4	0	-4	-4	0	-4	-4	0	-4
6-821 Jeugdbescherming	-1.661	0	-1.661	-1.661	0	-1.661	-1.661	0	-1.661	-1.661	0	-1.661
6-822 Jeugdreclassering	-243	0	-243	-243	0	-243	-243	0	-243	-243	0	-243
6-91 Coördinatie en beleid Wmo	-84	0	-84	-84	0	-84	-84	0	-84	-84	0	-84
6-92 Coördinatie en beleid Jeugd	-446	0	-446	-446	0	-446	-446	0	-446	-446	0	-446

x € 1.000

Taakvelden	2027			2028			2029			2030		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
7-1 Volksgezondheid	-2.033	216	-1.817	-2.033	216	-1.817	-2.033	216	-1.817	-2.033	216	-1.817
7-2 Riolering	-2.402	3.435	1.033	-2.402	3.435	1.033	-2.402	3.435	1.033	-2.402	3435	1.033
7-3 Afval	-3.493	4.137	644	-3.493	4.137	645	-3.493	4.137	645	-3.493	4137	645
7-4 Milieubeheer	-2.288	125	-2.163	-2.161	957	-1.204	-2.166	957	-1.209	-1.914	957	-957
8-1 Ruimte en leefomgeving	-2.009	327	-1.681	-2.069	205	-1.864	-2.078	205	-1.873	-1.866	205	-1.661
8-2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8-3 Wonen en bouwen	-2.540	721	-1.819	-2.520	703	-1.816	-2.436	621	-1.816	-2.436	620	-1.816
Totaal	**-104.378**	**104.816**	**438**	**-102.371**	**102.670**	**300**	**-101.374**	**101.591**	**217**	**-100.635**	**102.273**	**1.638**

Begroting 2027

In dit overzicht ziet u in één oogopslag welke inkomsten en uitgaven we voor volgend jaar verwachten. Waar het geld naartoe gaat en waar het geld vandaan komt.

Waar geven we ons geld aan uit?

23,9 MILJOEN

PROGRAMMA 1
Jongvolwassenen en jonge gezinnen binden aan onze dorpen

38,3 MILJOEN

PROGRAMMA 2
Sterke dorpen en goede zorg dichtbij

13,3 MILJOEN

PROGRAMMA 3
Verbonden, bereikbaar en een sterke openbare ruimte

3,4 MILJOEN

PROGRAMMA 4
Economie, natuur en landschap in balans

24,2 MILJOEN

PROGRAMMA 5
Betrouwbare en samenwerkende gemeente waar inwoners zich veilig voelen

1,3 MILJOEN

6
Algemene dekkingsmiddelen

1,1 MILJOEN

Begroting uitgaven nieuwe plannen in 2027

Waar komt ons geld vandaan?

3,8 MILJOEN

Onroerendezaakbelasting (OZB)

3,4 MILJOEN

Rioolheffing

3,5 MILJOEN

Afvalstoffenheffing

0,4 MILJOEN

Toeristenbelasting

1,2 MILJOEN

Leges

0,2 MILJOEN

Overige belastingen (BIZ en Forensen)

19,7 MILJOEN

Inkomsten zoals specifieke uitkeringen van het rijk, huren en pachten en grondverkoop

Lokale belastingen

Overig

Totale begrote uitgaven 2027

104,4 MILJOEN

Inkomsten van het Rijk

70,9 MILJOEN

\+

Lokale inkomsten

32,2 MILJOEN

\+

Onttrekking reserves

1,7 MILJOEN

=

Totale begrote inkomsten 2027

104,8 MILJOEN

Verwacht resultaat na uitvoering nieuwe plannen in de komende jaren:

2027
-0,7 MILJOEN

2028
-0,6 MILJOEN

2029
-0,6 MILJOEN

2030
+0,8 MILJOEN

Uitgave najaar 2026. Alle bedragen in euro, afgerond naar miljoenen, afrondingsverschillen voorbehouden.

gemeente ooststellingwerf

Mededeling aan de raad

Van	:	Burgemeester en wethouders
Datum B&W	:	6 oktober 2026
Onderwerp	:	Septembercirculaire 2026
Portefeuillehouder	:	Cees Pieter van Burgsteden
Domein	:	Planning & Control

Kennis te nemen van

de gevolgen van de septembercirculaire 2026 (bijlage A, verschenen op Prinsjesdag) voor het jaar 2026 en de Programmabegroting 2027-2030. Dit kunt u betrekken bij de behandeling van de najaarsrapportage 2026 en de programmabegroting 2027-2030 in de raadsvergadering van 3 november 2026.

Kernboodschap

Het jaar 2026

Het bijgestelde begrotingsperspectief 2026 na het verwerken van de septembercirculaire 2026 Is:

x € 1.000

Begrotingsperspectief	2026
a. Begrotingsperscpectief na najaarsrapportage 2026	**-2772**
b. Gevolg septembercirculaire 2026	-326
c. Compensaties	-228
Begrotingsperspectief na septembercirculaire 2026	**-3.326**

a. *Begrotingsperspectief na najaarsrapportage 2026*
   Dit is het begrotingsperspectief, zoals gepresenteerd in de najaarsrapportage
b. *Gevolg septembercirculaire 2026*
   Dit is het resultaat van de berekening van de septembercirculaire 2026 afgezet tegen de berekening van de meicirculaire 2026. In tabel 1 van bijlage B worden de verschillen toegelicht.
c. *Compensaties*
   Een deel van de middelen uit de septembercirculaire 2026 leidt tot extra uitgaven. De financiële gevolgen hiervan zijn opgenomen in tabel 2 van bijlage B.

Begrotingsperspectief 2027-2030
Het bijgestelde begrotingsperspectief 2027-2030 na het verwerken van de septembercirculaire 2026 is:

x € 1.000

Structureel begrotingsperspectief	2027	2028	2029	2030
a. Primitief begroting 2027-2030	**438**	**300**	**216**	**1.638**
b.Voorstellen nieuw beleid structureel	-1.091	-938	-785	-785
c. Gevolg septembercirculaire 2026	140	-32	79	43
d. Compensaties	-276	-173	-174	-176
Structureel begrotingsperspectief na septembercirculaire 2026	**-789**	**-843**	**-664**	**720**

a. *Primitief begroting 2027-2030*
Dit is het gepresenteerde structurele begrotingsperspectief van de primitieve programmabegroting 2027-2030.

b. *Voorstellen nieuw beleid structureel*
Dit zijn de structurele gevolgen van het voorgestelde nieuw beleid in de programmabegroting 2027-2030.

c. *Gevolg septembercirculaire 2026*
Dit is het resultaat van de berekening van de septembercirculaire 2026 afgezet tegen de berekening van de meicirculaire 2026. In tabel 1 van bijlage B worden de verschillen toegelicht.

d. *Compensaties*
Een deel van de middelen uit de septembercirculaire 2026 leidt tot extra uitgaven. De financiële gevolgen hiervan zijn opgenomen in tabel 2 van bijlage B.

Na verwerking van de cijfers van de septembercirculaire 2026 is het structureel begrotingsperspectief 2027-2030 ten opzichte van het perspectief uit de programmabegroting 2027-2030 voor alle jaren naar beneden bijgesteld.

De gevolgen van de septembercirculaire 2026 voor de jaren 2026-2030 worden verwerkt in een begrotingswijziging

Bijlagen

A. Septembercirculaire 2026
B. Bijlage B bij de mededeling aan de raad septembercirculaire 2026

Ministerie van Binnenlandse Zaken
en Koninkrijksrelaties

Gemeentefonds

Septembercirculaire 2026

Werken aan de basis. Van Nederland en ons Koninkrijk.

de gemeentebesturen, ter attentie van de raden en de colleges van B&W

DGOBDR/ Bestuur, Financiën en Regio's

Turfmarkt 147
Den Haag
Postbus 20011
2500 EA Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Contactpersoon
eventuele vragen per e-mail
postbus.gf@minbzk.nl

Datum
15 september 2026

Kenmerk
2026-0000488267

circulaire

Onderwerp	septembercirculaire gemeentefonds 2026
Doelstelling	bekendmaking van beleid en het geven van informatie
Juridische grondslag	
Relaties met andere circulaires	meicirculaire 2025 (2025-0000332806); septembercirculaire 2025 (2025-0000554447); decembercirculaire 2025 (2025-0000688416); meicirculaire 2026 (2026-0000247887)
Ingangsdatum	15 september 2026
Geldig tot	1 juli 2027

Voorwoord

Voor u ligt de septembercirculaire gemeentefonds 2026.

Gemeenten ontvangen op drie tijdstippen in het jaar informatie over de gemeentefondsuitkeringen: in mei op basis van de Voorjaarsnota, in september op basis van de Miljoenennota en in december, ter afronding van het lopende jaar, op basis van de Najaarsnota. De septembercirculaire 2026 informeert u over de gemeentefondsuitkeringen voor 2026 en verder, gebaseerd op de Miljoenennota 2027 en de bijbehorende ontwerpbegroting van het gemeentefonds.

In het algemeen geldt voor de informatie uit de circulaires het voorbehoud van parlementaire besluitvorming. Dat geldt dit jaar uiteraard ook.

De politiek-bestuurlijke zaken worden in hoofdstuk 1 belicht. De circulaire is in belangrijke mate een financieel-technisch document. De latere hoofdstukken richten zich vooral op de doelgroep van financieel specialisten.

Ik wens u veel succes toe bij de uitvoering van uw taken

Mede namens de Staatssecretaris van Financiën,
De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

P.E. Heerma

Inhoudsopgave

1 Hoofdpunten 6
1.1 Inleiding 6
1.2 Algemene uitkering 6
1.3 Decentralisatie- en integratie-uitkeringen 7
2 Algemene uitkering 8
2.1 Inleiding 8
2.2 Wijzigingen in de omvang van de algemene uitkering 8
1. Accres tranches 9
2. Afrekening ruimte onder plafond BCF 2026 11
3. Almere 12
4. Wet Versterking regie volkshuisvesting 12
4a. Wet Versterking regie volkshuisvesting: uitvoeringskosten 12
4b. Wet Versterking regie volkshuisvesting: integrale dienstverlening 13
5. Basisregistratie Personen (BRP) 13
5a. BRP Logisch Ontwerp 13
5b. BRP experiment 13
5c. Bijdrage gebruik BRP 2026 14
5d. Naheffing BRP 2025 14
6. Handelsregister KVK 14
7. Wet op de lijkbezorging 14
8. Uitvoeringskosten inburgering 14
9. Bijstand jongerennorm 15
10. Wetsvoorstel Onderwijshuisvesting 15
2.3 Verdeling mutaties algemene uitkering 15
2.4 Maatstaven, bedragen per eenheid, uitkeringsfactor en overige uitkeringsonderdelen 16
3 Decentralisatie- en integratie-uitkeringen 21
3.1 Inleiding 21
3.2 Omvang en verdeling decentralisatie- en integratie-uitkeringen 21
1. Vrouwenopvang 23
1a. Vrouwenopvang: Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming 23
1b. Vrouwenopvang: opvangplekken mensenhandel 23
2. Spreidingswet 23
3. Pilot wijkgerichte vaccinatieaanpak 24
4. Faciliteitenbesluit opvangcentra 24
5. Impulsbudget arbeidsmarktregio's 24
6. Landelijke Aanpak Adreskwaliteit (LAA) 25
7. Gebiedsontsluiting Lisserbroek 25
8. Startbanen statushouders 25

9. Veilig vergaderen 26
10. Nationale Agenda Laadinfrastructuur 26
11. Kolenfonds 26
12. Europese Richtlijn Energieprestaties van Gebouwen (EPBD IV) 26
13. Project De Thuisgevers 27
14. Aanpak overlast asielzoekers 27
15. Veerkracht en weerbaarheid 27
16. Regionale Energie Strategieën 28
17. Pilots Preventieve aanpak gestapelde problematiek 28
18. Basisregistratie Personen (BRP): centralisering inschrijving vergunninghouders 28
19. Economische Agenda Groningen 29
20. Isolatieaanpak VvE's Nij Begun 29
21. Gemeentebalie Schiphol 29
22. Work in NL Betrekken zelforganisaties en sleutelpersonen 29
23. Vrouwelijke statushouders 30
24. Aanpak ondermijning zeehavens 30
25. Signaalmanagement systeem 30
26. Maasterras Dordrecht 30
27. Ontwikkeling Masterplan Stationsgebied Deventer 31
28. Stedendialoog 31
29. Openbare bibliotheken 31
30. IBO Problematische schulden 31
31. Regeling heroïnebehandeling 32
32. Accres Beschermd Wonen 32
3.3. Verdeling bestaande decentralisatie- en integratie-uitkeringen en overige mededelingen 33
3.3.1. Maatschappelijke opvang 33
3.3.2. Vrouwenopvang 33
3.3.3. Impulsbudget sociale infrastructuur 34
3.3.4. Beschermd Wonen (IU) 34
3.3.5. Rijksbijdrage sociale infrastructuur (IU Participatie) 34
4 Overige mededelingen 35
4.1 Inleiding 35
4.2 Gemeentefondstotalen, bevoorschotting en nominale ontwikkelingen 35
4.3 Individuele referentiewaarden EMU-saldo medeoverheden 2027 36
4.4 Stand van zaken onderzoeksagenda verdeelmodel algemene uitkering 37
4.5 Wegenbeheer 38
4.6 Website gemeentefinanciën: www.findo.nl 38
4.7 Jaarlijkse weging decentralisatie- en integratie-uitkeringen 38
4.8 Cijfers belastingcapaciteit 39
Bijlagen 40
Bijlage 2.1.1 Bedragen per eenheid en uitkeringsfactor 2026 41

Bijlage 2.1.2 Bedragen per eenheid 2026 per cluster 43
Bijlage 2.1.3 Bedragen per eenheid en uitkeringsfactor 2027 45
Bijlage 2.1.4 Bedragen per eenheid 2027 per cluster 47
Bijlage 2.2.1 Opbouw algemene uitkeringen 2026-2031 49
Bijlage 2.4.1 Aantallen per gemeente ophoging maatstaf Woonruimten....50
Bijlage 2.4.2 Volumina maatstaven 2026-2031 58
Bijlage 3.3-2 Decentralisatie-uitkering Spreidingswet....61
Bijlage 3.3-3 Decentralisatie-uitkering Pilot wijkgerichte vaccinatieaanpak 65
Bijlage 3.3-4 Decentralisatie-uitkering Faciliteitenbesluit opvangcentra 66
Bijlage 3.3-5 Decentralisatie-uitkering Impulsbudget arbeidsmarktregio's 67
Bijlage 3.3-6 Decentralisatie-uitkering Landelijke aanpak adreskwaliteit....68
Bijlage 3.3-8 Decentralisatie-uitkering Startbanen statushouders 72
Bijlage 3.3-9 Decentralisatie-uitkering Veilig vergaderen 73
Bijlage 3.3-12 Decentralisatie-uitkering Energy Performance of Buildings Directive....74
Bijlage 3.3-15 Decentralisatie-uitkering Veerkracht en weerbaarheid 78
Bijlage 3.3-16 Decentralisatie-uitkering Regionale Energie Strategieën 79
Bijlage 3.3-18 Decentralisatie-uitkering Basisregistratie Personen (BRP): centralisering inschrijving vergunninghouders....80
Bijlage 3.3-22 Decentralisatie-uitkering Work in NL Betrekken zelforganisaties en sleutelpersonen....81
Bijlage 3.3-23 Decentralisatie-uitkering Vrouwelijke statushouders....82
Bijlage 3.3-29 Decentralisatie-uitkering Openbare Bibliotheken....83
Bijlage 3.2-30 Decentralisatie-uitkering IBO Problematische schulden....87
Bijlage 3.2-31 Decentralisatie-uitkering Regeling heroïnebehandeling 91
Bijlage 3.3.1 Decentralisatie-uitkering Maatschappelijke opvang 92
Bijlage 3.3.3 Decentralisatie-uitkering Impulsbudget sociale infrastructuur 93
Bijlage 4.3 Referentiewaarden EMU-saldo 2027 gemeenten 96

1 Hoofdpunten

1.1 Inleiding

Deze circulaire informeert gemeenten over de gemeentefondsuitkeringen. Het gemeentefonds is de grootste inkomstenbron van gemeenten. Daarnaast bepalen factoren als specifieke uitkeringen, belastingopbrengsten, gemeentelijke heffingen, gemeentelijke rentebaten- en lasten, dividendopbrengsten en grondexploitatie mede de financiële ruimte van gemeenten. Zij vallen echter buiten het bestek van deze circulaire.

In deze circulaire wordt u geïnformeerd over de gevolgen van de mutaties uit de Miljoenennota 2027 en de bijbehorende ontwerpbegroting 2027 voor de gemeenten. De informatie is onder het voorbehoud van parlementaire goedkeuring.

Dit hoofdstuk bevat een beknopte weergave van de belangrijkste mutaties uit de circulaire. De indeling van de circulaire is afgestemd op de soorten uitkeringen die het gemeentefonds kent: de algemene uitkering, de decentralisatie- en integratie-uitkeringen.

1.2 Algemene uitkering

Accres

Het gemeentefonds is de grootste inkomstenbron van gemeenten. De jaarlijkse toe- en afname van het gemeentefonds wordt het accres genoemd. In deze circulaire is het accres voor uitkeringsjaar 2027 en verder geactualiseerd.

BTW-compensatiefonds (BCF)

Deze circulaire biedt informatie over de raming van de ruimte onder het plafond van het BTW-compensatiefonds (BCF) voor de jaren 2026 tot en met 2031.

Wet Versterking regie volkshuisvesting

Het wetsvoorstel Versterking regie volkshuisvesting zorgt ervoor dat overheden kunnen sturen op hoeveel, waar en voor wie er wordt gebouwd. Het Rijk, provincies en gemeenten kunnen zo de regie hernemen op de volkshuisvesting en de woningbouwopgave in het bijzonder. Ter compensatie van de in het artikel 2 onderzoek geïdentificeerde structurele uitvoeringslasten wordt voor de jaren 2026 en verder een jaarlijkse bijdrage van € 56,2 miljoen toegevoegd aan het gemeentefonds.

Gemeenten moeten daarnaast in hun Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)-beleidsplan aangeven hoe ze in samenwerking met aanbieders zorg dragen voor integrale dienstverlening (wonen, zorg en ondersteuning). Hiervoor is in 2026 een bijdrage van € 9,8 miljoen beschikbaar en vanaf 2027 structureel € 3 miljoen.

1.3 Decentralisatie- en integratie-uitkeringen

De circulaire bevat voor uitkeringsjaar 2026 en verder ook een aantal wijzigingen in de decentralisatie- en integratie-uitkeringen. Het gaat om de aanpassing van bestaande uitkeringen, omzetting van specifieke uitkeringen naar decentralisatie-uitkeringen en om nieuwe uitkeringen. In hoofdstuk 3 is een compleet overzicht opgenomen.

De belangrijkste wijzigingen die in deze circulaire verwerkt zijn betreffen:

- Accres Beschermd wonen: Vanaf 2027 vindt de indexatie van de integratie-uitkering (IU) Beschermd wonen plaats conform de accressystematiek van het gemeentefonds en niet meer vanaf de VWS-begroting. De gereserveerde middelen voor volumegroei en loon- en prijsbijstellingen (LPO-bijstelling) van de IU Beschermd wonen zijn bij Miljoenennota 2027 overgeheveld naar het hoofdstuk Accres gemeentefonds en bijgesteld aan de hand van het berekende accres.
- De decentralisatie-uitkering Openbare bibliotheken. Het doel van de uitkering is om gemeenten in staat te stellen te voldoen aan de gewijzigde Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob). Deze wet verplicht gemeenten te zorgen voor toegankelijke bibliotheekvoorzieningen binnen redelijke afstand voor inwoners. Gemeenten ontvangen hiertoe een bijdrage van € 62 miljoen in 2027.
- De decentralisatie-uitkering Vrouwenopvang. Voor het bestendigen en verbreden van de werkwijze ontwikkeld in het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming wordt € 18 miljoen in 2026 en € 17 miljoen in 2027 beschikbaar gesteld.
- De decentralisatie-uitkering Spreidingswet. Vanuit de Spreidingswet hebben gemeenten een nieuwe taak gekregen in het realiseren van opvangplekken. Zij ontvangen hiervoor in 2026 een bijdrage van in totaal € 15,3 miljoen.
- De decentralisatie-uitkering IBO Problematische schulden. Vanuit het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) wordt vanaf 2027 structureel € 19,7 miljoen beschikbaar gesteld. Deze middelen zijn bedoeld om vroegsignalering beter in te richten.

2 Algemene uitkering

2.1 Inleiding

Binnen het gemeentefonds is de algemene uitkering de grootste component. Het bedrag aan algemene uitkering wordt verdeeld over de gemeenten via maatstaven, zoals het inwonertal en de oppervlakte van een gemeente, een aan de maatstaven gekoppeld gewicht (bedrag per eenheid) en de uitkeringsfactor (de voor alle gemeenten gelijke vermenigvuldigingsfactor). Die drie componenten zijn aan wijzigingen onderhevig. Dit hoofdstuk geeft informatie over de aanleiding voor die wijzigingen en over de uitwerking ervan. In paragraaf 2.2 worden de wijzigingen in de omvang van de algemene uitkering behandeld en in paragraaf 2.3 worden de consequenties daarvan voor de verdeling aangegeven. Paragraaf 2.4 bevat overige mededelingen over de algemene uitkering. Paragraaf 2.5 informeert de gemeenten over een aantal gegevens voor de berekening van de algemene uitkering, te weten: maatstaven, gewichten en uitkeringsfactoren.

Het totaal van alle wijzigingen vindt zijn neerslag in de bijlagen 2.1.1 tot en met 2.1.4, die overzichten bevatten van maatstaven, bedragen per eenheid en uitkeringsfactoren.

De algemene uitkering is vrij besteedbaar voor gemeenten. Eventuele opmerkingen die over de algemene uitkering in deze circulaire worden gemaakt, zijn niet meer dan voorbeelden die illustreren met welke kosten gemeenten worden geconfronteerd. Dit inzicht is ook van belang voor de Eerste en Tweede Kamer. Met de betreffende teksten wordt niet beoogd het bestedingsdoel nader te omschrijven, of op welke wijze dan ook de middelen te oormerken.

2.2 Wijzigingen in de omvang van de algemene uitkering

Tabel 2.2.1 bevat de mutaties in de omvang van de algemene uitkering over de periode 2026 tot en met 2031 ten opzichte van de meicirculaire 2026. Wijziging in de omvang van de algemene uitkering kunnen het gevolg zijn van:

1. Algemene mutaties
   Deze mutaties hebben betekenis voor de financiële ruimte van de gemeenten, zonder veranderingen in het takenpakket.
2. Taakmutaties
   Deze mutaties hebben betrekking op taakmutaties bij gemeenten en hebben corresponderende gevolgen voor inkomsten of uitgaven. De mutaties zijn geordend volgens de clusterindeling van het gemeentefonds om gemeenten een overzicht te bieden per beleidsterrein. De clusterindeling, naar gelijksoortige gemeentelijke beleidsvelden, is een hulpmiddel bij het onderhoud van de verdeling. De clusterindeling heeft geen gevolgen voor de bestedingsvrijheid van de algemene uitkering. Met de clusterindeling wordt niet beoogd het bestedingsdoel nader te omschrijven, of op welke wijze dan ook de middelen te oormerken.

Tabel 2.2.1 geeft een totaalbeeld van de mutaties in de omvang van de algemene uitkering van circulaire op circulaire. De mutaties hebben betrekking op 2026 en verder ten opzichte van de meicirculaire 2026 en worden onder de tabel toegelicht. In bijlage 2.2.1 zijn de mutaties uit tabel 2.2.1 samengenomen met de mutaties uit eerdere circulaires. Deze bijlage geeft een totaalbeeld van de mutaties van jaar op jaar.

Tabel 2.2.1 Ontwikkeling algemene uitkering, mutaties (in duizenden euro's)

		2026	2027	2028	2029	2030	2031
	stand meicirculaire 2026	**41.728.080**	**43.730.896**	**43.955.574**	**44.703.865**	**46.931.094**	**48.942.944**
	algemene mutaties						
1	Accres tranches		274.688	271.216	323.990	343.638	361.027
2	Afrekening ruimte onder plafond BCF 2026	190.876					
3	Almere	230	226	173	169	171	157
	taakmutaties						
	Cluster Infrastructuur, ruimte en milieu						
4	*Wet Versterking regie volkshuisvesting*						
4a	Wet Versterking regie volkshuisvesting: uitvoeringskosten	56.156	56.156	56.156	56.156	56.156	56.156
	Cluster Individuele voorzieningen Wmo						
4b	Wet Versterking regie volkshuisvesting: integrale dienstverlening	9.766	3.016	3.016	3.016	3.016	3.016
	Cluster Bestuur en ondersteuning						
5	*Basisregistratie Personen (BRP)*						
5a	BRP Logisch Ontwerp	1.374					
5b	BRP experiment	850					
5c	Bijdrage gebruik BRP 2026	-7.710					
5d	Naheffing BRP 2025	-3.198					
6	Handelsregister KVK	-2.295					
7	Wet op de lijkbezorging			1.107	1.107	1.107	1.107
	Cluster Participatie						
8	Bijstand jongerennorm	2.785	796	398			
9	Uitvoeringskosten Inburgering	31.000					
	Cluster Onderwijs						
10	Wetsvoorstel Onderwijshuisvesting		855	855	855		
	stand deze circulaire	**42.007.914**	**44.066.633**	**44.288.495**	**45.089.158**	**47.335.182**	**49.364.407**

Toelichting algemene uitkering

1. Accres tranches

Het gemeentefonds is de grootste inkomstenbron van de gemeenten. De jaarlijkse toe- en afname van het gemeentefonds en het provinciefonds wordt het accres genoemd. In deze circulaire is een nieuwe accresraming opgenomen voor de jaren 2027 en verder.

Vanaf 2024 is de normeringssytematiek (het accres) gebaseerd op de ontwikkeling van het nominaal bruto binnenlands product (bbp). Het uitgangspunt hierbij is dat de fondsen meerjarig de ontwikkeling van het nominaal bbp volgen. De normering is gesplitst in een volumedeel en een prijsdeel. De volumeontwikkeling van de fondsen is gebaseerd op een 8-jaars (t-9 t/m t-2) historisch gemiddelde van de ontwikkeling van het bbp, waardoor het fonds minder schommelt. Het prijsdeel volgt de prijsontwikkeling van het bbp van het lopende jaar. Conform rijksbrede systematiek wordt de index in het voorjaar van het lopende jaar definitief. Het betreft een generieke normering die naar eigen inzicht van een individuele gemeente en provincie kan worden ingezet.

In de Miljoenennota 2027 is het accres voor het jaar 2027 en verder geactualiseerd op basis van de actuele raming van de ontwikkeling van het nominaal bbp op basis van de cijfers in de Macro Economische Verkenning (MEV) 2027 van het Centraal Planbureau (CPB). In de onderstaande tabel zijn de actuele cijfers opgenomen.

Tabel 2.2.2 Indices					
	2027	2028	2029	2030	2031
Indices CPB bbp MEV 2027					
Volume bbp (8-jaars gemiddelde)	1,8%	1,7%	1,6%	2,2%	1,6%
Prijs bbp	3,1%	2,9%	2,5%	2,6%	2,4%
Gecombineerde bbp index	**5,0%**	**4,6%**	**4,1%**	**4,9%**	**4,0%**
Indices CPB bbp CEP 2026					
Volume bbp (8-jaars gemiddelde)	1,8%	1,7%	1,5%	2,2%	1,6%
Prijs bbp	2,5%	2,9%	2,5%	2,6%	2,4%
Gecombineerde bbp index	**4,3%**	**4,6%**	**4,0%**	**4,9%**	**4,0%**
Verschil (nieuw-oud)					
Volume bbp (8-jaars gemiddelde)	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%	0,0%
Prijs bbp	0,6%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Gecombineerde bbp index	**0,6%**	**0,0%**	**0,1%**	**0,0%**	**0,0%**

Tabel 2.2.3 bevat de grondslag en de huidige accresraming zoals opgenomen in de Miljoenennota 2027 op basis van de bbp-cijfers uit de MEV 2027. Tabel 2.2.4 bevat de accresraming zoals deze opgenomen staat in de Voorjaarsnota 2026. Tabel 2.2.5 presenteert de mutatie in de accresraming tussen Voorjaarsnota 2026 en Miljoenennota 2027.

Tabel 2.2.3 Grondslag en accres Gemeentefonds Miljoenennota 2027					
In miljoenen euro	2027	2028	2029	2030	2031
Grondslag Gemeentefonds	43.714	41.195	40.138	40.093	40.104
Accres Gemeentefonds					
tranche 2027 volume bbp	787	742	722	722	722
tranche 2027 prijs bbp	1.380	1.300	1.267	1.265	1.266
tranche 2028 volume bbp		735	716	715	716
tranche 2028 prijs bbp		1.275	1.242	1.241	1.241
tranche 2029 volume bbp			705	705	705
tranche 2029 prijs bbp			1.120	1.119	1.119
tranche 2030 volume bbp				1.009	1.009
tranche 2030 prijs bbp				1.219	1.219
tranche 2031 volume bbp					770
tranche 2031 prijs bbp					1.173
Totaal accres	**2.166**	**4.052**	**5.773**	**7.994**	**9.939**

Tabel 2.2.4 Accres Gemeentefonds Voorjaarsnota 2026					
In miljoenen euro	2027	2028	2029	2030	2031
tranche 2027 volume bbp	784	740	721	720	720
tranche 2027 prijs bbp	1.108	1.046	1.019	1.018	1.018
tranche 2028 volume bbp		729	710	710	710
tranche 2028 prijs bbp		1.265	1.233	1.231	1.231
tranche 2029 volume bbp			656	655	655
tranche 2029 prijs bbp			1.110	1.108	1.109
tranche 2030 volume bbp				1.000	1.000
tranche 2030 prijs bbp				1.208	1.208
tranche 2031 volume bbp					763
tranche 2031 prijs bbp					1.162
Totaal accres	**1.892**	**3.780**	**5.449**	**7.650**	**9.578**

Tabel 2.2.5 Mutatie accres Gemeentefonds sinds Voorjaarsnota 2026					
In miljoenen euro	2027	2028	2029	2030	2031
tranche 2027 volume bbp	3	2	2	2	2
tranche 2027 prijs bbp	272	254	247	247	247
tranche 2028 volume bbp		6	6	6	6
tranche 2028 prijs bbp		10	10	10	10
tranche 2029 volume bbp			49	49	49
tranche 2029 prijs bbp			10	10	10
tranche 2030 volume bbp				9	9
tranche 2030 prijs bbp				11	11
tranche 2031 volume bbp					7
tranche 2031 prijs bbp					11
Totale mutatie	**275**	**271**	**324**	**344**	**361**

2. Afrekening ruimte onder plafond BCF 2026

Het plafond van het Btw-compensatiefonds (BCF) is sinds 2015 gekoppeld aan de accrespercentages zoals die volgen uit de normeringssystematiek voor het gemeentefonds en provinciefonds. Het plafond wordt daarnaast aangepast voor taakmutaties (zoals decentralisaties) die gepaard gaan met toevoegingen of onttrekkingen aan het BCF. Hierdoor hebben decentralisaties geen effect op de ruimte onder het plafond.

Als het plafond wordt overschreden, komt het verschil ten laste van het gemeentefonds en het provinciefonds. Bij een realisatie lager dan het plafond komt het verschil ten gunste van het gemeentefonds en provinciefonds. Hierdoor zijn het BCF en het gemeente- en provinciefonds communicerende vaten.

In deze circulaire is een geactualiseerde raming voor de jaren 2026 tot en met 2031 opgenomen. De ruimte onder het plafond voor gemeenten is voor 2026 geraamd op € 191 miljoen. De ontwikkeling van de uitgaven wordt vlak doorgetrokken. Hierbij is rekening gehouden met de jaarlijkse toevoegingen (taakmutaties) aan het BCF. Bij deze aanname blijft voor alle jaren sprake van ruimte onder het BCF-plafond.

Tabel 2.2.6 Geraamd plafond BCF

In miljoenen euro	2026	2027	2028	2029	2030	2031
BCF Plafond totaal	**5.390**	**5.562**	**5.799**	**6.027**	**6.499**	**6.752**
BCF gemeenten						
Plafond aandeel gemeenten VJN 2026	4.699	4.887	5.094	5.289	5.703	5.929
Taakmutaties	47	1	1	-	-	-
Toevoeging accres sinds Voorjaarsnota	-	29	30	36	39	41
Plafond aandeel gemeenten MN 2027	4.747	4.916	5.124	5.325	5.742	5.969
Uitputting gemeenten	4.556	4.556	4.556	4.556	4.556	4.556
Ruimte onder plafond gemeenten	**191**	**360**	**568**	**769**	**1.186**	**1.413**

3. Almere

Bij Voorjaarsnota 2026 zijn er middelen vanuit de algemene uitkering overgeheveld naar de decentralisatie-uitkering Almere (zie paragraaf 2.2.4 van de meicirculaire 2026). De middelen voor Almere stonden vorig jaar nog op de begroting van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) en hebben daar loon- en prijsontwikkeling (LPO) ontvangen. Bij de Miljoenennota 2027 is de LPO voor deze middelen toegekend. De LPO wordt middels deze mutatie overgeheveld naar het gemeentefonds. Het betreft in totaal € 1,1 miljoen. In 2026 gaat het om € 230.000 variërend tot € 157.000 in 2031.

4. Wet Versterking regie volkshuisvesting

Het wetsvoorstel Versterking regie volkshuisvesting zorgt ervoor dat overheden kunnen sturen op hoeveel, waar en voor wie er wordt gebouwd. Het Rijk, provincies en gemeenten kunnen zo de regie hernemen op de volkshuisvesting en de woningbouwopgave in het bijzonder.

4a. Wet Versterking regie volkshuisvesting: uitvoeringskosten

Met de inwerkingtreding van het wetsvoorstel Versterking regie volkshuisvesting ontstaan extra werkzaamheden voor de medeoverheden. In een artikel 2 onderzoek is vastgesteld dat deze werkzaamheden financiële gevolgen hebben voor gemeenten (en provincies) in de vorm van incidentele en structurele uitvoeringslasten. Ter compensatie van de in het artikel 2 onderzoek geïdentificeerde incidentele uitvoeringslasten is in 2025 reeds incidenteel € 48,8 miljoen aan de algemene uitkering toegevoegd, zie paragraaf 2.2.1 van de decembercirculaire 2025. In deze circulaire worden de middelen voor de jaren 2026 en verder overgeheveld. Het gaat om een jaarlijkse bijdrage van € 56,2 miljoen.

De middelen worden verdeeld via het cluster Infrastructuur, ruimte en milieu.

4b. Wet Versterking regie volkshuisvesting: integrale dienstverlening

Met de inwerkingtreding van het wetsvoorstel Versterking regie volkshuisvesting ontstaan extra werkzaamheden voor de medeoverheden. Naar aanleiding van de inzichten over de opgave op het gebied van wonen met zorg moeten gemeenten hun Wmo-beleidsplan bijstellen om aan te geven hoe ze in samenwerking met aanbieders zorg dragen voor integrale dienstverlening (wonen, zorg en ondersteuning). Gemeenten moeten in hun Wmo-beleidsplan aangeven hoe zin samenwerking met aanbieders zorg dragen voor integrale dienstverlening (wonen, zorg en ondersteuning) Hiervoor is in 2026 een bijdrage van € 9,8 miljoen beschikbaar en vanaf 2027 structureel € 3 miljoen. De middelen worden verdeeld via het cluster Wmo.

5. Basisregistratie Personen (BRP)

Met betrekking tot de Basisregistratie Personen (BRP) vindt een viertal mutaties plaats. Deze mutaties worden hieronder toegelicht.

5a. BRP Logisch Ontwerp

Alle gemeenten ontvangen een bijdrage van in totaal € 1,4 miljoen in 2026 in verband met extra kosten die zij in 2026 maken die samenhangen met diverse aanpassingen in de decentrale systemen van de BRP (zie ook paragraaf 2.2.5a van de decembercirculaire 2025). De middelen worden verdeeld via het cluster Bestuur en ondersteuning op basis van de maatstaf inwoners.

5b. BRP experiment

In het najaar van 2023 is het besluit experimenten bijhouding BRP in werking getreden. Dit experiment heeft als doel ingeschrevenen in de BRP op het woonadres te informeren over de inschrijvingen op het betreffende adres (zie ook paragraaf 2.2.5b van de decembercirculaire 2025). Dit experiment geeft uitvoering aan het door de Tweede Kamer aangenomen amendement Rajkowski c.s. [1], en een toezegging van de toenmalige staatssecretaris van het ministerie van BZK dat er een experiment zal worden gehouden over het doen van meldingen aan ingeschrevenen op een woonadres aangaande inschrijvingen op of adreswijzigingen naar het betreffende adres. Het experiment moet uitwijzen of de verplichting leidt tot een lastenverzwaring voor colleges in termen van uitvoering en kosten.

De gemeenten ontvangen jaarlijks gedurende de looptijd van het experiment (2023-2026) een vergoeding voor de verplichte medewerking aan de evaluatie van circa € 2.400 per jaar per gemeente. Voor 2026 wordt in totaal een bijdrage van € 850.000 aan het gemeentefonds toegevoegd. De middelen worden verdeeld via het cluster Bestuur en ondersteuning op basis van de maatstaf vast bedrag.

[1] Amendement Rajkowski c.s.

5c. Bijdrage gebruik BRP 2026

Met betrekking tot de BRP wordt vanwege extra gebruik door gemeenten in 2026 een aanvullende bijdrage doorbelast van € 7,7 miljoen. De middelen worden onttrokken aan het cluster Bestuur en ondersteuning op basis van de maatstaf inwoners.

5d. Naheffing BRP 2025

In verband met extra gebruik door gemeenten in 2025 is een aanvullende bijdrage noodzakelijk. Daartoe wordt een bedrag van € 3,2 miljoen aan de algemene uitkering onttrokken. De naheffingsbijdrage is gebaseerd op het aandeel in de dekking van het tekort per gemeente. De middelen worden onttrokken aan het cluster Bestuur en ondersteuning op basis van de maatstaf inwoners.

6. Handelsregister KVK

De Kamer van Koophandel (KVK) beheert in opdracht van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) het Handelsregister (zie ook paragraaf 2.2.6 van de decembercirculaire 2025). Dit register is de basisregistratie waarin alle bedrijven en rechtspersonen ingeschreven staan. Daarnaast staan alle andere organisaties die deelnemen aan het economisch verkeer in dit register. Naast private organisaties kunnen ook gemeenten, provincies, ministeries, waterschappen en overige organisaties met een publieke taak gebruik maken van het Handelsregister. Sinds 1 januari 2014 is er sprake van inputfinanciering voor het overheidsgebruik van het Handelsregister waarbij gemeenten bijdragen in de kosten (zie ook paragraaf 2.2.16 van de meicirculaire 2024).

Deze mutatie heeft betrekking op de inputfinanciering voor 2026 vanuit de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG). Het gaat om een bedrag van € 2,3 miljoen in 2026. De middelen worden onttrokken aan het cluster Bestuur en ondersteuning.

7. Wet op de lijkbezorging

De invoering van het wetvoorstel Wet bestemming lichaam van overledenen (Wblo) is voorzien op 1 januari 2028 (zie paragraaf 2.2.16 van de meicirculaire 2026).

Er zijn twee artikelen van het wetsvoorstel Wblo aangepast en dit leidt vanaf 2028 tot aanvullende structurele kosten voor gemeenten. Het betreft de kosten die samenhangen met de schouw (artikel 7 Wblo), geraamd op € 696.745, en de vaststelling van de identiteit van de overledene (artikel 17 Wblo), geraamd op € 410.000. Het gaat derhalve om een jaarlijks bijdrage van € 1,1 miljoen vanaf 2028. De middelen worden verdeeld via het cluster Bestuur en ondersteuning.

8. Uitvoeringskosten inburgering

In het bestuurlijk overleg tussen de minister voor Werk en Participatie en de VNG op 25 juni jl. is overeenstemming bereikt over een tegemoetkoming op de uitvoeringskosten inburgering. Uit het onderzoek naar de betaalbaarheid van de Wet inburgering 2021 voor

gemeenten[2], blijkt dat gemeenten een tekort hebben op de uitvoeringskosten. Dit tekort is grotendeels terug te voeren op grotere aantallen inburgeringsplichtigen dan vooraf geraamd. Om gemeenten hierin tegemoet te komen, stelt het ministerie van SZW in totaal € 93 miljoen beschikbaar voor de jaren 2026, 2027 en 2028. Voor het jaar 2026 is een bedrag van € 31 miljoen beschikbaar. De middelen zijn erop gericht om te zorgen dat gemeenten hun wettelijke taken kunnen blijven uitvoeren. Naar verwachting wordt in het voorjaar van 2027 de middelen voor de jaren 2027 en 2028 beschikbaar gesteld. De middelen worden verdeeld via het cluster Participatie.

9. Bijstand jongerennorm

Met de septembercirculaire 2024, zie paragraaf 2.2.9, is er voor de aanvullende jongerennorm vanaf 2026 jaarlijks € 10,4 miljoen (prijspeil 2026) (€ 9,4 miljoen prijspeil 2024) overgeheveld van het gemeentefonds (cluster Participatie) naar de begroting van het ministerie van SZW. Echter had deze overheveling vanwege het overgangsrecht gefaseerd plaats moeten vinden. Het overgangsrecht regelt namelijk dat artikel 12 van de Participatiewet van toepassing blijft op lopende toekenningen of toekenningen van jongeren die zich vóór 1 januari 2026 melden bij hun gemeente. Concreet houdt dit in dat deze aanvullende jongerennormen tot aan het einde van de toekenning verstrekt worden via de bijzondere bijstand. Het overgangsrecht loopt tot uiterlijk 1 januari 2029. Daarom wordt er nu een bedrag van € 2,8 miljoen in 2026, € 796.000 in 2027 en € 398.000 in 2028 (allen in prijspeil 2026) teruggeboekt naar het gemeentefonds. De middelen worden verdeeld via het cluster Participatie.

10. Wetsvoorstel Onderwijshuisvesting

Het wetsvoorstel Onderwijshuisvesting gaat in op 1 januari 2027. Gemeenten worden verplicht een integraal huisvestingsplan voor onderwijshuisvesting vast te stellen, met geraamde investeringsbedragen per schoolgebouw, het onderwijshuisvestingsbeleid, en een beschrijving van elk schoolgebouw. Dit omvat een taakverzwaring, waarvoor compensatie wordt toegevoegd aan de algemene uitkering. Hiervoor is een jaarlijkse bijdrage van € 855.000 beschikbaar in de periode 2027 tot en met 2029. De middelen worden verdeeld via het cluster Onderwijs op basis van de maatstaf jongeren.

2.3 Verdeling mutaties algemene uitkering

De verdeelwijze van de mutaties uit paragraaf 2.2 is in tabel 2.3.1 weergegeven. De verdeelwijze bestaat uit een wijziging in de uitkeringsfactor of het gewicht (bedrag per eenheid) van één of meer maatstaven van het cluster waaronder de mutatie valt. De cijfermatige uitwerking is opgenomen in paragraaf 2.5.

[2] Kosten Wet Inburgering 2021

Tabel 2.3.1 Verdeelwijze mutaties algemene uitkering

Mutatie	Verdeelwijze
taakmutaties	
Cluster Infrastructuur, ruimte en milieu	
Wet Versterking regie volkshuisvesting: uitvoeringskosten	via maatstaven cluster
Cluster Individuele voorzieningen Wmo	
Wet Versterking regie volkshuisvesting: integrale dienstverlening	via maatstaven cluster
Cluster Bestuur en ondersteuning	
BRP Logisch Ontwerp	via maatstaf inwoners
BRP experiment	via maatstaf vast bedrag
Bijdrage gebruik BRP 2026	via maatstaf inwoners
Naheffing BRP 2025	via maatstaf inwoners
Handelsregister KVK	via maatstaven cluster
Wet op de lijkbezorging	via maatstaven cluster
Cluster Participatie	
Uitvoeringskosten inburgering	via maatstaven cluster
Bijstand jongerennorm	via maatstaven cluster
Cluster Onderwijs	
Wetsvoorstel Onderwijshuisvesting	via maatstaf jongeren

2.4 Maatstaven, bedragen per eenheid, uitkeringsfactor en overige uitkeringsonderdelen

De berekening van de algemene uitkering bestaat uit de vermenigvuldiging van het aantal eenheden van alle maatstaven met het bijbehorende gewicht per maatstaf (bedrag per eenheid). De som van deze producten, de zogenaamde uitkeringsbasis, wordt vervolgens vermenigvuldigd met de uitkeringsfactor (zie uitleg verderop). De verkregen uitkomst moet daarnaast worden opgehoogd met enkele uitkeringsonderdelen binnen de algemene uitkering die buiten het format van aantal eenheden en bedragen per eenheid vallen. Hierna wordt achtereenvolgens ingegaan op de maatstaven, de bedragen per eenheid, de uitkeringsfactor en de overige uitkeringsonderdelen.

Maatstaven

Voor uitkeringsjaar 2026 is geen sprake van wijzigingen in de definities van de verdeelmaatstaven met uitzondering van de maatstaf huishoudens laag inkomen met drempel die nu een driejaarsgemiddelde bevat (zie paragraaf 2.5 van de septembercirculaire 2024). Informatie over de berekeningswijze van de verdeelmaatstaven van de algemene uitkering is te vinden in de Toelichting op de berekening van de uitkering uit het gemeentefonds 2026[3].

[3] Toelichting op de berekening van de uitkeringen uit het gemeentefonds, Rijksoverheid.nl

Zoals vermeld in de meicirculaire 2026 (zie paragraaf 3.2.4), geldt voor uitkeringsjaar 2027 het volgende: Op 28 mei jl. is de Tweede Kamer geïnformeerd over de verdeling per 1 januari 2027[4]. Er worden twee kleine wijzigingen doorgevoerd. “Ten eerste, de berekening van de maatstaf ‘Huishoudens met een laag inkomen’ met procenten in plaats van met honderdtallen. Ten tweede, de rekentarieven van de Onroerendezaakbelasting (OZB) aan te passen aan de werkelijke gemiddelde OZB-tarieven en de verevening van de overige eigen middelen met hetzelfde bedrag te verlagen.”

Verder is conform het advies van de ROB en de VNG de maatstaf ‘niet-westerse migranten’ voor de uitkeringsjaren 2027 en 2028 bevroren op de stand van uitkeringsjaar 2026 (definitief). De huidige gegevens aangaande de maatstaf worden namelijk per 1 januari 2027 niet meer aangeleverd door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Voor de jaren 2029 en verder wordt gekeken naar een alternatieve maatstaf, zie de brief van 28 mei jl. aan de Tweede Kamer, daarom zijn voor de jaren 2029 en verder de ramingen uit de septembercirculaire 2025 gehanteerd.

Woonruimten

De actuele gegevens van het CBS voor uitkeringsjaar 2026 zijn ontvangen over twee onderdelen van de maatstaf woonruimten, te weten het aantal uitwonende studenten en het aantal personen in zorginstellingen (onderdeel van het aantal personen in institutionele huishoudens). Deze cijfers zijn opgenomen in bijlage 2.4.1. Het aantal uitwonende studenten blijft voor 2026 een voorlopig cijfer, het aantal personen in zorginstellingen is definitief en wijzigt niet meer.

Gewicht per maatstaf

De informatie uit de tabellen 2.2.1 en 2.3.1 is verwerkt. Hierdoor is een aantal bedragen per eenheid (bpe) voor 2026 tot en met 2031 ten opzichte van de meicirculaire 2026 gewijzigd. Bijlagen 2.1.1 tot en met 2.1.4 bevatten het overzicht van de bpe’s voor 2026 en 2027.

Uitkeringsfactor

De uitkeringsfactor is de voor alle gemeenten gelijke vermenigvuldigingsfactor die wordt berekend door de som van de algemene uitkering, de Onroerendezaakbelasting (OZB)-maatstaven en de overige uitkeringsonderdelen te delen door de uitkeringsbasis. De – landelijke – uitkeringsbasis is berekend door van alle maatstaven de aantallen te vermenigvuldigen met het bijbehorende bedrag per eenheid; er is ook een uitkeringsbasis voor elke gemeente (het product van de gemeentelijke aantallen en de bedragen per eenheid). De uitkeringsfactor verschilt per uitkeringsjaar.

[4] Kamerstukken II, 2025-2026, 36 800 B, nr.25

De volgende aspecten zijn bij de raming van de uitkeringsfactor van belang:

- De informatie uit de tabellen 2.2.1 met betrekking tot de algemene mutaties.
- De informatie uit de tabellen 2.2.1 en 2.3.1 met betrekking tot de taakmutaties in het gemeentefonds en de verdeling van deze mutaties.
- De ontwikkeling van de uitkeringsbasis als gevolg van geactualiseerde volumina. Bijlage 2.4.2 bevat een overzicht van de maatstaven waarvan de volumina in deze circulaire zijn geactualiseerd.
- De belastingcapaciteit.

Ten opzichte van de meicirculaire 2026 zijn de uitkeringsfactoren voor de jaren 2024 en 2025 ongewijzigd.

De nieuwe raming van de uitkeringsfactor in de jaren 2026-2031 is vermeld in tabel 2.4.1.

Tabel 2.4.1 Uitkeringsfactor 2026-2031

	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Uitkeringsfactor	1,493	1,554	1,602	1,646	1,704	1,754
één punt uitkeringsfactor (in miljoenen)	31.103	31.385	30.618	30.301	30.625	30.949

De uitkeringsfactoren in tabel 2.4.1 zijn in lopende prijzen[5]. Gemeenten die in constante prijzen ramen dienen zelf de loon- prijsontwikkeling te verwerken. Om gemeenten hierbij te faciliteren, is in de gemeentefondsrubriek op internet zoals gebruikelijk een rekenmodel in constante prijzen gepubliceerd. In dit rekenmodel is een hulpmiddel opgenomen waarin gemeenten hun eigen prijsindexen kunnen invullen en/of loon- en prijsindicatoren die het Centraal Planbureau (CPB) onderscheidt. Op basis van de Macro Economische Verkenning (MEV) 2027 en het Centraal Economisch Plan (CEP) 2026 zijn in het rekenmodel en in paragraaf 4.2 ook, als service, de ramingsgegevens van een aantal indicatoren van het CPB gepresenteerd. Na het invullen van de indexatiecijfers berekent het model automatisch de uitkering in het gemeentefonds in constante prijzen.

Om gemeenten inzicht te geven in de ontwikkeling van de uitkeringsfactoren volgt hieronder de tabel, waarin voor ieder afzonderlijk jaar de ontwikkeling is opgenomen ten opzichte van de meicirculaire 2026 (verticale toelichting).

Verticale toelichting ontwikkeling uitkeringsfactor

Tabel 2.4.2 laat de ontwikkeling van de uitkeringsfactor zien ten opzichte van de stand meicirculaire 2026.

[5] De algemene uitkering wordt geïndexeerd op basis van de bbp-ontwikkeling. Daarmee is de algemene uitkering uitgedrukt in het prijspeil van het betreffende jaar ofwel in lopende prijzen.

Tabel 2.4.2 Ontwikkeling uitkeringsfactor 2026-2031

	2026	2027	2028	2029	2030	2031
stand meicirculaire 2026	**1,491**	**1,549**	**1,597**	**1,638**	**1,695**	**1,745**
mutaties deze circulaire:						
Volume-effect gelijkblijvend GF	-0,004	-0,004	-0,004	-0,003	-0,002	-0,003
Effect algemene mutaties	0,006	0,009	0,009	0,011	0,011	0,012
Effect taakmutaties	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
OZB	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Suppletie	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
uitkeringsfactor stand deze circulaire	**1,493**	**1,554**	**1,602**	**1,646**	**1,704**	**1,754**

De uitkeringsfactoren voor de jaren 2026 tot en met 2031 wijzigen ten opzichte van de meicirculaire 2026.

Voor 2026 is er sprake van een stijging van de uitkeringsfactor ten opzichte van de meicirculaire 2025 van 2 punten. Deze stijging wordt met name veroorzaakt door de verwerking van de actualisatie van de geraamde ruimte onder het plafond van het BTW-compensatiefonds (€ 191 miljoen). Volumina-actualisaties sinds de meicirculaire 2026 bij met name de demografische maatstaven hebben een neerwaarts effect op de uitkeringsfactor.

Voor 2027 en verder is te zien dat de uitkeringsfactor voor elk uitkeringsjaar naar boven wordt bijgesteld ten opzichte van de stand meicirculaire 2026. Dit is het gevolg van de bijstelling van de accresraming voor de betreffende jaren wat een effect heeft dat oploopt naar 12 punten in 2031. Daarnaast heeft de actualisatie van de prognoses van de volumina van de maatstaven voor de komende jaren een dempend effect op de opwaartse bijstelling van de uitkeringsfactoren. Dit effect bedraagt -4 punten in 2027 en varieert in de latere jaren en komt in 2031 uit op –3 punten.

De actualisatie van de belastingcapaciteit via de OZB-maatstaven leidt niet tot een effect op de hoogte van de uitkeringsfactor in de gehele periode 2026-2031.

Verwerking van de taakmutaties beïnvloedt de uitkeringsfactor zowel via de omvang van de algemene uitkering, als via de wijziging van de uitkeringsbasis als gevolg van de gewijzigde gewichten (bpe's). Het effect van de mutatie van de omvang van de algemene uitkering als gevolg van de taakmutaties en de wijziging van de uitkeringsbasis zijn ongeveer met elkaar in evenwicht, waardoor het gecombineerde effect op de uitkeringsfactor minimaal is.

Op basis van de MEV 2027 zijn de prognoses van het aantal bijstandsontvangers in deze circulaire geactualiseerd. Hieronder staat in tabel 2.4.3 een overzicht van de ramingen van de maatstaf bijstandsontvangers stand meicirculaire 2026 en de stand van deze circulaire.

Tabel 2.4.3 Bijstandsontvangers

	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Stand meicirculaire 2026	378.377	381.658	387.348	392.875	401.062	408.812
Stand septembercirculaire 2026	378.377	380.854	384.497	389.560	397.854	408.192

Overige uitkeringsonderdelen

Onder de algemene uitkering vallen ook de volgende uitkeringsonderdelen, die niet de vorm hebben van maatstafaantallen die met een bedrag per eenheid worden vermenigvuldigd:

- Een beperkt aantal gemeenten ontvangt middelen op grond van de maatstaf herindeling of ontvangt een artikel 12-uitkering.
- Een beperkt aantal gemeenten ontvangt een suppletie-uitkering Bommenregeling vanwege de kosten die zij hebben gemaakt met betrekking tot het opsporen en ruimen van ontplofbare oorlogsresten uit de Tweede Wereldoorlog (zie paragraaf 2.4.1 van de meicirculaire 2026). De gemeente Woensdrecht ontvangt nog een bijdrage van € 80.349 vanuit de bommenregeling. Deze bijdrage was abusievelijk niet opgenomen in de meicirculaire 2026.
- Een beperkt aantal gemeenten (Amsterdam, Rotterdam en Den Haag) ontvangt een suppletie-uitkering vanwege het ingroeipad als gevolg van de actualisatie van de maatstaf Huishoudens met een laag inkomen van de decentralisatie-uitkering Maatschappelijke Opvang naar de maatstaf van het nieuwe verdeelmodel (zie paragraaf 2.4.2 van de septembercirculaire 2024).
- Vanaf 2023 geldt voor gemeenten een ingroeipad als gevolg van de invoering van het nieuwe verdeelmodel van de algemene uitkering. Dit ingroeipad wordt zoals gebruikelijk verwerkt in een suppletie-uitkering (zie paragraaf 2.5.2 van de meicirculaire 2022). Zoals in de brief van 28 mei jl.[6] aan de Tweede Kamer aangegeven is conform het advies van de ROB van 1 april jl.[7] het ingroeipad voor de jaren 2027 en 2028 bevroren. Op 8 juni jl. is de Tweede Kamer[8] geïnformeerd dat het ingroeipad inderdaad is bevroren voor de jaren 2027 en 2028. Echter, dat de indexatie op een andere wijze was doorgevoerd dan dat de ROB in zijn advies had bedoeld. Zoals in de brief van 8 juni jl. aangegeven is toen, gegeven de behoefte aan duidelijkheid op korte termijn en het belang van stabiliteit en voorspelbaarheid voor de begrotingen, besloten om voor het jaar 2027 het huidige ingroeipad te continueren en geen indexatie toe te passen. Tegelijkertijd is aan de Tweede Kamer toen toegezegd dat deze na de zomer zou worden geïnformeerd over het ingroeipad voor het jaar 2028[9]. In deze cicrculaire is het ingroeipad voor 2028 gelijk gesteld aan dat van 2027 oftewel aan de bedragen van 2025 en 2026. Per 1 januari 2029 zal een volgende stap in het ingroeipad worden gedaan.

[6] Kamerstukken II, 2025-2026, 36 800 B, nr. 25
[7] Kamerstukken II, 2025-2026, 36 800 B, nr. 20
[8] Kamerstukken II, 2025-2026, 36 800 B, nr. 28
[9] Toezegging: TZ202606-132

3 Decentralisatie- en integratie-uitkeringen

3.1 Inleiding

Dit hoofdstuk bevat mededelingen over de decentralisatie- en de integratie-uitkeringen. Deze uitkeringen maken net als de algemene uitkering deel uit van het gemeentefonds, maar hebben een eigen verdeling over de gemeenten.

Decentralisatie- en integratie-uitkeringen zijn net als de algemene uitkering beleids- en bestedingsvrij en er vindt geen verantwoording naar het Rijk plaats, zoals bij specifieke uitkeringen wel het geval is. Eventuele opmerkingen die over decentralisatie- en integratie-uitkeringen worden gemaakt in deze circulaire, zijn niet meer dan voorbeelden die illustreren met welke kosten gemeenten worden geconfronteerd. Dit inzicht is ook van belang voor de Eerste en Tweede Kamer. Met de betreffende teksten wordt niet beoogd het bestedingsdoel nader te omschrijven, of op welke wijze dan ook de middelen te oormerken.

Paragraaf 3.2 informeert over de decentralisatie- en integratie-uitkeringen en over de omvang en de verdeling ervan. Paragraaf 3.3 bevat overige mededelingen over de decentralisatie- en integratie-uitkeringen.

3.2 Omvang en verdeling decentralisatie- en integratie-uitkeringen

Tabel 3.2.1 bevat de mutaties in de decentralisatie- en integratie-uitkeringen ten opzichte van de meicirculaire 2026 over de periode 2026 tot en met 2031. De mutaties hebben betrekking op 2026 en verder en worden onder de tabel toegelicht.

Tabel 3.2.1 Mutaties decentralisatie- en integratie-uitkeringen 2026-2031 (bedragen in duizenden euro's)

	2026	2027	2028	2029	2030	2031
stand meicirculaire 2026	**6.094.836**	**5.751.410**	**4.950.357**	**4.817.094**	**4.752.435**	**4.683.227**
1 *Vrouwenopvang*						
1a Vrouwenopvang: Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming	18.000	17.000				
1b Vrouwenopvang: opvangplekken mensenhandel		1.600	3.100	4.600	6.100	6.100
2 Spreidingswet	15.300					
3 Pilot wijkgerichte vaccinatieaanpak	6.559					
4 Faciliteitenbesluit opvangcentra	6.532					
5 Impulsbudget arbeidsmarktregio's	5.541					
6 Landelijke Aanpak Adreskwaliteit (LAA)	2.856					
7 Gebiedsontsluiting Lisserbroek	2.706					
8 Startbanen statushouders	2.470					
9 Veilig vergaderen	2.225					
10 Nationale Agenda Laadinfrastructuur	1.850		617	925	463	
11 Kolenfonds	1.500					
12 Energy Performance of Buildings Directive (EPBD)	1.400					
13 Project De Thuisgevers	1.325					
14 Aanpak overlast asielzoekers	1.318					
15 Veerkracht en weerbaarheid	868					
16 Regionale Energie Strategieën	856	856	856	856	856	856
17 Pilots Preventieve aanpak gestapelde problematiek	589	576				
18 Basisregistratie Personen (BRP): centralisering inschrijving vergunninghouders	515					
19 Economische Agenda Groningen	492					
20 Isolatieaanpak VvE's Nij Begun	400	400				
21 Gemeentebalie Schiphol	354					
22 Work in NL Betrekken zelforganisaties en sleutelpersonen	350					
23 Vrouwelijke statushouders	300					
24 Aanpak ondermijning zeehavens	172	128				
25 Signaalmanagement systeem	147					
26 Maasterras Dordrecht	94					
27 Ontwikkeling Masterplan Stationsgebied Deventer	70					
28 Stedendialoog	12					
29 Openbare bibliotheken		62.045				
30 IBO Problematische schulden		19.653	19.653	19.653	19.653	19.653
31 Regeling heroïnebehandeling		13.508				
32 Accrestranches Beschermd Wonen (IU)		94.911	188.365	275.450	381.852	474.614
stand deze circulaire	**6.169.637**	**5.962.087**	**5.162.948**	**5.118.578**	**5.161.359**	**5.184.450**

*Alle bedragen betreffen decentralisatie-uitkeringen (DU) tenzij in de tabel vermeld dat het een integratie-uitkering (IU) betreft.

Tabel 3.2.2 bevat het complete overzicht van de decentralisatie- en integratie-uitkeringen en de daarmee gemoeide bedragen over de periode 2026 tot en met 2031.

Tabel 3.2.2 Decentralisatie-en integratie-uitkeringen 2026-2031 (in duizenden euro's)*

	2026	2027	2028	2029	2030	2031	Vindplaats
IU Participatie	2.133.908	2.065.165	1.953.624	1.883.071	1.814.450	1.743.775	mei 2026, § 3.2.43
IU Beschermd wonen	1.915.147	2.010.058	2.103.512	2.190.597	2.296.999	2.389.761	september 2026, §
Capaciteit decentrale overheden klimaat- en energiebeleid (CDOKE)	666.340	670.515					mei 2026, § 3.2.39
Maatschappelijke opvang	385.057	385.057	385.057	385.057	385.057	385.057	december 2022, § 3.2.21 en 23
Vrouwenopvang	240.748	241.494	225.994	227.494	228.994	228.994	september 2026, § 3.2.1
Armoedebestrijding kinderen	85.000	85.000	85.000	85.000	85.000	85.000	mei 2020, § 3.3.8
Uitvoering Sociale Agenda Groningen en Noord-Drenthe	61.700						september 2025, § 3.2.1
Openbare bibliotheken	59.282	62.045					september 2026, § 3.2.29
Nationaal Actieplan Dakloosheid	55.000	55.000	55.000	55.000	55.000	55.000	mei 2024, § 3.2.2a
Vergunningverlening, toezicht en handhaving	46.700	46.700	46.700	46.700	46.700	46.700	mei 2017, § 4.2
Impulsbudget arbeidsmarktregio's	37.878	39.094	45.201				september 2026, § 3.2.5
Alleenverdienersproblematiek	33.511						mei 2026, § 3.2.1
Impulsbudget sociale infrastructuur	33.035	33.035	33.035	33.035	33.035	30.204	mei 2026, § 3.2.42
Voorschoolse voorziening peuters	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000	september 2022, § 3.2.4
Versterking arbeidsmarktregio's	23.440	23.440	23.440	23.440	23.440	23.440	september 2025, § 3.2.24
IBO Problematische schulden	21.323	19.653	19.653	19.653	19.653	19.653	september 2026, § 3.2.30
Aanvullende ondersteuning lokale energiehulp	19.653						mei 2026, § 3.2.3
Faciliteitenbesluit opvangcentra	18.221						september 2026, § 3.2.4
Wet betaalbare huur	17.406	10.110	8.352	6.916	6.500	6.500	mei 2026, § 3.2.20
Overheidsbrede Dienstverlening	17.127	17.127	17.127	17.127	17.127	17.127	mei 2026, § 3.2.16
Spreidingswet	15.300						september 2026, § 3.2.2
Aanpak overlast asielzoekers	14.256						september 2026, § 3.2.14
Beeldende kunst en vormgeving	13.500	13.500	13.500	13.500	13.500	13.500	september 2015, § 4.2.1
Regeling heroïnebehandeling	13.347	13.508					september 2026, § 3.2.29
Extra capaciteit BOA's	13.000	13.000	13.000	13.000	13.000	13.000	mei 2022, § 3.2.11
Re-integratiedienstverlening gericht op jongeren	12.525	16.716	20.908	25.099	31.766	35.957	mei 2026, § 3.2.5
Pilot dakloze EU-burgers	11.304	11.304	11.304				mei 2026, § 3.2.7
Almere	10.134	10.134	10.134	10.134	10.134	10.134	mei 2026, § 3.2.8
Versterking dienstverlening gemeenten: personen met verward gedra	10.000	10.000					mei 2023, § 3.2.19
Wet kwaliteitsborging bouw	10.000						september 2022, § 3.2.3
Regionale Energie Strategieën	9.637	9.637	9.637	9.637	9.637	9.637	september 2026, § 3.2.16
Bodembescherming	8.636	8.636	8.636	8.636	8.636	8.636	mei 2024, § 3.2.4
Veiligheidshuizen	7.699	7.699	7.699	7.699	7.699	7.699	juni 2012, § 6.11
BRP: centralisering inschrijving vergunninghouders	8.106	7.856	7.856	7.856	7.856	7.856	september 2026, § 3.2.18
Work in NL (Dienstverlening arbeidsmarktregio)	6.897	6.709					mei 2026, § 3.2.35
Pilot wijkgerichte vaccinatieaanpak	6.559						september 2026, § 3.2.3
Uitstapprogramma prostituees	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000	september 2022, § 3.2.6
Overlast zonnepark nabij Schiphol	5.800						mei 2026, § 3.2.9
Ondersteuning lokale politieke partijen	5.450						mei 2026, § 3.2.10
Jeugdhulp aan kinderen in een AZC	5.100	5.100	5.100	5.100	5.100	5.100	december 2019, § 3.3.1
Aanpak laaggeletterdheid	5.000	5.000	5.000				mei 2025, § 3.2.10
Gebiedsgerichte leeraanpak funderingsproblematiek	5.000						mei 2026, § 3.2.11
Versterking omgevingsveiligheidsdiensten	4.851	4.851	3.825				september 2025, § 3.2.6
Regionale doelgroepen specifieke aanpak	4.784						mei 2024, § 3.2.5
Knelpunten verdeelproblematiek	4.235	4.332	4.432	4.534	4.638	4.745	mei 2026, § 3.2.41
Nationaal Programma Vitale Regio's (NPVR)	3.605	3.257					mei 2026, § 3.2.26
Voorbereiding bouw kerncentrales	3.420						mei 2026, § 3.2.12
Versterking lokale aanpak high impact crimes	3.143	3.287					mei 2026, § 3.2.14
Landelijke Aanpak Adreskwaliteit (LAA)	2.856						september 2026, § 3.2.6
Gebiedsontsluiting Lisserbroek	2.706						september 2026, § 3.2.7
Gemeentelijke antidiscriminatievoorzieningen	2.500	2.500					mei 2026, § 3.2.40
Startbanen statushouders	2.470						september 2026, § 3.2.8
Veilig wonen	2.415						september 2023, § 3.2-9
Veilig vergaderen	2.225						september 2026, § 3.2.9
Nationale Agenda Laadinfrastructuur	1.850		617	925	463		september 2026, § 3.2.10
Erfgoed en Overheid	1.755						mei 2026, § 3.2.15
Kolenfonds	1.500						september 2026, § 3.2.11
Continuering aanpak ondermijning Zaanstad	1.500						mei 2026, § 3.2.17
Energy Performance of Buildings Directive (EPBD)	1.400						september 2026, § 3.2.12
Project De Thuisgevers	1.325						september 2026, § 3.2.13
LHBTI beleid Regenboogsteden	1.232						december 2025, §
Preventie aanpak van jeugdcriminaliteit	1.181	681					september 2025, § 3.2.11
Landelijk bureau Zorg- en Veiligheidshuizen	1.136	1.136	1.136	1.136			mei 2026, § 3.2.18
Gelijkwaardige schadeafhandeling Drieborg	1.082	1.082	1.082	1.082			mei 2026, § 3.2.19
Koplopersprogramma Gebiedsgericht Beter Benutten	1.000						mei 2026, § 3.2.21
Bureau regioburgemeesters	880	880	880	880	880	880	september 2025, § 3.2.22
Veerkracht en weerbaarheid	868						september 2026, § 3.2.15
Register Externe Veiligheidrisico's (REV)	850						september 2025, § 3.2.10
Veilige steden	825						mei 2025, § 3.2.23
Schiphol Social Work	793						mei 2026, § 3.2.22
Pilots Preventieve aanpak gestapelde problematiek	589	576					september 2026, § 3.2.17
Centraal planningssysteem BRP-straten	555						mei 2026, § 3.2.23
Economische Agenda Groningen	492						september 2026, § 3.2.19
Isolatieaanpak VvE's Nij Begun	400	400					september 2026, § 3.2.20
Aanpak van criminele machtsstructuren	385						september 2025, § 3.2.14
NOVEX samenwerking	366						mei 2026, § 3.2.25
Gemeentebalie Schiphol	354						september 2026, § 3.2.21
Work in NL Betrekken zelforganisaties en sleutelpersonen	350						september 2026, § 3.2.22
Uitvoeringskosten Lbv en Lbv-plus (kleine sectoren)	348						mei 2026, § 3.2.24a
Vrouwelijke statushouders	300						september 2026, § 3.2.23
Veerkrachtige Wijken	300						mei 2026, § 3.2.27
Aanpak rivaliserende jeugdgroepen	294						mei 2026, § 3.2.28
Natuurbrandpreventie en -mitigatie	292	357	349	175			mei 2026, § 3.2.29
Pilotproject VvE's Schiedam	280						mei 2026, § 3.2.30
MIRT-onderzoek Brainportregio	252						mei 2026, § 3.2.31
Nabije triage Zorg- en Veiligheidshuizen	249	125					mei 2026, § 3.2.32
Actieagenda mkb-dienstverlening	248						mei 2026, § 3.2.33
Uitvoeringskosten Lbv en Lbv-plus	205						mei 2026, § 3.2.24b
Experiment nieuw stembiljet	200						mei 2026, § 3.2.34
Aanpak ondermijning zeehavens	172	128					september 2026, § 3.2.24
Erfgoedregistratie	150						september 2025, § 3.2-23
Signaalmanagement systeem	147						september 2026, § 3.2.25
Compensatie medewerkers sociaal ontwikkelbedrijven	110						mei 2026, § 3.2.36
Digitale tweeling	108	108	63				september 2025, § 3.2.24
Verkeersveiligheid	95	95	95	95	95	95	september 2023, § 3.2.13
Maasterras Dordrecht	94						september 2026, § 3.2.26
Ontwikkeling Masterplan Stationsgebied Deventer	70						september 2026, § 3.2.27
Pilot denormalisering drugs bij evenementen	67						september 2025, § 3.2.17
Continuering coördinerende rol binnen NPLV-Netwerk	40						mei 2026, § 3.2.37
Stedendialoog	12						september 2026, § 3.2.28
stand deze circulaire	**6.169.637**	**5.962.087**	**5.162.948**	**5.118.578**	**5.161.359**	**5.184.450**	

* Alle bedragen betreffen decentralisatie-uitkeringen (DU) tenzij in de tabel vermeld dat het een integratie-uitkering (IU) betreft

Toelichting decentralisatie-uitkeringen

1. Vrouwenopvang

1a. Vrouwenopvang: Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming

Het verbeteren van de kind- en gezinsbescherming vraagt een fundamentele wijziging in cultuur, werkwijze en structuur, zoals ontwikkeld in het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming. In een aantal proeftuinen is ervaring opgedaan met een andere werkwijze volgens de uitgangspunten van het Toekomstscenario: gezinsgericht, rechtsbeschermend en transparant, eenvoudig en lerend. Voor het bestendigen en verbreden van deze werkwijze in álle regio's vraagt dit om extra inzet. Daarvoor worden tijdelijk extra middelen beschikbaar gesteld; € 18 miljoen in 2026 en € 17 miljoen in 2027.

Deze bijdrage biedt gemeenten de mogelijkheid om met regionale projectleiders de beweging verder te brengen door de werkende elementen breder toe te passen en zo toe te werken naar het eindbeeld van het Toekomstscenario. De middelen worden, net als de eerdere Parlementaire Ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag (POK)-middelen voor het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming, middels de decentralisatie-uitkering Vrouwenopvang verdeeld over de 35 centrumgemeenten Vrouwenopvang. Een overzicht van de bedragen van deze uitkering kunt u vinden in de gemeentefondsrubriek op internet.

1b. Vrouwenopvang: opvangplekken mensenhandel

Op basis van de herziene EU-richtlijn mensenhandel dient Nederland te voorzien in voldoende en goed toegankelijke opvang voor slachtoffers van mensenhandel. Om aan deze richtlijn te voldoen stelt het ministerie van VWS middelen beschikbaar voor uitbreiding van de opvangcapaciteit voor slachtoffers van mensenhandel, waarvan in 2027 een bedrag van € 1,6 miljoen en vanaf 2030 structureel € 6,1 miljoen middels de decentralisatie-uitkering Vrouwenopvang loopt. Over de verdeling van de middelen vindt nog gesprek plaats tussen het Rijk en de VNG. Deze middelen worden nu dan ook nog niet verdeeld en zijn dan ook niet opgenomen in de gemeentefondsrubriek op internet.

2. Spreidingswet

Vanuit de Spreidingswet hebben gemeenten een nieuwe taak gekregen in het realiseren van opvangplekken (zie ook paragraaf 3.2.2 van de septembercirculaire 2025). Zij ontvangen hiervoor in 2026 middelen vanuit het gemeentefonds. Voor gemeenten is er een totaalbedrag van in totaal € 15,3 miljoen beschikbaar. Elke gemeente ontvangt een vast bedrag van € 20.000. Het resterende bedrag wordt verdeeld op basis van de indicatieve verdeling van het aantal opvangplaatsen per gemeente.

Een overzicht met de toekenning van de bedragen per gemeente is opgenomen in bijlage 3.2-2.

3. *Pilot wijkgerichte vaccinatieaanpak*

In 2026 wordt € 6,6 miljoen beschikbaar gesteld voor de voortzetting en uitbreiding van de pilot intensivering wijkgerichte vaccinatieaanpak (zie paragraaf 3.2.4 van de septembercirculaire 2025). Doelstelling van de pilot is om in de praktijk te leren op welke wijze het meest doelmatig kan worden ingezet op het verhogen van de vaccinatiegraden in wijken waar de deelname aan het Rijksvaccinatieprogramma achterblijft. Geleerde lessen uit de pilot worden landelijk gedeeld, zodat alle gebieden met een lage vaccinatiegraad deze kunnen benutten. De verdeling van de middelen is gebaseerd op plannen die door de pilotgemeenten zijn opgesteld.

Een overzicht met de toekenning van de bedragen per gemeente is opgenomen in bijlage 3.2-3.

4. *Faciliteitenbesluit opvangcentra*

In het faciliteitenbesluit is geregeld dat aan gemeenten die een opvangcentrum voor asielzoekers hebben jaarlijks door het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA) een uitkering wordt verstrekt (zie ook paragraaf 3.2.6 van de meicirculaire 2026). In totaal wordt aanvullend € 6,5 miljoen aan de bestaande decentralisatie-uitkering toegevoegd in 2026. Dit in verband met de werkzaamheden van deze gemeenten in en voor de opvangcentra.

Een overzicht met de toekenning van de bedragen per gemeente is opgenomen in bijlage 3.2-4.

5. *Impulsbudget arbeidsmarktregio's*

De arbeidsmarktregio's ontvangen in de periode 2025-2028 een tijdelijk impulsbudget (zie ook paragraaf 3.2.2 van de meicirculaire 2025). Deze middelen maken het mogelijk om gezamenlijke dienstverlening (bijvoorbeeld op het gebied van werk, scholingsinstrumenten of -trajecten) te ontwikkelen met de partners in de arbeidsmarktregio. Hiermee kunnen kaders worden ontwikkeld voor de regionale arbeidsmarktinfrastructuur en mogelijke knelpunten in de regionale samenwerking worden opgelost.

Aanvullend op de middelen die in 2025 zijn toegekend wordt er nu voor 2026 eenmalig een totaalbedrag van € 5,5 miljoen beschikbaar gesteld aan de arbeidsmarktregio's. Dit budget is beschikbaar gesteld om de implementatie van Verbeteren Uitwisseling Matchingsgegevens (VUM) in de arbeidsmarktregio te stimuleren. Het totaalbedrag wordt evenredig over de 35 arbeidsmarktregio's verdeeld.

Een overzicht met de toekenning van de bedragen per gemeente is opgenomen in bijlage 3.2-5.

6. *Landelijke Aanpak Adreskwaliteit (LAA)*

Op 15 mei 2023 is de wetswijziging van de Wet basisregistratie personen (Wbrp) in werking getreden waarbij wordt voorzien in een taak voor de minister van BZK om colleges van burgemeester en wethouders te ondersteunen bij het onderzoek of een persoon als ingezetene in de BRP op een adres in de gemeente dient te worden ingeschreven en bij het onderzoek naar de juistheid van de gegevens betreffende het adres van een ingezetene in de BRP. Deze aanpak staat bekend onder de naam Landelijke Aanpak Adreskwaliteit (LAA) en beoogt de adreskwaliteit in de BRP te verbeteren (zie ook paragraaf 3.2.13 van de meicirculaire 2025).

Deze wetswijziging heeft tot meer werk bij gemeenten geleid. Net als in voorgaande jaren wordt hiervoor in 2026 een bijdrage van € 2,9 miljoen beschikbaar gesteld. Dit bedrag is gebaseerd op de impactanalyse van de VNG en de verwachting dat gemeenten ca. 22.000 signalen kunnen verwerken. De verdeelsleutel bestaat uit een startbedrag van € 1.500 per gemeente (waarmee het voor elke gemeente mogelijk is om kwaliteits-bevorderende maatregelen te nemen) en een vergoeding op basis van te verwachten signalen per gemeente (het zogenaamde potentieel).

Een overzicht met de toekenning van de bedragen per gemeente is opgenomen in bijlage 3.2-6

7. *Gebiedsontsluiting Lisserbroek*

Deze uitkering wordt verstrekt ten behoeve van de ontsluiting van het deelgebied Lisserbroek, waarmee de gemeente Haarlemmermeer in staat wordt gesteld de verdere ontwikkeling van dit deelgebied tot een woningbouwlocatie te realiseren. Het gaat om een bedrag van € 2,7 miljoen in 2026 voor de gemeente Haarlemmermeer.

8. *Startbanen statushouders*

Het ministerie van SZW spant zich in om de arbeidsparticipatie van statushouders te verbeteren. Gemeenten vervullen een belangrijke rol in de begeleiding naar werk van inburgeringsplichtige statushouders. In 2025 zijn in overleg met twaalf centrumgemeenten voor dertien pilots voor startbanen middelen beschikbaar gesteld (zie paragraaf 3.2.13 van de decembercirculaire 2025). Ten behoeve van de leerervaringen van de pilots en inbedding in regulier beleid is besloten in 2026 aanvullende middelen toe te kennen aan de voornoemde pilots ter hoogte van 65% van het initiële bedrag per gemeente. Dit percentage is gebaseerd op de aanname dat er geen opstartkosten aan deze uitbreiding verbonden zijn. Het budget is € 2,5 miljoen in 2026. Hiermee kunnen de pilots voor grotere groepen statushouders beschikbaar worden gemaakt, waardoor er meer ervaring wordt opgedaan.

Een overzicht met de toekenning van de bedragen per gemeente is opgenomen in bijlage 3.2-8.

9. Veilig vergaderen

De afgelopen periode is gebleken dat vergaderingen van gemeenteraden en Provinciale Staten (PS) gepaard kunnen gaan met maatschappelijke onrust, ongeregeldheden en zelfs bedreigende situaties. Om gemeenten en provincies te ondersteunen met het treffen van maatregelen om beter voorbereid te zijn op mogelijke verstoringen rondom risicovolle vergaderingen, wordt aan 24 gemeenten en vijf provincies vanuit het programma Weerbaar bestuur een financiële bijdrage verstrekt (zie ook paragraaf 3.2.15 van de decembercirculaire 2025). De betrokken gemeenten en provincies zijn ingegaan op een algemene uitnodiging van het ministerie van BZK om onderdeel te worden van het leernetwerk Veilig Vergaderen en hier gezamenlijk stappen in te zetten.

Het gaat voor gemeenten om een totaalbedrag van € 2,2 miljoen in 2026. De helft van dit bedrag wordt evenredig over de deelnemende gemeenten verdeeld. De andere helft op basis van inwonersaantal, waarbij gemeenten met een kleiner inwoneraantal een hogere bijdrage ontvangen.

Een overzicht met de toekenning van de bedragen per gemeente is opgenomen in bijlage 3.2-9.

10. Nationale Agenda Laadinfrastructuur

Sinds 2019 werken de G4-gemeenten gezamenlijk aan de uitrol van laadinfrastructuur voor alle modaliteiten. De ministeries van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) en EZK stellen middelen beschikbaar aan de gemeente Utrecht ten behoeve van de Nationale Agenda Laadinfrastructuur (NAL)-regio G4 voor de benodigde inspanning in 2026 en 2028 tot en met 2030. Met deze middelen wordt de NAL-regio G4 in staat gesteld om bij te dragen aan het doel om een landelijk dekkend laadnetwerk voor alle modaliteiten te realiseren. In 2026 is het budget € 1,9 miljoen, in 2028 is het € 617.000, in 2029 is het € 925.000 in 2029 en in 2030 is het € 463.000.

11. Kolenfonds

De centrumgemeenten Breda, Groningen en Rotterdam ontvangen middelen om de doelgroep die onder het Kolenfonds valt te helpen in de regionale werkcentra. Het doel is om alle werknemers die getroffen worden door de Wet verbod op kolen, duurzaam naar ander werk te begeleiden. Concreet betekent dit dat zij de doelgroep begeleiden naar ander werk en investeringen in de om- en bijscholing, mocht het sociaal plan van de (ex-)werkgever niet voldoende zijn.

In 2026 wordt hiervoor € 1,5 miljoen aan het gemeentefonds toegevoegd. De betreffende centrumgemeenten ontvangen ieder € 500.000.

12. Europese Richtlijn Energieprestaties van Gebouwen (EPBD IV)

De Energy Performance of Buildings Directive IV (EPBD IV) is de vernieuwde Europese richtlijn voor de energieprestatie van gebouwen die zijn ingegaan op 29 mei 2026.

De EPBD IV zal in 4 tranches in werking treden. Op 29 mei is tranche 1 in werking getreden. Gemeenten ontvangen voor tranche 1 een bijdrage voor de bijkomende uitvoeringslasten, extra toezicht en handhavingskosten.

Voor 2026 wordt, op basis van het Cebeon-rapport[10], een financiële bijdrage van € 1,4 miljoen aan het gemeentefonds toegevoegd. Er wordt een integraal artikel 2 Financiële-verhoudingswet (Fvw) onderzoek uitgevoerd in 2026 voor de tranches 1, 2 en 3. Tranche 4 zal op een later tijdstip worden vormgegeven.

De middelen worden verdeeld op basis van een vast bedrag per gemeenten (20%), aantal woningen (30%) en Utiliteitbouw (waaronder bedrijven en openbare gebouwen) (50%).

Een overzicht met de toekenning van de bedragen per gemeente is opgenomen in bijlage 3.2-12.

13. Project De Thuisgevers

Het project De Thuisgevers beoogt een bijdrage te leveren aan het ontlasten van de asielopvang door statushouders, in afwachting op definitieve huisvesting in de aan hen gekoppelde gemeente, tijdelijk te huisvesten in leegstaand maatschappelijk vastgoed. De gemeente Kampen ontvangt hiervoor een bijdrage van € 1,3 miljoen in 2026.

14. Aanpak overlast asielzoekers

Overlast en crimineel gedrag van asielzoekers heeft grote impact op de betrokkenen, de omgeving en het draagvlak voor opvang (zie ook paragraaf 3.2.4 van de meicirculaire 2026). De gemeente Emmen ontvangt een aanvullende bijdrage van € 1,3 miljoen in 2026. Deze middelen kunnen worden ingezet voor lokale handhavingsmaatregelen bij de aanpak van overlast door asielzoekers.

15. Veerkracht en weerbaarheid

Het ministerie van SZW spant zich in voor het bevorderen van de sociale stabiliteit en samenhang van de Nederlandse samenleving. In totaal ontvangen 25 gemeenten een bijdrage voor het uitvoeren van activiteiten in dit kader (zie ook paragraaf 3.2.20 van de decembercirculaire 2025). Het ministerie van SZW ondersteunt deze gemeenten in hun lokale aanpak op maatschappelijke spanningen en fenomenen die de sociale stabiliteit en samenhang onder druk kunnen zetten, waaronder burgerschap, polarisatie en ongewenste buitenlandse inmenging (OBI) en discriminatie. Voor deze uitkering is in 2026 een totaalbudget van € 868.000 beschikbaar. Voor burgerschap, polarisatie en OBI is maximaal € 50.000 beschikbaar per gemeente, voor preventie van discriminatie maximaal € 30.000.

Een overzicht met de toekenning van de bedragen per gemeente is opgenomen in bijlage 3.2-15.

[10] Effecten op uitvoeringslasten gemeenten

16. *Regionale Energie Strategieën*

Het opstellen en uitvoeren van de Regionale Energie Strategieën (RES) is een belangrijke mijlpaal in het Klimaatakkoord op weg naar 2030 (zie ook paragraaf 3.2.6 van de septembercirculaire 2023). In de septembercirculaire 2023 is vanaf 2024 een structurele bijdrage van € 8,8 miljoen aan het gemeentefonds toegevoegd en € 2,6 miljoen aan het provinciefonds.

Van het beschikbare budget voor provincies wordt vanaf 2026 een bedrag van € 856.000 naar het gemeentefonds overgeheveld. Aanleiding is dat de gemeenten Zwolle en Hengelo nu, in plaats van de provincie Overijssel, kashouder zijn van respectievelijk de RES-regio West-Overijssel en Twente.

Er zijn daarnaast wijzigingen in kashouders binnen het gemeentefonds. De gemeente Zuidplas is nu, in plaats van de gemeente Bodegraven-Reeuwijk, kashouder van de RES-regio Midden-Holland. De gemeente Goes is nu, in plaats van de gemeente Terneuzen, kashouder van de RES-regio Zeeland. De gemeente Rotterdam is nu, in plaats van de gemeente Barendrecht, kashouder van de RES-regio Rotterdam-Den Haag.

Een overzicht met de toekenning en wijzigingen van de bedragen per gemeente is opgenomen in bijlage 3.2-16.

17. *Pilots Preventieve aanpak gestapelde problematiek*

Het ministerie van SZW stimuleert preventieve aanpakken om gestapelde problematiek tegen te gaan. Het doel van deze preventieve aanpakken is om aan kwetsbare en risicovolle groepen kansen en perspectief te bieden, waarbij het nieuwe wettelijke instrument proactieve dienstverlening ondersteunend kan werken. Dit vereist een domeinoverstijgende aanpak waarbij opgavegericht gewerkt kan worden wat ook kan bijdragen aan de preventie van ondermijning en jeugdcriminaliteit. Hiervoor wordt in 2026 en 2027 een totaalbedrag van € 1,2 miljoen beschikbaar gesteld aan de gemeenten Arnhem, Groningen en Zaanstad.

De gemeente Arnhem ontvangt een bedrag van € 193.500 in 2026 en € 180.000 in 2027. De gemeente Groningen ontvangt een bedrag van € 195.350 in zowel 2026 als 2027. De gemeente Zaanstad ontvangt een bedrag van € 200.000 in zowel 2026 als 2027.

18. Basisregistratie Personen (BRP): centralisering inschrijving vergunninghouders

Enkele gemeenten ontvangen een bijdrage voor de tolkenkosten van een zogeheten BRP-straat (zie ook paragraaf 4.2.8 van de meicirculaire 2016). Naar aanleiding van een wijziging in de taakverdeling tussen de operationele BRP-straten en partners in de migratieketen ontvangen gemeenten nu een vergoeding voor tolkenkosten middels deze decentralisatie-uitkering. Het gaat om een totaalbedrag van € 515.000 in 2026. De verdeling van dit budget is gebaseerd op het aantal inschrijvingen vanaf 1 juli en verder in 2026.

Een overzicht met de toekenning van de bedragen per gemeente is opgenomen in bijlage 3.2-18.

19. Economische Agenda Groningen

In Nij Begun, de kabinetsreactie op de parlementaire enquête aardgaswinning Groningen, is de ontwikkeling van een economische agenda aangekondigd. Er is € 250 miljoen incidenteel beschikbaar gesteld om de economische agenda op te starten. Hiervan is een deel gereserveerd voor de ontwikkeling van de economische agenda in 2026. De gemeente en provincie Groningen vervullen binnen de regio een coördinerende rol. De gemeente Groningen ontvangt hiertoe een bijdrage van € 491.300 in 2026. De middelen kunnen worden ingezet voor bijvoorbeeld personeel-, locatie- en organisatiekosten die bijdragen aan het doel.

20. Isolatieaanpak VvE's Nij Begun

Met deze uitkering beoogt het Rijk ervoor te zorgen dat eigenaren van woningen in Verenigingen van Eigenaren (VvE's) in de provincie Groningen en de Noord-Drentse gemeenten Aa en Hunze, Noordenveld en Tynaarlo worden ondersteund en gestimuleerd om te isoleren en te ventileren. Dit is onderdeel van de bredere isolatie aanpak in dit gebied in het kader van het programma *Nij Begun* (maatregel 29). De gemeente Groningen ontvangt een bijdrage van € 400.000 in zowel 2026 als 2027. Hiermee kan de gemeente Groningen een VvE Helpdesk inrichten om VvE's in het hele Nij Begun gebied te ondersteunen en stimuleren om te isoleren en te ventileren.

21. Gemeentebalie Schiphol

De gemeentebalie Schiphol richt zich op de uitgifte van paspoorten, Nederlandse identiteitskaarten en DigiD's aan Nederlanders woonachtig in het buitenland en inwoners van de gemeente Haarlemmermeer (waar luchthaven Schiphol onder valt). Een kostendekkende exploitatie van de gemeentebalie Schiphol uit de leges is niet mogelijk gezien de afhankelijkheid van de klantstromen voor de te onderscheiden producten.

In artikel 4 van het Convenant van 2012[11] is vastgelegd dat bij een exploitatietekort van de gemeentebalie Schiphol, het ministerie van BZK en het ministerie van Buitenlandse Zaken (BZ) gezamenlijk het tekort dragen. De gemeente Haarlemmermeer ontvangt hiervoor een bijdrage van € 354.000 in 2026.

22. Work in NL Betrekken zelforganisaties en sleutelpersonen

Met het project Work in NL wordt goede informatievoorziening, hulp en dienstverlening aan EU-arbeidsmigranten gerealiseerd. Om arbeidsmigranten goed te kunnen bereiken is het noodzakelijk dat zelforganisaties (organisaties die zijn ontstaan vanuit de doelgroep) en sleutelpersonen nauw betrokken worden (zie ook paragraaf 3.2.22a van de decembercirculaire 2025).

[11] Convenant reisdocumenten loket Schiphol

Om deze aanpak te ondersteunen is een bedrag van € 350.000 beschikbaar in 2026. Het bedrag wordt evenredig verdeeld over de deelnemende arbeidsmarktregio's en verstrekt aan de centrumgemeente van de arbeidsmarktregio.

Een overzicht met de toekenning van de bedragen per gemeente is opgenomen in bijlage 3.2-22.

23. Vrouwelijke statushouders

Vrouwelijke statushouders werken minder dan mannelijke statushouders (22% tegenover 48%). Uit onderzoek van de Hogeschool Arnhem Nijmegen (HAN) is gebleken dat het begeleiden naar werk van vrouwelijke statushouders in groepsverband veel effectiever is dan een individuele aanpak. De betrokken 10 gemeenten ontvangen een bijdrage van in totaal € 300.000 om met deze aanpak aan de slag te gaan. Dit bedrag wordt evenredig over de gemeenten verdeeld.

Een overzicht met de toekenning van de bedragen per gemeente is opgenomen in bijlage 3.2-23.

24. Aanpak ondermijning zeehavens

Het ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV) stelt aan de gemeente Den Haag een bijdrage van in totaal € 299.900 ter beschikking voor de inhuur van een programmamanager voor het Platform Ondermijning Kleine Zeehavens en het opleveren van een probleemanalyse ten behoeve van de versterking van de gezamenlijke aanpak van ondermijning in kleine zeehavens in Nederland (zie ook paragraaf 3.2.13 van de septembercirculaire 2025). De gemeente Den Haag ontvangt hiervoor een bijdrage van € 172.400 in 2026 en € 127.500 in 2027.

25. Signaalmanagement systeem

Aan de gemeente Rotterdam wordt in 2026 een bijdrage van € 146.775 verstrekt voor de ontwikkeling van een overheidsbrede analyse assistent voor signalen over de publieke dienstverlening (zie ook paragraaf 3.2.24 van de decembercirculaire 2024). De signalen worden nu handmatig geanalyseerd, met AI-technologie kan dit proces worden versneld. Hierdoor kunnen gebruikers sneller, eenvoudiger en uniform komen tot een analyse van signalen per onderwerp en kan de organisatie sneller starten met structurele verbeteringen.

26. Maasterras Dordrecht

In 2024 is afgesproken om bij de ontwikkeling van het Maasterras en de aanlanding van de brug over de Drecht in Dordrecht een onafhankelijk adviseur aan te stellen. De gemeente Dordrecht, het ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (VRO) en het ministerie van IenW hebben destijds afgesproken de kosten van dit traject gelijkelijk te verdelen. De gemeente Dordrecht ontvangt een bijdrage van € 94.000 in 2026 met als doel de door de opdrachtgevende partijen gemaakte kosten onderling te verrekenen.

27. Ontwikkeling Masterplan Stationsgebied Deventer

In het Bestuurlijk Overleg (BO) Meerjarenprogramma Infrastructuur Ruimte en Transport (MIRT) zijn afspraken gemaakt over onderzoek naar het aanleggen van een vierde perron in Deventer. Parallel daaraan dient er, in lijn met verstedelijkingsopgave, een masterplan stationsgebied Deventer te worden ontwikkeld. Gezien het belang van de woningbouwopgave en de lopende afspraken, is het van belang dat dit masterplan snel tot stand komt. De gemeente Deventer ontvangt hiertoe een bijdrage van € 70.000 in 2026.

28. Stedendialoog

Het ministerie van JenV stelt in 2026 een bijdrage van € 11.490 aan de gemeente Rotterdam ter beschikking voor de organisatie van de stedendialoog tussen Nederland en Vlaanderen over het voorkomen van en gepast te reageren op georganiseerde en ondermijnende jeugdcriminaliteit. Aangezien inzichten over preventie en doorgroei in criminaliteit zich snel ontwikkelen, is grensoverschrijdende kennisuitwisseling cruciaal om gezamenlijk tot beter (nationaal) beleid te komen.

29. Openbare bibliotheken

Het doel van de uitkering is gemeenten en provincies in staat te stellen te voldoen aan de gewijzigde Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob) (zie ook paragraaf 3.2.13 van de septembercirculaire 2024). Het college van burgemeester en wethouders dan wel het bestuurscollege moet met deze zorgplicht voorzien in een aanbod van bibliotheekvoorzieningen. Het aanbod van deze voorzieningen moet als geheel binnen redelijke afstand voor de inwoners toegankelijk zijn en ten minste één bibliotheekvoorziening in stand houden die alle vijf de wettelijke bibliotheekfuncties vervult, een fysieke collectie heeft en over een professionele personeelsbezetting beschikt.

Gemeenten ontvangen hiertoe een bijdrage van € 62 miljoen in 2027. Het bedrag wordt over alle gemeenten verdeeld op basis van een bedrag van € 3,05 per inwoner, op basis van het inwonersaantal op 1 januari 2026. Voor kleinere gemeenten waar het bedrag per inwoner lager uitkomt dan € 105.000, wordt de uitkering aangevuld tot € 105.000.

Een overzicht met de toekenning van de bedragen per gemeente is opgenomen in bijlage 3.2-29.

30. IBO Problematische schulden

Het kabinet heeft vroegsignalering ingevoerd om problematische schulden in een zo vroeg mogelijk stadium aan te pakken (zie ook paragraaf 3.2.2 van de meicirculaire 2026). Partijen voeren verbetermaatregelen door met als doel om het bereik van de doelgroep te verdubbelen en de ongewenste uitval van de deelnemende doelgroep te halveren. Vanuit het ministerie van SZW wordt vanaf 2027 structureel € 19,7 miljoen beschikbaar gesteld. Deze middelen zijn bedoeld om vroegsignalering beter in te richten. De middelen worden verdeeld op basis van de maatstaven van het cluster Participatie van de algemene uitkering.

Een overzicht met de toekenning van de bedragen per gemeente is opgenomen in bijlage 3.2-30.

31. Regeling heroïnebehandeling

Met ingang van 2026 is de Specifieke Uitkering Regeling heroïnebehandeling omgezet in een decentralisatie-uitkering (zie ook paragraaf 3.2.19 van de septembercirculaire 2025). Zestien gemeenten ontvangen een bijdrage voor de behandeling van langdurig opiaatverslaafden, voor wie behandeling met methadon onvoldoende resultaat biedt, met medische heroïne. De regeling richt zich op het helpen van verslaafden, zowel op lichamelijk als geestelijk gebied. In 2027 is hiervoor een bedrag van € 13,5 miljoen beschikbaar. De verdeling is gebaseerd op de door de gemeenten aangeleverde verwachte bezettingscijfers van de behandeleenheden.

Een overzicht met de toekenning van de bedragen per gemeente is opgenomen in bijlage 3.2-31.

Toelichting integratie-uitkeringen (IU)

32. Accres Beschermd Wonen

Vanaf 2027 vindt de indexatie van de integratie-uitkering (IU) Beschermd wonen plaats conform de accressystematiek van het gemeentefonds en niet meer vanaf de VWS-begroting. De gereserveerde middelen voor volumegroei en loon- en prijsbijstellingen (LPO-bijstelling) van de IU Beschermd wonen zijn bij Miljoenennota 2027 overgeheveld naar het hoofdstuk Accres gemeentefonds en bijgesteld aan de hand van het berekende accres. Onderstaande tabel 2.2.6 bevat het accres voor het gemeentefonds voor 2027 en verder zoals opgenomen in de Miljoenennota 2027 op basis van de bbp cijfers uit de MEV27 van het CPB.

Het betreft een overboeking van € 94,9 miljoen in 2027, oplopend tot € 475 miljoen in 2031, zie ook onderstaande tabel 3.2.3. Deze bedragen worden over de centrumgemeenten verdeeld naar rato van de huidige verdeling van deze uitkering. De actuele verdeling van de integratie-uitkering Beschermd wonen is opgenomen als internet bijlage bij deze circulaire.

Tabel 3.2.3 Grondslag en accres Integratie-uitkering Beschermd wonen Miljoenennota 2027					
In miljoenen euro	2027	2028	2029	2030	2031
Grondslag Integratie-uitkering Beschermd wonen	1.915.147	1.915.147	1.915.147	1.915.147	1.915.147
Accres Integratie-uitkering Beschermd wonen					
tranche 2027 volume bbp	34	34	34	34	34
tranche 2027 prijs bbp	60	60	60	60	60
tranche 2028 volume bbp	-	34	34	34	34
tranche 2028 prijs bbp	-	59	59	59	59
tranche 2029 volume bbp	-	-	34	34	34
tranche 2029 prijs bbp	-	-	53	53	53
tranche 2030 volume bbp	-	-	-	48	48
tranche 2030 prijs bbp	-	-	-	58	58
tranche 2031 volume bbp	-	-	-	-	37
tranche 2031 prijs bbp	-	-	-	-	56
Totaal accres	**95**	**188**	**275**	**382**	**475**

3.3. Verdeling bestaande decentralisatie- en integratie-uitkeringen en overige mededelingen

Deze paragraaf licht de wijzigingen in de decentralisatie-en integratie-uitkeringen toe die niet gepaard gaan met een wijziging in het macrobudget van de betreffende uitkering. Daarnaast bevat de paragraaf overige mededelingen die betrekking hebben op de decentralisatie- en integratie-uitkeringen.

3.3.1. Maatschappelijke opvang

De verdeling van de middelen van de decentralisatie-uitkering Maatschappelijke opvang ten opzichte van de meicirculaire 2026 is voor uitkeringsjaar 2026 veranderd als gevolg van het gebruik van actuelere basisgegevens voor de maatstaven. De verdeling over de gemeenten is opgenomen in bijlage 3.3.1. De achterliggende berekeningswijze en bedragen treft u aan in de gemeentefondsrubriek op internet.

3.3.2. Vrouwenopvang

De verdeling van de middelen van de decentralisatie-uitkering Vrouwenopvang is vanaf uitkeringsjaar 2026 veranderd als gevolg van het gebruik van actuelere basisgegevens voor de maatstaven: woonruimten, migratieachtergrond en eenouderhuishoudens en omgevingsadressendichtheid. De achterliggende berekeningswijze en bedragen treft u aan in de gemeentefondsrubriek op internet.

3.3.3. Impulsbudget sociale infrastructuur

De verdeling van de decentralisatie-uitkering Impulsbudget sociale infrastructuur is voor de jaren 2027 en verder bijgewerkt op basis van de nieuwste gegevens voor de verdeelmaatstaf. De decentralisatie-uitkering loopt tot en met 2034 (zie ook paragraaf 3.2.3 van de meicirculaire 2025). Voor de jaren 2027 tot en met 2031 zijn de bijgewerkte bedragen opgenomen in bijlage 3.3.3.

3.3.4. Beschermd Wonen (IU)

De gemeente Bergen op Zoom ontvangt in 2027 net als in de periode 2018 tot en met 2026 een maximale aanvullende bijdrage van € 4,24 miljoen (zie voor meer informatie paragraaf 3.3.2 van de decembercirculaire 2018 en paragraaf 3.3.1. van de septembercirculaire 2025). In paragraaf 3.3.1. van de septembercirculaire 2025 is aan de gemeente Bergen op Zoom eerder een maximale aanvullende bijdrage van € 4,24 miljoen toegekend voor 2026. Op basis van de jaarrekeningcijfers over 2025 is deze bijdrage voor 2026 definitief vastgesteld op € 2,55 miljoen. De gewijzigde verdeling over de gemeenten voor de integratie-uitkering Beschermd wonen is gepubliceerd in de gemeentefondsrubriek op internet.

3.3.5. Rijksbijdrage sociale infrastructuur (IU Participatie)

De verdeling van de Rijksbijdrage sociale infrastructuur wijzigt door de actualisatie van de verdeelsleutel (zie paragraaf 3.3.30 van de meicirculaire 2025). De actualisatie is definitief voor 2027 en voorlopig voor de jaren 2028 tot en met 2031. De verdeelsleutel wordt jaarlijks in september aangepast op basis van de meest recente cijfers voor de maatstaf ‘inwoners in het gemeentelijke doelgroepenregister’. De bedragen per gemeente voor de integratie-uitkering Participatie voor het jaar 2026 en verder zijn opgenomen in de gemeentefondsrubriek op internet.

4 Overige mededelingen

4.1 Inleiding

Dit hoofdstuk bevat diverse mededelingen over de gemeentefinanciën. Paragraaf 4.2 bevat mededelingen over het gemeentefonds die zowel betrekking hebben op de algemene uitkering als op de decentralisatie- en integratie-uitkeringen. Vervolgd wordt met mededelingen op het terrein van de gemeentefinanciën.

4.2 Gemeentefondstotalen, bevoorschotting en nominale ontwikkelingen

Gemeentefondstotalen

Tabel 4.2.1 bevat een overzicht van de gemeentefondstotalen 2026-2031. In de tabel zijn de bedragen uit de hoofdstukken 2 en 3 bij elkaar gebracht.

Tabel 4.2.1 Gemeentefondstotalen 2026-2031 (in duizenden euro's)

	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Algemene uitkering	42.007.914	44.066.633	44.288.495	45.089.158	47.335.182	49.364.407
DU/IU	6.169.637	5.962.087	5.162.948	5.118.578	5.161.359	5.184.450
Totaal	**48.177.551**	**50.028.720**	**49.451.443**	**50.207.736**	**52.496.541**	**54.548.857**

Bevoorschotting

De bedragen 2026 uit de tabel zullen worden verwerkt in de bevoorschotting vanaf de eerste dinsdag in oktober oftewel 6 oktober 2026. Op 6 oktober 2026 zullen ook eventuele verrekeningen plaatsvinden als er eerder dit jaar te veel of juist te weinig voorschot is verstrekt. Verrekeningen over voorgaande uitkeringsjaren worden eveneens in oktober uitgevoerd.

De voorschotbetalingen op de algemene uitkering over 2027 zullen in beginsel gebaseerd worden op de uitkeringsfactor en de bedragen per eenheid die in deze circulaire zijn vermeld. Daarnaast worden de meeste basisgegevens overgenomen van het jaar 2026. Gemeenten worden over de voorschotbetalingen geïnformeerd via de maandelijkse specificatieoverzichten.

Voor de volledigheid: aan de berekening van de voorschotten kunnen geen rechten worden ontleend voor de definitieve vaststelling van de uitkeringen.

Nominale ontwikkelingen

Het accres is gebaseerd op de grondslag algemene uitkering plus decentralisatie-uitkeringen en wordt toegevoegd aan de algemene uitkering. Daarmee is de algemene uitkering in de meerjarenraming uitgedrukt in het prijspeil van het betreffende jaar ofwel in lopende prijzen. De decentralisatie-uitkeringen betreffen nominale bedragen.

De integratie-uitkeringen worden wel ieder jaar opnieuw geïndexeerd volgens de voor dat jaar van toepassing zijn de loon- en prijsontwikkeling (constante prijzen). Voor de integratie-uitkering Beschermd Wonen wordt vanaf dit jaar aangesloten bij de accres systematiek.

Het is van belang dat gemeenten in hun ramingen rekening houden met de loon- en prijsontwikkelingen. Om gemeenten, die niet beschikken over eigen loon- en prijsindexen, te faciliteren bij het omgaan met nominale ontwikkelingen is tabel 4.2.2 opgenomen. De tabel bevat een aantal loon- en prijsindicatoren die het CPB onderscheidt voor de overheidssector. De cijfers zijn ontleend aan de meest recente publicaties van het CPB. Voor nadere informatie verwijzen wij naar de regelmatig bijgestelde prognoses op de website van het CPB, met name de rubriek CEP 2026 en de MEV 2027.

Tabel 4.2.2 Prijsindexen CPB* MEV 2027 en CEP 2026**

mutaties per jaar in %	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Prijs bruto binnenlands product (pbbp)	3,1	3,1	2,9	2,5	2,6	2,4
Prijs nationale bestedingen (pnb)	3,2	2,8	2,8	2,5	2,6	2,4
Nationale consumentenprijsindex (cpi)	3,3	2,7	2,5	2,1	2,3	2,1
Loonvoet sector overheid	3,3	4,2	4,0	3,6	3,5	3,3
Prijs overheidsconsumptie, beloning werknemers	3,0	4,0	3,9	3,3	3,2	3,4
Prijs bruto overheidsinvesteringen (iboi)	3,1	3,1	2,9	2,4	2,5	2,3
Prijs overheidsconsumptie, netto materieel (imoc)	3,3	2,7	2,6	2,3	2,5	2,3

* toelichting/ verduidelijking bij de kerngegevens is te vinden op: https://www.cpb.nl/artikel/toelichting-bij-kerngegevenstabel

** 2026 en 2027 zijn op basis van de MEV 2027, 2028 - 2031 is op basis van de CEP 2026

4.3 Individuele referentiewaarden EMU-saldo medeoverheden 2027

In de regeling vaststelling gelijkwaardige inspanning decentrale overheden inzake het Economische en Monetaire Unie (EMU)-saldo wordt het collectieve aandeel van de medeoverheden in het EMU-saldo voor de jaren 2027 tot en met 2030 bepaald alsmede de uitsplitsing daarvan per bestuurslaag. De Tweede Kamer is geïnformeerd dat in het Bestuurlijk Overleg Financiële verhoudingen met de koepels van medeoverheden een EMU-norm van –0,5% van het bruto binnenlands product (bbp) voor de medeoverheden is overeengekomen voor de periode 2027–2030[12]. Zoals vermeld in deze kamerbrief is in overleg met deze koepelorganisaties een onderverdeling naar overheidslaag vastgesteld. Deze onderverdeling is identiek aan die voor de periode 2024 tot en met 2026 en opgenomen in de bij de kamerbrief bijgevoegde conceptregeling EMU-norm medeoverheden 2027–2030. Deze conceptregeling is nog niet in werking getreden. In onderstaande tabel en bijlage 4.3 treft u dan ook de, bij de in de kamerbrief voorgestelde macronormen en voorlopige individuele EMU-referentiewaarden aan. Deze zijn tot stand gekomen door het totaalbedrag uit de tabel hieronder op basis van de begrotingstotalen over de gemeenten te verdelen.

[12] Kamerstukken II, 2025-2026, 36 800 IX, nr. 50

Tabel 4.3.1 Voorgestelde macronorm per bestuurslaag 2027

	Gemeenten	Provincies	Waterschappen	Totaal
Verdeling macronorm (in % bbp)	0,34	0,1	0,06	**0,5**
Verdeling macronorm (x € 1000)	4.345.200	1.278.000	766.800	**6.390.000**

Geraamde bbp 2027 (o.b.v. MEV2027, x € 1000) = 1.278.000.000

Een individuele EMU-referentiewaarde is geen norm, maar een indicatie van het aandeel dat een provincie of gemeente in de gezamenlijke tekortnorm heeft. De Wet Hof bepaalt dat de individuele referentiewaarde voor het EMU-saldo van de individuele overheden naast het eigen aandeel ook het aandeel in openbare lichamen betreft. Het aandeel in openbare lichamen is het deel van het EMU-saldo van de gemeenschappelijke regelingen dat aan de betreffende deelnemende individuele decentrale overheid wordt toegerekend. Een deel van het EMU-saldo van de gemeenschappelijke regelingen maakt dus onderdeel uit van het EMU-saldo van de deelnemende decentrale overheden.

4.4 Stand van zaken onderzoeksagenda verdeelmodel algemene uitkering

Op 28 mei 2026[13] hebben de fondsbeheerders de Kamer geïnformeerd over de herziening van het verdeelmodel per 1 januari 2027. Wat de aanpassingen van het verdeelmodel betreft is door de fondsbeheerders aangesloten bij het voorstel van de ROB en de VNG om per 2027 twee kleine wijzigingen door te voeren. “Ten eerste, de berekening van de maatstaf ‘Huishoudens met een laag inkomen’ met procenten in plaats van met honderdtallen. Ten tweede, de rekentarieven van de OZB aan te passen aan de werkelijke gemiddelde OZB-tarieven en de verevening van de overige eigen middelen met hetzelfde bedrag te verlagen.”

Er wordt vervolgonderzoek gedaan naar het sociaal domein, voor de clusters Individuele voorzieningen Jeugd, Individuele voorzieningen Wmo en Sociale basisvoorzieningen. Uit het onderzoek Grootstedelijke kosten zijn, zoals de kamerbrief van 7 februari 2025[14] vermeld, eveneens aanvullende inzichten gekomen met betrekking tot het sociaal domein. Deze inzichten zullen ook bij dit vervolgtraject worden betrokken. Verder zullen de clusters Participatie, Onderwijs en Orde en veiligheid worden herschat. Dit aangezien nader onderzoek nodig is naar de vervanging van de huidige maatstaf ‘niet-westerse migranten’ en ter verbetering van de huidige maatstaf ‘huishoudens laag inkomen met drempel’. Tot slot wordt vervolgonderzoek gedaan naar de verevening van de inkomsten. Dit betreft de aftopping van de OZB en de overige eigen middelen. Voor meer informatie verwijzen we naar de brief van 28 mei jl. Zoals toegezegd in de brief van 28 mei jl. zal de Kamer na de zomer worden geïfnormeerd over het vervolgtraject voor de herziening van het verdeelmodel per 1 januari 2029.

[13] Kamerstukken II 2025-2026, 36800 B, nr. 25
[14] Kamerstukken II, 2024-2025, 36600 B, nr. 24

4.5 Wegenbeheer

Het groeipercentage voor de bijdragen van gemeenten aan het beheer van gemeentelijke wegen door waterschappen bedraagt voor de jaren 2026 en 2027 respectievelijk 2,96% en 3,32%.

Sinds 1993 dient een aantal gemeenten op grond van de artikelen 22 en 24 van de Wet herverdeling wegenbeheer (WHW) een uitkering te verstrekken aan een waterschap voor het beheer van wegen. De hoogte van de uitkering is vastgelegd in het Besluit bijdrage vergoeding wegenzorg. Jaarlijks wordt zij bijgesteld op basis van gegevens van het CPB.

Voor het jaar 2026 wordt het groeipercentage definitief vastgesteld op 2,5% (niet afgerond: 2,52%). Dit is het saldo van de raming voor 2026 (naar huidig inzicht 2,96%) en de nacalculatie over 2025 (-0,44%). Voor het jaar 2027 wordt het groeipercentage voorlopig vastgesteld op 3,32%. Dit komt overeen met de huidige raming van de prijsstijging van de overheidsconsumptie in het jaar 2026.

4.6 Website gemeentefinanciën: www.findo.nl

In de zomer is de website Findo.nl vernieuwd. Net als de vorige versie heeft hij een Iv3-vraagbaak, dashboard voor kengetallen, baten en lasten en gemeentefonds en databank waarin alle data zijn te bekijken en te downloaden. Daarnaast is een vergelijkingstool toegevoegd, waarmee gemeenten en provincies hun baten en lasten kunnen vergelijken met andere gemeenten (eventueel naar grootteklasse)/provincies. Deze vergelijkingstool zal in de toekomst worden uitgebreid met de bijdragen die gemeenten uit het gemeentefonds ontvangen. Verder kunnen op www.findo.nl verschillen worden geanalyseerd in begrote en gerealiseerde standen. Dit najaar zal een deel van de begrotingsanalysetool voor gemeenten worden toegevoegd op de website. Hierover zal in de IBI Nieuwsbrief worden bericht.

De Iv3-data, zoals die door gemeenten en provincies zijn aangeleverd bij het CBS, zijn bijgewerkt tot en met de begroting van 2026 en de jaarrekeningen van 2025. De gegevens uit deze circulaire zullen zo spoedig mogelijk worden verwerkt, zodat u de meest actuele stand kunt raadplegen.

Heeft u vragen of opmerkingen over de nieuwe website? Mail naar postbusiv3@minbzk.nl.

4.7 Jaarlijkse weging decentralisatie- en integratie-uitkeringen

In artikel 13, lid 5, van de Fvw wordt bepaald dat jaarlijks, in overleg met de ministers die het aangaat, wordt bezien of een decentralisatie- en/of integratie-uitkering (DU/IU) kan worden overgeheveld naar de algemene uitkering. Het gemeentefonds kent nog enkele integratie-uitkeringen.
De invoering van het woonplaatsbeginsel en het nieuwe objectieve verdeelmodel Beschermd Wonen (BW), eerder voorzien voor 1 januari 2026, is uitgesteld (zie paragraaf 4.4 van de septembercirculaire 2024).

Van de IU participatie blijven de onderdelen Wet sociale werkvoorziening (Wsw) en Nieuw begeleiding beschut werk vooralsnog bestaan. In overleg met het ministerie van SZW zal worden gekeken hoe hiermee in de toekomst om te gaan.

Voor de decentralisatie-uitkeringen is in tabel 3.2.2 te zien dat de meeste niet structureel zijn. Omzetting naar integratie-uitkering of algemene uitkering is voor die uitkeringen dan ook niet aan de orde. Voor de overige (structurele) decentralisatie-uitkeringen geldt dat deze niet aan alle gemeenten worden uitgekeerd en/of nu nog niet kunnen worden verdeeld via de maatstaven van de algemene uitkering. Van de nog niet eerder in een begroting opgenomen decentralisatie-uitkeringen wordt bij ontwerpbegroting 2028 bezien of ze kunnen worden omgezet naar een integratie-uitkering of algemene uitkering.

4.8 Cijfers belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit 2026 (voorlopige cijfers) is gepubliceerd op StatLine - Maatstaven Financiële-verhoudingswet (Fvw)

De belastingcapaciteit 2024 (definitief) wordt gepubliceerd op 1 december op StatLine - Maatstaven Financiële-verhoudingswet (Fvw), regio, 2007 - 2023

Bijlagen

Bijlage 2.1.1 Bedragen per eenheid en uitkeringsfactor 2026

Verdeeltabel 2026 (bedragen in euro's in basis)

maatstaven en uitkeringsfactor	b.p.e. 2026 stand mei 2026	wijzigingen volgens deze circulaire	b.p.e. 2026 stand september 2026
bedrijven	134,78	-	134,78
bewoonde oorden 1930	42,27	0,77	43,04
historische woningen in bewoonde oorden 1930	79,48	-	79,48
bijstandsontvangers	5.136,70	40,49	5.177,19
doelgroepenregister gemeentelijke doelgroep	1.038,58	8,18	1.046,76
éénpersoonshuishoudens	171,17	0,29	171,46
extra groei jongeren	766,20	-	766,20
extra groei leerlingen voortgezet onderwijs	628,55	-	628,55
grote woonkernen	75.166,66	-	75.166,66
huishoudens met een laag inkomen met drempel	3.954,86	3,69	3.958,55
inwoners	374,88	-0,42	374,46
inwoners 75+ met drempel	1.362,20	2,30	1.364,50
inwoners waddengemeenten (<2500 inwoners)	269,09	-	269,09
inwoners waddengemeenten (>7500 inwoners)	47,34	-	47,34
inwoners waddengemeenten (2500 tot 7500 inwoners)	209,89	-	209,89
jongeren	587,17	-	587,17
kernen	115.260,83	1.595,16	116.855,99
laag opleidingsniveau met drempel	271,53	0,46	271,99
leerlingen (voortgezet) speciaal onderwijs	528,66	-	528,66
leerlingen voortgezet onderwijs	384,90	-	384,90
loonkostensubsidie	5.136,70	40,49	5.177,19
migratieachtergrond	386,29	-	386,29
landelijke centrumfunctie	45,41	-	45,41
lokale centrumfunctie	10,86	-	10,86
regionale centrumfunctie	159,55	0,09	159,64
oeverlengte * bodemfactor gemeente * dichtheidsfactor	13,42	-	13,42
oeverlengte*bodemfactor gemeente	31,40	-	31,40
omgevingsadressendichtheid	84,98	0,67	85,65
onderwijsachterstand	150,84	-	150,84
oppervlak bebouwing buitengebied	7.892,32	143,74	8.036,06
oppervlak bebouwing buitengebied * bodemfactor buitengebied	2.935,95	-	2.935,95
oppervlak bebouwing woonkern	6.807,82	123,99	6.931,81
oppervlak bebouwing woonkern * bodemfactor woonkern	10.743,51	-	10.743,51
oppervlak binnenwater	126,10	-	126,10
oppervlak buitenwater	39,89	-	39,89
oppervlak historische kern < 40 ha	33.745,44	157,39	33.902,83
oppervlak historische kern > 65 ha	33.745,44	157,39	33.902,83
oppervlak historische kern 40 tot 65 ha	33.745,44	157,39	33.902,83
oppervlak land * bodemfactor gemeente	25,72	-	25,72
oppervlak land	39,00	0,25	39,25
ozb niet-woningen eigenaren	-0,3145%	-	-0,3145%
ozb niet-woningen gebruikers	-0,2393%	-	-0,2393%
ozb woningen eigenaren	-0,0862%	-	-0,0862%
vast bedrag	979.324,45	8.974,53	988.298,98
vast bedrag Amsterdam	74.175.269,15	-	74.175.269,15
verkiezingen Den Haag	3.825.382,00	-	3.825.382,00
vast bedrag Rotterdam	27.064.336,61	-	27.064.336,61
woonruimten	11,55	-0,03	11,52
woonruimten * bodemfactor woonkern	52,99	-	52,99
uitkeringsfactor	1,491	0,002	1,493

Mutaties uitkeringsjaar 2026 ten opzichte van stand meicirculaire 2026
(bedragen in euro's in basis)

maatstaven	totaal	Partici-patie	Wmo	Jeugd	Bestuur en onder-steuning	Infrastructuur, ruimte en milieu
bewoonde oorden 1930	0,77	-	-	-	-	0,77
bijstandsontvangers	40,49	40,49	-	-	-	-
doelgroepenregister gemeentelijke doelgroep	8,18	8,18	-	-	-	-
éénpersoonshuishoudens	0,29	-	0,29	-	-	-
huishoudens met een laag inkomen met drempel	3,69	2,78	0,91	0,00	-	-
inwoners	-0,42	-	-	-	-0,42	-
inwoners 75+ met drempel	2,30	-	2,30	-	-	-
kernen	1.595,16	-	41,03	-	-	1.554,13
laag opleidingsniveau met drempel	0,46	-	0,46	-	-	-
loonkostensubsidie	40,49	40,49	-	-	-	-
regionale centrumfunctie	0,09	-	0,09	-	-	-
omgevingsadressendichtheid	0,67	-	-	-	-	0,67
oppervlak bebouwing buitengebied	143,74	-	-	-	-	143,74
oppervlak bebouwing woonkern	123,99	-	-	-	-	123,99
oppervlak historische kern < 40 ha	157,39	-	-	-	-	157,39
oppervlak historische kern > 65 ha	157,39	-	-	-	-	157,39
oppervlak historische kern 40 tot 65 ha	157,39	-	-	-	-	157,39
oppervlak land	0,25	-	-	-	-	0,25
vast bedrag	8.974,53	-	-	-	1.665,21	7.309,32
woonruimten	-0,03	-	-	-	-0,03	-

Bijlage 2.1.2 Bedragen per eenheid 2026 per cluster

Bedragen per eenheid stand septembercirculaire 2026 uitkeringsjaar 2026

	Totaal	Sociale basisvoor-zieningen	Participatie	Wmo	Jeugd	Bestuur en ondersteuning	Orde en veiligheid	Onderwijs	Sport, cultuur en recreatie	Infrastructuur, ruimte en milieu	Overig	Overige Eigen Middelen	OZB
bedrijven	134,78	-	-	-	-	-	84,44	-	-	50,34	-	-	-
bewoonde oorden 1930	43,04	-	-	-	-	-	-	-	-	43,04	-	-	-
historische woningen in bewoonde oorden 1930	79,48	-	-	-	-	-	-	-	79,48	-	-	-	-
bijstandsontvangers	5.177,19	-	5.177,19	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
doelgroepenregister gemeentelijke doelgroep	1.046,76	-	1.046,76	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
éénpersoonshuishoudens	171,46	-	-	171,46	-	-	-	-	-	-	-	-	-
extra groei jongeren	766,20	-	-	-	-	-	-	766,20	-	-	-	-	-
extra groei leerlingen voortgezet onderwijs	628,55	-	-	-	-	-	-	628,55	-	-	-	-	-
grote woonkernen	75.166,66	-	-	-	-	-	75.166,66	-	-	-	-	-	-
huishoudens met een laag inkomen met drempel	3.958,55	-	355,57	540,34	2.756,83	-	128,93	176,88	-	-	-	-	-
inwoners	374,46	129,34	-	-	-	205,32	11,53	-	146,16	-	-	-117,89	-
inwoners 75+ met drempel	1.364,50	-	-	1.364,50	-	-	-	-	-	-	-	-	-
inwoners waddengemeenten (<2500 inwoners)	269,09	-	-	-	-	-	-	-	-	-	269,09	-	-
inwoners waddengemeenten (>7500 inwoners)	47,34	-	-	-	-	-	-	-	-	-	47,34	-	-
inwoners waddengemeenten (2500 tot 7500 inwoners)	209,89	-	-	-	-	-	-	-	-	-	209,89	-	-
jongeren	587,17	-	-	-	326,82	-	-	260,35	-	-	-	-	-
kernen	116.855,99	5.600,97	-	24.367,54	-	-	-	-	-	86.887,48	-	-	-
laag opleidingsniveau met drempel	271,99	-	-	271,99	-	-	-	-	-	-	-	-	-
leerlingen (voortgezet) speciaal onderwijs	528,66	-	-	-	-	-	-	528,66	-	-	-	-	-
leerlingen voortgezet onderwijs	384,90	-	-	-	-	-	-	384,90	-	-	-	-	-
loonkostensubsidie	5.177,19	-	5.177,19	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
migratieachtergrond	386,29	151,70	-	-	-	-	150,18	84,41	-	-	-	-	-
landelijke centrumfunctie	45,41	-	-	-	-	-	-	-	45,41	-	-	-	-
lokale centrumfunctie	10,86	-	-	-	-	-	5,39	-	5,47	-	-	-	-
regionale centrumfunctie	159,64	29,19	-	51,46	48,39	-	-	-	30,60	-	-	-	-
oeverlengte * bodemfactor gemeente * dichtheidsfactor	13,42	-	-	-	-	-	-	-	-	13,42	-	-	-
oeverlengte*bodemfactor gemeente	31,40	-	-	-	-	-	-	-	-	31,40	-	-	-
omgevingsadressendichtheid	85,65	17,62	-	-	-27,80	3,65	18,26	-	-	73,92	-	-	-
onderwijsachterstand	150,84	-	-	-	-	-	-	150,84	-	-	-	-	-
oppervlak bebouwing buitengebied	8.036,06	-	-	-	-	-	-	-	-	8.036,06	-	-	-
oppervlak bebouwing buitengebied bodemfactor buitengebied	2.935,95	-	-	-	-	-	-	-	-	2.935,95	-	-	-

(voortzetting op de volgende bladzijde)

Bedragen per eenheid stand septembercirculaire 2026 uitkeringsjaar 2026

	Totaal	Sociale basisvoor-zieningen	Participatie	Wmo	Jeugd	Bestuur en ondersteuning	Orde en veiligheid	Onderwijs	Sport, cultuur en recreatie	Infrastructuur, ruimte en milieu	Overig	Overige Eigen Middelen	OZB
oppervlak bebouwing woonkern	6.931,81	-	-	-	-	-	-	-	-	6.931,81	-	-	-
oppervlak bebouwing woonkern bodemfactor woonkern	10.743,51	-	-	-	-	-	-	-	-	10.743,51	-	-	-
oppervlak binnenwater	126,10	-	-	-	-	-	-	-	-	126,10	-	-	-
oppervlak buitenwater	39,89	-	-	-	-	-	-	-	-	39,89	-	-	-
oppervlak historische kern < 40 ha	33.902,83	-	-	-	-	-	-	-	18.619,46	15.283,37	-	-	-
oppervlak historische kern > 65 ha	33.902,83	-	-	-	-	-	-	-	18.619,46	15.283,37	-	-	-
oppervlak historische kern 40 tot 65 ha	33.902,83	-	-	-	-	-	-	-	18.619,46	15.283,37	-	-	-
oppervlak land * bodemfactor gemeente	25,72	-	-	-	-	-	-	-	-	25,72	-	-	-
oppervlak land	39,25	-	-	-	-	-	-	25,26	-	13,99	-	-	-
ozb niet-woningen eigenaren	-0,3145%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-0,3145%
ozb niet-woningen gebruikers	-0,2393%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-0,2393%
ozb woningen eigenaren	-0,0862%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-0,0862%
vast bedrag	988.298,98	-	-	-	-	529.831,75	-	-	-	408.645,60	-	-	49.821,63
vast bedrag Amsterdam	74.175.269,15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	74.175.269,15	-	-
verkiezingen Den Haag	3.825.382,00	-	-	-	-	3.825.382,00	-	-	-	-	-	-	-
vast bedrag Rotterdam	27.064.336,61	-	-	-	-	-	-	-	-	-	27.064.336,61	-	-
woonruimten *	11,52	-	-	-	-	82,54	56,12	-	-	-65,05	-	-	-62,09
woonruimten bodemfactor woonkern	52,99	-	-	-	-	-	-	-	-	52,99	-	-	-

Bijlage 2.1.3 Bedragen per eenheid en uitkeringsfactor 2027

Verdeeltabel 2027 (bedragen in euro's in basis)

maatstaven en uitkeringsfactor	b.p.e. 2026 stand september 2026	wijzigingen volgens deze circulaire	b.p.e. 2027 stand september 2026
bedrijven	134,78	-	134,78
bewoonde oorden 1930	43,04	-	43,04
historische woningen in bewoonde oorden 1930	79,48	-	79,48
bijstandsontvangers	5.177,19	-27,75	5.149,44
doelgroepenregister gemeentelijke doelgroep	1.046,76	-5,27	1.041,49
éénpersoonshuishoudens	171,46	1,33	172,79
extra groei jongeren	766,20	0,29	766,49
extra groei leerlingen voortgezet onderwijs	628,55	0,24	628,79
grote woonkernen	75.166,66	-	75.166,66
huishoudens met een laag inkomen met drempel	3.958,55	-12,22	3.946,33
inwoners	374,46	3,55	378,01
inwoners 75+ met drempel	1.364,50	10,57	1.375,07
inwoners waddengemeenten (<2500 inwoners)	269,09	-	269,09
inwoners waddengemeenten (>7500 inwoners)	47,34	-	47,34
inwoners waddengemeenten (2500 tot 7500 inwoners)	209,89	-	209,89
jongeren	587,17	-1,68	585,49
kernen	116.855,99	188,74	117.044,73
laag opleidingsniveau met drempel	271,99	2,10	274,09
leerlingen (voortgezet) speciaal onderwijs	528,66	0,20	528,86
leerlingen voortgezet onderwijs	384,90	0,15	385,05
loonkostensubsidie	5.177,19	-27,75	5.149,44
migratieachtergrond	386,29	0,01	386,30
landelijke centrumfunctie	45,41	-	45,41
lokale centrumfunctie	10,86	-	10,86
regionale centrumfunctie	159,64	0,13	159,77
oeverlengte * bodemfactor gemeente * dichtheidsfactor	13,42	-	13,42
oeverlengte*bodemfactor gemeente	31,40	-	31,40
omgevingsadressendichtheid	85,65	0,14	85,78
onderwijsachterstand	150,84	-	150,84
oppervlak bebouwing buitengebied	8.036,06	-	8.036,06
oppervlak bebouwing buitengebied * bodemfactor buitengebied	2.935,95	-	2.935,95
oppervlak bebouwing woonkern	6.931,81	-	6.931,81
oppervlak bebouwing woonkern * bodemfactor woonkern	10.743,51	-	10.743,51
oppervlak binnenwater	126,10	-	126,10
oppervlak buitenwater	39,89	-	39,89
oppervlak historische kern < 40 ha	33.902,83	-	33.902,83
oppervlak historische kern > 65 ha	33.902,83	-	33.902,83
oppervlak historische kern 40 tot 65 ha	33.902,83	-	33.902,83
oppervlak land * bodemfactor gemeente	25,72	-	25,72
oppervlak land	39,25	-	39,25
ozb niet-woningen eigenaren	-0,3145%	-0,0264%	-0,3409%
ozb niet-woningen gebruikers	-0,2393%	-0,0008%	-0,2401%
ozb woningen eigenaren	-0,0862%	0,0020%	-0,0842%
vast bedrag	988.298,98	-1.759,54	986.539,44
vast bedrag Amsterdam	74.175.269,15	-	74.175.269,15
verkiezingen Den Haag	3.825.382,00	8.390,99	3.833.772,99
vast bedrag Rotterdam	27.064.336,61	-	27.064.336,61
woonruimten	11,52	0,09	11,61
woonruimten * bodemfactor woonkern	52,99	-	52,99
uitkeringsfactor	1,493	0,061	1,554

Mutaties uitkeringsjaar 2027 ten opzichte van uitkeringsjaar 2026 stand septembercirculaire 2026
(bedragen in euro's in basis)

Maatstaven	Totaal	Sociale basisvoor-zieningen	Participatie	Wmo	Jeugd	Bestuur en ondersteuning	Onderwijs	Overige eigen middelen	OZB
bijstandsontvangers	-27,75	-	-27,75	-	-	-	-	-	-
doelgroepenregister gemeentelijke doelgroep	-5,27	-	-5,27	-	-	-	-	-	-
éénpersoonshuishoudens	1,33	-	-	1,33	-	-	-	-	-
extra groei jongeren	0,29	-	-	-	-	-	0,29	-	-
extra groei leerlingen voortgezet onderwijs	0,24	-	-	-	-	-	0,24	-	-
huishoudens met een laag inkomen met drempel	-12,22	-	-1,78	4,20	-14,71	-	0,07	-	-
inwoners	3,55	-0,01	-	-	-	-0,71	-	4,27	-
inwoners 75+ met drempel	10,57	-	-	10,57	-	-	-	-	-
jongeren	-1,68	-	-	-	-1,73	-	0,05	-	-
kernen	188,74	-	-	188,74	-	-	-	-	-
laag opleidingsniveau met drempel	2,10	-	-	2,10	-	-	-	-	-
leerlingen (voortgezet) speciaal onderwijs	0,20	-	-	-	-	-	0,20	-	-
leerlingen voortgezet onderwijs	0,15	-	-	-	-	-	0,15	-	-
loonkostensubsidie	-27,75	-	-27,75	-	-	-	-	-	-
migratieachtergrond	0,01	-0,02	-	-	-	-	0,03	-	-
regionale centrumfunctie	0,13	-	-	0,39	-0,26	-	-	-	-
omgevingsadressendichtheid	0,14	-	-	-	0,14	-	-	-	-
ozb niet-woningen eigenaren	-0,0264%	-	-	-	-	-	-	-	-0,0264%
ozb niet-woningen gebruikers	-0,0008%	-	-	-	-	-	-	-	-0,0008%
ozb woningen eigenaren	0,0020%	-	-	-	-	-	-	-	0,0020%
vast bedrag	-1.759,54	-	-	-	-	-1.759,54	-	-	-
verkiezingen Den Haag	8.390,99	-	-	-	-	8.390,99	-	-	-
woonruimten	0,09	-	-	-	-	0,09	-	-	-

Bijlage 2.1.4 Bedragen per eenheid 2027 per cluster

Bedragen per eenheid stand septembercirculaire 2026 uitkeringsjaar 2027

	Totaal	Sociale basisvoor-zieningen	Participatie	Wmo	Jeugd	Bestuur en onder-steuning	Orde en veiligheid	Onderwijs	Sport, cultuur en recreatie	Infrastructuur, ruimte en milieu	Overig	Overige Eigen Middelen	OZB
bedrijven	134,78	-	-	-	-	-	84,44	-	-	50,34	-	-	-
bewoonde oorden 1930	43,04	-	-	-	-	-	-	-	-	43,04	-	-	-
historische woningen in bewoonde oorden 1930	79,48	-	-	-	-	-	-	-	79,48	-	-	-	-
bijstandsontvangers	5.149,44	-	5.149,44	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
doelgroepenregister gemeentelijke doelgroep	1.041,49	-	1.041,49	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
éénpersoonshuishoudens	172,79	-	-	172,79	-	-	-	-	-	-	-	-	-
extra groei jongeren	766,49	-	-	-	-	-	-	766,49	-	-	-	-	-
extra groei leerlingen voortgezet onderwijs	628,79	-	-	-	-	-	-	628,79	-	-	-	-	-
grote woonkernen	75.166,66	-	-	-	-	-	75.166,66	-	-	-	-	-	-
huishoudens met een laag inkomen met drempel	3.946,33	-	353,79	544,54	2.742,12	-	128,93	176,95	-	-	-	-	-
inwoners	378,01	129,33	-	-	-	204,61	11,53	-	146,16	-	-	-113,62	-
inwoners 75+ met drempel	1.375,07	-	-	1.375,07	-	-	-	-	-	-	-	-	-
inwoners waddengemeenten (<2500 inwoners)	269,09	-	-	-	-	-	-	-	-	-	269,09	-	-
inwoners waddengemeenten (>7500 inwoners)	47,34	-	-	-	-	-	-	-	-	-	47,34	-	-
inwoners waddengemeenten (2500 tot 7500 inwoners)	209,89	-	-	-	-	-	-	-	-	-	209,89	-	-
jongeren	585,49	-	-	-	325,09	-	-	260,40	-	-	-	-	-
kernen	117.044,73	5.600,97	-	24.556,28	-	-	-	-	-	86.887,48	-	-	-
laag opleidingsniveau met drempel	274,09	-	-	274,09	-	-	-	-	-	-	-	-	-
leerlingen (voortgezet) speciaal onderwijs	528,86	-	-	-	-	-	-	528,86	-	-	-	-	-
leerlingen voortgezet onderwijs	385,05	-	-	-	-	-	-	385,05	-	-	-	-	-
loonkostensubsidie	5.149,44	-	5.149,44	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
migratieachtergrond	386,30	151,68	-	-	-	-	150,18	84,44	-	-	-	-	-
landelijke centrumfunctie	45,41	-	-	-	-	-	-	-	45,41	-	-	-	-
lokale centrumfunctie	10,86	-	-	-	-	-	5,39	-	5,47	-	-	-	-
regionale centrumfunctie	159,77	29,19	-	51,85	48,13	-	-	-	30,60	-	-	-	-
oeverlengte * bodemfactor gemeente * dichtheidsfactor	13,42	-	-	-	-	-	-	-	-	13,42	-	-	-
oeverlengte*bodemfactor gemeente	31,40	-	-	-	-	-	-	-	-	31,40	-	-	-
omgevingsadressendichtheid	85,78	17,62	-	-	-27,67	3,65	18,26	-	-	73,92	-	-	-
onderwijsachterstand	150,84	-	-	-	-	-	-	150,84	-	-	-	-	-
oppervlak bebouwing buitengebied	8.036,06	-	-	-	-	-	-	-	-	8.036,06	-	-	-
oppervlak bebouwing buitengebied bodemfactor buitengebied	2.935,95	-	-	-	-	-	-	-	-	2.935,95	-	-	-

(voortzetting op de volgende bladzijde)

Bedragen per eenheid stand septembercirculaire 2026 uitkeringsjaar 2027

	Totaal	Sociale basisvoor-zieningen	Participatie	Wmo	Jeugd	Bestuur en onder-steuning	Orde en veiligheid	Onderwijs	Sport, cultuur en recreatie	Infrastructuur, ruimte en milieu	Overig	Overige Eigen Middelen	OZB
oppervlak bebouwing woonkern	6.931,81	-	-	-	-	-	-	-	-	6.931,81	-	-	-
oppervlak bebouwing woonkern bodemfactor woonkern	10.743,51	-	-	-	-	-	-	-	-	10.743,51	-	-	-
oppervlak binnenwater	126,10	-	-	-	-	-	-	-	-	126,10	-	-	-
oppervlak buitenwater	39,89	-	-	-	-	-	-	-	-	39,89	-	-	-
oppervlak historische kern < 40 ha	33.902,83	-	-	-	-	-	-	-	18.619,46	15.283,37	-	-	-
oppervlak historische kern > 65 ha	33.902,83	-	-	-	-	-	-	-	18.619,46	15.283,37	-	-	-
oppervlak historische kern 40 tot 65 ha	33.902,83	-	-	-	-	-	-	-	18.619,46	15.283,37	-	-	-
oppervlak land * bodemfactor gemeente	25,72	-	-	-	-	-	-	-	-	25,72	-	-	-
oppervlak land	39,25	-	-	-	-	-	-	25,26	-	13,99	-	-	-
ozb niet-woningen eigenaren	-0,3409%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-0,3409%
ozb niet-woningen gebruikers	-0,2401%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-0,2401%
ozb woningen eigenaren	-0,0842%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-0,0842%
vast bedrag	986.539,44	-	-	-	-	528.072,21	-	-	-	408.645,60	-	-	49.821,63
vast bedrag Amsterdam	74.175.269,15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	74.175.269,15	-	-
verkiezingen Den Haag	3.833.772,99	-	-	-	-	3.833.772,99	-	-	-	-	-	-	-
vast bedrag Rotterdam	27.064.336,61	-	-	-	-	-	-	-	-	-	27.064.336,61	-	-
woonruimten *	11,61	-	-	-	-	82,63	56,12	-	-	-65,05	-	-	-62,09
woonruimten bodemfactor woonkern	52,99	-	-	-	-	-	-	-	-	52,99	-	-	-

Bijlage 2.2.1 Opbouw algemene uitkeringen 2026-2031

Bijlage 2.2.1 Opbouw algemene uitkering 2026-2031 (in duizenden euro's)

clusterindeling van het nieuwe verdeelmodel	2026	2027	2028	2029	2030	2031	Vindplaats
Algemene uitkering voorafgaand jaar	42.182.379	42.007.914	44.066.633	44.288.495	45.089.158	47.335.182	
Algemene mutaties							
- Accres	-2.301.476	1.081.885					mei 2022, § 2.2-1
- Accres bijstelling tranches 2022 en verder	916.022	-3.366					mei 2023, § 2.2-1
- Accres bijstelling tranches 2023 en verder	115.600	687.275	1.646.519				mei 2023, § 2.2-1
- Accres bijstelling tranches 2024 en verder	1.016.292	-73.072	58.601	1.756.279			mei 2024, § 2.2-1b
- Accres bijstelling tranches 2025 en verder	153.884	79.608	14.743	83.512	2.228.642		mei 2025, § 2.2-1a
- Accres bijstelling tranches 2026 en verder	91.809	-5.199	83.409	-175.515	-32.791	1.927.517	mei 2026, § 2.2-1a
- Accres bijstelling tranches 2027 en verder		274.688	-3.472	52.774	19.648	17.389	september 2026, § 2.2-1
- Incidentele compensatie	-513.510	-26.210	-21.910	-24.370	-63.150		mei 2025, § 2.2-1b
- Incidentele bijstelling accres (Uitstel vervanging abonnementstarief Wmo)		40.700	-40.700				mei 2026, § 2.2-1b
- Plafond BTW-compensatiefonds 2026	190.876	-190.876					september 2026, § 2.2-2
- Plafond BTW-compensatiefonds 2025	-641.025	212.746					mei 2026, § 2.2-2
- Plafond BTW-compensatiefonds 2024	114.671						mei 2025, § 2.2-2
- Eenmalige rijksbijdrage	924.000	-924.000					september 2022, § 2.2-4
- Financieringssystematiek		924.000					september 2023, § 2.2-3
- Knelpunten verdeelproblematiek	-95	-97	-100	-102	-104	-107	mei 2026, § 2.2-5
- Wet visueel beperkten					-40	-30	mei 2026, § 2.2-5
- Diversen				-8			mei 2024, § 2.2-3
- Volkshuisvestingsfonds	150.000						mei 2022, § 2.2-4
- Woningbouwimpuls	100.000						mei 2022, § 2.2-5
- Afrekening Kenniscentrum Ontplofbare Oorlogsresten	-1.450						september 2025, § 2.2-2
- Almere	-977	-15	-58	4	2	-14	september 2026, § 2.2-3
- Inschrijving buitenlandse akten	-3.495	-17		307			mei 2026, § 2.2-3
Cluster Participatie							
- Participatie: Wajong overheveling vanuit IU	1.518	11.084					mei 2022, § 2.2-13
- Participatie: Regulier werk overheveling vanuit IU	4.172	14.936					mei 2022, § 2.2-13
- Implementatie Pwet in balans	-21.121	-11.643	-2.561	-	-		september 2025, § 2.2-4
- Loon- en prijsbijstelling	-7.316						mei 2023, § 2.2-4
- Correctie extrapolatie participatie			8.425	9.431	8.315	8.313	mei 2026, § 2.2-18
- Re-integratie			-20.000				september 2023, § 2.2-5
- IBO Problematische schulden	-18.670						mei 2025, § 2.2-11
- Wet Visueel beperkten	-40	-30	-40				september 2023, § 2.2-6
- Wet handhaving sociale zekerheid	6.572	-4.799	-	-	-	-	mei 2026, § 2.2-17
- Bijstand jongerennorm	-6.575	-1.989	-398	-398	-	-	september 2026, § 2.2-8
- Uitvoeringskosten Inburgering	31.000	-31.000					
Cluster Individuele voorzieningen Wmo							
- Geen aanspraak op begeleiding	-9.000						mei 2021, § 2.2-11
- Overgangsrecht levenslang	1.157	1.158	1.157	1.157	1.157	1.157	mei 2026, § 2.2-8
- Uitstel vervanging abonnementstarief Wmo	-	-	-225.000				mei 2026, § 2.2-7
- Hulpmiddelen thuis laten staan	100	-	200				september 2023, § 2.2-8
- Wmo hulpmiddelen	3.300	-10.000					mei 2025, § 2.2-8
- Aanpassen regeling dienstverlening aan huis	1.800						mei 2025, § 2.2-9
- Indexatie Wmo demografie	75.000	75.000	75.000	75.000	75.000	75.000	mei 2026, § 2.2-6
- Wet Versterking regie volkshuisvesting: integrale dienstverlening	9.766	-6.750					september 2026, § 2.2-8
- CA 44 Huishoudelijke hulp uit de Wmo met vangnet				-1.010.000	-	-	mei 2026, § 2.2-9
Cluster Sociale basisvoorzieningen							
- Kinderopvang Sociaal Medische indicatie			100	4.500			september 2024, § 2.2-7
- Toezicht en handhaving aanpassing kwaliteitseisen kinderopvang	-1.800						september 2024, § 2.2-8
- Landelijke vreemdelingenvoorzieningen	9.368						december 2025, § 2.2-7
- Versterking ondersteuning wijkteams	5.000		-50.000				mei 2023, § 2.2-16
- Inburgering: overheveling vanuit IU	-1.077	-423					mei 2022, § 2.2-18
- valpreventie bij ouderen (coalitieakkoord)	-833	-834					mei 2022, § 2.2-19
- Rijksvaccinatieprogramma	-2.565				300		september 2025, § 2.2-10
- Wet Integrale Suicidepreventie	10.000	-	-	-	-		september 2025, § 2.2-11
Cluster Individuele voorzieningen Jeugd							
- Toezicht gastouderopvang	1.400	800	-	-400	-100		september 2025, § 2.2-7
- Demping terugval gemeentefonds 2026	400.000	22.000	-10.000	2.000	10.000		mei 2025, § 2.2-4a
- Groeipad maatregelen Hervormingsagenda	498.000	-51.000	-447.000				mei 2025, § 2.2-4c
- Eigen bijdrage jeugdzorg			-260.000				mei 2025, § 2.2-4d
- Sturen op trajectduur jeugdzorg			-68.000				mei 2025, § 2.2-4e
- Indexeren opbrengst Hervormingsagenda			-507.000	-	-		mei 2025, § 2.2-4f
- Hervormingsagenda Jeugd (uitv. kosten en budget voor centrale investeringen)	354.418	-87.006	40.668	29.045	-		december 2025, § 2.2-3
- Kinderopvang pleegouders	-	-	-10.700	-	-		mei 2026, § 2.2-10
- Weeffout" Jeugdzorg	-	-	-	-	-	-	mei 2026, § 2.2-12
- Hervormingsagenda Jeugd 2023 en 2024	-728.000						september 2025, § 2.2-5a
- Jeugdzorg	-859.000						december 2024, § 2.2-4 t/m 5
- Loon- en prijsbijstelling jeugdzorg	-75.865						september 2023, § 2.2-10
- Loon- en prijsbijstelling voogdij 18+	-50.684						mei 2024, § 2.2-8
- Ketensystemen jeugd	60	-	-	652			mei 2026, § 2.2-13
- Compensatieregeling niet beoogde kosten jeugdzorg	-60.000	60.000					mei 2026, § 2.2-11
- Besparingsverlies Jeugd		11.000					september 2024, § 2.2-6
Cluster Onderwijs							
- Wetsvoorstel Onderwijshuisvesting	-	855	-	-	-855	-	september 2026, § 2.2-9
cluster Infrastructuur, ruimte en milieu							
- Wet Versterking regie volkshuisvesting: uitvoeringskosten	56.156						
- Handhaving energielabel C kantoren	-2.225						mei 2024, § 2.2-18
- Wet Versterking regie volkshuisvesting	-48.801		-	-	-	-	december 2025, § 2.2-1
cluster Bestuur en ondersteuning							
- Vervroegde Tweede Kamerverkiezingen	-60.000						september 2025, § 2.2-13
- Kiezers buiten Nederland	-1.120						september 2025, § 2.2-14
- BRP: centralisering inschrijving vergunninghouders	265	-265					mei 2026, § 2.2-15
- Wet op de lijkbezorging	-	6.460	-2.123	-	-	-	september 2026, § 2.2-7
- Inschrijving buitenlandse akten	3.725	13		-307			mei 2026, § 2.2-3
- Digitaal stelsel Omgevingswet	-2.898	-2.898	-2.898	-2.898			september 2024, § 2.2-5
- Handelsregister KvK	-	2.295					september 2026, § 2.2-6
- Extra bijdragen BRP	-2.632	7.710					september 2026, § 2.2-5c
- Robuust rechtsbeschermingssysteem			-25.000				mei 2023, § 2.2-13
- Wet Open Overheid (structureel)	5.258						mei 2021, § 2.2-18
- Wet Open Overheid (incidenteel)		-24.979					mei 2021, § 2.2-18
- BRP experiment	-	-850					september 2026, § 2.2-5b
- BRP Logisch ontwerp	31	-1.374					september 2026, § 2.2-5a
- Naheffing BRP 2025	-3.198	3.198					september 2026, § 2.2-5d
- Kiescollege niet ingezetenen	-237						mei 2025, § 2.2-13
- Systeemleren monitoring			-10.000				mei 2023, § 2.2-16
Algemene uitkering	42.007.914	44.066.633	44.288.495	45.089.158	47.335.182	49.364.407	

Bijlage 2.4.1 Aantallen per gemeente ophoging maatstaf Woonruimten

Aantallen per gemeente ophoging maatstaf woonruimten						
Gemeente	**Aantal personen in zorginstellingen 2026**	**Aantal personen in zorginstellingen per 1000 inw 2026***	**Aantal uitwonende studenten 2025****	**Aantal uitwonende studenten 2026*****	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2025******	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2026**
Aa en Hunze	569	22	130	110	207	220
Aalsmeer	383	11	180	170	45	43
Aalten	501	18	130	120	136	132
Achtkarspelen	307	11	160	140	40	35
Alblasserdam	167	8	90	80	23	20
Albrandswaard	718	27	110	120	389	364
Alkmaar	1.192	11	1.070	990	268	248
Almelo	1.279	17	580	470	229	310
Almere	2.543	11	2.370	2.220	593	555
Alphen aan den Rijn	1.456	12	850	840	213	210
Alphen-Chaam	99	9	50	40	13	10
Altena	789	13	250	210	63	53
Ameland	46	12	20	20	5	5
Amersfoort	2.192	13	2.330	2.130	583	533
Amstelveen	880	9	3.740	3.310	935	828
Amsterdam	13.141	14	51.100	47.150	12.775	11.788
Apeldoorn	4.113	24	1.410	1.290	1.961	1.989
Arnhem	3.131	18	6.130	5.690	2.327	2.069
Assen	1.707	24	790	780	926	879
Asten	260	15	60	50	33	20
Baarle-Nassau	173	24	20	30	58	76
Baarn	1.204	47	170	150	900	874
Barendrecht	463	10	260	310	65	78
Barneveld	984	15	330	300	141	134
Beek	181	11	90	80	23	20
Beekdaelen	478	13	200	210	50	53
Beesel	94	7	50	60	13	15
Berg en Dal	973	27	370	340	531	542
Bergeijk	178	9	70	70	18	18
Bergen L	149	11	50	40	13	10
Bergen NH	779	26	120	120	383	380
Bergen op Zoom	1.474	21	440	430	559	560
Berkelland	751	17	190	160	161	155
Bernheze	513	16	130	120	69	67
Best	109	3	160	160	40	40
Beuningen	182	7	170	160	43	40
Beverwijk	555	13	280	240	70	60
Bladel	258	12	90	90	23	23
Blaricum	123	10	50	40	13	10
Bloemendaal	539	23	130	120	265	228
Bodegraven-Reeuwijk	358	10	230	230	58	58
Boekel	316	27	30	40	134	157
Borger-Odoorn	326	12	110	100	28	25
Borne	329	13	150	130	38	33
Borsele	225	10	90	80	23	20

Aantallen per gemeente ophoging maatstaf woonruimten						
Gemeente	**Aantal personen in zorginstellingen 2026**	**Aantal personen in zorginstellingen per 1000 inw 2026***	**Aantal uitwonende studenten 2025****	**Aantal uitwonende studenten 2026*****	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2025******	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2026**
Boxtel	607	18	260	260	208	176
Breda	2.792	15	7.160	6.570	1.864	1.684
Bronckhorst	567	16	120	120	93	77
Brummen	432	20	110	90	152	143
Brunssum	439	16	120	120	103	72
Bunnik	138	8	270	260	68	65
Bunschoten	286	12	110	110	28	28
Buren	191	7	70	90	18	23
Capelle aan den IJssel	683	10	940	900	235	225
Castricum	444	12	250	240	63	60
Coevorden	558	16	180	160	63	81
Cranendonck	274	13	80	80	20	20
Culemborg	293	10	250	210	63	53
Dalfsen	351	12	140	110	35	28
Dantumadiel	369	19	120	100	119	116
De Bilt	725	17	570	500	235	218
De Fryske Marren	757	14	280	270	84	69
De Ronde Venen	312	7	220	210	55	53
De Wolden	462	19	120	120	139	133
Delft	1.208	11	16.990	16.000	4.248	4.000
Den Helder	1.420	25	370	330	561	683
Deurne	654	19	140	150	237	206
Deventer	1.532	15	1.920	1.850	517	475
Diemen	276	8	2.270	2.080	568	520
Dijk en Waard	1.121	12	460	440	115	110
Dinkelland	438	16	110	110	75	76
Doesburg	112	10	60	50	15	13
Doetinchem	1.449	24	390	370	684	668
Dongen	456	16	120	120	81	86
Dordrecht	2.081	17	1.110	1.090	575	575
Drechterland	196	10	80	70	20	18
Drimmelen	545	19	100	90	151	157
Dronten	323	7	1.050	970	263	243
Druten	441	22	80	90	203	174
Duiven	222	9	130	120	33	30
Echt-Susteren	691	21	150	150	265	261
Edam-Volendam	311	8	160	140	40	35
Ede	2.205	18	2.130	1.870	830	860
Eemnes	77	8	50	50	13	13
Eemsdelta	698	16	250	240	115	109
Eersel	448	22	90	100	174	176
Eijsden-Margraten	411	16	180	160	55	70
Eindhoven	3.244	13	14.910	14.220	3.728	3.555
Elburg	452	19	130	120	91	134
Emmen	1.545	14	860	840	251	210

Aantallen per gemeente ophoging maatstaf woonruimten						
Gemeente	**Aantal personen in zorginstellingen 2026**	**Aantal personen in zorginstellingen per 1000 inw 2026***	**Aantal uitwonende studenten 2025****	**Aantal uitwonende studenten 2026*****	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2025******	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2026**
Enkhuizen	268	14	100	80	25	20
Enschede	3.023	19	11.170	10.270	3.422	3.238
Epe	455	13	120	130	38	33
Ermelo	1.300	46	170	160	974	932
Etten-Leur	420	9	220	210	55	53
Geertruidenberg	360	16	100	90	44	66
Geldrop-Mierlo	336	8	340	320	85	80
Gemert-Bakel	246	8	130	100	33	25
Gennep	740	41	80	80	524	500
Gilze en Rijen	303	11	140	140	35	35
Goeree-Overflakkee	1.073	20	240	220	409	364
Goes	1.022	25	270	250	544	501
Goirle	305	12	140	150	35	38
Gooise Meren	708	12	430	390	108	98
Gorinchem	618	16	290	280	118	123
Gouda	1.317	17	1.060	1.030	405	450
Groningen	2.772	11	37.110	34.110	9.278	8.528
Gulpen-Wittem	284	20	70	60	100	97
Haaksbergen	397	16	140	120	59	75
Haarlem	2.080	12	2.790	2.590	698	648
Haarlemmermeer	1.576	9	1.290	1.520	323	380
Halderberge	477	15	150	150	59	60
Hardenberg	1.027	16	310	310	171	178
Harderwijk	575	11	380	360	95	90
Hardinxveld-Giessendam	234	12	100	110	25	28
Harlingen	247	15	130	120	39	42
Hattem	164	13	80	80	20	20
Heemskerk	668	17	210	230	144	154
Heemstede	646	23	150	150	253	285
Heerde	303	16	90	90	44	47
Heerenveen	818	16	490	460	190	182
Heerlen	1.415	16	970	880	440	366
Heeze-Leende	342	20	90	70	132	110
Heiloo	305	12	130	120	33	30
Hellendoorn	773	21	170	170	266	290
Helmond	839	9	610	630	153	158
Hendrik-Ido-Ambacht	308	9	160	170	40	43
Hengelo	1.048	12	1.420	1.240	355	310
Het Hogeland	745	15	320	270	114	118
Heumen	235	14	180	180	52	45
Heusden	454	10	200	190	50	48
Hillegom	309	13	110	110	28	28
Hilvarenbeek	206	13	70	80	18	20
Hilversum	1.163	12	1.090	1.040	273	260
Hoeksche Waard	1.058	12	420	390	105	98

Aantallen per gemeente ophoging maatstaf woonruimten						
Gemeente	**Aantal personen in zorginstellingen 2026**	**Aantal personen in zorginstellingen per 1000 inw 2026***	**Aantal uitwonende studenten 2025****	**Aantal uitwonende studenten 2026*****	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2025******	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2026**
Hof van Twente	512	14	170	160	43	40
Hollands Kroon	531	10	210	200	53	50
Hoogeveen	1.129	20	320	290	366	381
Hoorn	868	11	530	490	133	123
Horst aan de Maas	614	14	160	150	40	38
Houten	461	9	390	370	98	93
Huizen	715	17	210	190	170	166
Hulst	562	21	80	90	211	189
IJsselstein	377	11	220	210	55	53
Kaag en Braassem	215	7	170	180	43	45
Kampen	960	17	500	480	220	258
Kapelle	171	13	80	60	20	15
Katwijk	848	13	420	400	105	100
Kerkrade	905	20	250	230	330	300
Koggenland	317	13	100	100	25	25
Krimpen aan den IJssel	292	10	180	170	45	43
Krimpenerwaard	588	10	310	280	78	70
Laarbeek	346	15	100	80	25	26
Land van Cuijk	1.518	16	480	450	294	277
Landgraaf	905	25	200	180	374	417
Landsmeer	78	7	80	70	20	18
Lansingerland	536	8	360	350	90	88
Laren	510	44	40	40	361	353
Leeuwarden	1.881	14	7.480	6.790	1.957	1.698
Leiden	1.356	10	15.970	15.000	3.993	3.750
Leiderdorp	265	9	450	440	113	110
Leidschendam-Voorburg	935	12	920	880	230	220
Lelystad	1.036	12	690	620	173	155
Leudal	633	18	120	110	155	139
Leusden	401	12	180	160	45	40
Lingewaard	632	13	260	230	65	58
Lisse	147	6	130	140	33	35
Lochem	674	20	150	160	202	219
Loon op Zand	338	14	70	80	18	20
Lopik	128	9	50	60	13	15
Losser	534	23	140	110	221	223
Maasdriel	268	10	80	80	20	20
Maasgouw	950	39	110	80	617	617
Maashorst	807	13	290	260	73	65
Maassluis	294	8	220	220	55	55
Maastricht	1.882	15	16.540	14.520	4.309	3.689
Medemblik	690	15	170	160	51	60
Meerssen	351	19	150	120	119	114
Meierijstad	953	11	370	330	93	83
Meppel	684	19	630	550	343	292

Aantallen per gemeente ophoging maatstaf woonruimten						
Gemeente	**Aantal personen in zorginstellingen 2026**	**Aantal personen in zorginstellingen per 1000 inw 2026***	**Aantal uitwonende studenten 2025****	**Aantal uitwonende studenten 2026*****	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2025******	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2026**
Middelburg	762	15	1.180	1.060	323	298
Midden Drenthe	520	15	200	190	106	70
Midden-Delfland	121	6	160	160	40	40
Midden-Groningen	1.220	20	450	400	465	433
Moerdijk	399	10	150	140	38	35
Molenlanden	401	9	170	160	43	40
Montferland	498	13	160	140	40	35
Montfoort U	54	4	70	70	18	18
Mook en Middelaar	74	9	60	60	15	15
Neder-Betuwe	286	11	100	100	25	25
Nederweert	208	12	50	60	13	15
Nieuwegein	386	6	720	680	180	170
Nieuwkoop	643	22	140	140	244	248
Nijkerk	413	9	240	270	60	68
Nijmegen	2.584	14	19.500	18.330	4.875	4.583
Nissewaard	975	11	540	500	135	125
Noardeast-Fryslân	711	15	270	280	93	117
Noord-Beveland	125	15	30	30	8	16
Noordenveld	382	12	170	160	43	40
Noordoostpolder	735	14	280	270	77	68
Noordwijk	1.009	22	280	270	418	405
Nuenen c.a.	171	7	150	130	38	33
Nunspeet	702	24	140	120	313	303
Oegstgeest	381	15	450	430	114	112
Oirschot	285	14	70	80	31	20
Oisterwijk	617	18	150	140	167	170
Oldambt	757	19	230	210	250	235
Oldebroek	253	10	130	120	33	30
Oldenzaal	500	16	210	180	97	82
Olst-Wijhe	391	20	90	80	145	135
Ommen	326	17	110	110	121	74
Oost Gelre	646	22	130	130	304	247
Oosterhout	565	10	320	310	80	78
Ooststellingwerf	584	23	120	110	286	237
Oostzaan	66	7	40	40	10	10
Opmeer	112	9	40	40	10	10
Opsterland	703	23	160	150	265	306
Oss	873	9	620	520	155	130
Oude IJsselstreek	855	22	200	180	260	327
Ouder-Amstel	157	11	230	200	58	50
Oudewater	152	14	50	40	13	10
Overbetuwe	591	12	310	290	78	73
Papendrecht	219	7	170	140	43	35
Peel en Maas	765	17	140	120	163	132
Pekela	140	11	60	60	15	15

Aantallen per gemeente ophoging maatstaf woonruimten						
Gemeente	**Aantal personen in zorginstellingen 2026**	**Aantal personen in zorginstellingen per 1000 inw 2026***	**Aantal uitwonende studenten 2025****	**Aantal uitwonende studenten 2026*****	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2025******	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2026**
Pijnacker-Nootdorp	730	12	580	560	145	140
Purmerend	1.404	15	630	580	297	158
Putten	372	15	120	120	31	38
Raalte	673	17	190	170	129	151
Reimerswaal	200	9	90	90	23	23
Renkum	857	27	260	230	542	462
Renswoude	2	0	30	30	8	8
Reusel-De Mierden	61	4	60	50	15	13
Rheden	948	22	690	670	472	482
Rhenen	395	19	130	110	118	127
Ridderkerk	575	12	310	310	78	78
Rijssen-Holten	562	14	190	190	48	48
Rijswijk	718	12	1.180	1.190	295	298
Roerdalen	294	14	70	70	18	18
Roermond	958	16	420	400	137	170
Roosendaal	1.185	15	410	400	159	155
Rotterdam	10.811	16	30.210	27.290	8.556	7.889
Rozendaal	2	1	30	20	8	5
Rucphen	209	9	60	50	15	13
Schagen	658	13	250	240	63	60
Scherpenzeel	147	14	50	60	13	15
Schiedam	914	11	1.010	980	253	245
Schiermonnikoog	0	0	10	0	3	0
Schouwen-Duiveland	516	15	140	130	35	51
's-Gravenhage	9.182	16	18.940	17.800	5.485	5.396
's-Hertogenbosch	2.276	14	3.110	2.960	796	740
Simpelveld	77	7	50	50	13	13
Sint-Michielsgestel	444	15	140	120	35	37
Sittard-Geleen	1.703	18	1.050	980	564	611
Sliedrecht	962	36	170	150	643	616
Sluis	317	14	50	60	13	15
Smallingerland	1.039	18	410	340	301	297
Soest	615	13	360	330	90	83
Someren	302	15	70	60	40	21
Son en Breugel	288	16	90	90	38	49
Stadskanaal	606	19	160	130	181	175
Staphorst	128	7	80	80	20	20
Stede Broec	305	14	120	110	30	28
Steenbergen	317	13	100	80	25	20
Steenwijkerland	590	13	290	260	73	65
Stein	163	7	90	110	23	28
Stichtse Vecht	577	9	560	510	140	128
Sudwest Fryslan	1.395	15	630	630	200	244
Terneuzen	656	12	200	190	50	48
Terschelling	50	10	320	280	80	70

Aantallen per gemeente ophoging maatstaf woonruimten						
Gemeente	**Aantal personen in zorginstellingen 2026**	**Aantal personen in zorginstellingen per 1000 inw 2026***	**Aantal uitwonende studenten 2025****	**Aantal uitwonende studenten 2026*****	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2025******	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2026**
Texel	294	21	50	60	83	107
Teylingen	564	15	290	260	73	69
Tholen	297	11	100	90	25	23
Tiel	849	20	220	210	228	287
Tilburg	4.052	18	13.120	11.600	4.097	3.615
Tubbergen	226	10	100	100	25	25
Twenterand	425	12	140	130	35	33
Tynaarlo	957	27	190	180	519	494
Tytsjerksteradiel	685	21	210	200	245	260
Uitgeest	50	4	90	90	23	23
Uithoorn	266	8	180	150	45	38
Urk	389	17	120	120	69	95
Utrecht	3.743	10	29.250	27.420	7.313	6.855
Utrechtse Heuvelrug	1.468	29	350	330	811	812
Vaals	160	16	90	90	30	37
Valkenburg aan de Geul	499	30	140	120	310	291
Valkenswaard	396	12	160	160	40	40
Veendam	344	12	180	160	45	40
Veenendaal	866	12	590	540	148	135
Veere	255	12	80	80	20	20
Veldhoven	860	18	280	300	127	242
Velsen	845	12	360	340	90	85
Venlo	1.245	12	1.160	1.060	290	265
Venray	840	19	210	190	278	236
Vijfheerenlanden	888	14	380	350	95	88
Vlaardingen	1.270	16	660	630	309	307
Vlieland	10	8	10	10	3	3
Vlissingen	605	13	680	620	170	155
Voerendaal	140	11	60	50	15	13
Voorne aan Zee	901	12	320	300	80	75
Voorschoten	296	11	270	280	68	70
Voorst	639	25	130	120	372	299
Vught	901	27	200	180	470	466
Waadhoeke	797	17	330	290	184	188
Waalre	128	7	80	70	20	18
Waalwijk	540	10	250	220	63	55
Waddinxveen	231	6	180	180	45	45
Wageningen	737	17	8.610	7.790	2.298	2.066
Wassenaar	384	14	210	200	53	50
Waterland	122	7	100	90	25	23
Weert	867	17	320	330	189	205
West Betuwe	711	13	230	190	58	48
West Maas en Waal	278	13	100	80	25	20
Westerkwartier	1.148	18	450	380	308	302
Westerveld	556	28	90	80	300	286

Aantallen per gemeente ophoging maatstaf woonruimten						
Gemeente	**Aantal personen in zorginstellingen 2026**	**Aantal personen in zorginstellingen per 1000 inw 2026***	**Aantal uitwonende studenten 2025****	**Aantal uitwonende studenten 2026*****	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2025******	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2026**
Westervoort	207	14	120	120	30	30
Westerwolde	436	17	80	80	33	91
Westland	1.408	12	470	450	118	113
Weststellingwerf	520	20	110	130	182	168
Wierden	239	9	100	100	25	25
Wijchen	490	12	250	250	63	63
Wijdemeren	264	11	110	100	28	25
Wijk bij Duurstede	150	6	150	140	38	35
Winterswijk	579	20	140	140	177	190
Woensdrecht	319	14	70	80	18	20
Woerden	671	12	400	340	100	85
Wormerland	100	6	90	60	23	15
Woudenberg	331	22	90	80	151	133
Zaanstad	1.462	9	1.400	1.310	350	328
Zaltbommel	261	9	130	120	33	30
Zandvoort	446	26	110	110	230	223
Zeewolde	142	6	140	140	35	35
Zeist	1.986	30	1.730	1.570	1.474	1.415
Zevenaar	509	11	280	250	70	63
Zoetermeer	798	6	1.140	1.060	285	265
Zoeterwoude	425	41	110	100	304	300
Zuidplas	520	11	280	270	70	68
Zundert	389	17	70	80	91	75
Zutphen	1.071	22	410	370	446	451
Zwartewaterland	259	11	100	90	25	23
Zwijndrecht	438	10	280	270	70	68
Zwolle	2.376	18	3.800	3.430	1.344	1.294

* het landelijk gemiddelde per 1000 inwoners is 14,462162. Per gemeente dient het meerdere boven het landelijke gemiddelde te worden vermenigvuldigd met het aantal inwoners/1000. Bron: CBS, stand 1-1-2025, inwonertal 1-1-2025, definitieve status.

** Het aantal dient te worden vermenigvuldigd met de wegingsfactor van 25%. Bron: CBS, stand 31-12-2024, afgerond op tientallen, definitieve status.

*** het aantal dient te worden vermenigvuldigd met de wegingsfactor van 25%. Bron: CBS, stand 31-12-2025, afgerond op tientallen, voorlopige status.

**** inclusief de ophoging aantal personen in zorginstellingen bevoorschotting uitkeringsjaar 2025, stand september 2025 (zie bijlage 2.4.1 septembercirculaire 2025).

Bijlage 2.4.2 Volumina maatstaven 2026-2031

Volumina maatstaven 2026-2031 (ramingen september 2026)

maatstaven	2026	2027	2028
bedrijven	2.612.530	2.703.630	2.772.327
bijstandsontvangers	378.377	380.854	384.497
doelgroepenregister gemeentelijke doelgroep	155.309	168.675	182.799
éénpersoonshuishoudens	3.412.202	3.529.342	3.575.513
extra groei jongeren	9.618	9.563	9.515
huishoudens met een laag inkomen met drempel	1.547.340	1.561.507	1.576.196
inwoners	18.130.208	18.222.173	18.299.315
inwoners 75+ met drempel	733.779	753.673	775.148
jongeren	3.285.727	3.266.972	3.250.415
laag opleidingsniveau met drempel	1.644.398	1.630.178	1.614.010
leerlingen (voortgezet) speciaal onderwijs	386.028	388.808	391.486
leerlingen voortgezet onderwijs	683.129	679.216	672.719
loonkostensubsidie	42.992	45.966	49.011
migratieachtergrond	2.953.611	2.953.611	2.953.611
landelijke centrumfunctie	18.130.150	18.222.115	18.299.256
lokale centrumfunctie	18.130.230	18.222.195	18.299.337
regionale centrumfunctie	18.130.090	18.222.054	18.299.196
oeverlengte * bodemfactor gemeente * dichtheidsfactor	15.445.984	15.445.984	15.445.984
oeverlengte*bodemfactor gemeente	1.169.662	1.169.662	1.169.662
omgevingsadressendichtheid	18.274.814	18.442.882	18.612.548
onderwijsachterstand	931.263	927.728	922.933
oppervlak bebouwing buitengebied	28.595	28.652	28.686
oppervlak bebouwing buitengebied bodemfactor buitengebied	30.261	30.321	30.357
oppervlak bebouwing woonkern	90.032	90.980	91.770
oppervlak bebouwing woonkern bodemfactor woonkern	98.045	98.897	99.722
oppervlak binnenwater	197.840	197.840	197.840
oppervlak buitenwater	308.454	308.454	308.454
oppervlak land * bodemfactor gemeente	3.577.470	3.577.470	3.577.470
oppervlak land	3.361.518	3.361.518	3.361.518
WOZ-waarde niet-woningen eigenaren	350.556.500.000	363.652.444.902	369.674.218.218
WOZ-waarde niet-woningen gebruikers	339.518.200.000	352.201.780.651	358.033.940.765
WOZ-waarde woningen eigenaren	2.954.271.600.000	3.176.484.089.248	3.220.317.304.624
woonruimten	8.625.334	8.704.659	8.784.737
woonruimten bodemfactor woonkern	9.540.351	9.628.090	9.716.664

Volumina maatstaven 2026-2031 (ramingen september 2026)

maatstaven	2029	2030	2031
bedrijven	2.850.123	2.934.050	3.015.145
bijstandsontvangers	389.560	397.854	408.192
doelgroepenregister gemeentelijke doelgroep	197.835	214.457	232.328
éénpersoonshuishoudens	3.615.836	3.653.924	3.690.270
extra groei jongeren	9.474	9.457	9.461
huishoudens met een laag inkomen met drempel	1.591.437	1.606.673	1.621.957
inwoners	18.370.341	18.444.923	18.517.576
inwoners 75+ met drempel	795.278	815.356	835.375
jongeren	3.236.365	3.230.777	3.232.144
laag opleidingsniveau met drempel	1.601.217	1.587.077	1.572.965
leerlingen (voortgezet) speciaal onderwijs	393.564	396.108	398.572
leerlingen voortgezet onderwijs	666.729	661.352	655.502
loonkostensubsidie	51.985	54.959	57.933
migratieachtergrond	2.994.818	3.057.644	3.118.461
landelijke centrumfunctie	18.370.282	18.444.864	18.517.517
lokale centrumfunctie	18.370.363	18.444.945	18.517.598
regionale centrumfunctie	18.370.221	18.444.803	18.517.455
oeverlengte * bodemfactor gemeente * dichtheidsfactor	15.445.984	15.445.984	15.445.984
oeverlengte*bodemfactor gemeente	1.169.662	1.169.662	1.169.662
omgevingsadressendichtheid	18.783.827	18.974.735	19.124.075
onderwijsachterstand	918.204	913.892	909.326
oppervlak bebouwing buitengebied	28.720	28.762	28.799
oppervlak bebouwing buitengebied bodemfactor buitenget	30.393	30.437	30.476
oppervlak bebouwing woonkern *	92.536	93.282	94.139
oppervlak bebouwing woonkern bodemfactor woonkern	100.526	101.450	102.298
oppervlak binnenwater	197.840	197.840	197.840
oppervlak buitenwater	308.454	308.454	308.454
oppervlak land * bodemfactor gemeente	3.577.470	3.577.470	3.577.470
oppervlak land	3.361.518	3.361.518	3.361.518
WOZ-waarde niet-woningen eigenaren	375.797.564.165	382.672.469.588	388.093.721.410
WOZ-waarde niet-woningen gebruikers	363.964.475.198	370.622.904.051	375.873.451.853
WOZ-waarde woningen eigenaren	3.264.768.869.328	3.314.540.739.754	3.353.671.156.869
woonruimten	8.865.577	8.955.682	9.026.167
woonruimten bodemfactor woonkern	9.806.080	9.905.743	9.983.706

Gewijzigde volumina 2026 ten opzichte van stand meicirculaire 2026

doelgroepenregister gemeentelijke doelgroep

eenpersoonshuishoudens

groei jongeren

inwoners

inwoners 75+ met drempel

jongeren

laag opleidingsniveau met drempel

loonkostensubsidie

migratieachtergrond

oeverlengte * dichtheid * bodemfactor gemeenten

omgevingsadressendichtheid

onderwijsachterstand

wadden <2500 inwoners

wadden >7500 inwoners

wadden 2500 tot 7500 inwoners

woonruimten

woonruimten * bodemfactor woonkernen

WOZ niet-woningen eigenaar

WOZ niet-woningen gebruiker

WOZ woningen eigenaar

Bijlage 3.3-2 Decentralisatie-uitkering Spreidingswet

Decentralisatie-uitkering Spreidingswet			
Gemeente	**Bedrag 2026**	**Gemeente**	**Bedrag 2026**
Aa en Hunze	33.651	Boxtel	36.920
Aalsmeer	38.170	Breda	109.599
Aalten	33.748	Bronckhorst	39.131
Achtkarspelen	32.209	Brummen	30.575
Alblasserdam	29.518	Brunssum	30.575
Albrandswaard	34.901	Bunnik	29.806
Alkmaar	73.163	Bunschoten	32.402
Almelo	48.745	Buren	35.286
Almere	131.903	Capelle aan den IJssel	50.475
Alphen aan den Rijn	80.374	Castricum	40.862
Alphen-Chaam	26.057	Coevorden	36.343
Altena	50.187	Cranendonck	31.248
Ameland	21.923	Culemborg	35.766
Amersfoort	104.888	Dalfsen	36.632
Amstelveen	69.030	Dantumadiel	28.460
Amsterdam	413.102	De Bilt	43.938
Apeldoorn	99.601	De Fryske Marren	46.245
Arnhem	85.277	De Ronde Venen	45.380
Assen	51.821	De Wolden	33.363
Asten	28.941	Delft	59.031
Baarle-Nassau	23.653	Den Helder	42.496
Baarn	33.459	Deurne	36.824
Barendrecht	47.207	Deventer	66.915
Barneveld	54.128	Diemen	35.766
Beek	27.787	Dijk en Waard	66.818
Beekdaelen	37.689	Dinkelland	34.997
Beesel	26.249	Doesburg	24.518
Berg en Dal	36.728	Doetinchem	47.110
Bergeijk	30.767	Dongen	34.228
Bergen (L.)	26.345	Dordrecht	73.933
Bergen (NH.)	35.766	Drechterland	30.767
Bergen op Zoom	51.148	Drimmelen	35.093
Berkelland	42.208	Dronten	42.111
Bernheze	37.689	Druten	29.998
Best	37.016	Duiven	32.594
Beuningen	34.132	Echt-Susteren	35.382
Beverwijk	39.804	Edam-Volendam	40.765
Bladel	31.633	Ede	84.123
Blaricum	27.595	Eemnes	25.672
Bloemendaal	34.517	Eemsdelta	37.593
Bodegraven-Reeuwijk	40.477	Eersel	31.633
Boekel	26.441	Eijsden-Margraten	34.613
Borger-Odoorn	32.402	Eindhoven	126.327
Borne	33.075	Elburg	32.017
Borsele	31.921	Emmen	63.454

Decentralisatie-uitkering Spreidingswet			
Gemeente	**Bedrag 2026**	**Gemeente**	**Bedrag 2026**
Enkhuizen	28.460	Hof van Twente	38.362
Enschede	76.048	Hollands Kroon	44.707
Epe	36.632	Hoogeveen	44.611
Ermelo	34.132	Hoorn	55.282
Etten-Leur	42.688	Horst aan de Maas	43.361
Geertruidenberg	30.767	Houten	49.995
Geldrop-Mierlo	40.189	Huizen	40.765
Gemert-Bakel	35.863	Hulst	33.267
Gennep	28.652	IJsselstein	37.785
Gilze en Rijen	34.228	Kaag en Braassem	35.959
Goeree-Overflakkee	46.149	Kampen	47.303
Goes	38.458	Kapelle	27.018
Goirle	33.171	Katwijk	54.801
Gooise Meren	54.321	Kerkrade	35.286
Gorinchem	37.497	Koggenland	33.075
Gouda	55.859	Krimpen aan den IJssel	34.228
Groningen	106.330	Krimpenerwaard	49.610
Gulpen-Wittem	26.922	Laarbeek	32.113
Haaksbergen	32.402	Land van Cuijk	67.395
Haarlem	105.658	Landgraaf	34.805
Haarlemmermeer	110.080	Landsmeer	26.633
Halderberge	35.093	Lansingerland	59.512
Hardenberg	51.437	Laren	26.730
Harderwijk	44.323	Leeuwarden	70.087
Hardinxveld-Giessendam	29.710	Leiden	75.086
Harlingen	26.537	Leiderdorp	34.997
Hattem	26.826	Leidschendam-Voorburg	59.224
Heemskerk	39.420	Lelystad	56.243
Heemstede	36.535	Leudal	38.747
Heerde	30.094	Leusden	38.266
Heerenveen	44.130	Lingewaard	45.092
Heerlen	47.880	Lisse	32.305
Heeze-Leende	29.902	Lochem	38.458
Heiloo	33.555	Loon op Zand	32.305
Hellendoorn	38.843	Lopik	28.172
Helmond	61.339	Losser	31.440
Hendrik-Ido-Ambacht	38.170	Maasdriel	33.555
Hengelo	56.724	Maasgouw	32.305
Het Hogeland	41.727	Maashorst	49.995
Heumen	29.133	Maassluis	36.247
Heusden	43.938	Maastricht	62.877
Hillegom	31.921	Medemblik	42.784
Hilvarenbeek	29.325	Meerssen	29.518
Hilversum	67.395	Meierijstad	64.511
Hoeksche Waard	67.972	Meppel	37.112

Decentralisatie-uitkering Spreidingswet			
Gemeente	**Bedrag 2026**	**Gemeente**	**Bedrag 2026**
Middelburg	42.784	Pijnacker-Nootdorp	54.898
Midden-Delfland	31.440	Purmerend	66.049
Midden-Drenthe	37.208	Putten	33.267
Midden-Groningen	45.092	Raalte	40.285
Moerdijk	38.747	Reimerswaal	31.152
Molenlanden	44.419	Renkum	36.055
Montferland	37.401	Renswoude	23.365
Montfoort	27.883	Reusel-De Mierden	27.691
Mook en Middelaar	24.518	Rheden	38.843
Neder-Betuwe	32.690	Rhenen	30.575
Nederweert	29.037	Ridderkerk	41.919
Nieuwegein	52.206	Rijssen-Holten	40.285
Nieuwkoop	36.343	Rijswijk	47.976
Nijkerk	44.515	Roerdalen	30.094
Nijmegen	93.929	Roermond	45.572
Nissewaard	59.320	Roosendaal	54.994
Noardeast-Fryslân	40.573	Rotterdam	256.976
Noord-Beveland	23.942	Rozendaal	21.250
Noordenveld	36.343	Rucphen	31.152
Noordoostpolder	44.515	Schagen	44.419
Noordwijk	44.419	Scherpenzeel	25.672
Nuenen, Gerwen en Neder	34.036	Schiedam	54.032
Nunspeet	34.901	Schiermonnikoog	20.481
Oegstgeest	35.863	Schouwen-Duiveland	36.920
Oirschot	31.152	's-Gravenhage	241.690
Oisterwijk	38.074	's-Hertogenbosch	97.774
Oldambt	35.093	Simpelveld	24.711
Oldebroek	32.402	Sint-Michielsgestel	37.016
Oldenzaal	35.286	Sittard-Geleen	57.685
Olst-Wijhe	29.998	Sliedrecht	32.209
Ommen	29.998	Sluis	30.960
Oost Gelre	35.766	Smallingerland	44.707
Oosterhout	48.168	Soest	45.284
Ooststellingwerf	31.921	Someren	30.575
Oostzaan	25.384	Son en Breugel	30.479
Opmeer	26.537	Stadskanaal	32.209
Opsterland	35.093	Staphorst	29.998
Oss	64.607	Stede Broec	30.671
Oude IJsselstreek	38.458	Steenbergen	31.729
Ouder-Amstel	27.979	Steenwijkerland	41.631
Oudewater	25.672	Stein	31.633
Overbetuwe	45.957	Stichtse Vecht	55.763
Papendrecht	35.863	Súdwest-Fryslân	62.300
Peel en Maas	43.650	Terneuzen	44.419
Pekela	24.518	Terschelling	22.307

Decentralisatie-uitkering Spreidingswet			
Gemeente	**Bedrag 2026**	**Gemeente**	**Bedrag 2026**
Texel	27.018	Waddinxveen	38.266
Teylingen	41.823	Wageningen	35.190
Tholen	32.786	Wassenaar	34.420
Tiel	38.362	Waterland	29.710
Tilburg	114.310	Weert	44.130
Tubbergen	32.017	West Betuwe	49.033
Twenterand	36.151	West Maas en Waal	30.767
Tynaarlo	39.804	Westerkwartier	53.167
Tytsjerksteradiel	36.151	Westerveld	30.383
Uitgeest	27.595	Westervoort	26.922
Uithoorn	36.824	Westerwolde	31.921
Urk	32.113	Westland	81.816
Utrecht	197.179	Weststellingwerf	32.402
Utrechtse Heuvelrug	47.591	Wierden	33.940
Vaals	23.653	Wijchen	41.342
Valkenburg aan de Geul	27.787	Wijdemeren	33.748
Valkenswaard	35.670	Wijk bij Duurstede	33.075
Veendam	31.056	Winterswijk	33.651
Veenendaal	54.225	Woensdrecht	30.767
Veere	32.017	Woerden	49.514
Veldhoven	45.668	Wormerland	28.364
Velsen	53.359	Woudenberg	28.460
Venlo	62.973	Zaanstad	93.064
Venray	41.342	Zaltbommel	35.574
Vijfheerenlanden	51.437	Zandvoort	28.172
Vlaardingen	51.340	Zeewolde	32.786
Vlieland	20.481	Zeist	53.071
Vlissingen	37.978	Zevenaar	40.862
Voerendaal	26.441	Zoetermeer	82.393
Voorne aan Zee	57.685	Zoeterwoude	25.960
Voorschoten	34.709	Zuidplas	46.726
Voorst	33.651	Zundert	32.113
Vught	38.458	Zutphen	41.727
Waadhoeke	41.438	Zwartewaterland	32.113
Waalre	30.287	Zwijndrecht	39.612
Waalwijk	43.842	Zwolle	83.065
		Totaal	**15.300.012**

Bijlage 3.3-3 Decentralisatie-uitkering Pilot wijkgerichte vaccinatieaanpak

Decentralisatie-uitkering Pilot wijkgerichte vaccinatieaanpak	
Gemeente	**Bedrag 2026**
Almere	356.889
Amsterdam	1.500.000
Barneveld	239.790
Ede	372.918
Eindhoven	242.000
Rotterdam	1.278.000
's-Gravenhage	1.536.000
Tilburg	57.134
Utrecht	730.000
Zaanstad	245.905
Totaal	**6.558.636**

Bijlage 3.3-4 Decentralisatie-uitkering Faciliteitenbesluit opvangcentra

Mutatie decentralisatie-uitkering Faciliteitenbesluit opvangcentra			
Gemeente	**Bedrag 2026**	**Gemeente**	**Bedrag 2026**
Alphen aan den Rijn	1.063.481	Nieuwegein	175.723
Amersfoort	186.743	Noordoostpolder	185.790
Amsterdam	175.059	Nunspeet	263.030
Arnhem	109.771	Oirschot	163.430
Assen	69.878	Papendrecht	117.792
Bodegraven-Reeuwijk	7.986	Peel en Maas	22.368
Borsele	324.285	Renkum	11.345
Bronckhorst	22.690	Rheden	18.684
Capelle aan den IJssel	10.980	Rotterdam	120.245
Dalfsen	911.616	Schouwen-Duiveland	871.193
Delft	16.789	's-Hertogenbosch	11.900
Eindhoven	95.529	Smallingerland	11.565
Goes	21.048	Stede Broec	11.345
Heeze-Leende	11.345	Tytsjerksteradiel	235.549
Heiloo	29.324	Utrechtse Heuvelrug	30.537
Hengelo	26.591	Veendam	21.780
Hilversum	18.949	Vlaardingen	11.345
Hoeksche Waard	509.412	Waddinxveen	11.900
Hoorn	5.759	Wageningen	43.188
Leeuwarden	55.539	Wassenaar	90.296
Leidschendam-Voorburg	47.796	Westerveld	62.666
Lingewaard	187.245	Zwolle	132.042
		Totaal	**6.531.528**

Bijlage 3.3-5 Decentralisatie-uitkering Impulsbudget arbeidsmarktregio's

Mutatie decentralisatie-uitkering Impulsbudget arbeidsmarktregio's			
Gemeente	**Bedrag 2026**	**Gemeente**	**Bedrag 2026**
Alkmaar	158.307	Heerlen	158.307
Almere	158.307	Helmond	158.307
Amersfoort	158.307	Hilversum	158.307
Amsterdam	158.307	Leeuwarden	158.307
Apeldoorn	158.307	Leiden	158.307
Arnhem	158.307	Nijmegen	158.307
Breda	158.307	Roermond	158.307
Doetinchem	158.307	Rotterdam	158.307
Dordrecht	158.307	's-Gravenhage	158.307
Ede	158.307	's-Hertogenbosch	158.307
Eindhoven	158.307	Tiel	158.307
Emmen	158.307	Tilburg	158.307
Enschede	158.307	Utrecht	158.307
Goes	158.307	Venlo	158.307
Gorinchem	158.307	Zaanstad	158.307
Gouda	158.307	Zoetermeer	158.307
Groningen	158.307	Zwolle	158.307
Haarlem	158.307	**Totaal**	**5.540.745**

Bijlage 3.3-6 Decentralisatie-uitkering Landelijke aanpak adreskwaliteit

Decentralisatie-uitkering Landelijke aanpak adreskwaliteit			
Gemeente	**Bedrag 2026**	**Gemeente**	**Bedrag 2026**
Aa en Hunze	3.389	Boxtel	4.909
Aalsmeer	4.033	Breda	38.488
Aalten	2.606	Bronckhorst	3.158
Achtkarspelen	2.237	Brummen	3.158
Alblasserdam	2.421	Brunssum	2.467
Albrandswaard	2.283	Bunnik	3.711
Alkmaar	9.653	Bunschoten	3.389
Almelo	6.198	Buren	4.678
Almere	25.959	Capelle aan den IJssel	5.692
Alphen aan den Rijn	10.620	Castricum	2.606
Alphen-Chaam	2.099	Coevorden	2.606
Altena	5.554	Cranendonck	2.559
Ameland	2.559	Culemborg	3.296
Amersfoort	13.476	Dalfsen	2.467
Amstelveen	14.628	Dantumadiel	2.283
Amsterdam	217.120	De Bilt	4.863
Apeldoorn	18.589	De Fryske Marren	3.389
Arnhem	46.273	De Ronde Venen	2.744
Assen	5.646	De Wolden	3.020
Asten	3.803	Delft	57.098
Baarle-Nassau	2.053	Den Helder	6.613
Baarn	6.981	Deurne	6.060
Barendrecht	3.573	Deventer	12.647
Barneveld	4.909	Diemen	9.883
Beek	2.836	Dijk en Waard	6.521
Beekdaelen	2.513	Dinkelland	2.283
Beesel	2.007	Doesburg	1.961
Berg en Dal	3.895	Doetinchem	6.014
Bergeijk	3.020	Dongen	2.698
Bergen (L.)	2.145	Dordrecht	11.450
Bergen (NH.)	2.421	Drechterland	3.020
Bergen op Zoom	6.060	Drimmelen	5.093
Berkelland	3.481	Dronten	9.239
Bernheze	3.066	Druten	4.863
Best	2.421	Duiven	2.882
Beuningen	3.020	Echt-Susteren	3.849
Beverwijk	5.646	Edam-Volendam	2.145
Bladel	3.020	Ede	20.800
Blaricum	1.822	Eemnes	2.053
Bloemendaal	2.928	Eemsdelta	3.250
Bodegraven-Reeuwijk	3.619	Eersel	3.481
Boekel	2.467	Eijsden-Margraten	3.066
Borger-Odoorn	3.204	Eindhoven	74.786
Borne	2.145	Elburg	2.882
Borsele	3.435	Emmen	9.239

Decentralisatie-uitkering Landelijke aanpak adreskwaliteit			
Gemeente	**Bedrag 2026**	**Gemeente**	**Bedrag 2026**
Enkhuizen	3.435	Hof van Twente	3.711
Enschede	46.918	Hollands Kroon	5.922
Epe	2.882	Hoogeveen	4.909
Ermelo	6.244	Hoorn	5.047
Etten-Leur	3.619	Horst aan de Maas	7.166
Geertruidenberg	2.283	Houten	2.882
Geldrop-Mierlo	3.757	Huizen	3.343
Gemert-Bakel	3.481	Hulst	4.724
Gennep	5.784	IJsselstein	2.375
Gilze en Rijen	2.836	Kaag en Braassem	2.652
Goeree-Overflakkee	5.093	Kampen	5.461
Goes	3.987	Kapelle	2.237
Goirle	2.698	Katwijk	4.494
Gooise Meren	3.895	Kerkrade	4.863
Gorinchem	3.757	Koggenland	3.020
Gouda	7.442	Krimpen aan den IJssel	2.606
Groningen	133.148	Krimpenerwaard	4.540
Gulpen-Wittem	2.559	Laarbeek	3.250
Haaksbergen	2.237	Land van Cuijk	6.383
Haarlem	18.681	Landgraaf	4.817
Haarlemmermeer	13.891	Landsmeer	2.191
Halderberge	2.467	Lansingerland	2.974
Hardenberg	4.264	Laren	2.145
Harderwijk	6.429	Leeuwarden	27.618
Hardinxveld-Giessendam	2.283	Leiden	49.820
Harlingen	2.237	Leiderdorp	2.191
Hattem	1.869	Leidschendam-Voorburg	6.521
Heemskerk	2.790	Lelystad	9.929
Heemstede	2.974	Leudal	4.448
Heerde	3.020	Leusden	2.513
Heerenveen	5.047	Lingewaard	3.803
Heerlen	12.048	Lisse	3.250
Heeze-Leende	4.172	Lochem	2.329
Heiloo	2.145	Loon op Zand	3.389
Hellendoorn	2.836	Lopik	2.652
Helmond	6.613	Losser	4.448
Hendrik-Ido-Ambacht	2.283	Maasdriel	5.231
Hengelo	8.363	Maasgouw	6.060
Het Hogeland	4.126	Maashorst	5.830
Heumen	2.790	Maassluis	2.882
Heusden	4.310	Maastricht	58.848
Hillegom	4.264	Medemblik	5.139
Hilvarenbeek	2.237	Meerssen	2.928
Hilversum	12.878	Meierijstad	7.580
Hoeksche Waard	3.619	Meppel	3.665

Decentralisatie-uitkering Landelijke aanpak adreskwaliteit			
Gemeente	**Bedrag 2026**	**Gemeente**	**Bedrag 2026**
Middelburg	6.751	Pijnacker-Nootdorp	7.488
Midden-Delfland	3.020	Purmerend	7.949
Midden-Drenthe	2.790	Putten	2.559
Midden-Groningen	4.724	Raalte	2.652
Moerdijk	2.836	Reimerswaal	3.849
Molenlanden	2.652	Renkum	4.310
Montferland	3.435	Renswoude	2.191
Montfoort	2.375	Reusel-De Mierden	2.329
Mook en Middelaar	1.822	Rheden	8.041
Neder-Betuwe	3.158	Rhenen	3.389
Nederweert	4.264	Ridderkerk	3.112
Nieuwegein	5.001	Rijssen-Holten	2.329
Nieuwkoop	3.250	Rijswijk	6.014
Nijkerk	4.724	Roerdalen	3.481
Nijmegen	98.186	Roermond	6.659
Nissewaard	6.337	Roosendaal	10.298
Noardeast-Fryslân	3.527	Rotterdam	110.669
Noord-Beveland	2.145	Rozendaal	1.638
Noordenveld	2.329	Rucphen	2.836
Noordoostpolder	9.653	Schagen	4.586
Noordwijk	7.580	Scherpenzeel	2.375
Nuenen, Gerwen en Neder	2.467	Schiedam	11.265
Nunspeet	2.790	Schiermonnikoog	2.145
Oegstgeest	3.343	Schouwen-Duiveland	3.020
Oirschot	2.606	's-Gravenhage	129.278
Oisterwijk	3.296	's-Hertogenbosch	18.037
Oldambt	3.665	Simpelveld	2.283
Oldebroek	2.559	Sint-Michielsgestel	3.757
Oldenzaal	2.145	Sittard-Geleen	8.455
Olst-Wijhe	2.882	Sliedrecht	5.277
Ommen	3.066	Sluis	3.757
Oost Gelre	2.191	Smallingerland	5.461
Oosterhout	3.481	Soest	3.849
Ooststellingwerf	2.513	Someren	3.296
Oostzaan	2.099	Son en Breugel	2.606
Opmeer	2.283	Stadskanaal	3.296
Opsterland	2.467	Staphorst	2.099
Oss	10.344	Stede Broec	2.836
Oude IJsselstreek	3.343	Steenbergen	3.803
Ouder-Amstel	2.882	Steenwijkerland	4.264
Oudewater	2.513	Stein	1.822
Overbetuwe	4.126	Stichtse Vecht	4.632
Papendrecht	2.191	Súdwest-Fryslân	3.987
Peel en Maas	9.192	Terneuzen	4.448
Pekela	2.145	Terschelling	3.941

Decentralisatie-uitkering Landelijke aanpak adreskwaliteit			
Gemeente	**Bedrag 2026**	**Gemeente**	**Bedrag 2026**
Texel	3.158	Waddinxveen	3.204
Teylingen	4.632	Wageningen	37.705
Tholen	2.099	Wassenaar	2.790
Tiel	7.949	Waterland	2.007
Tilburg	83.538	Weert	6.291
Tubbergen	2.237	West Betuwe	5.185
Twenterand	2.606	West Maas en Waal	3.389
Tynaarlo	3.158	Westerkwartier	3.435
Tytsjerksteradiel	3.895	Westerveld	2.559
Uitgeest	2.099	Westervoort	2.375
Uithoorn	4.080	Westerwolde	2.145
Urk	2.744	Westland	26.742
Utrecht	154.290	Weststellingwerf	2.467
Utrechtse Heuvelrug	8.686	Wierden	2.375
Vaals	2.467	Wijchen	2.652
Valkenburg aan de Geul	3.204	Wijdemeren	2.421
Valkenswaard	2.191	Wijk bij Duurstede	2.744
Veendam	2.421	Winterswijk	4.080
Veenendaal	4.540	Woensdrecht	3.296
Veere	3.757	Woerden	3.987
Veldhoven	3.895	Wormerland	2.329
Velsen	7.028	Woudenberg	2.375
Venlo	15.411	Zaanstad	18.129
Venray	6.060	Zaltbommel	5.231
Vijfheerenlanden	3.895	Zandvoort	3.343
Vlaardingen	6.521	Zeewolde	7.212
Vlieland	2.145	Zeist	11.772
Vlissingen	8.041	Zevenaar	2.836
Voerendaal	1.915	Zoetermeer	6.705
Voorne aan Zee	4.494	Zoeterwoude	3.066
Voorschoten	2.467	Zuidplas	4.218
Voorst	4.172	Zundert	5.047
Vught	3.849	Zutphen	3.757
Waadhoeke	3.665	Zwartewaterland	3.250
Waalre	1.961	Zwijndrecht	3.619
Waalwijk	5.185	Zwolle	16.747
		Totaal	**2.856.125**

Bijlage 3.3-8 Decentralisatie-uitkering Startbanen statushouders

Decentralisatie-uitkering Startbanen statushouders	
Gemeente	**Bedrag 2026**
Alkmaar	175.000
Amsterdam	240.000
Doetinchem	175.000
Dordrecht	175.000
Enschede	175.000
Haarlem	175.000
Helmond	175.000
Meierijstad	175.000
Rotterdam	415.000
's-Hertogenbosch	175.000
Utrecht	240.000
Zwolle	175.000
Totaal	**2.470.000**

Bijlage 3.3-9 Decentralisatie-uitkering Veilig vergaderen

Decentralisatie-uitkering Veilig vergaderen	
Gemeente	**Bedrag 2026**
Altena	80.589
Amersfoort	66.848
Baarn	98.375
Best	92.961
Bunschoten	101.188
De Bilt	86.055
Geertruidenberg	102.407
Geldrop-Mierlo	87.489
Gooise Meren	79.886
Hilvarenbeek	111.324
Houten	83.110
IJsselstein	91.911
Krimpenerwaard	80.834
Leiderdorp	95.989
Lingewaard	84.300
Meppel	89.719
Montfoort	117.011
Nieuwegein	78.098
Noordoostpolder	82.738
Oudewater	127.293
Rijswijk	79.706
Stein	99.160
Vijfheerenlanden	79.338
Zoeterwoude	127.896
Totaal	**2.224.225**

Bijlage 3.3-12 Decentralisatie-uitkering Energy Performance of Buildings Directive

Decentralisatie-uitkering Energy Performance of Buildings Directive (EPBD)			
Gemeente	**Bedrag 2026**	**Gemeente**	**Bedrag 2026**
Aa en Hunze	3.289	Boxtel	2.669
Aalsmeer	2.893	Breda	13.574
Aalten	2.534	Bronckhorst	3.553
Achtkarspelen	2.622	Brummen	2.694
Alblasserdam	1.941	Brunssum	2.752
Albrandswaard	2.069	Bunnik	1.918
Alkmaar	7.671	Bunschoten	2.321
Almelo	5.590	Buren	2.720
Almere	9.403	Capelle aan den IJssel	3.387
Alphen aan den Rijn	7.347	Castricum	3.475
Alphen-Chaam	1.711	Coevorden	4.000
Altena	4.801	Cranendonck	2.468
Ameland	2.409	Culemborg	2.623
Amersfoort	9.766	Dalfsen	2.926
Amstelveen	5.712	Dantumadiel	1.923
Amsterdam	22.975	De Bilt	3.826
Apeldoorn	12.764	De Fryske Marren	6.329
Arnhem	8.186	De Ronde Venen	4.750
Assen	4.956	De Wolden	2.920
Asten	2.131	Delft	4.323
Baarle-Nassau	2.294	Den Helder	7.211
Baarn	2.697	Deurne	2.734
Barendrecht	3.546	Deventer	6.646
Barneveld	7.771	Diemen	1.914
Beek	1.803	Dijk en Waard	5.992
Beekdaelen	2.880	Dinkelland	2.533
Beesel	2.147	Doesburg	1.460
Berg en Dal	2.865	Doetinchem	4.581
Bergeijk	2.701	Dongen	2.705
Bergen (L.)	1.587	Dordrecht	8.189
Bergen (NH.)	5.273	Drechterland	2.285
Bergen op Zoom	6.982	Drimmelen	2.866
Berkelland	3.973	Dronten	5.096
Bernheze	2.358	Druten	1.814
Best	2.671	Duiven	2.169
Beuningen	2.442	Echt-Susteren	3.821
Beverwijk	3.521	Edam-Volendam	3.755
Bladel	2.757	Ede	10.147
Blaricum	1.407	Eemnes	1.441
Bloemendaal	2.060	Eemsdelta	4.337
Bodegraven-Reeuwijk	3.780	Eersel	2.401
Boekel	1.513	Eijsden-Margraten	2.439
Borger-Odoorn	3.125	Eindhoven	16.066
Borne	2.064	Elburg	2.786
Borsele	2.974	Emmen	9.622

Decentralisatie-uitkering Energy Performance of Buildings Directive (EPBD)			
Gemeente	**Bedrag 2026**	**Gemeente**	**Bedrag 2026**
Enkhuizen	2.096	Hof van Twente	3.951
Enschede	11.476	Hollands Kroon	5.213
Epe	3.463	Hoogeveen	4.703
Ermelo	4.400	Hoorn	4.440
Etten-Leur	3.985	Horst aan de Maas	4.848
Geertruidenberg	2.387	Houten	3.179
Geldrop-Mierlo	3.769	Huizen	3.064
Gemert-Bakel	2.951	Hulst	3.175
Gennep	2.520	IJsselstein	2.357
Gilze en Rijen	3.812	Kaag en Braassem	3.086
Goeree-Overflakkee	9.326	Kampen	4.646
Goes	4.330	Kapelle	2.122
Goirle	2.110	Katwijk	3.808
Gooise Meren	5.024	Kerkrade	4.821
Gorinchem	2.837	Koggenland	2.554
Gouda	4.313	Krimpen aan den IJssel	2.620
Groningen	13.853	Krimpenerwaard	4.394
Gulpen-Wittem	1.887	Laarbeek	2.241
Haaksbergen	2.483	Land van Cuijk	6.772
Haarlem	9.243	Landgraaf	3.194
Haarlemmermeer	11.222	Landsmeer	1.682
Halderberge	3.399	Lansingerland	4.312
Hardenberg	5.864	Laren	1.581
Harderwijk	3.885	Leeuwarden	11.084
Hardinxveld-Giessendam	1.777	Leiden	5.633
Harlingen	2.073	Leiderdorp	2.123
Hattem	1.743	Leidschendam-Voorburg	3.881
Heemskerk	3.618	Lelystad	5.339
Heemstede	2.619	Leudal	3.476
Heerde	1.825	Leusden	2.573
Heerenveen	4.996	Lingewaard	3.447
Heerlen	7.281	Lisse	2.599
Heeze-Leende	2.047	Lochem	4.246
Heiloo	2.579	Loon op Zand	2.602
Hellendoorn	3.562	Lopik	1.844
Helmond	6.813	Losser	2.277
Hendrik-Ido-Ambacht	2.455	Maasdriel	2.487
Hengelo	7.442	Maasgouw	3.036
Het Hogeland	4.779	Maashorst	5.093
Heumen	1.979	Maassluis	2.735
Heusden	4.335	Maastricht	8.018
Hillegom	2.169	Medemblik	4.616
Hilvarenbeek	2.325	Meerssen	1.776
Hilversum	6.051	Meierijstad	6.199
Hoeksche Waard	6.560	Meppel	2.947

Decentralisatie-uitkering Energy Performance of Buildings Directive (EPBD)			
Gemeente	**Bedrag 2026**	**Gemeente**	**Bedrag 2026**
Middelburg	5.281	Pijnacker-Nootdorp	3.447
Midden-Delfland	2.114	Purmerend	6.020
Midden-Drenthe	4.569	Putten	3.696
Midden-Groningen	5.501	Raalte	3.475
Moerdijk	4.243	Reimerswaal	3.033
Molenlanden	3.807	Renkum	2.781
Montferland	2.859	Renswoude	1.162
Montfoort	1.719	Reusel-De Mierden	1.803
Mook en Middelaar	1.406	Rheden	4.191
Neder-Betuwe	2.421	Rhenen	2.162
Nederweert	1.927	Ridderkerk	3.477
Nieuwegein	3.895	Rijssen-Holten	3.653
Nieuwkoop	3.169	Rijswijk	3.843
Nijkerk	3.567	Roerdalen	2.344
Nijmegen	9.892	Roermond	4.400
Nissewaard	5.507	Roosendaal	7.724
Noardeast-Fryslân	4.694	Rotterdam	20.142
Noord-Beveland	3.217	Rozendaal	900
Noordenveld	4.049	Rucphen	2.312
Noordoostpolder	4.894	Schagen	7.681
Noordwijk	5.541	Scherpenzeel	1.573
Nuenen, Gerwen en Neder	2.323	Schiedam	3.298
Nunspeet	3.902	Schiermonnikoog	1.355
Oegstgeest	1.978	Schouwen-Duiveland	8.248
Oirschot	2.376	's-Gravenhage	16.428
Oisterwijk	3.066	's-Hertogenbosch	10.234
Oldambt	4.096	Simpelveld	1.720
Oldebroek	2.602	Sint-Michielsgestel	2.304
Oldenzaal	2.870	Sittard-Geleen	7.343
Olst-Wijhe	1.980	Sliedrecht	2.197
Ommen	3.242	Sluis	8.669
Oost Gelre	3.022	Smallingerland	4.991
Oosterhout	5.429	Soest	3.991
Ooststellingwerf	3.319	Someren	2.396
Oostzaan	1.606	Son en Breugel	2.150
Opmeer	1.670	Stadskanaal	3.362
Opsterland	2.625	Staphorst	2.065
Oss	6.445	Stede Broec	2.056
Oude IJsselstreek	3.003	Steenbergen	2.883
Ouder-Amstel	2.516	Steenwijkerland	5.020
Oudewater	1.460	Stein	2.252
Overbetuwe	3.637	Stichtse Vecht	4.625
Papendrecht	2.566	Súdwest-Fryslân	8.685
Peel en Maas	3.795	Terneuzen	5.844
Pekela	1.697	Terschelling	2.088

Decentralisatie-uitkering Energy Performance of Buildings Directive (EPBD)			
Gemeente	**Bedrag 2026**	**Gemeente**	**Bedrag 2026**
Texel	5.545	Waddinxveen	3.024
Teylingen	2.965	Wageningen	2.664
Tholen	3.880	Wassenaar	2.591
Tiel	3.606	Waterland	2.114
Tilburg	15.669	Weert	4.349
Tubbergen	1.955	West Betuwe	4.071
Twenterand	2.786	West Maas en Waal	2.096
Tynaarlo	4.056	Westerkwartier	4.882
Tytsjerksteradiel	3.398	Westerveld	3.067
Uitgeest	1.739	Westervoort	1.491
Uithoorn	2.775	Westerwolde	2.736
Urk	2.310	Westland	8.442
Utrecht	13.866	Weststellingwerf	2.829
Utrechtse Heuvelrug	4.839	Wierden	3.153
Vaals	1.801	Wijchen	3.703
Valkenburg aan de Geul	2.165	Wijdemeren	3.680
Valkenswaard	2.965	Wijk bij Duurstede	2.188
Veendam	3.084	Winterswijk	3.187
Veenendaal	3.803	Woensdrecht	3.430
Veere	6.104	Woerden	3.986
Veldhoven	3.829	Wormerland	1.799
Velsen	6.356	Woudenberg	1.736
Venlo	8.115	Zaanstad	9.871
Venray	3.439	Zaltbommel	3.010
Vijfheerenlanden	4.491	Zandvoort	2.626
Vlaardingen	3.813	Zeewolde	3.541
Vlieland	1.288	Zeist	4.195
Vlissingen	4.647	Zevenaar	3.596
Voerendaal	1.529	Zoetermeer	5.716
Voorne aan Zee	5.941	Zoeterwoude	1.547
Voorschoten	2.319	Zuidplas	4.450
Voorst	2.670	Zundert	2.454
Vught	3.114	Zutphen	3.845
Waadhoeke	4.169	Zwartewaterland	2.570
Waalre	1.867	Zwijndrecht	3.397
Waalwijk	4.299	Zwolle	7.749
		Totaal	**1.399.081**

Bijlage 3.3-15 Decentralisatie-uitkering Veerkracht en weerbaarheid

Decentralisatie-uitkering Veerkracht en weerbaarheid	
Gemeente	**Bedrag 2026**
Alphen aan den Rijn	30.000
Amsterdam	50.000
Barneveld	29.000
Bergen op Zoom	80.000
Breda	27.623
Delft	23.000
Dordrecht	24.800
Druten	25.640
Eindhoven	73.550
Enschede	41.323
Groningen	30.000
Hengelo	30.000
Leiden	25.000
Leidschendam-Voorbu	30.000
Nunspeet	22.320
Rotterdam	46.055
Súdwest-Fryslân	50.000
Tiel	26.000
Tilburg	50.000
Veenendaal	30.000
Voorst	30.000
Wageningen	24.750
Wijchen	25.640
Zeewolde	21.074
Zutphen	21.566
Totaal	**867.341**

Bijlage 3.3-16 Decentralisatie-uitkering Regionale Energie Strategieën

Decentralisatie-uitkering Regionale Energie Strategieën			
Gemeente	**Bedrag 2026 t/m 2031**	**Mutatie deze circulaire**	**Bedrag 2026 t/m 2031 deze circulaire**
Alphen aan den Rijn	423.374		423.374
Amersfoort	276.667		276.667
Barendrecht	570.000	-570.000	0
Bodegraven-Reeuwijk	265.721	-265.721	0
Breda	490.082		490.082
Brummen	297.737		297.737
Cranendonck	574.671		574.671
Culemborg	281.176		281.176
Doetinchem	303.978		303.978
Dordrecht	274.187		274.187
Goeree-Overflakkee	146.634		146.634
Goes		376.059	376.059
Gorinchem	159.769		159.769
Heerlen	454.883		454.883
Hengelo		438.902	438.902
Het Hogeland	397.208		397.208
Hoeksche Waard	153.189		153.189
Land van Cuijk	406.434		406.434
Leeuwarden	493.820		493.820
Nijkerk	330.169		330.169
Nijmegen	510.387		510.387
Oldebroek	256.127		256.127
Rotterdam		570.000	570.000
Terneuzen	376.059	-376.059	0
Tilburg	347.526		347.526
Utrecht	562.946		562.946
Venlo	428.487		428.487
Zuidplas		265.721	265.721
Zwolle		416.627	416.627
Totaal	**8.781.231**	**855.529**	**9.636.760**

Bijlage 3.3-18 Decentralisatie-uitkering Basisregistratie Personen (BRP): centralisering inschrijving vergunninghouders

Decentralisatie-uitkering Basisregistratie Personen (BRP): centralisering inschrijving vergunninghouders	
Gemeente	**Bedrag 2026**
Amsterdam	69.555
Cranendonck	52.166
Gilze en Rijen	59.036
's-Gravenhage	13.031
Utrecht	21.725
Venlo	26.083
Westerwolde	69.770
Zevenaar	168.521
Zwolle	34.778
Totaal	**514.665**

Bijlage 3.3-22 Decentralisatie-uitkering Work in NL Betrekken zelforganisaties en sleutelpersonen

Decentralisatie-uitkering Work in NL Betrekken zelforganisaties en sleutelpersonen	
Gemeente	**Bedrag 2026**
Deventer	35.000
Haarlem	35.000
Helmond	35.000
Leiden	35.000
Maastricht	35.000
Roermond	35.000
Rotterdam	35.000
's-Gravenhage	35.000
Venlo	35.000
Zaanstad	35.000
Totaal	**350.000**

Bijlage 3.3-23 Decentralisatie-uitkering Vrouwelijke statushouders

Decentralisatie-uitkering Vrouwelijke statushouders	
Gemeente	**Bedrag 2026**
Alphen aan den Rijn	30.000
Amsterdam	30.000
Barneveld	30.000
Duiven	30.000
Enschede	30.000
Leiden	30.000
Nijmegen	30.000
Rotterdam	30.000
Utrecht	30.000
Zwolle	30.000
Totaal	**300.000**

Bijlage 3.3-29 Decentralisatie-uitkering Openbare Bibliotheken

Decentralisatie-uitkering Openbare Bibliotheken			
Gemeente	**Bedrag 2027**	**Gemeente**	**Bedrag 2027**
Aa en Hunze	105.000	Boxtel	105.000
Aalsmeer	105.000	Breda	580.122
Aalten	105.000	Bronckhorst	109.748
Achtkarspelen	105.000	Brummen	105.000
Alblasserdam	105.000	Brunssum	105.000
Albrandswaard	105.000	Bunnik	105.000
Alkmaar	345.248	Bunschoten	105.000
Almelo	229.256	Buren	105.000
Almere	709.488	Capelle aan den IJssel	212.579
Alphen aan den Rijn	357.716	Castricum	113.085
Alphen-Chaam	105.000	Coevorden	108.973
Altena	179.785	Cranendonck	105.000
Ameland	105.000	Culemborg	105.000
Amersfoort	499.480	Dalfsen	105.000
Amstelveen	292.312	Dantumadiel	105.000
Amsterdam	2.872.877	De Bilt	133.245
Apeldoorn	516.097	De Fryske Marren	159.356
Arnhem	524.057	De Ronde Venen	139.534
Assen	215.845	De Wolden	105.000
Asten	105.000	Delft	335.771
Baarle-Nassau	105.000	Den Helder	172.868
Baarn	105.000	Deurne	105.000
Barendrecht	148.538	Deventer	320.589
Barneveld	194.974	Diemen	105.000
Beek	105.000	Dijk en Waard	278.804
Beekdaelen	109.504	Dinkelland	105.000
Beesel	105.000	Doesburg	105.000
Berg en Dal	108.885	Doetinchem	184.421
Bergeijk	105.000	Dongen	105.000
Bergen (L.)	105.000	Dordrecht	375.123
Bergen (NH.)	105.000	Drechterland	105.000
Bergen op Zoom	215.611	Drimmelen	105.000
Berkelland	134.157	Dronten	138.601
Bernheze	105.000	Druten	105.000
Best	105.000	Duiven	105.000
Beuningen	105.000	Echt-Susteren	105.000
Beverwijk	131.309	Edam-Volendam	113.234
Bladel	105.000	Ede	382.260
Blaricum	105.000	Eemnes	105.000
Bloemendaal	105.000	Eemsdelta	136.780
Bodegraven-Reeuwijk	113.738	Eersel	105.000
Boekel	105.000	Eijsden-Margraten	105.000
Borger-Odoorn	105.000	Eindhoven	761.838
Borne	105.000	Elburg	105.000
Borsele	105.000	Emmen	335.137

Decentralisatie-uitkering Openbare Bibliotheken			
Gemeente	**Bedrag 2027**	**Gemeente**	**Bedrag 2027**
Enkhuizen	105.000	Hof van Twente	109.114
Enschede	496.183	Hollands Kroon	154.306
Epe	105.000	Hoogeveen	173.182
Ermelo	105.000	Hoorn	232.416
Etten-Leur	140.657	Horst aan de Maas	136.704
Geertruidenberg	105.000	Houten	155.404
Geldrop-Mierlo	124.083	Huizen	125.925
Gemert-Bakel	105.000	Hulst	105.000
Gennep	105.000	IJsselstein	105.000
Gilze en Rijen	105.000	Kaag en Braassem	105.000
Goeree-Overflakkee	161.034	Kampen	173.347
Goes	123.180	Kapelle	105.000
Goirle	105.000	Katwijk	204.804
Gooise Meren	186.700	Kerkrade	139.763
Gorinchem	119.133	Koggenland	105.000
Gouda	237.345	Krimpen aan den IJssel	105.000
Groningen	745.502	Krimpenerwaard	176.589
Gulpen-Wittem	105.000	Laarbeek	105.000
Haaksbergen	105.000	Land van Cuijk	285.617
Haarlem	515.139	Landgraaf	112.374
Haarlemmermeer	509.283	Landsmeer	105.000
Halderberge	105.000	Lansingerland	203.231
Hardenberg	195.554	Laren	105.000
Harderwijk	154.498	Leeuwarden	396.994
Hardinxveld-Giessendam	105.000	Leiden	397.500
Harlingen	105.000	Leiderdorp	105.000
Hattem	105.000	Leidschendam-Voorburg	240.694
Heemskerk	120.563	Lelystad	261.632
Heemstede	105.000	Leudal	110.102
Heerde	105.000	Leusden	105.000
Heerenveen	158.463	Lingewaard	145.796
Heerlen	267.680	Lisse	105.000
Heeze-Leende	105.000	Lochem	105.000
Heiloo	105.000	Loon op Zand	105.000
Hellendoorn	110.880	Lopik	105.000
Helmond	295.423	Losser	105.000
Hendrik-Ido-Ambacht	105.000	Maasdriel	105.000
Hengelo	256.337	Maasgouw	105.000
Het Hogeland	146.623	Maashorst	183.180
Heumen	105.000	Maassluis	113.231
Heusden	142.401	Maastricht	384.379
Hillegom	105.000	Medemblik	141.230
Hilvarenbeek	105.000	Meerssen	105.000
Hilversum	288.515	Meierijstad	259.970
Hoeksche Waard	278.907	Meppel	111.679

Decentralisatie-uitkering Openbare Bibliotheken			
Gemeente	**Bedrag 2027**	**Gemeente**	**Bedrag 2027**
Middelburg	153.839	Pijnacker-Nootdorp	179.160
Midden-Delfland	105.000	Purmerend	293.355
Midden-Drenthe	105.000	Putten	105.000
Midden-Groningen	187.105	Raalte	119.206
Moerdijk	117.324	Reimerswaal	105.000
Molenlanden	139.156	Renkum	105.000
Montferland	112.893	Renswoude	105.000
Montfoort	105.000	Reusel-De Mierden	105.000
Mook en Middelaar	105.000	Rheden	133.739
Neder-Betuwe	105.000	Rhenen	105.000
Nederweert	105.000	Ridderkerk	146.656
Nieuwegein	208.184	Rijssen-Holten	119.786
Nieuwkoop	105.000	Rijswijk	188.664
Nijkerk	141.163	Roerdalen	105.000
Nijmegen	579.107	Roermond	187.365
Nissewaard	271.792	Roosendaal	238.403
Noardeast-Fryslân	140.102	Rotterdam	2.055.102
Noord-Beveland	105.000	Rozendaal	105.000
Noordenveld	105.000	Rucphen	105.000
Noordoostpolder	158.387	Schagen	148.773
Noordwijk	141.682	Scherpenzeel	105.000
Nuenen, Gerwen en Neder	105.000	Schiedam	249.890
Nunspeet	105.000	Schiermonnikoog	105.000
Oegstgeest	105.000	Schouwen-Duiveland	105.000
Oirschot	105.000	's-Gravenhage	1.736.877
Oisterwijk	105.000	's-Hertogenbosch	495.000
Oldambt	121.225	Simpelveld	105.000
Oldebroek	105.000	Sint-Michielsgestel	105.000
Oldenzaal	105.000	Sittard-Geleen	282.006
Olst-Wijhe	105.000	Sliedrecht	105.000
Ommen	105.000	Sluis	105.000
Oost Gelre	105.000	Smallingerland	174.423
Oosterhout	179.114	Soest	145.952
Ooststellingwerf	105.000	Someren	105.000
Oostzaan	105.000	Son en Breugel	105.000
Opmeer	105.000	Stadskanaal	105.000
Opsterland	105.000	Staphorst	105.000
Oss	291.424	Stede Broec	105.000
Oude IJsselstreek	120.768	Steenbergen	105.000
Ouder-Amstel	105.000	Steenwijkerland	140.074
Oudewater	105.000	Stein	105.000
Overbetuwe	150.261	Stichtse Vecht	201.898
Papendrecht	105.000	Súdwest-Fryslân	276.089
Peel en Maas	139.739	Terneuzen	170.663
Pekela	105.000	Terschelling	105.000

Decentralisatie-uitkering Openbare Bibliotheken			
Gemeente	**Bedrag 2027**	**Gemeente**	**Bedrag 2027**
Texel	105.000	Waddinxveen	108.403
Teylingen	118.154	Wageningen	130.476
Tholen	105.000	Wassenaar	105.000
Tiel	129.698	Waterland	105.000
Tilburg	703.775	Weert	157.069
Tubbergen	105.000	West Betuwe	163.007
Twenterand	105.000	West Maas en Waal	105.000
Tynaarlo	107.104	Westerkwartier	198.454
Tytsjerksteradiel	105.000	Westerveld	105.000
Uitgeest	105.000	Westervoort	105.000
Uithoorn	105.000	Westerwolde	105.000
Urk	105.000	Westland	362.566
Utrecht	1.153.269	Weststellingwerf	105.000
Utrechtse Heuvelrug	155.876	Wierden	105.000
Vaals	105.000	Wijchen	128.423
Valkenburg aan de Geul	105.000	Wijdemeren	105.000
Valkenswaard	105.000	Wijk bij Duurstede	105.000
Veendam	105.000	Winterswijk	105.000
Veenendaal	215.876	Woensdrecht	105.000
Veere	105.000	Woerden	165.307
Veldhoven	146.150	Wormerland	105.000
Velsen	214.601	Woudenberg	105.000
Venlo	317.795	Zaanstad	503.863
Venray	137.579	Zaltbommel	105.000
Vijfheerenlanden	192.900	Zandvoort	105.000
Vlaardingen	236.314	Zeewolde	105.000
Vlieland	105.000	Zeist	203.276
Vlissingen	139.928	Zevenaar	138.989
Voerendaal	105.000	Zoetermeer	399.050
Voorne aan Zee	228.787	Zoeterwoude	105.000
Voorschoten	105.000	Zuidplas	150.338
Voorst	105.000	Zundert	105.000
Vught	105.000	Zutphen	150.341
Waadhoeke	143.832	Zwartewaterland	105.000
Waalre	105.000	Zwijndrecht	136.698
Waalwijk	157.487	Zwolle	409.148
		Totaal	**62.045.070**

Bijlage 3.2-30 Decentralisatie-uitkering IBO Problematische schulden

Decentralisatie-uitkering IBO Problematische schulden			
Gemeente	**Bedrag vanaf 2027**	**Gemeente**	**Bedrag vanaf 2027**
Aa en Hunze	18.364	Boxtel	32.064
Aalsmeer	16.698	Breda	211.511
Aalten	21.169	Bronckhorst	21.237
Achtkarspelen	32.715	Brummen	16.942
Alblasserdam	19.247	Brunssum	39.213
Albrandswaard	19.143	Bunnik	7.041
Alkmaar	130.601	Bunschoten	11.427
Almelo	122.365	Buren	13.037
Almere	246.204	Capelle aan den IJssel	84.999
Alphen aan den Rijn	87.616	Castricum	19.845
Alphen-Chaam	4.307	Coevorden	37.049
Altena	36.619	Cranendonck	13.456
Ameland	1.652	Culemborg	24.884
Amersfoort	166.496	Dalfsen	15.974
Amstelveen	58.641	Dantumadiel	23.847
Amsterdam	1.587.891	De Bilt	29.233
Apeldoorn	183.029	De Fryske Marren	41.675
Arnhem	321.140	De Ronde Venen	23.972
Assen	99.386	De Wolden	13.740
Asten	11.168	Delft	137.406
Baarle-Nassau	5.365	Den Helder	76.240
Baarn	18.686	Deurne	25.426
Barendrecht	30.121	Deventer	138.250
Barneveld	36.840	Diemen	21.185
Beek	13.462	Dijk en Waard	67.426
Beekdaelen	25.800	Dinkelland	13.682
Beesel	11.716	Doesburg	14.239
Berg en Dal	37.598	Doetinchem	69.710
Bergeijk	10.090	Dongen	20.010
Bergen (L.)	9.469	Dordrecht	181.878
Bergen (NH.)	16.821	Drechterland	11.644
Bergen op Zoom	86.785	Drimmelen	14.433
Berkelland	35.725	Dronten	32.266
Bernheze	19.362	Druten	15.948
Best	20.959	Duiven	21.839
Beuningen	20.935	Echt-Susteren	24.933
Beverwijk	45.985	Edam-Volendam	17.053
Bladel	12.295	Ede	94.999
Blaricum	5.277	Eemnes	4.766
Bloemendaal	10.211	Eemsdelta	67.596
Bodegraven-Reeuwijk	19.897	Eersel	10.069
Boekel	6.940	Eijsden-Margraten	13.911
Borger-Odoorn	23.245	Eindhoven	334.983
Borne	17.091	Elburg	15.918
Borsele	14.229	Emmen	164.600

Decentralisatie-uitkering IBO Problematische schulden			
Gemeente	**Bedrag vanaf 2027**	**Gemeente**	**Bedrag vanaf 2027**
Enkhuizen	18.713	Hof van Twente	25.298
Enschede	285.948	Hollands Kroon	34.378
Epe	23.870	Hoogeveen	66.910
Ermelo	21.041	Hoorn	79.874
Etten-Leur	39.786	Horst aan de Maas	25.854
Geertruidenberg	19.148	Houten	28.303
Geldrop-Mierlo	34.885	Huizen	33.899
Gemert-Bakel	23.849	Hulst	18.830
Gennep	13.739	IJsselstein	25.868
Gilze en Rijen	20.802	Kaag en Braassem	17.209
Goeree-Overflakkee	32.972	Kampen	50.746
Goes	42.414	Kapelle	6.913
Goirle	17.672	Katwijk	48.052
Gooise Meren	39.098	Kerkrade	73.871
Gorinchem	45.010	Koggenland	12.858
Gouda	88.491	Krimpen aan den IJssel	29.023
Groningen	444.219	Krimpenerwaard	40.070
Gulpen-Wittem	9.710	Laarbeek	14.466
Haaksbergen	17.370	Land van Cuijk	67.445
Haarlem	161.592	Landgraaf	50.973
Haarlemmermeer	101.403	Landsmeer	6.322
Halderberge	25.497	Lansingerland	31.197
Hardenberg	52.959	Laren	5.154
Harderwijk	44.737	Leeuwarden	243.055
Hardinxveld-Giessendam	12.653	Leiden	148.419
Harlingen	23.177	Leiderdorp	18.542
Hattem	7.302	Leidschendam-Voorbu	80.076
Heemskerk	37.678	Lelystad	103.073
Heemstede	12.970	Leudal	21.870
Heerde	11.540	Leusden	17.899
Heerenveen	64.910	Lingewaard	29.930
Heerlen	185.575	Lisse	14.958
Heeze-Leende	6.628	Lochem	23.074
Heiloo	14.533	Loon op Zand	14.896
Hellendoorn	27.587	Lopik	8.331
Helmond	127.403	Losser	18.479
Hendrik-Ido-Ambacht	20.774	Maasdriel	15.258
Hengelo	113.231	Maasgouw	16.695
Het Hogeland	54.011	Maashorst	46.611
Heumen	12.325	Maassluis	38.870
Heusden	32.322	Maastricht	172.525
Hillegom	14.888	Medemblik	32.437
Hilvarenbeek	7.384	Meerssen	12.683
Hilversum	100.298	Meierijstad	59.358
Hoeksche Waard	52.920	Meppel	37.965

Decentralisatie-uitkering IBO Problematische schulden			
Gemeente	**Bedrag vanaf 2027**	**Gemeente**	**Bedrag vanaf 2027**
Middelburg	60.684	Pijnacker-Nootdorp	25.596
Midden-Delfland	9.220	Purmerend	83.171
Midden-Drenthe	26.664	Putten	13.962
Midden-Groningen	88.132	Raalte	24.510
Moerdijk	29.393	Reimerswaal	15.790
Molenlanden	24.607	Renkum	29.785
Montferland	28.087	Renswoude	2.346
Montfoort	6.216	Reusel-De Mierden	7.490
Mook en Middelaar	4.968	Rheden	49.888
Neder-Betuwe	16.097	Rhenen	14.532
Nederweert	9.847	Ridderkerk	48.826
Nieuwegein	63.070	Rijssen-Holten	23.804
Nieuwkoop	14.932	Rijswijk	69.847
Nijkerk	28.008	Roerdalen	16.815
Nijmegen	316.579	Roermond	85.515
Nissewaard	104.362	Roosendaal	93.413
Noardeast-Fryslân	52.871	Rotterdam	1.452.068
Noord-Beveland	5.482	Rozendaal	289
Noordenveld	26.278	Rucphen	19.249
Noordoostpolder	48.580	Schagen	29.779
Noordwijk	28.380	Scherpenzeel	5.160
Nuenen, Gerwen en Nederwetten	14.827	Schiedam	106.959
Nunspeet	20.325	Schiermonnikoog	460
Oegstgeest	15.653	Schouwen-Duiveland	23.669
Oirschot	9.184	's-Gravenhage	1.017.155
Oisterwijk	20.006	's-Hertogenbosch	187.840
Oldambt	67.539	Simpelveld	8.420
Oldebroek	18.058	Sint-Michielsgestel	15.919
Oldenzaal	28.116	Sittard-Geleen	125.156
Olst-Wijhe	13.219	Sliedrecht	27.961
Ommen	14.101	Sluis	15.016
Oost Gelre	19.661	Smallingerland	85.182
Oosterhout	50.351	Soest	33.099
Ooststellingwerf	29.248	Someren	12.533
Oostzaan	5.010	Son en Breugel	9.695
Opmeer	7.635	Stadskanaal	49.066
Opsterland	26.914	Staphorst	9.313
Oss	106.996	Stede Broec	16.094
Oude IJsselstreek	39.138	Steenbergen	18.997
Ouder-Amstel	8.914	Steenwijkerland	46.693
Oudewater	5.383	Stein	19.298
Overbetuwe	33.451	Stichtse Vecht	37.431
Papendrecht	28.788	Súdwest-Fryslân	103.924
Peel en Maas	29.796	Terneuzen	56.453
Pekela	19.564	Terschelling	1.597

Decentralisatie-uitkering IBO Problematische schulden			
Gemeente	**Bedrag vanaf 2027**	**Gemeente**	**Bedrag vanaf 2027**
Texel	9.397	Waddinxveen	20.577
Teylingen	19.613	Wageningen	35.203
Tholen	19.276	Wassenaar	16.436
Tiel	55.027	Waterland	9.457
Tilburg	337.789	Weert	48.871
Tubbergen	9.872	West Betuwe	27.853
Twenterand	30.396	West Maas en Waal	12.291
Tynaarlo	24.071	Westerkwartier	50.347
Tytsjerksteradiel	32.161	Westerveld	14.950
Uitgeest	7.962	Westervoort	17.318
Uithoorn	20.165	Westerwolde	26.498
Urk	10.334	Westland	72.610
Utrecht	437.365	Weststellingwerf	26.599
Utrechtse Heuvelrug	31.927	Wierden	13.226
Vaals	13.633	Wijchen	36.698
Valkenburg aan de Geul	14.372	Wijdemeren	11.107
Valkenswaard	27.468	Wijk bij Duurstede	14.276
Veendam	42.570	Winterswijk	31.257
Veenendaal	61.853	Woensdrecht	15.182
Veere	9.933	Woerden	35.060
Veldhoven	32.006	Wormerland	12.165
Velsen	67.563	Woudenberg	6.423
Venlo	139.657	Zaanstad	170.341
Venray	44.327	Zaltbommel	19.750
Vijfheerenlanden	42.232	Zandvoort	18.409
Vlaardingen	110.666	Zeewolde	14.981
Vlieland	719	Zeist	60.688
Vlissingen	72.533	Zevenaar	45.391
Voerendaal	7.727	Zoetermeer	135.884
Voorne aan Zee	52.581	Zoeterwoude	3.941
Voorschoten	15.060	Zuidplas	27.198
Voorst	16.240	Zundert	13.153
Vught	21.179	Zutphen	70.910
Waadhoeke	49.547	Zwartewaterland	13.795
Waalre	8.552	Zwijndrecht	56.808
Waalwijk	45.469	Zwolle	177.476
		Totaal	**19.652.932**

Bijlage 3.2-31 Decentralisatie-uitkering Regeling heroïnebehandeling

Decentralisatie-uitkering Regeling heroïnebehandeling	
Gemeente	**Bedrag 2027**
Amsterdam	1.905.433
Apeldoorn	643.731
Arnhem	690.078
Deventer	643.731
Eindhoven	643.731
Enschede	713.252
Groningen	713.252
Heerlen	643.731
Leeuwarden	759.599
Maastricht	643.731
Nijmegen	643.731
Rotterdam	1.390.448
's-Gravenhage	1.287.451
's-Hertogenbosch	643.731
Tilburg	643.731
Utrecht	898.641
Totaal	**13.508.002**

Bijlage 3.3.1 Decentralisatie-uitkering Maatschappelijke opvang

Decentralisatie-uitkering Maatschappelijke opvang			
Gemeente	**Bedrag 2026 en verder**	**Gemeente**	**Bedrag 2026 en verder**
Alkmaar	3.641.305	Heerlen	5.711.695
Almelo	3.002.526	Helmond	3.061.519
Almere	8.705.535	Hilversum	2.257.960
Amersfoort	4.424.379	Hoorn	2.291.473
Amsterdam	63.601.342	Leeuwarden	14.887.164
Apeldoorn	4.311.608	Leiden	8.182.877
Arnhem	8.464.848	Maastricht	5.939.712
Assen	4.630.084	Nijmegen	10.675.593
Bergen op Zoom	3.100.089	Nissewaard	2.712.193
Breda	6.430.228	Oss	3.271.255
Delft	2.795.427	Purmerend	1.476.632
Den Helder	1.741.100	Rotterdam	40.416.329
Deventer	3.848.714	's-Gravenhage	29.606.322
Doetinchem	3.931.613	's-Hertogenbosch	5.260.828
Dordrecht	5.428.824	Tilburg	8.884.448
Ede	3.836.283	Utrecht	26.244.172
Eindhoven	11.860.760	Venlo	8.232.250
Emmen	3.120.741	Vlaardingen	2.285.620
Enschede	8.991.073	Vlissingen	7.040.675
Gouda	2.282.996	Zaanstad	2.516.516
Groningen	17.490.511	Zwolle	10.742.187
Haarlem	7.719.937	**Totaal**	**385.057.343**

Bijlage 3.3.3 Decentralisatie-uitkering Impulsbudget sociale infrastructuur

Mutatie decentralisatie-uitkering Impulsbudget sociale infrastructuur		
Gemeente	**Bedrag 2027 t/m 2030**	**Bedrag 2031**
Achtkarspelen	67.002	61.260
Albrandswaard	34.033	31.116
Alkmaar	647.261	591.793
Almelo	367.661	336.153
Almere	652.154	596.266
Alphen aan den Rijn	227.765	208.246
Altena	235.890	215.675
Ameland	6.594	6.029
Amersfoort	535.378	489.498
Amsterdam	1.338.765	1.224.037
Apeldoorn	467.526	427.460
Arnhem	940.156	859.588
Assen	267.370	244.457
Baarle-Nassau	7.870	7.196
Barendrecht	56.154	51.342
Beekdaelen	186.968	170.945
Berkelland	206.749	189.031
Bladel	152.297	139.245
Breda	338.201	309.218
Bronckhorst	63.173	57.760
Brummen	45.093	41.229
Brunssum	88.485	80.902
Dalfsen	13.826	12.641
De Ronde Venen	42.754	39.090
Delft	321.291	293.757
Den Helder	365.214	333.917
Deventer	249.078	227.732
Doetinchem	237.804	217.425
Dordrecht	687.250	628.355
Echt-Susteren	59.132	54.065
Edam-Volendam	44.030	40.257
Ede	346.284	316.608
Eemsdelta	121.667	111.241
Eindhoven	662.576	605.795
Emmen	441.044	403.248
Enschede	471.992	431.544
Gennep	44.349	40.548
Goeree-Overflakkee	80.615	73.707
Goes	256.310	234.345
Gouda	513.300	469.311
Groningen	485.393	443.796
Haarlem	250.566	229.094
Haarlemmermeer	356.281	325.749
Hardenberg	230.253	210.521
Harderwijk	388.612	355.309

Mutatie decentralisatie-uitkering Impulsbudget sociale infrastructuur		
Gemeente	**Bedrag 2027 t/m 2030**	**Bedrag 2031**
Heerlen	366.065	334.695
Hellendoorn	69.767	63.788
Helmond	568.773	520.031
Hengelo	352.665	322.443
Het Hogeland	91.676	83.820
Hoeksche Waard	95.505	87.320
Hoogeveen	234.826	214.702
Hoorn	521.127	476.468
Kampen	186.542	170.556
Katwijk	279.920	255.931
Kerkrade	62.961	57.565
Landgraaf	40.839	37.340
Landsmeer	11.699	10.696
Leeuwarden	645.347	590.043
Leiden	325.651	297.744
Lelystad	387.123	353.948
Leudal	50.836	46.480
Lochem	48.284	44.146
Losser	46.582	42.590
Maasgouw	38.712	35.395
Maastricht	349.687	319.720
Meierijstad	504.855	461.591
Meppel	128.687	117.658
Middelburg	197.816	180.863
Midden-Groningen	143.789	131.466
Montferland	92.952	84.986
Nieuwegein	228.658	209.063
Nijmegen	643.326	588.195
Nissewaard	229.296	209.646
Noardeast-Fryslân	144.214	131.855
Noordenveld	51.475	47.063
Oldambt	189.839	173.571
Oldenzaal	68.278	62.427
Olst-Wijhe	32.969	30.144
Ooststellingwerf	55.941	51.147
Oss	860.711	786.950
Oude IJsselstreek	82.955	75.846
Peel en Maas	237.166	216.842
Raalte	50.836	46.480
Renkum	53.814	49.203
Ridderkerk	80.190	73.318
Rijssen-Holten	62.961	57.565
Roerdalen	35.522	32.478
Roermond	174.631	159.665
Roosendaal	547.503	500.583

Mutatie decentralisatie-uitkering Impulsbudget sociale infrastructuur		
Gemeente	**Bedrag 2027 t/m 2030**	**Bedrag 2031**
Rotterdam	1.358.972	1.242.512
Schiedam	329.693	301.439
Schouwen-Duiveland	54.665	49.981
's-Gravenhage	1.145.629	1.047.452
's-Hertogenbosch	529.848	484.442
Sittard-Geleen	270.348	247.180
Stadskanaal	245.249	224.232
Steenwijkerland	121.455	111.046
Stichtse Vecht	50.198	45.897
Súdwest-Fryslân	336.287	307.468
Terneuzen	168.675	154.220
Texel	18.505	16.919
Tilburg	677.891	619.798
Tytsjerksteradiel	58.919	53.870
Utrecht	487.945	446.130
Veenendaal	167.824	153.442
Velsen	275.240	251.653
Venlo	293.746	268.572
Vijfheerenlanden	221.426	202.450
Vlieland	1.489	1.361
Voorst	37.649	34.422
Waalwijk	206.111	188.448
Wageningen	74.021	67.678
Waterland	19.569	17.892
Weert	136.131	124.465
West Betuwe	426.899	390.315
Westerkwartier	102.524	93.738
Westland	129.537	118.436
Weststellingwerf	56.367	51.536
Woerden	132.303	120.965
Zaanstad	434.982	397.705
Zeist	232.274	212.369
Zoetermeer	447.212	408.888
Zutphen	161.018	147.219
Zwolle	349.262	319.331
Totaal	**33.035.000**	**30.203.998**

Bijlage 4.3 Referentiewaarden EMU-saldo 2027 gemeenten

Individuele referentiewaarden EMU-saldo 2027 (bedragen x € 1000)

Gemeenten	Begrotingtotaal 2026 (incl. mutaties reserves)	Referentiewaarde 2027 o.b.v. begrotingstotaal
Aa en Hunze	95.899	4.731
Aalsmeer	124.177	6.126
Aalten	94.587	4.666
Achtkarspelen	109.723	5.413
Alblasserdam	70.690	3.487
Albrandswaard	77.330	3.815
Alkmaar	560.825	27.666
Almelo	397.348	19.602
Almere	1.265.206	62.414
Alphen aan den Rijn	531.258	26.207
Alphen-Chaam	32.735	1.615
Altena	191.144	9.429
Ameland	32.060	1.582
Amersfoort	770.640	38.016
Amstelveen	452.363	22.316
Amsterdam	7.758.444	382.732
Apeldoorn	811.456	40.030
Arnhem	1.119.482	55.225
Assen	447.614	22.081
Asten	61.461	3.032
Baarle-Nassau	26.289	1.297
Baarn	82.947	4.092
Barendrecht	166.736	8.225
Barneveld	194.239	9.582
Beek	65.094	3.211
Beekdaelen	124.048	6.119
Beesel	53.475	2.638
Berg en Dal	126.009	6.216
Bergeijk	63.175	3.116
Bergen (L.)	47.148	2.326
Bergen (NH.)	105.820	5.220
Bergen op Zoom	360.071	17.763
Berkelland	153.823	7.588
Bernheze	108.093	5.332
Best	117.762	5.809
Beuningen	96.974	4.784
Beverwijk	166.437	8.211
Bladel	77.104	3.804
Blaricum	44.414	2.191
Bloemendaal	81.716	4.031

Bodegraven-Reeuwijk	136.978	6.757
Boekel	56.328	2.779
Borger-Odoorn	112.915	5.570
Borne	97.117	4.791
Borsele	85.643	4.225
Boxtel	133.189	6.570
Breda	951.892	46.958
Bronckhorst	177.771	8.770
Brummen	76.279	3.763
Brunssum	129.580	6.392
Bunnik	61.036	3.011
Bunschoten	81.292	4.010
Buren	95.716	4.722
Capelle aan den IJssel	349.988	17.265
Castricum	100.433	4.954
Coevorden	151.927	7.495
Cranendonck	77.068	3.802
Culemborg	108.639	5.359
Dalfsen	106.389	5.248
Dantumadiel	78.112	3.853
De Bilt	137.609	6.788
De Fryske Marren	191.785	9.461
De Ronde Venen	163.790	8.080
De Wolden	70.730	3.489
Delft	584.459	28.832
Den Haag	3.634.447	179.291
Den Helder	285.199	14.069
Deurne	126.673	6.249
Deventer	505.710	24.947
Diemen	116.044	5.725
Dijk en Waard	316.806	15.628
Dinkelland	95.253	4.699
Doesburg	49.625	2.448
Doetinchem	328.316	16.196
Dongen	91.377	4.508
Dordrecht	916.706	45.222
Drechterland	59.648	2.942
Drimmelen	79.475	3.921
Dronten	166.469	8.212
Druten	69.362	3.422
Duiven	98.630	4.866
Echt-Susteren	115.098	5.678
Edam-Volendam	121.011	5.970
Ede	541.768	26.726
Eemnes	33.855	1.670

Eemsdelta	389.230	19.201
Eersel	69.040	3.406
Eijsden-Margraten	94.226	4.648
Eindhoven	1.364.833	67.329
Elburg	91.788	4.528
Emmen	557.922	27.523
Enkhuizen	78.113	3.853
Enschede	1.008.429	49.747
Epe	140.220	6.917
Ermelo	108.648	5.360
Etten-Leur	192.766	9.509
Geertruidenberg	85.227	4.204
Geldrop-Mierlo	145.566	7.181
Gemert-Bakel	111.379	5.494
Gennep	77.021	3.800
Gilze en Rijen	105.411	5.200
Goeree-Overflakkee	204.424	10.084
Goes	218.999	10.803
Goirle	78.785	3.887
Gooise Meren	198.735	9.804
Gorinchem	199.661	9.849
Gouda	438.181	21.616
Groningen	1.514.981	74.736
Gulpen-Wittem	53.410	2.635
Haaksbergen	91.090	4.494
Haarlem	884.839	43.650
Haarlemmermeer	701.463	34.604
Halderberge	132.951	6.559
Hardenberg	307.565	15.172
Harderwijk	235.856	11.635
Hardinxveld-Giessendam	64.483	3.181
Harlingen	86.354	4.260
Hattem	44.725	2.206
Heemskerk	142.915	7.050
Heemstede	94.612	4.667
Heerde	69.127	3.410
Heerenveen	249.455	12.306
Heerlen	532.304	26.259
Heeze-Leende	51.014	2.517
Heiloo	71.443	3.524
Hellendoorn	134.017	6.611
Helmond	483.460	23.850
Hendrik-Ido-Ambacht	118.296	5.836
Hengelo	464.128	22.896
Het Hogeland	248.571	12.262

Heumen	64.399	3.177
Heusden	149.343	7.367
Hillegom	74.911	3.695
Hilvarenbeek	51.168	2.524
Hilversum	416.143	20.529
Hoeksche Waard	306.117	15.101
Hof van Twente	140.101	6.911
Hollands Kroon	163.849	8.083
Hoogeveen	254.141	12.537
Hoorn	339.516	16.749
Horst aan de Maas	268.207	13.231
Houten	150.468	7.423
Huizen	146.213	7.213
Hulst	108.789	5.367
IJsselstein	105.133	5.186
Kaag en Braassem	99.530	4.910
Kampen	241.620	11.919
Kapelle	51.374	2.534
Katwijk	248.483	12.258
Kerkrade	229.484	11.321
Koggenland	87.091	4.296
Krimpen aan den IJssel	109.351	5.394
Krimpenerwaard	197.931	9.764
Laarbeek	76.782	3.788
Land van Cuijk	350.401	17.286
Landgraaf	157.972	7.793
Landsmeer	36.413	1.796
Lansingerland	239.045	11.792
Laren	37.918	1.871
Leeuwarden	785.133	38.731
Leiden	782.268	38.590
Leiderdorp	89.480	4.414
Leidschendam-Voorburg	339.501	16.748
Lelystad	467.305	23.053
Leudal	122.607	6.048
Leusden	101.510	5.008
Lingewaard	152.298	7.513
Lisse	79.720	3.933
Lochem	123.036	6.069
Loon op Zand	81.996	4.045
Lopik	45.295	2.234
Losser	90.020	4.441
Maasdriel	84.451	4.166
Maasgouw	81.818	4.036
Maashorst	240.733	11.876

Maassluis	127.994	6.314
Maastricht	726.061	35.817
Medemblik	171.849	8.477
Meerssen	64.181	3.166
Meierijstad	315.854	15.581
Meppel	179.834	8.871
Middelburg	266.647	13.154
Midden-Delfland	62.117	3.064
Midden-Drenthe	122.860	6.061
Midden-Groningen	434.501	21.434
Moerdijk	162.755	8.029
Molenlanden	143.679	7.088
Montferland	129.707	6.399
Montfoort	39.889	1.968
Mook en Middelaar	25.978	1.282
Neder-Betuwe	84.678	4.177
Nederweert	65.163	3.215
Nieuwegein	299.932	14.796
Nieuwkoop	105.781	5.218
Nijkerk	176.401	8.702
Nijmegen	1.110.965	54.805
Nissewaard	400.845	19.774
Noardeast-Fryslân	190.353	9.390
Noord-Beveland	42.785	2.111
Noordenveld	120.467	5.943
Noordoostpolder	234.692	11.578
Noordwijk	192.554	9.499
Nuenen, Gerwen en Nederwetten	97.242	4.797
Nunspeet	102.161	5.040
Oegstgeest	90.486	4.464
Oirschot	73.582	3.630
Oisterwijk	113.920	5.620
Oldambt	204.970	10.111
Oldebroek	82.931	4.091
Oldenzaal	135.611	6.690
Olst-Wijhe	63.613	3.138
Ommen	78.427	3.869
Oost Gelre	107.271	5.292
Oosterhout	249.432	12.305
Ooststellingwerf	99.343	4.901
Oostzaan	30.776	1.518
Opmeer	49.528	2.443
Opsterland	109.119	5.383
Oss	472.032	23.286

Oude IJsselstreek	151.328	7.465
Ouder-Amstel	66.454	3.278
Oudewater	35.607	1.757
Overbetuwe	153.188	7.557
Papendrecht	116.377	5.741
Peel en Maas	144.955	7.151
Pekela	66.579	3.284
Pijnacker-Nootdorp	178.898	8.825
Purmerend	397.251	19.597
Putten	80.615	3.977
Raalte	151.039	7.451
Reimerswaal	81.296	4.010
Renkum	127.671	6.298
Renswoude	23.155	1.142
Reusel-De Mierden	44.221	2.181
Rheden	187.041	9.227
Rhenen	71.204	3.513
Ridderkerk	184.960	9.124
Rijssen-Holten	134.860	6.653
Rijswijk	286.958	14.156
Roerdalen	71.737	3.539
Roermond	290.957	14.353
Roosendaal	381.270	18.808
Rotterdam	5.106.026	251.885
Rozendaal	7.836	387
Rucphen	90.707	4.475
Schagen	179.500	8.855
Scherpenzeel	36.403	1.796
Schiedam	542.606	26.767
Schiermonnikoog	11.774	581
Schouwen-Duiveland	176.497	8.707
's-Hertogenbosch	984.859	48.584
Simpelveld	36.554	1.803
Sint-Michielsgestel	92.997	4.588
Sittard-Geleen	478.913	23.625
Sliedrecht	113.852	5.616
Sluis	120.400	5.939
Smallingerland	277.660	13.697
Soest	173.862	8.577
Someren	69.215	3.414
Son en Breugel	53.700	2.649
Stadskanaal	159.764	7.881
Staphorst	65.395	3.226
Stede Broec	76.518	3.775
Steenbergen	87.377	4.310

Steenwijkerland	191.770	9.460
Stein	93.620	4.618
Stichtse Vecht	208.378	10.279
Súdwest-Fryslân	379.321	18.712
Terneuzen	259.401	12.797
Terschelling	36.189	1.785
Texel	91.596	4.519
Teylingen	111.805	5.515
Tholen	102.329	5.048
Tiel	197.618	9.749
Tilburg	1.344.206	66.311
Tubbergen	69.646	3.436
Twenterand	127.801	6.305
Tynaarlo	114.270	5.637
Tytsjerksteradiel	116.935	5.769
Uitgeest	39.138	1.931
Uithoorn	113.472	5.598
Urk	118.863	5.864
Utrecht	2.177.288	107.408
Utrechtse Heuvelrug	169.394	8.356
Vaals	47.112	2.324
Valkenburg aan de Geul	76.638	3.781
Valkenswaard	117.816	5.812
Veendam	147.522	7.277
Veenendaal	294.839	14.545
Veere	103.766	5.119
Veldhoven	181.976	8.977
Velsen	274.197	13.526
Venlo	602.254	29.710
Venray	183.425	9.049
Vijfheerenlanden	223.976	11.049
Vlaardingen	441.893	21.799
Vlieland	12.564	620
Vlissingen	328.352	16.198
Voerendaal	40.427	1.994
Voorne aan Zee	264.240	13.035
Voorschoten	86.437	4.264
Voorst	100.111	4.939
Vught	121.373	5.987
Waadhoeke	177.101	8.737
Waalre	50.488	2.491
Waalwijk	220.938	10.899
Waddinxveen	191.193	9.432
Wageningen	155.709	7.681
Wassenaar	98.750	4.871

Waterland	56.021	2.764
Weert	242.636	11.969
West Betuwe	192.130	9.478
West Maas en Waal	61.751	3.046
Westerkwartier	229.237	11.308
Westerveld	75.725	3.736
Westervoort	59.427	2.932
Westerwolde	138.486	6.832
Westland	422.301	20.833
Weststellingwerf	107.146	5.286
Wierden	83.934	4.141
Wijchen	147.803	7.291
Wijdemeren	71.758	3.540
Wijk bij Duurstede	73.152	3.609
Winterswijk	149.880	7.394
Woensdrecht	80.197	3.956
Woerden	205.039	10.115
Wormerland	54.794	2.703
Woudenberg	47.921	2.364
Zaanstad	888.509	43.831
Zaltbommel	107.617	5.309
Zandvoort	82.464	4.068
Zeewolde	111.925	5.521
Zeist	247.687	12.219
Zevenaar	175.268	8.646
Zoetermeer	559.672	27.609
Zoeterwoude	33.437	1.649
Zuidplas	173.671	8.567
Zundert	75.783	3.738
Zutphen	236.519	11.668
Zwartewaterland	83.700	4.129
Zwijndrecht	191.954	9.469
Zwolle	841.156	41.495

Deze brochure is een uitgave van:

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
BFR/Bekostiging Binnenlands Bestuur
Postbus 20011 | 2500 EA Den Haag

September 2026

Bijlage B. Uitleg verschillen vanuit de Septembercirculaire 2026

Tabel 1: gevolgen septembercirculaire 2026

	bedragen x € 1.000	2026	2027	2028	2029	2030
	Meicirculaire 2026	68.120	70.557	67.799	66.704	68.089
	Septembercirculaire 2026	67.794	70.697	67.767	66.783	68.132
	Gevolgen septembercirculaire 2026	-326	140	-32	79	43
	Analyse baten					
a.	Accresontwikkeling (LPO en volume) en fondsverdeling	-182	229	178	263	265
b.	Voorschot ruimte onder BCF-plafond 2026	-207	0	0	0	0
c.	Wet Versterking regie volkshuisvesting: uitvoeringskosten	131	137	138	139	141
d.	Wet Versterking regie volkshuisvesting: integrale dienstverlening	16	5	6	6	6
e.	IBO problematische schulden	0	29	29	29	29
f.	Uitvoeringskosten inburgering	46	0	0	0	0
g.	Spreidingswet	32	0	0	0	0
h.	Openbare bibliotheken	0	105	0	0	0
i.	Europese richtlijn energieprestaties gebouwen (EPBD IV)	3	0	0	0	0
j.	WOZ-waarde mutaties	-170	-180	-180	-180	-180
k.	Overige- en hoeveelheidsverschillen	5	-185	-203	-178	-218
		-326	140	-32	79	43

1. Toelichting structurele effecten

1a. Accresontwikkeling (LPO en volume) en fondsverdeling

Het LPO-accres wordt bepaald op basis van de ontwikkeling van het prijsniveau van het bruto binnenlands product, zodat het gemeentefonds zijn reële waarde behoudt. Op basis van de meest recente economische verwachtingen wordt uitgegaan van hogere loon- en prijsstijgingen dan eerder geraamd. Hierdoor valt de compensatie die gemeenten via het gemeentefonds ontvangen hoger uit dan eerder voorzien.

Het volume-accres is de economische groeicomponent van het gemeentefonds. De economische groei over de afgelopen jaren valt iets gunstiger uit dan eerder geraamd.

Daarnaast neemt door actualisatie van de bevolkingsgegevens de landelijke uitkeringsbasis van het gemeentefonds toe. Omdat de omvang van het gemeentefonds hierdoor niet toeneemt, wordt de uitkeringsfactor neerwaarts bijgesteld.

Per saldo zorgen de bijstellingen van het LPO-accres, het volume-accres en de fondsverdeling voor mutaties in de algemene uitkering. Voor Ooststellingwerf resulteert dit in een nadeel van € 182.000 in 2026. Vanaf 2027 zorgt deze bijstelling voor een voordeel oplopend tot € 265.000 in 2030.

1b. BTW-compensatiefonds (BCF)
Gemeenten kunnen betaalde btw declareren via het BTW-compensatiefonds. Als gemeenten gezamenlijk minder declareren dan het beschikbare budget, vloeit het resterende bedrag terug naar het gemeentefonds. Via de septembercirculaire ontvangen gemeenten jaarlijks een voorschot op deze verwachte onderschrijding; de afrekening volgt in de meicirculaire van het volgende jaar.

Voor Ooststellingwerf bedraagt dit voorschot in 2026 € 273.000. Omdat bij de Kaderbrief 2026-2029 is besloten om vanaf 2026 structureel rekening te houden met de ruimte onder het plafond (€ 480.000 voor 2026), ontstaat bij de septembercirculaire een nadeel van € 207.000.
In de begroting 2027 is rekening gehouden met een structurele ruimte onder het plafond van € 318.000. Deze raming sluit aan bij de ruimte die de provinciale toezichthouder biedt om een stelpost op te nemen voor de onderschrijding van het BTW-compensatiefonds. Hierbij geldt wel een kanttekening: de uiteindelijke afrekening is onzeker. Er bestaat een risico dat de opbrengst uit het fonds de komende jaren lager uitvalt dan waarmee in de begroting rekening wordt gehouden.

1c. Wet versterking regie volkshuisvesting: uitvoeringskosten
Met de inwerkingtreding van het wetsvoorstel Versterking regie volkshuisvesting ontstaan extra werkzaamheden voor de medeoverheden, met financiële gevolgen voor gemeenten (en provincies) in de vorm van incidentele en structurele uitvoeringslasten. Ter compensatie is bij de decembercirculaire 2025 incidenteel € 48,8 miljoen aan de algemene uitkering toegevoegd. Bij de septembercirculaire 2026 worden de middelen voor de jaren 2026 en verder beschikbaar gesteld. Het gaat om een jaarlijkse bijdrage van € 56,2 miljoen.

Ooststellingwerf ontvangt hiervoor structureel € 131.000 in 2026, oplopend tot € 141.000 in 2030. We willen dit graag inzetten voor het opstellen en uitvoering geven aan het volkshuisvestingsprogramma. De gemeente heeft de verplichting om uiterlijk 1 juli 2027 de visie op de volkshuisvesting (onderdeel gemeentelijke Omgevingsvisie) en het volkshuisvestingsprogramma vast te stellen.

Voor de uitvoering van deze wet zijn al incidentele middelen ad € 200.000 vanuit de algemene reserve beschikbaar gesteld bij de kaderbrief 2026. Nu het Rijk hiervoor ook middelen beschikbaar heeft gesteld kunnen de gemeentelijke middelen vrijvallen (geen resultaatconsequentie). Dit wordt verwerkt bij de jaarrekening 2026.

De middelen die voor Ooststellingwerf bij de decembercirculaire beschikbaar zijn gesteld (€ 115.000 voor 2025), zijn via resultaatbestemming in 2026 weer beschikbaar gekomen.
Gezien alle ontwikkelingen die op ons afkomen op het gebied van wonen, worden deze middelen uit de septembercirculaire nu hieraan toegevoegd.

We stellen voor om deze bedragen aan de lastenzijde van de begroting te verwerken. Zie onderdeel 2 compensaties.

1d. Wet Versterking regie volkshuisvesting: integrale dienstverlening

Met de inwerkingtreding van het wetsvoorstel Versterking regie volkshuisvesting ontstaan extra werkzaamheden voor de medeoverheden. Naar aanleiding van de inzichten over de opgave op het gebied van wonen met zorg moeten gemeenten hun Wmo-beleidsplan bijstellen. Hierin moeten zij aangeven hoe zij, in samenwerking met aanbieders, zorgdragen voor integrale dienstverlening op het gebied van wonen, zorg en ondersteuning. Hiervoor is in 2026 een bijdrage van € 9,8 miljoen beschikbaar en vanaf 2027 structureel € 3 miljoen.

Ooststellingwerf ontvangt hiervoor in 2026 € 16.000, in 2027 € 5.000 en vanaf 2028 structureel € 6.000. We stellen voor om deze bedragen aan de lastenzijde van de begroting te verwerken. Zie onderdeel 2 compensaties.

1e. IBO problematische schulden

Het kabinet heeft vroegsignalering ingevoerd om problematische schulden in een zo vroeg mogelijk stadium aan te pakken. Partijen voeren verbetermaatregelen door met als doel om het bereik van de doelgroep te verdubbelen en de ongewenste uitval van de deelnemende doelgroep te halveren. Vanuit het ministerie van SZW wordt vanaf 2027 structureel € 19,7 miljoen beschikbaar gesteld. Deze middelen zijn bedoeld om vroegsignalering beter in te richten.

Voor Ooststellingwerf gaat het om structureel € 29.000 vanaf 2027. We stellen voor om deze bedragen aan de lastenzijde van de begroting te verwerken. Zie onderdeel 2 compensaties.

1f. Uitvoeringskosten inburgering

In het bestuurlijk overleg van 25 juni jl. is tussen de minister voor Werk en Participatie en de VNG, overeenstemming bereikt over een tegemoetkoming op de uitvoeringskosten inburgering. Uit het onderzoek naar de betaalbaarheid van de Wet inburgering 2021 voor gemeenten, blijkt dat gemeenten een tekort hebben op de uitvoeringskosten. Dit tekort is grotendeels terug te voeren op grotere aantallen inburgeringsplichtigen dan vooraf geraamd. Om gemeenten hierin tegemoet te komen, stelt het ministerie van SZW in totaal € 93 miljoen beschikbaar voor de jaren 2026, 2027 en 2028. De middelen zijn erop gericht om te zorgen dat gemeenten hun wettelijke taken kunnen blijven uitvoeren. In de septembercirculaire 2026 is voor het jaar 2026 € 31 miljoen beschikbaar gesteld. In het voorjaar 2027 worden waarschijnlijk de middelen voor de jaren 2027 en 2028 beschikbaar gesteld.

Ooststellingwerf ontvangt hiervoor € 46.000 in 2026. We stellen voor om dit bedrag aan de lastenzijde van de begroting te verwerken. Zie onderdeel 2 compensaties.

1g. Spreidingswet

Vanuit de Spreidingswet hebben gemeenten een nieuwe taak gekregen in het realiseren van opvangplekken (zie ook paragraaf 3.2.2 van de septembercirculaire 2025). Gemeenten ontvangen hiervoor in 2026 middelen vanuit het gemeentefonds. Er is een totaalbedrag van in totaal € 15,3 miljoen beschikbaar. Elke gemeente ontvangt een vast bedrag van € 20.000. Het resterende bedrag wordt verdeeld op basis van de indicatieve verdeling van het aantal opvangplaatsen per gemeente.

Voor Ooststellingwerf gaat het voor 2026 om € 32.000. We stellen voor om dit bedrag aan de lastenzijde van de begroting te verwerken. Zie onderdeel 2 compensaties.

1h. Openbare bibliotheken

Het doel van de uitkering is gemeenten en provincies in staat te stellen te voldoen aan de gewijzigde Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob). Het college van burgemeester en wethouders dan wel het bestuurscollege moet met deze zorgplicht voorzien in een aanbod van bibliotheekvoorzieningen. Het aanbod van deze voorzieningen moet als geheel binnen redelijke afstand voor de inwoners toegankelijk zijn en ten minste één bibliotheekvoorziening in stand houden die alle vijf de wettelijke bibliotheekfuncties vervult, een fysieke collectie heeft en over een professionele personeelsbezetting beschikt.

Gemeenten ontvangen hiervoor een bijdrage van € 62 miljoen in 2027. Het bedrag wordt over alle gemeenten verdeeld op basis van een bedrag van € 3,05 per inwoner, op basis van het inwonersaantal op 1 januari 2026. Voor kleinere gemeenten waar het bedrag per inwoner lager uitkomt dan € 105.000, wordt de uitkering aangevuld tot € 105.000. Dit is een vervolg op de middelen die we al ontvingen voor 2025 en 2026.

Wij ontvangen voor 2027 € 105.000. We stellen voor om dit bedrag aan de lastenzijde van de begroting te verwerken. Zie onderdeel 2 compensaties.

1i. Europese Richtlijn Energieprestaties van Gebouwen (EPBD IV)

De Energy Performance of Buildings Directive IV (EPBD IV) is de vernieuwde Europese richtlijn voor de energieprestatie van gebouwen die zijn ingegaan op 29 mei 2026. Er wordt een integraal artikel 2 Financiële-verhoudingswet (Fvw) onderzoek uitgevoerd in 2026 voor de tranches 1, 2 en 3. Tranche 4 zal op een later tijdstip worden vormgegeven. De EPBD IV zal in 4 tranches in werking treden.
Op 29 mei 2026 is tranche 1 in werking getreden.

Gemeenten ontvangen voor tranche 1 een bijdrage voor de bijkomende uitvoeringslasten, extra toezicht en handhavingskosten. Voor 2026 wordt, op basis van het Cebeon-rapport een financiële bijdrage van € 1,4 miljoen aan het gemeentefonds toegevoegd. De middelen worden verdeeld op basis van een vast bedrag per gemeente (20%), aantal woningen (30%) en Utiliteitbouw (waaronder bedrijven en openbare gebouwen) (50%).

Voor de gemeentelijke gebouwen en maatschappelijk vastgoed moeten verbruiksgegevens jaarlijks aangegeven gaan worden. Een deel van de gebouwen zal ook voorzien moeten worden van een nieuwe energielabel.

We stellen voor het budget van € 3.000 voor 2026 aan de lastenzijde van de begroting te verwerken. Zie onderdeel 2 compensaties.

1j. WOZ-waarde mutaties

Voor de belastingcapaciteit geldt dat gemeenten met relatief hoge WOZ-waarden in theorie meer mogelijkheden hebben om zelf belastinginkomsten te genereren. Een hogere belastingcapaciteit leidt daarom tot een lagere algemene uitkering, terwijl een lagere belastingcapaciteit juist een positief effect heeft. Bij de meicirculaire 2026 waren de voorlopige gegevens over de belastingcapaciteit 2026 nog niet beschikbaar. Inmiddels heeft het Centraal Bureau voor de Statistiek deze gepubliceerd en die cijfers laten zien dat de belastingcapaciteit hoger uitvalt dan waarmee eerder rekening is gehouden. Dit heeft een negatief effect op de algemene uitkering.

Voor Ooststellingwerf resulteert dit een nadeel van € 170.000 in 2026. Voor de jaren 2027 t/m 2030 is dit nadeel € 180.000.

1k. Overige- en hoeveelheidsverschillen

De maatstaven zijn geactualiseerd op basis van de meest recente gegevens over aantallen en gewichten. Hierdoor ontstaan hoeveelheidsverschillen binnen het gemeentefonds. Deze verschillen hebben onder meer betrekking op het aantal inwoners, het aantal bijstandsontvangers en het aantal inwoners met een laag opleidingsniveau. De actualisatie van deze gegevens heeft zowel positieve als negatieve effecten op de algemene uitkering.

Per saldo zorgen deze overige- en hoeveelheidsverschillen voor mutaties in de algemene uitkering. Voor Ooststellingwerf resulteert dit een voordeel van € 5.000 in 2026 en vanaf 2027 voor een nadeel van € 185.000 oplopend tot € 218.000 in 2030

Tabel 2: voorgestelde compensaties

bedragen x € 1.000	2026	2027	2028	2029	2030
a. Wet Versterking regie volkshuisvesting: uitvoeringskosten	-131	-137	-138	-139	-141
b. Wet Versterking regie volkshuisvesting: integrale dienstverlening	-16	-5	-6	-6	-6
c. IBO problematische schulden	0	-29	-29	-29	-29
d. Uitvoeringskosten inburgering	-46	0	0	0	0
e. Spreidingswet	-32	0	0	0	0
f. Openbare bibliotheken	0	-105	0	0	0
g. Europese richtlijn energieprestaties gebouwen (EPBD IV)	-3	0	0	0	0
	-228	-276	-173	-174	-176

2a. Wet Versterking regie volkshuisvesting: uitvoeringskosten

Zie het gestelde onder 1c.

2b. Wet Versterking regie volkshuisvesting: integrale dienstverlening

Zie het gestelde onder 1d.

2c. IBO problematische schulden

Zie het gestelde onder 1e.

2d. Uitvoeringskosten inburgering

Zie het gestelde onder 1f.

2e. Spreidingswet

Zie het gestelde onder 1g.

2f. Openbare bibliotheken

Zie het gestelde onder 1h.

2g. Europese Richtlijn Energieprestaties van Gebouwen (EPBD IV)

Zie het gestelde onder 1i.